

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SUÇ MAĞDURU KADINLARIN ÖYKÜLERİNE BAĞLI OLARAK OLUŞAN
KORKU KÜLTÜRÜ VE DEĞİŞEN GÜNDELİK YAŞAM PRATİKLERİ:
AMASYA-MERZİFON ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Keziban AKDAĞ

ŞUBAT-2023

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SUÇ MAĞDURU KADINLARIN ÖYKÜLERİNE BAĞLI OLARAK OLUŞAN
KORKU KÜLTÜRÜ VE DEĞİŞEN GÜNDELİK YAŞAM PRATİKLERİ:
AMASYA-MERZİFON ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Keziban AKDAĞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER

ŞUBAT-2023

TRABZON

ONAY

Keziban AKDAĞ tarafından hazırlanan “Suç Mağduru Kadınların Öykülerine Bağlı Olarak Oluşan Korku Kültürü ve Değişen Gündelik Yaşam Pratikleri: Amasya-Merzifon Örneği” adlı bu çalışma 24/02/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı- Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Aykut SIĞIN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Tülay İLHAN NAS
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Klavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Keziban AKDAĞ

03.02.2023

ÖNSÖZ

“Suç Mağduru Kadınların Öykülerine Bağlı Olarak Oluşan Korku Kültürü ve Değişen Gündelik Yaşam Pratikleri: Amasya-Merzifon Örneği” başlıklı bu araştırmada, yakın çevresinde tanıdığı bir kadının cinayet mağduru olması nedeniyle dolaylı mağduriyet yaşayan kadınların suç korkuları ve bu suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki etkisine odaklanılmaktadır. Günümüzde genelde, kadına yönelik şiddet özelde, kadın cinayetlerinin önü alınamaz bir şekilde artış göstermesi, kadınların suç mağduru olma korkusu yaşamasına neden olmaktadır. Kadınların gündelik yaşamını biçimlendiren ve zamanla yaygınlaşarak bir kültür haline gelen bu korku durumunu, bir de kadın cinayetlerinin dolaylı mağduriyetini yaşamış kadınların gündelik yaşam deneyimleri üzerinden incelemek, literatüre özgün bir bakış açısı kazandırması bakımından önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada suç korkusunun, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarında bulunan kadınların gündelik yaşamını biçimlendirici etkisine ilişkin elde edilen nitel veriler, suç korkusunu açıklayan sosyolojik kuramlara dayanarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmayı yürüttüğüm süre boyunca engin bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren, bu çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER’e çok teşekkür ederim. Öğrenim hayatım boyunca değerli vaktini ayırarak desteğini benden hiç esirgemeyen, bana her zaman rehber olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ’e çok teşekkür ederim.

Şubat, 2023

Keziban AKDAĞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	4-18
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri	8
1.4. Araştırmanın Yöntemi.....	9
1.5. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi	11
1.6. Araştırmada Karşılaşılan Güçlük ve Sınırlılıklar	12
1.7. Literatür Özeti	13

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	19-91
2.1. Kadınlar ve Suç Mağduriyeti	19
2.1.1. Suç Olgusu	19
2.1.2. Mağdur Kavramı	21
2.1.3. Suç Mağduriyeti ve Kadın.....	22
2.1.4. Suç Mağduriyet Biçimi Olarak Kadına Şiddet.....	23
2.1.4.1. Kadının Maruz Kaldığı Şiddet Türleri	26
2.1.4.1.1. Fiziksel Şiddet	26
2.1.4.1.2. Cinsel Şiddet	27

2.1.4.1.3. Psikolojik Şiddet	28
2.1.4.1.4. Ekonomik Şiddet	29
2.1.4.1.5. Dijital Şiddet	30
2.1.5. Türkiye’de Kadın Cinayetleri ve İstatistikleri.....	30
2.1.6. Türkiye’de İnfial Yaratan Kadın Cinayetleri	35
2.2. Korku ve Korku Kültürü	39
2.2.1. Korku Kavramı.....	39
2.2.2. Korkunun Nedenleri ve Türleri	41
2.2.3. Korku Kültürü Kavramı	44
2.2.4. Korku Kültürünün Orta Çıkış Nedenleri	46
2.2.5. Korku Kültürü ve Özellikleri	48
2.2.6. Korku Kültürünün Unsurları	51
2.2.6.1. Risk	52
2.2.6.2. Belirsizlik	54
2.2.6.3. Güvensizlik.....	55
2.2.7. Suça Referanslı Korku Kültürü ve Gündelik Yaşam	57
2.3. Kadın, Gündelik Hayat ve Suç Korkusu	59
2.3.1. Kadın, Gündelik Yaşam ve Etkileşim Ağı	59
2.3.2. Suç Korkusu	61
2.3.3. Suç Korkusu ve Gündelik Yaşam Üzerindeki Etkisi	65
2.3.4. Suç Korkusuna İlişkin Kuramlar	68
2.3.4.1. Suç Korkusuna İlişkin Mağduriyet Yaklaşımı	70
2.3.4.1.1. Doğrudan Mağduriyet ve Suç Korkusu.....	72
2.3.4.1.2. Dolaylı Mağduriyet ve Suç Korkusu	74
2.3.5. Suç Korkusunu Dolaylı Olarak Etkileyen Faktörler	77
2.3.5.1. Cinsiyet ve Suç Korkusu	78
2.3.5.2. Yaş ve Suç Korkusu	80
2.3.5.3. Sosyo-Demografik Faktörler ve Suç Korkusu	81
2.3.5.4. Çevresel Yapı ve Suç Korkusu.....	82
2.3.5.5. Medya ve Suç Korkusu	84
2.3.5.6. Geçmiş Deneyimler ve Suç Korkusu	87
2.3.6. Kadın Cinayetleri ve Kadınların Suç Korkusu Üzerine Etkisi.....	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR.....	92-164
3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri.....	92
3.2. Katılımcıların Kadına Şiddet Hakkındaki Düşünceleri.....	93

3.2.1. Türkiye’de Kadınların Maruz Kaldıkları Suçlara İlişkin Düşünceler:	
“En Yaygın Şiddet Türü Fiziksel Şiddet”	93
3.2.2. Kadın Cinayetlerinin Nedenleri Üzerine Düşünceler: “Adalet Sistemindeki	
Yetersizlikler, Düşük Eğitim Seviyesi, Psikolojik Sorunlar”	95
3.3. Katılımcıların Kadın Cinayetlerine Karşı Tutumu	98
3.3.1. Kadın Cinayetlerinden Haberdar Olma Durumu: “Medya ve Sosyal Çevre”	98
3.3.2. Kadın Cinayeti Haberlerini Medyanın Sunum Şekline Dair Değerlendirmeleri:	
“Kadın Cinayetlerinin Normalleştirilmesi, Sıradanlaştırılması”	102
3.4. Katılımcıların Doğrudan Suç Mağduru Olma Durumuna İlişkin Bilgileri.....	105
3.5. Kadın Cinayetleri Bağlamında Dolaylı Mağduriyet Deneyimi ve Suç Korkusu	109
3.5.1. Katılımcıların Cinayet Mağduru Kadın ile Yakınlık Derecesi.....	110
3.5.2. Cinayet Mağduru Kadınların Mağduriyet Öyküleri	111
3.6. Kadınlar ve Suç Mağduru Olma Korkusu	120
3.6.1. Kadınların Suç Korkusu Kavramına Yönelik Algıları	121
3.6.2. Kadınların Mağduru Olmaktan En Çok Korktukları Suçlar “Öldürülme, Tecavüz” ...	123
3.6.3. Kadın Olmak ve Suç Korkusu Arasındaki İlişkiye Yönelik Düşünceler: “Kadınların	
Güçsüz ve Savunmasız Oluşuna Dair Algı”	125
3.6.4. Kadınların Suç Mağduru Olma Riski Durumunda Suçtan Korunma Stratejileri	127
3.7. Cinayet Mağduru Kadınların Öykülerine Referanslı Suç Korkusunun, Gündelik Yaşam	
Üzerindeki Etkisi.....	129
3.7.1. Duygusal/Psikolojik Etkiler: “Kaygı, Korku, Endişe ve Güvensizlik ile Yaşamak” ...	130
3.7.2. Sosyal Etkiler: “Yaşamı Sınırlama ve Gündelik Yaşamı Kısıtlama”	144
3.8. Kadın Cinayetlerini Durdurmaya Yönelik Yasal Önlemlere Dair: “Cezalar Yeterli Değil”	154
3.9. Temenni ve Beklentiler: “Kadın Cinayetleri Son Bulsun” “Korkuyla Yaşamak İstemiyoruz”	
.....	163
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	165
KAYNAKÇA	175
EKLER.....	189
ÖZGEÇMİŞ.....	194

ÖZET

Günümüz toplumlarının hızla değişen ve gelişen bir yapıya sahip olması, üyelerinin içinde bulunduğu duygu durumlarının da zamanla değişmesi olgusunu beraberinde getirmiştir. Hayatın karmaşıklaşması, gündelik yaşamın boyutlarının çeşitlilik göstermesi ve bütün unsurlar gibi suç olgusunun da araç ve olasılıklarının artması, birey ve grupların yaşamını biçimlendiren bir olgu olmuştur. Postmodern dönemde gün geçtikçe artan suç olgusu, bireylerin gündelik yaşamlarını doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen “korku” duygusunun hâkim olmasına neden olmaktadır. Zaman içerisinde bu hâkim duygu yaygınlaşarak ve desenleşerek “korku kültürünü” ortaya çıkarmıştır. Korku kültürü; bireylerin davranış biçimlerinden yaşam tarzlarına kadar gündelik hayatın her alanını tehdit eden korku ve kaygı duygusu halinde olma durumudur. Türkiye’de son yıllarda kadın cinayetleri başta olmak üzere, kadınların çeşitli suçlara maruz kalma durumları oldukça artış göstermiştir. Sosyal ve hassas bir varlık olmaları nedeniyle kadınlar gündelik yaşamlarında suça maruz kalmış olmasalar bile etkileşim çevrelerinde suça maruz kalmış birilerine şahit olma durumları onlarda suç mağduru olma korkusu geliştirmektedir; günlük rutinleri diğer faktörlerin yanı sıra bu korkuyla da biçimlenmektedir. Bu bağlamda bu tez çalışması, suça maruz kalan kadınların, (cinayet mağduru kadınların) etkileşim çevresinin suç korkusuna kapılma durumları ve bu korkunun gündelik yaşam pratiklerini ne derece etkilediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırma daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak suça maruz kalmış ferdin mağduriyetinin ötesine geçme ve suç mağdurunun etkileşim çevresinin (aile, akraba, komşu, arkadaş) dolaylı deneyimini ortaya koyması yönüyle özgün değer taşımaktadır. Bunun yanı sıra bu çalışmada suça maruz kalma durumlarının korku kültürü ve gündelik yaşamı biçimlendirme yönüyle ele alınması, araştırmayı benzerlerinden ayırmaktadır. Bu tez çalışması, nitel araştırma yöntemine bağlı kalınarak fenomenolojik desen, yarı yapılandırılmış mülakat tekniğine dayanan derinlemesine mülakat ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılarak yapılacaktır. Bu tez çalışması öncelikle Amasya- Merzifon ilçe sınırları içerisinde örneklemin yeterli gelmemesi durumunda başka illerde ölçüte uyan vakalarda ele alınacaktır. İlgili kuramsal verilerle birlikte değerlendirilecek bulgularla literatürde çoğunlukla viktimizasyon çalışmaları bağlamında suça maruz kalan bireye odaklanan çalışmalara kıyasla eksik olduğu tespit edilen bireyin etkileşim çevresine ve orada etkin olan dolaylı deneyime dayalı, korku kültürüne odaklanılarak alan yazına katkı sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Kadın Cinayetleri, Korku Kültürü, Suç Korkusu, Dolaylı Mağduriyet

ABSTRACT

The fact that today's societies have a rapidly changing and developing structure has brought with it the phenomenon that the emotional states of its members change over time. The complexity of life, the diversity of the dimensions of daily life and like all other elements, the increase of the means and possibilities of crime have been a phenomenon that has shaped the lives of individuals and groups. It is observed that the crime phenomenon increasing day by day in the postmodern period causes the feeling of “fear” to be dominant, which directly or indirectly affects the daily lives of individuals. Over time, this dominant feeling has revealed the “culture of fear” by becoming widespread and patterned. The culture of fear is the state of being in a feeling of fear and anxiety that threatens every aspect of daily life from the behavior patterns of individuals to their lifestyles. In Turkey, the rate of women's exposure to various crimes, especially femicide, has increased significantly in recent years. Because women are social and sensitive beings, even if they are not exposed to crime in their daily lives the cases of witnessing someone being exposed to crime in their interaction environment develop a fear of being a victim of crime; therefore, their daily routines are shaped by this fear, as well as other factors. In this context, this thesis study aims to reveal the conditions in which the interaction environment of women who are exposed to crime (murder victim women) gets into fear of crime and to what extent this fear affects their daily life practices. Different from the previous studies, this research has a unique value in that it goes beyond the victimization of the individual who has been exposed to crime and reveals the indirect experience of the crime victim's interaction environment. In addition, the fact that current study discusses the cases of exposure to crime in terms of the fear culture and shaping daily life distinguishes it from its counterparts. This thesis study will be carried out by adhering to the qualitative research method, using phenomenological design, in-depth interview based on semi-structured interview technique, and criterion sampling which is one of the purposive sampling methods. This thesis will be handled primarily within the district borders of Amasya- Merzifon, and then in other provinces in the cases that meet the criteria. With the findings to be evaluated together with the relevant theoretical data it is aimed to contribute to the literature by focusing on the interaction environment of the individual and the fear culture based on the indirect experience that is effective there, which was determined to be deficient in the previous studies that generally focused on the individual exposed to crime in the context of victimization studies.

Keywords: Crime, Femicide, Culture of Fear, Fear of Crime, Indirect Victimization

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	2008-2018 Yılları Arası Faillerine Göre Kadın Cinayetleri	33
2	2008-2018 Yılları Arasında Kadınların Öldürölme Sebepleri	33
3	Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri.....	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Suç Korkusuna İlişkin Temel Yaklaşımlar ve Perspektifler	68
2	Suç Korkusunun Gündelik Yaşamı Biçimlendirme Üzerindeki Etkisi	130

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	KCDP 2010-2022 Yılları Arasında Türkiye’de Kadın Cinayetleri Sayısı.....	32

KISALTMALAR LİSTESİ

KSGM	: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KCDP	: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
KADES	: Kadın Destek Uygulaması
TDK	: Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte suç olgusunun araç ve olasılıklarının artması, dünyanın gün geçtikçe daha tehlikeli bir yer olduğu endişesini arttırmıştır. Suç oranlarının artışına bağlı olarak gelişen “suça maruz kalma korkusu” bütün dünyada yaygın bir problem haline gelmiştir (Solak, 2015: 17). Günümüzde insanların büyük bir kısmı daha önce suça maruz kalmış olmasalar bile en az suç mağduru olanlar kadar suç korkusu yaşamaktadır (Mesch, 2000: 47). Ferraro (1995: 23) suç korkusunu, “kişinin bir suça ya da suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği duygusal korku veya endişe reaksiyonu” olarak tanımlamaktadır. Daha basit bir tanımayla suç korkusu, bir suçun mağduru olma ve bu mağduriyet sonucunda maddi, manevi anlamda zarar görebilme hatta hayatını kaybedilme düşüncesi karşısında oluşan korkudur (Şenol ve Gülver, 2020a: 28). Toplum genelinde suça maruz kalma korkusu yaşayan bireylerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Suç korkusunun kadınlar arasında bir hayli yaygınlaşmasının en önemli nedeni ise genelde kadına yönelik işlenen suçların özelde ise kadın cinayetlerinin oldukça artış göstermesidir. Türkiye’de son yıllarda artan kadın cinayetleri başta olmak üzere kadınların şiddet, darp, kapkaç, tecavüz, taciz gibi çeşitli suçlara maruz kalma durumları, kadınlar arasında suç korkusunun hâkim olmasına neden olmuştur (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). İşte, zaman içerisinde suçun hedef noktası olan kadınların korkularına ilişkin bu hâkim duygu yaygınlaşarak, bireylerin davranış biçimlerinden yaşam tarzlarına kadar gündelik hayatın her alanını tehdit eden korku ve kaygı duygusu halinde olma durumunu yani kısaca “korku kültürünü” ortaya çıkarmıştır. Furedi (2017: 154) “Korku Kültürü” adlı çalışmasında risk grubundaki kadınların varlığına dikkat çekmiş; kadınların suç mağduru olabilme riskinin yarattığı belirsizliklerin kadınların korkularını beslediğini ve toplumda korku kültürüne ve bu kültürün yerleşmesine etki ettiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda genelde kadına yönelik suçlar özelde ise kadın cinayetlerinin kadınlarda nasıl bir korku iklimi oluşturduğu ortaya koymak bu araştırmanın genel amaçlarından bir tanesidir.

Günümüzde suç mağduru olma korkusu, suçun kendisinden çok daha önemli bir problem haline gelmiştir. Zira kadınların birçoğu geçmiş yaşantılarında kişisel olarak doğrudan suç mağduru olmamasına rağmen yoğun bir şekilde suç korkusu yaşamaktadır (Hale, 1996: 80; Gilchrist vd., 1998: 283-285; Fisher ve Sloan, 2003: 634). Çünkü kadınların suç korkularına büyük oranda başka kadınların mağdurluk deneyimi sebep olmaktadır (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Duygusal ve hassas bir varlık olmaları nedeniyle kadınlar geçmişte bizzat deneyimledikleri mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayabildikleri gibi hemcinslerinin yaşadığı mağduriyetler nedeniyle de suç korkusu yaşayabilmektedir (Stanko, 1995: 48; Ferraro, 1996: 669). Tam da bu noktada kadınların yaşadıkları suç korkusunda dolaylı mağduriyetin etkisi devreye girmektedir. Birçok kadın

doğrudan suç mağduru olmasa da gerek aile, akraba, arkadaş, komşu gibi etkileşim ağlarının yaşadığı mağduriyetler gerekse medya vasıtası ile öğrendikleri suç mağduriyetleri nedeniyle dolaylı mağdur olmakta ve bu nedenle suç korkusu yaşamaktadır (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Box vd., 1988: 342; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Bunun yanı sıra kadınların suç korkusu, mağduru olunan suçun niteliği veya büyüklüğü ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda kadına şiddetin en ağır biçimi olan kadın cinayetleri, fiziksel şiddetin en son raddesi olması yani ölümle sonuçlanması nedeniyle kadınların, suç mağduru olma korkularını önemli derecede artırmaktadır (Warr, 1985: 242-243; Sallangül ve Altındal, 2015: 536). “Femicide” Türkçe anlamı ile kadın cinayeti, kadınların erkekler tarafından cinsiyeti yani sadece kadın oldukları için öldürülmesi anlamına gelmektedir. Gündelik yaşantımızda bireyler arası iletişim ya da medya aracılığıyla neredeyse her gün eşinden ayrılmak istediği için öldüren, eski erkek arkadaşı tarafından katledilen, akrabaları ya da hiç tanımadığı birileri tarafından öldürülen onlarca kadın cinayetine şahit olmaktadır. Kadınlar birebir suç mağduru olmasalar da başka kadınların bu ve benzeri suç mağduriyetleri hakkında bilgi sahibi olmak kadınların kendilerini de mağdur riski altında görmelerine ve suç korkusu geliştirmelerine yol açmaktadır (Stanko, 1995: 48-49). Yani kadın cinayetleri ve yaşanan mağduriyet öyküsü, sadece mağdurun kendisini değil dolaylı mağdur durumuna düşen birçok kadını derinden etkilemekte ve gündelik yaşamlarını suç korkusunun hakimiyeti altında yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu bağlamda suç korkusuna neden olan dolaylı mağduriyet bireylerarası iletişim ya da medya aracılığıyla ortaya çıkmaktadır (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Fakat alan yazında yapılan çalışmaların neredeyse tamamında medyanın suç korkusu üretme rolü üzerinde durulmuş, bireylerarası iletişim /etkileşim ağları (aile, akraba, arkadaş, komşu) aracılığıyla yaşanan dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ihmal edilmiştir. Oysa kadın cinayetleri, mağdurdan sonra en çok mağdurun birebir iletişim kurduğu veya duygusal olarak bir şeyler paylaştığı, ailesi, arkadaşı, akrabası gibi etkileşim ağlarındaki insanları derinden etkilemektedir (Miethe ve Lee, 1984: 398; Box vd., 1988: 342; Ferraro, 1995: 2; Snell, 2001: 49). Çünkü insanlar güçlü tanışıklık ve arkadaşlık bağlarının olduğu kişilerin suç mağduriyetine şahit olduklarında, suç mağduriyetlerine karşı hassasiyetleri artmakta ve daha fazla suç korkusu yaşayabilmektedir (Mesch, 2000: 47). Bu nedenle bu araştırma daha az dikkat çekilen fakat literatüre kazandırılması önem arz eden; bireyler arası iletişimin yani etkileşimin ağları (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) aracılığıyla yaşanan dolaylı mağduriyetin, kadınların suç korkusu üzerindeki etkisi ortaya koymayı amaçlaması nedeniyle önemlidir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmaya veri sağlayacak olan katılımcılar, cinayet kurbanı kadınların etkileşim ağlarında bulunan kadınlardan seçilmiştir. Kadınların örneklem olarak seçilmesinin sebebi ise kadınların erkeklere oranla daha fazla suç korkusu yaşadıklarına ilişkin ön kabuldür.

Kadınların gerek medya gerekse yakın çevresi aracılığıyla öğrendikleri kadın cinayet öyküleri, kadınlar arasında suç mağduru olmaya ilişkin bir korku iklimi meydana getirmektedir. Suç mağduru kadınların öykülerine referanslı ortaya çıkan bu korku kültürü ise kadınların düşünce

ve davranışlarına nüfuz etmekte, yaşam tarzlarını etkilemekte ve böylelikle gündelik yaşamlarını biçimlendirmektedir. Bu bağlamda günümüzde kadınların birçoğu suç mağduru olma korkusuyla, özgürlüklerinden vazgeçmek ve suç mağduriyet risklerini en aza indirecek şekilde gündelik yaşamlarına bir sınırlama getirmek zorunda kalmaktadır (Sallangül ve Altındal, 2015: 536). Özellikle yakın çevresinde birilerinin cinayet mağduriyetine şahitlik eden kadınlar, gündelik hayatlarında korku ve güvensizlik hissini daha derinden yaşayabilmektedir. Sonuç olarak kadın cinayetleri, kadınların hayatına korku ve güvensizliği sokmakta, bu korku ve güvensizlik ise birçok kadının fırsatlarını, davranışlarını, özgürlüklerini ve gündelik yaşamlarını sınırlandırmaktadır (Temurçin vd., 2020: 3). Bu bağlamda artış gösteren suç mağduriyetleri nedeniyle kadınların gündelik hayat içerisinde suç korkusunun tutsaklığını yaşaması, kadının gündelik hayat içerisindeki mağdur boyutuna odaklanmayı gerektirmektedir. Tam da bu noktada bu çalışmanın amacı, kadın cinayetlerine referanslı ortaya çıkan suç korkusunun, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarında bulunan kadınların gündelik yaşamını biçimlendirme üzerindeki etkisini korku kültürü bağlamında ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmanın *birinci bölümünde*, araştırmanın metodolojisine yer verilmiştir. Bu kısımda araştırmanın konusu, önemi, amacı, yöntemi, araştırma verilerinin toplanması ve analizi, araştırmanın sınırlılıkları ve literatür özeti gibi bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın *ikinci bölümünü*, konuya ilişkin kavramsal ve kuramsal bilgilerin verildiği kısım oluşturmaktadır. Bu bölümde ilk olarak, kadınların yaşadıkları suç mağduriyetlerine farkındalık oluşturmak adına kadınların maruz kaldıkları suç türleri hakkında bilgi verilmiş, özel olarak Türkiye’de yaşanan kadın cinayetlerine ilişkin bilgilere detaylı olarak yer verilmiştir. Ayrıca kadınlarda suç korkusunun oluşumunda önemli bir etkisi olması nedeniyle Türkiye’de medyada infial etkisi uyandıran kadınların cinayet öykülerinden bahsedilmiştir. İkinci olarak bu bölümde kadınların suç korkularını anlamlandırabilmek adına, korku kavramına, korkunun nedenlerine ve türlerine yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde kadınların yoğun olarak yaşadıkları suç korkusunu, içinde bulunduğumuz çağa egemen olan korku kültürü bağlamında açıklayabilmek yani suç korkusu ve korku kültürü arasındaki ilişkiyi anlamlandırabilmek için korku kültürüne ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü olarak bu bölümde suç korkusu kavramına, suç korkusunun kadınların, gündelik yaşamı üzerindeki etkisine yer verilmiştir. Ayrıca bu kısımda araştırmanın dayandırıldığı temel kuram olan mağduriyet kuramı başta olmak üzere suç korkusunu açıklayan kuramlara yer verilmiştir. Bu kısımda kadınların suç korkusunun sebeplerini detaylı olarak ortaya koyabilmek adına suç korkusunu etkileyen faktörlere de detaylı olarak değinilmiştir. Son olarak araştırmanın temel problemi olan kadın cinayetlerinin kadınların suç korkusu üzerinde nasıl bir etkisi olabileceğine ilişkin ön bilgilere de bu kısımda yer verilmiştir. Araştırmanın *üçüncü bölümünü* ise kadın cinayetlerinin mağdurun etkileşim çevresi üzerinde bir korku iklimi yaratıp yaratmadığı ve bu korkunun gündelik yaşamı nasıl biçimlendirdiğine ilişkin araştırma verilerinin betimsel bir yöntem ile analiz edildiği bulgular kısmı oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Modern toplumların hızla değişen ve gelişen yapısı insani yaşam standartlarını yükseltmenin yanı sıra birçok problemleri de beraberinde getirmiştir (Giddens, 2013: 157). Bugün içinde yaşadığımız dünya birçok korku ve tehlikeyi içinde barındırmaktadır. Son zamanlarda insanların gündelik hayatlarında sürekli “korkuyorum” ifadesini kullanması korku duygusunun hayatımızın her alanında etkili hale geldiğinin ve zamanla bu korkunun bir kültüre dönüştüğünün en açık göstergelerindendir. Kadınlar özelinde yaşanan bu korkunun en önemli nedenlerinden biri ülkemizde kadına yönelik işlenen suçların oldukça artış göstermesidir. Türkiye’de her yıl yüzlerce kadın suç kurbanı olmakta ve yaşanan mağduriyet hikâyeleri sadece mağdurun kendisini değil bu mağduriyete şahitlik eden birçok kadını derinden etkilemektedir (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Son yıllarda kadına yönelik işlenen suçların genel bir artış göstermesi ve özel olarak kadın cinayetlerinin önü alınamaz bir şekilde artması kadınların suç korkusu yaşamalarına neden olabilmektedir. Kadınların yaşadıkları suç korkusunun erkeklere oranla çok daha yüksek olduğu birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur (Taylor ve Hale, 1986: 152; LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Ferraro, 1996: 666; Fisher ve Sloan, 2003: 634; Rader vd., 2007: 477; Fox vd., 2009: 31). Genelde kadına yönelik işlenen suçlar özelde ise kadın cinayetleri kadınlarda suç korkusu meydana getirmekte ve bu korku kadınların gündelik yaşamlarında çok önemli bir problemi teşkil etmektedir. Bu çalışma kadın cinayetlerinin diğer kadınlar üzerindeki etkilerine dikkat çekmesi ve suç korkusu duyan kadınların gündelik hayatta karşı karşıya kaldığı problemlere ışık tutması bakımından önemlidir.

Günümüzde kadını hedef alan suçların artış göstermesi ile birlikte suç korkusu hemen hemen her kadının yaşadığı önemli bir problem haline gelmiştir. Bu durumun bir sonucu olarak suç mağduru olma korkusu, kadınların gündelik hayatını kontrol eden bir mekanizmaya dönüşmüştür (Ünal Reşitoğlu, 2017: 38). Suç korkusu nedeniyle birçok kadının özgürlüğü kısıtlanmakta, kadınlar gündelik yaşamlarında korku duygusu ile hareket etmektedir (Çardak, 2012: 27). Kadınların yaşadıkları suç korkusu geçmiş mağduriyet deneyimi ile yakından ilişkilidir. Kadınların birçoğu kişisel olarak suç mağduriyeti yaşamamış olmasına rağmen suç korkusunu yoğun olarak yaşamaktadır (Hale, 1996: 80; Gilchrist vd., 1998: 283-285; Fisher ve Sloan, 2003: 634; Wynne, 2008: 6-7). Çünkü kadınların suç korkularına büyük oranda başka kadınların mağdurluk deneyimi

sebeptir (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Tam da bu noktada kadınların yaşadıkları suç korkusunda dolaylı mağduriyetin etkisi devreye girmektedir. Birçok kadın doğrudan suç mağduru olmasa da gerek aile, akraba, arkadaş, komşu gibi etkileşim ağlarının yaşadığı mağduriyet deneyimleri gerekse medya vasıtası ile öğrendikleri suç mağduriyet hikâyelerinden etkilenmekte ve suç korkusu yaşamaktadır (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Box vd., 1988: 342; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Bu bağlamda suç korkusuna neden olan dolaylı mağduriyet bireyler arası iletişim ya da medya aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Fakat alan yazında yapılan çalışmaların neredeyse tamamında medyanın suç korkusu üretme rolü üzerinde durulmuş, bireyler arası iletişim/etkileşim ağları (aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdık) aracılığıyla yaşanan dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ihmal edilmiştir. Oysa bireyin içinde yetiştiği sosyal çevresi ya da kurduğu etkileşim ağları bireyin düşünce ve davranışlarına önemli derecede etki etmektedir (Cüceloğlu: 2006: 333-336; Kocahan vd., 2010: 108; Kağıtçıbaşı, 2014: 219). Bireyler duygusal bağ kurdukları, hakkında fikir sahibi oldukları, yakından iletişim kurdukları (aile, arkadaş, akraba, komşu) tanıdığı insanlardan oluşan etkileşim ağlarının yaşadıkları suç mağduriyetinden tanımadığı insanların yaşadıkları mağduriyete göre çok daha fazla etkilenebilmektedir (Box vd., 1988: 342; Mesch, 2000: 47; Snell, 2001: 49; Fox vd., 2009: 26). Bu nedenle bu araştırma daha az dikkat çekilen fakat literatüre kazandırılması önem arz eden; bireyler arası iletişimin yani etkileşimin ağlarının (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlaması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada bireylerarası iletişim sonucu oluşan dolaylı mağduriyetin etkilerini; kadın cinayetlerinin dolaylı mağdur durumuna düşürdüğü insanlar üzerinden ele alması ve kadın cinayetlerinin kadınlar üzerindeki bıraktığı olumsuz etkilere dikkat çekmesi yönüyle önemlidir.

Bu çalışma mağdurun ötesine geçerek cinayet mağduru kadınların geride bıraktığı yakın hemcinslerinin yaşadıkları dolaylı deneyime ışık tutması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu çalışma kadın cinayetlerinin, cinayet kurbanı olmadan önce mağdurun, birebir iletişim kurduğu kadınlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu, yaşanan cinayet sonucu etkileşim ağlarındaki kadınların neler yaşadıklarını, neler düşündüklerini, neler hissettiklerini, gündelik yaşamlarını nasıl etkilediğini dolaylı mağduriyet perspektifinde ortaya koyması yönüyle özgün değer taşımaktadır. Tanıdığı birilerinin suç mağduriyetine şahitlik eden kadınlar, kendilerini mağdurun yerine koymakta ve suç korkuları geliştirmektedir. Yaşanan mağduriyet kadınların hayatında birçok soruna yol açmakta; bu sorunların en büyüğü olan suç korkusu ise birçok kadının gündelik yaşamını sınırlandırmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma kadınların suç korkusunu, gündelik yaşama etkileri üzerinden incelemesi bakımından önemlidir. Çünkü kadınların gündelik yaşamda suç korkusunun tutsaklığını yaşaması, kadınların gündelik hayattaki mağdur konumuna odaklanmayı gerekli kılmaktadır.

Birçok insan için bireysel bir problem olan suç korkusu, yarattığı etkiler ve sonuçları ile toplumsal bir problem haline gelmiştir (Clemente ve Kleiman, 1977: 519; Yavuz, 2019: 22).

Toplumun üyelerinin ortak problemi haline gelen suç korkusu insanların çağın olaylarına verdiği bir tepkinin yansımasıdır (Özcan, 1994: 151; Kabakçı, 2012: 49). Bu bağlamda korkular, insan psikolojisiyle ilişkili olduğu kadar içinde bulunduğu topluma ve kültüre göre de şekillenmektedir. Günümüzün risklerle dolu dünyasında insanların eylemlerini harekete geçiren, sınırlayan, kararlarına yön veren korku duygusu bir kültür haline gelmiştir (Bennett, 2018: 16; Furedi, 2018: 8). Bu nedenle korku durumunda düşünme ve harekete geçme biçimimiz yaşadığımız çağa egemen olan korku kültüründen bağımsız olarak düşünülemez (Furedi, 2018). Çünkü suç korkusu içinde yaşadığımız kültür tarafından belirlenmektedir. Bu çalışma kapsamında kadın cinayetlerinin kadınlar özelinde oluşturduğu korku iklimine odaklanılmaktadır. Daha önce yapılan viktimizasyon ve suç korkusu çalışmalarında kadın cinayetlerinin neden olduğu suç korkusunun toplumsal yönü olan, kültür ile olan bağlantısı ele alınmamıştır. Bu çalışmada kadınların suç mağduriyetinin etkilerini, korku kültürü nezdinde ve gündelik yaşamı biçimlendirme yönüyle ele alınması, araştırmayı benzerlerinden ayırmaktadır.

Kısaca bu araştırma ilgili kuramsal verilerle birlikte değerlendirilecek bulgularla literatürde çoğunlukla viktimizasyon çalışmaları bağlamında suça maruz kalan bireye odaklanan çalışmalara kıyasla eksik olduğu tespit edilen bireyin etkileşim ağlarına ve orada etkin olan dolaylı deneyime dayalı korku kültürüne odaklanılarak alan yazına katkı sunmayı hedeflenmesi yönüyle önemlidir. Daha açık bir ifadeyle bu araştırma; daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak suça maruz kalmış ferdin mağduriyetinin ötesine geçme ve suç mağdurunun etkileşim ağlarının dolaylı deneyimini ve korkularını ortaya koyması yönüyle özgün değer taşımaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın konusu “Suç Mağduru Kadınların Öykülerine Referanslı Olarak Oluşan Korku Kültürü ve Etkileşim Ağlarında Gündelik Yaşamı Biçimlendirme Etkisi” üzerinedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Suç, geçmişten günümüze toplum ve birey yaşamında yer edinen önemli sosyal bir olgudur. Küreselleşen dünyada hayatın karmaşılaşması, gündelik yaşamın boyutlarının çeşitlilik göstermesi suç olgusunun araç ve olasılıklarının artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda postmodern dönemde gün geçtikçe artan ve çözülmeyi bekleyen suç olgusu, birey ve grupların yaşamlarını etkileyen önemli bir sorun haline gelmiştir. Hemen hemen her toplumda sosyal bir problem haline gelen suçun, uygulandığı kesimin büyük bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye’de son yıllarda artan kadın cinayetleri başta olmak üzere kadınların çeşitli suçlara maruz kalma durumları özellikle kadınlar arasında korku duygusunun hakim duygu olmasına neden olmuştur (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). İşte, zaman içerisinde suç mağduru kadınların korkularına ilişkin bu hâkim duygu yaygınlaşarak bireylerin davranış biçimlerinden yaşam tarzlarına kadar gündelik hayatın her alanını tehdit eden korku ve kaygı duygusu halinde olma durumunu yani kısaca “korku kültürünü” ortaya çıkarmıştır. Furedi (2017: 154) “Korku Kültürü” adlı çalışmasında risk grubundaki kadınların varlığına dikkat çekmiş; kadınların suç mağduru olabilme riskinin yarattığı belirsizliklerin

kadınların korkularını beslediğini ve toplumda korku kültürüne ve bu kültürün yerleşmesine etki ettiğini ifade etmiştir. Bu bilgiden hareketle bu çalışma, kadına yönelik işlenen suçların kadınlar üzerindeki etkisini, korku kültürü bağlamında ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yani genelde kadına yönelik suçlar özelde ise kadın cinayetlerinin kadınlarda nasıl bir korku iklimi oluşturduğu ortaya koymak bu araştırmanın genel amaçlarından bir tanesidir.

Modern toplumun sürekli daha iyiye ilerleme, yüksek refaha ulaşma projesi çağdaş insanda güven duygusu oluşturmak için yetersiz kalmıştır. Aksine artan suç mağduriyetleri, dünyanın gün geçtikçe daha az güvenli bir yer olduğu endişesini arttırmış buna bağlı olarak gelişen “suça maruz kalma korkusu” bütün dünyada yaygın bir problem haline gelmiştir (Solak, 2005: 17). Günümüzde insanlar gündelik yaşamlarında suça maruz kalmış olmasalar bile en az suç mağduru olanlar kadar suç korkusu yaşamaktadır (Mesch, 2000: 47). Toplum genelinde ise suça maruz kalma korkusu yaşayan bireylerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Suç korkusunun kadınlar arasında bir hayli yaygınlaşmasının en önemli nedeni genelde kadına yönelik işlenen suçların özelde ise kadın cinayetlerinin oldukça artış göstermesidir. Gündelik yaşantımızda neredeyse her gün bireyler arası iletişim ya da medya aracılığıyla eşinden ayrılmak istediği için öldürülen, eski erkek arkadaşı tarafından katledilen, akrabaları ya da hiç tanımadığı yabancı tarafından öldürülen tanıdığımız ya da tanımadığımız onlarca kadın cinayetine şahitlik ederiz (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Kadınlar birebir suç mağduru olmasalar da başka kadınların bu ve benzeri suç mağduriyetleri hakkında bilgi sahibi olmak kadınların kendilerini de mağdur olma riski altında görmelerine ve suç korkusu geliştirmelerine yol açmaktadır (Stanko, 1995: 48-49). Yani kadın cinayetleri ve yaşanan mağduriyet, sadece mağdurun kendisini değil dolaylı mağdur durumuna düşen birçok kadını derinden etkilemekte ve suç korkusu gibi geliştirmelerine neden olabilmektedir. Kadın cinayetleri, mağdurdan sonra en çok mağdurun birebir iletişim kurduğu, hakkında bilgi sahibi olduğu ya da ortak şeyler paylaştığı ailesi arkadaşı, akrabası, gibi etkileşim ağlarındaki insanları derinden etkilemektedir (Miethe ve Lee, 1984: 398; Ferraro, 1995: 2). Birçok kadın doğrudan mağduriyet yaşamamasına rağmen yakın çevresinde tanıdığı birilerin suç mağduriyetine şahitlik etmeleri nedeniyle dolaylı yoldan suç mağduriyetini deneyimlemektedir (Box vd., 1988: 342; Fox vd., 2009: 26). Dolaylı olarak suç mağduru olan kadınlar, çoğu kez suç mağduriyetini kendisi yaşamış gibi etkilenmekte ve yaşadıkları dolaylı mağduriyetin sonuçları ile baş etmek zorunda kalmaktadır. Kadın cinayetleri özelinde değerlendirdiğimizde, kadın cinayetlerinin mağdurun etkileşim ağları üzerinde bıraktığı etki göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın önemli amaçlarından biri cinayet mağdurunun ötesine geçerek, kadın cinayetlerinin mağdurun birebir iletişim kurduğu kadınlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu, yaşanan cinayet sonucu etkileşim ağlarındaki kadınların neler yaşadıklarını, neler düşündüklerini, neler hissettiklerini dolaylı mağduriyet perspektifinde ortaya koymayı hedeflemektedir.

Birçok kadın doğrudan suç mağduru olmasa da gerek aile, akraba, arkadaş, komşu gibi etkileşim ağlarının yaşadığı mağduriyet deneyimleri gerekse medya vasıtası ile öğrendikleri suç

mağduriyet hikâyelerinden etkilenmekte ve suç korkusu yaşamaktadır (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Box vd., 1988: 342; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Duygusal ve hassas bir yapıya sahip olan kadınlar suçun üstünden yıllar geçse de hemcinslerinin yaşadıkları suç mağduriyetini genellemekte ve gündelik hayatlarında bu korku duygusu ile hareket edebilmektedir (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Özellikle yakın çevresinde birilerinin cinayet mağduriyetine şahitlik eden kadınlar, gündelik rutinlerini eskisi gibi yerine getirmekte zorlanmakta, gündelik hayatlarında korku ve güvensizlik hissini daha derinden yaşayabilmektedir. Sonuç olarak kadın cinayetleri, kadınların hayatına korku ve güvensizliği sokmakta, bu korku ve güvensizlik ise birçok kadının fırsatlarını, davranışlarını, özgürlüklerini ve gündelik yaşamlarını sınırlandırmaktadır (Temurçin vd., 2020: 3). Bu bağlamda kadınların artış gösteren suç mağduriyetleri nedeniyle kadınların gündelik hayat içerisinde suç korkusunun tutsaklığını yaşaması ve birçok problem ile karşı karşıya kalması kadının gündelik hayat içerisindeki mağdur boyutuna odaklanmayı gerektirmektedir. Tam da bu noktada bu çalışmanın amacı genelde kadına yönelik işlenen suçlar, özelde ise kadın cinayetlerine bağlı olarak gelişen suç korkusunun mağdurun etkileşim ağlarında bulunan kadınların, gündelik yaşamını biçimlendirici etkisini ortaya koymaktadır. Bu çalışma genel olarak kadınların yaşadıkları suç mağduriyetlerine/kadın cinayetlerine farkındalık oluşturmak, kadın cinayetlerinin hemcinsleri üzerinde oluşturduğu etkiyi açığa çıkarmak ve en önemlisi gündelik yaşamda birçok zorlukla baş etmek zorunda kalan kadınların korkularına dikkat çekmek amacıyla yapılmaktadır.

Kısaca özetleyecek olursak, bu araştırmanın hedefi, etkileşim ağları aracılığıyla dolaylı yoldan suç mağduriyeti yaşayan ve cinayetin ardından geri kalan kadınların gündelik yaşamlarında yaşadıkları suç korkusunu içinde yaşadığımız topluma hakim olan korku kültürü nezdinde ortaya koymaktır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, suça maruz kalan kadınların öykülerine referanslı ortaya çıkan korku kültürünün kadınların gündelik yaşamı üzerindeki etkisini gözler önüne sermektir.

1.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri

Araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusunda araştırma problemi aşağıda ifade edildiği üzere dört temel ve dört alt problem üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Araştırma aşağıdaki üç temel problemi şu şekildedir:

1. Suç mağduru (cinayet kurbanı) kadınların mağduriyet hikâyeleri bir korku iklimi/duygusu oluşturur mu? Nasıl bir korku iklimi/ duygusu oluşturur?
2. Kadınlar gündelik hayatta suç korkusu yaşamakta mıdır? Kadınların gündelik hayatta yaşadıkları suç korkuları nelerdir? Kadınların suç korkusuna etki eden faktörler nelerdir?

3. Çevresinde ya da medyada suça maruz kalmış (cinayet kurbanı) kadınların öykülerinden haberdar olmak (dolaylı mağdur olarak) hemcinslerinin suç korkusunu nasıl ve ne yönde etkilemektedir?
4. Kadınların suç mağduriyet hikâyeleri etkileşim ağlarındaki hemcinslerini nasıl etkilemektedir? Dolaylı mağduriyete bağlı gelişen suç korkusunun kadınların gündelik yaşamını biçimlendirmede etkisi nedir?

Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. Türkiye’de kadınlara yönelik işlenen suçlar nelerdir?
2. Türkiye’de kadına yönelik işlenen suçlara özelde, kadın cinayetlerine karşı kadınların bilgisi ve duyarlılığı nasıldır?
3. Kadınların dolaylı mağduriyet yaşadıkları suç olayları gündelik yaşam pratiklerinde ne tür değişikliklere yol açar?
4. Kadınlar suça maruz kalan kadınlara ilişkin bir olaya şahitlik ettiğinde ya da buna ilişkin bir haber duyduğunda/gördüğünde/izlediğinde ne hisseder? Ne düşünür? Neler yapar?

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemine bağlı kalınarak fenomenolojik desen kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayları doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koyma amacı ile yapılan araştırma olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle nitel araştırma, sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Fenomenolojik desen diğer adıyla olgu bilim çalışmaları “farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır.” Aşına olduğumuz fakat tam olarak anlamını kavrayamadığımız olay, deneyim, yönelim, durum şeklinde karşımıza çıkan olgular için fenomenoloji uygun bir araştırma temeli oluşturmaktadır. Fenomenolojik yaklaşımın temel amacı bireyin deneyimlerinden ve duygularından yola çıkarak belli bir fenomen üzerinde yaptığı anlatılarında gerçeği aramak ve bu fenomene yönelik derinlemesine açıklamalar üretmektir. “Bireysel evreni” veya “bireysel tecrübeleri” araştıran bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir (Baş ve Akturan, 2013: 84).

Olgu bilim araştırmalarının veri toplama aracı olarak görüşme ön plana çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 71). Bu bilgiye dayanarak araştırmada veri toplamak üzere yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Stewart ve Cash (2017: 7) görüşmeyi, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaca hizmet eden soru sorma ve yanıtlama tarzına dayanan karşılıklı ve etkileşimli bir

iletişim süreci olarak tanımlamaktadır. Olgulara ilişkin yaşantıları, deneyimleri ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılaraya sunduğu etkileşim, esneklik ve irdeleme yapmak gibi avantajlarının kullanılması gerekmektedir. Olgu bilim araştırmalarında görüşme verilerin güvenirliği bakımından, araştırmacının görüşme yapılan bireyle güven ve empatiye dayalı bir etkileşim ortamı oluşturması önemlidir. Böyle bir ortam içerisinde bireyler kendilerinin bile daha önce farkına varmadıkları veya daha önce üzerinde fazla düşünmedikleri yaşantıları ve anlamları dışa vurabilmekte ve böylelikle araştırmanın amacına uygun verilerin toplanması için zemin hazırlamaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2018: 71).

Fenomenolojik desen kullanılarak yapılan araştırmalarda veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardan oluşmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2018: 71). Ölçüt rnekleme bu tür çalışmaların yapılması için uygun bir yöntem teşkil etmektedir. Bu nedenle bu araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı rnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak vermektedir. Amaçlı rnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olması nedeniyle belli özelliklere sahip olan bir veya birden fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir. Amaçlı rnekleme çeşitlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise bir araştırmada temel niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler gibi önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Bu durumda örnekleme için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme dahil edilmektedir. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçüler araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Büyüköztürk vd., 2014: 90-91).

Bu araştırmada katılımcıların seçiminde esas alınan ölçüt, seçilen kadın katılımcıların etkileşim ağlarında kadın cinayeti mağduru olmuş birilerinin bulunması ve katılımcıların bu suçtan dolaylı mağduriyet yaşamış olmasıdır. Bireyin içinde yetiştiği sosyal çevresi ya da kurduğu etkileşim ağları bireyin düşünce davranışlarına etki etmektedir (Cüceloğlu, 2006: 333-336; Kocahan vd., 2010: 108; Kağıtçıbaşı, 2014: 219). Bireyler kendi yaşadıkları suç mağduriyetlerinden etkilendikleri kadar iletişim kurdukları, tanıdıkları ya da duygusal olarak bir şeyler paylaştıkları etkileşim ağlarındaki insanların başına gelen suç mağduriyetlerinden önemli derecede etkilenebilmektedir. Çoğu insan gündelik hayatlarında doğrudan değil, iletişim kurdukları aile yeleri, arkadaş, akraba, komşu gibi etkileşim ağları aracılığıyla suç mağduriyeti yaşamakta ve bu mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşamaktadır (Box vd., 1988: 342; Fox vd., 2009: 26). Bu alışma kapsamında bireylerin tanıdğı birilerinin başına gelen bir suç mağduriyetinden hiç tanımadığı insanların başına gelen mağduriyete göre daha fazla etkilenecekleri varsayılmaktadır. Bu araştırma kapsamında örnekleme olarak kadın cinayeti mağdurlarının etkileşim ağlarındaki kadınların alınmasının nedeni bu varsayımdır. Mağdurun etkileşim ağlarında oluşturduğu suç korkusunun araştırılmasında ölçüt olarak kadın cinayetlerinin alınma nedeni; kadın cinayetlerinin

kadına yönelik diğer suçlara göre daha yüksek suç korkusuna neden olduğunun düşünülmesidir. Ayrıca kadınların daha az suç mağduru olmalarına rağmen erkeklere oranla daha fazla suç korkusu yaşadıkları birçok çalışmada ortaya konmuştur (Taylor ve Hale, 1986: 152; LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Ferraro, 1996: 665; Fisher ve Sloan, 2003: 634; Rader vd., 2007: 477; Fox vd., 2009: 31). Kadınların daha fazla suç korkusu yaşamaları, bu çalışmada kadınların değişken olarak alınmasının önemli nedenleri arasındadır. Son olarak bu tez çalışması Amasya-Merzifon sınırları içerisinde ölçüte uyan vakalarda ele alınacaktır.

1.5. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada verilerin toplanması aşamasında dokümantasyon yöntemi ve derinlemesine mülakat tekniği olmak üzere iki bilgi toplama tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında, çalışmanın teorik çerçevesini oluşturmaya katkı sağlayacak şekilde geniş çaplı bir literatür, doküman ve internet taraması yapılarak bu tarama sonuçlarından elde edilmiş kaynakların okumaları ile konu ile ilgili teorik bilgiler toplanmıştır. Aynı zamanda konuyla ilgili alanda yazılmış tezler incelenerek teorik çerçeve bu bilgilerle desteklenmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında ise saha çalışmalarından elde edilen ilgili katılımcılarla elde edilen görüşmeler ile veri toplanmıştır.

Bu çalışmada verilerin değerlendirilmesi; nitel araştırma modeli içerisinde görüşme tekniğine bağlı olarak elde edilen veriler betimsel bir analizle sunulacaktır. Betimsel analiz yaklaşımında elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ve boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş, yorumlanmış ve açık bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaç ile elde edilen veriler, ilk olarak sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenerek birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir. Kısacası betimsel analiz dört aşamadan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239-240):

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya verileri cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından oluşan 10 kadın katılımcı ile derinlemesine mülakat yapılarak elde edilmiştir. Katılımcılara görüşme formunda yer alan yarı yapılandırılmış mülakat soruları yönlendirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcıların sorulara ilişkin düşüncelerine etki edecek herhangi bir yönlendirme yapılmadan, görüşme katılımcının izni doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 10 kadın katılımcıdan oluşan görüşme verilerini içeren ses kayıtlarının süresi genellikle 45-55 dakika arasında olurken görüşme sürelerinin alt ve üst sınırı 28-75 dakikadan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra etik kurallar çerçevesinde katılımcıların kişisel bilgilerini gizli tutmak için katılımcıların isimleri K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10 şeklinde (örn: K1: Katılımcı 1) kodlanmıştır. Araştırma verileri katılımcı görüşleri ve araştırmacının yorumlarını öne çıkaran bir yöntem olan betimsel analiz ile yorumlanmıştır.

1.6. Araştırmada Karşılaşılan Güçlük ve Sınırlılıklar

Bu araştırma Amasya- Merzifon'da cinayet mağduru kadınların etkileşim ağından bulunan 10 kadın katılımcı ile elde edilen görüşme verileri ile sınırlıdır. Bu çalışmanın ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak yapılması araştırmanın katılımcı sınırlılığını açıklaması noktasında önemlidir. Ölçüt örnekleme yönteminde örnekleme dahil edilecek birey sayısı 10'u geçmemelidir. Bu tür çalışmalarda uzun görüşmeler, hatta birden fazla seans gerektiren görüşmeler söz konusu olacağı için örneklemin sınırlı kalması doğaldır. Bazen de bu sınırlılık araştırılacak olguyu yaşayan bireylerin sayısının çok fazla olmamasından, yani örnekleme dahil edilecek bireylerin sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır. Tam da bu noktada bu çalışmada, ölçüt örnekleme yönteminin özelliklerinden biri olan cinayet mağduriyeti yaşayan kadınların sayısının Amasya- Merzifon'da sınırlı olması ve araştırmanın kadın cinayetleri gibi hassas bir konudan oluşması nedeniyle örnekleme dahil edilecek bireylerin sayısı 10 katılımcı ile sınırlı kalmıştır. Bunun yanı sıra bu araştırmanın örneklemi genelde kadın katılımcılar özelde ise cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarında oluşan kadın katılımcılar ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın kadın cinayetlerinin, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarındaki kadınlar üzerinde nasıl bir suç korkusu oluşturduğu ve bu korkunun gündelik yaşamlarını biçimlendirme üzerindeki etkisini konu edinmesi bu araştırmanın güçlüğünü oluşturmaktadır. Kadın cinayetleri başlı başına hassas bir araştırma konusu olmasının yanı sıra kadın cinayetlerinin cinayet mağduru kadınların tanıdıkları üzerindeki etkisini araştırma konusunda bir hayli güçlükle karşılaşılmıştır. Öncelikle saha çalışmasında cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından oluşan kadın katılımcılar ulaşmakta zorluk yaşanmıştır. Bunun yanı sıra cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarındaki kadınlara ulaşıldıktan sonra iletişime geçilen katılımcıların birçoğu yakınlarını başına gelen cinayet mağduriyetini anlatmak istemediğini, bu görüşmeden kötü etkileneceği ve görüşmeye katılmak istemediğini belirtmiştir. Bir katılımcı ise görüşme yapmak

için onay vermesine rağmen, eşinin tepkisinden korktuğu için vazgeçmiştir. Bu nedenle cinayet kurbanı kadınların birinci dereceden yakınları ile görüşme sağlanamaması bu araştırmanın önemli güçlükleri arasındadır. Görüşmeyi kabul eden ve araştırma konumuza asıl veri sağlayan mevcut katılımcılara ise yakınlarının başına gelen cinayet mağduriyeti ile ilgili sorulan görüşme soruları konusunda bazı soruların hassasiyeti nedeniyle soruları yönlendirmekte ve cevapları almakta güçlüklerle karşılaşmış katılımcılardan bazıları cinayet mağduriyetini anlatırken zorluk çekmiştir. Bu durum araştırmacı tarafından da aynı şekilde yaşanmıştır. Medyada infial yaratan cinayet öykülerini ve katılımcıların anlattıkları cinayet mağduriyetlerini an açık haliyle yazmak ve yorumlamak konusunda güçlük yaşanmıştır.

1.7. Literatür Özeti

Çalışmanın bu kısmında kadınların suç mağduriyeti ve bu suç mağduriyetinin kadınlar üzerindeki etkilerine odaklanan ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilecektir. Bu çalışmada genelde kadına yönelik şiddetin kadınlar üzerindeki etkisi özelde ise kadın cinayetlerinin kadınların suç korkusu ve bu suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirme üzerine etkisi açığa çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu araştırma konusu literatürde yapılan çalışmalardan konu itibariyle farklılaşmaktadır. Bu nedenle ilgili literatürde kadınlar ve suç korkusu alanında yapılan benzer çalışmalar bu başlıkta özetlenecektir. Öncelikle ilgili literatür hakkında bilgi sağlaması ve bu ilgili literatürün öğrenilmesinin ardından bu çalışmanın özgünlüğünün daha iyi anlaşılması için bu araştırmayı diğer araştırmadan ayıran özgün taraflar literatür özeti verildikten sonra detaylı olarak açıklanacaktır.

Ünal Reşitoğlu (2017), tarafından yürütülen “Kadınlar, Mağdurluk ve Suç Korkusu” adlı çalışma, Ankara’da yaşayan kadınların yaşadıkları suç mağduriyetini ve suç korkularını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada Ankara’nın beş merkez ilçesinde 18 yaş ve üstü 571 kadın katılımcı ile anket yapılarak araştırma verileri elde edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yaşadıkları suç mağduriyet türleri, mağduriyetin gerçekleştiği mekanlar, güvenlik algıları, suç türlerine göre korku düzeyleri ve kadınların suçtan korunmak için geliştirdikleri stratejiler katılımcılardan alınan veriler ışığında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda kadınların en az bir kere herhangi bir suçun mağduru olduğu, kadınların kendini güvende hissetmedikleri, mağduru olmaktan en çok korktukları suç türünün cinsel suçlar olduğu, evde fiziksel saldırıya uğrama suçu hariç kadınların yarısından fazlasının diğer suç mağduriyetlerinden korktuğu ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada kadınların daha çok savunmasız ve kırılgan oldukları için suç korkusu yaşadıkları bunun yanı sıra kadınların suç korkularının başka kadınların mağdurluk deneyiminden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak kadınların suç mağduru olmaktan korunmak için çeşitli sakınma stratejileri kullandıkları ve kadınların suç korkusu nedeniyle kamusal alanda tehlikeli olduğunu düşündükleri yerlerden uzak durdukları ve gündelik hayatlarını bu korkuya göre düzenledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çardak (2012) “Kadınların Suç Korkuları Üzerine Nitel Bir Çalışma” adlı çalışmasını kentin sosyal, ekonomik ve kültürel bakımından farklı kesimlerinde yaşayan kadınların suç korkusunu detaylı olarak anlamak amacıyla yapmıştır. Bu çalışmada kadınların suç korkusu yaşanan çevre, günlük yaşam faaliyetleri ve çalışan kadınlar için iş yeri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemine bağlı kalınarak Ankara’nın farklı semtlerinde yaşayan ve rastgele seçilen 30 kadın ile görüşme tekniği gerçekleştirilerek yapılmıştır. Çalışma sonucunda kadınların yaşamlarında suç korkusunun yer aldığı ve suç korkusundan kaçınılmayacağı sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra kadınlar suç korkusu yaşasa da kadınların yaşadıkları suç korkusunun onların gündelik yaşamlarının her anını etkilemediği açığa çıkarılmıştır. Ayrıca bu çalışmada kadınların en çok cinsel suçun mağduru olma korkusu yaşadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Doğrudan ya da dolaylı olarak geçmiş mağduriyet deneyimi olan kadınların suç korkusunu daha yoğun yaşadığı, yaşanan suç korkusunun suç mağduriyet türüyle yakından ilişkili olduğu sonucun ulaşılmıştır. Son olarak medyanın kadınların suç korkusu üzerindeki etkisinin değişken olduğu ve kadınların suç korkusu nedeniyle erkekler ile aralarına mesafe koydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Temurçin vd. (2020) tarafından yürütülen “Kentsel Mekânda Kadınların Yaşadığı Suç Korkusu Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada kadınların yaşadığı suç korkusunun mekansallığına dikkat çekilmiş ve kadınların yaşadıkları suç korkusunda fiziki çevrenin etkisini açığa çıkarmaya odaklanılmıştır. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılarak yapılmış tesadüfi örneklem ile katılımcı seçilmiştir. Bu çalışma Isparta’da çeşitli suç ve suçluların varlığıyla bilinen bir mahalle olan Bağlar’da ikamet eden 12 kadın ve 3 erkek olmak üzere toplam 15 kişi ile yapılmıştır. Bağlar’da suç korkusunun içeriği, sonuçları ve nedenlerini hem toplumsal hem de mekânsal yönleriyle açığa çıkarmayı amaçlayan bu çalışmanın sonucunda; mekânsal düzensizliğin suç korkusunda etkili olduğu ayrıca sosyal meseleler ve sosyal çevredeki bozulmaların suç korkusunun toplumsal düzeyde yorumlanmasında önemli bir etkisinin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu çalışmada kadınların yaşadıkları güvensizlik ve korkunun mahallenin fiziki ve sosyal düzensizliğinden kaynaklandığı, kadınların yaşadıkları suç korkusunun özgürlüklerini sınırlandırdığı ve suç korkusunun korku kültürünün yayılmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köseoğlu (2017), KKTC’de yaşayan kadınların suç mağduriyet korku düzeyleri üzerine yazılan “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Yaşayan Kadınların Suç Mağduriyeti Korkusu” adlı doktora tezini yayımlamıştır. Köseoğlu bu tezinde kadınların suç mağduriyet korkusunu mağduriyet yaklaşımı, düzensizlik yaklaşımı, sosyal kontrol yaklaşımı ve medyanın etkileri bağlamında açıklamayı hedeflemiştir. KKTC’nin beş ilçesinde (Lefkoşa, Girne, Mağusa, Güzelyurt ve İskele) yaşayan 18 yaş üstü 366 kişilik kadına görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın saha çalışmasından elde edilen veriler sonucunda, suç mağduriyet korkusuna en fazla etki eden faktörün fiziksel ve sosyal düzensizlik olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca yaş değişkeni medya ve mağduriyet deneyiminin suç mağduriyet korkusuna etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Usta Baki (2015), tarafından yürütülen “Kadınların Gündelik Hayatta Suç Korkusu ve Baş Etme Stratejileri: Şentepe ve Namık Kemal Mahallesi Örneği” adlı çalışma mahalle üzerinden kadınların gündelik hayatta yaşadıkları suç korkusunu anlamayı hedeflemiştir. Bu çalışma Ankara’nın gecekondu bölgesinde olan Şentepe Mahallesi, Güvenlikli sitelerin olduğu Dikmen ve Namık Kemal Mahallesi’nde güvenlikli sitelerde yaşayan 6 kadın ile derinlemesine mülakat tekniği ile yapılmıştır. Bu çalışmada kent için iki farklı yapıda olan mahallelerin yani gecekondu ve güvenlikli sitelerin olduğu iki ayrı mahallenin karşılaştırılmasındaki amaç, güvenlik algısı ve suç korkusu arasında nasıl bir ilişki olduğunu ve kadınların gündelik hayatlarını inşa etme süreçlerindeki farklılığı ve korku durumlarını karşılaştırmalı ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada gecekondu mahallesinde yaşayan kadınların güvenlikli sitede yaşayan kadınlara göre daha fazla aidiyet yaşadıkları ortaya çıkarılmıştır. Gecekondu mahallesinde yaşayan kadınlar daha fazla aidiyet yaşamalarına rağmen kent içindeki korku durumları gündelik hayatı şekillendirmede daha belirgindir. Gecekondu mahallesinde yaşayan kadınların mahallenin belli bölgelerinde, belli saatlerinde tanımadığı gençlerin toplandığını ve bu durumdan rahatsızlık duydukları ve korku hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gecekondu mahallesinde yaşayan kadınların yetersiz ışıklandırma, ulaşımın imkanlarının kısıtlı olmasının güvensizlik ve korkuya sebep olduğu ortaya koyulmuştur. Kadınlar bu korku nedeniyle bazı yolları kullanmamak, gece tek başına dışarı çıkmamak gibi koruma stratejisi geliştirmiştir. Güvenlikli sitelerde yaşayan kadınlar ise mahallede herhangi bir çete grubuyla karşılaşmadıklarını yaşadıkları bölgenin sessiz ve sakin olduğunu ifade etmiştir. Güvenlikli sitede oturan kadınların tek başına belli bölgelerde bulunmama, kent içinde araçla dolanma gibi faaliyetlerdir. Bu çalışma sonucunda güvenlikli sitede yaşayan kadınlar, gecekondu mahallesinde yaşayanlara göre kentin çöküntü bölgelerinde bulunmaktan daha fazla korkmaktadırlar.

Salim (2005), tarafından yürütülen “Antalya’da Dezavantajlı Gruplardan Kadınların Kentsel Korku ve Şiddet Durumlarının İrdelenmesi” adlı çalışmada kadınların yaşadıkları mağduriyet ve suç korkusunun kadınların yaşamına etkilerini kent bağlamında ele almıştır. Bu çalışmanın amacı kent merkezinde yaşayan kadınların kentsel korkuları ve kadınların maruz kaldıkları kentsel şiddeti hangi alanlarda, nasıl yaşadıklarını incelemek ve bunları en aza indirilebilmek için yapılabilecekleri ortaya koymaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda Antalya’da yaşayan 18 yaş ve üzeri 385 kadın ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda her 10 kadından 3’ünün doğrudan kentsel şiddete maruz kaldığı görülmüş ve her 10 kadından 4’ünün ise dolaylı mağdur oldukları yani kentsel şiddete tanıklık ettiği ortaya çıkmıştır. Bu veriler ışığında Antalya’da kentsel korku ve şiddetin kadınların en başta gelen sorunlarından biri olduğu ve kadınların en çok kapkaç ve taciz mağduru olduğu saptanmıştır. Kadınların kent korkusunun kadınların kentsel yaşama katılımını olumsuz etkilediği, geceleri sokağa çıkma parklara gidememe gibi kentsel korkuları yüksek oranda yaşadığı ortaya çıkarılmıştır.

Şenol ve Gülver (2020b), “Kadın ve Erkeklerde Suç Korkusuna Nitel Araştırma ile Sosyolojik Bir Bakış” adlı çalışmasında kadınların yaşadıkları suç korkusunu erkeklerin yaşadığı suç korkusu ile karşılaştırma yaparak ele almıştır. Bu çalışma suç korkusu ve cinsiyetin suç korkusuna etkisini ortaya koyabilmek amacıyla sosyolojik bir bakış açısı ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri Ankara’da yaşayan 10 kadın ve 10 erkek ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda kadınların ve erkeklerin suç ve suç korkusuna yaklaşımlarının farklı olduğu anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda kadın katılımcıların daha çok cinsel içerikli suçlardan erkeklerin ise fiziksel olarak zarar veren suçlardan korktukları ortaya konmuştur. Ayrıca cinsiyetin suç korkusunda önemli bir değişken olduğu kadınların kadın oldukları için erkeklere göre daha fazla suç korkusu yaşadıkları saptanmıştır.

Yıldız ve Kılıç Akın (2015)’ın “Mağdur Olma Riski ve Psikolojik Tacizin Kadın Çalışanlar Üzerindeki Etkisinin Analizi” adlı çalışması iş yaşamında psikolojik taciz mağduru olan kadın çalışanların deneyimleri üzerinden mobbingin kadınlar üzerindeki etkilerini, sonuçlarını ve mağdurun verdiği tepkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Karar örnekleme yöntemi ile belirlenen 10 mobbing mağduru kadın ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda mobbingin kadın çalışanlar üzerinde olumsuz etkisinin olduğu ve kadınların işgücü piyasasında karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri olduğu tespit edilmiştir. Elitok (2015)’un yürüttüğü “Boşanma Aşamasında Eşinden Şiddet Gören Kadının Korkuları” adlı çalışmada 2011 Kasım-2014 Temmuz ayında boşanmak için aile mahkemesine başvuran boşanma aşamasında olan ve eşinden şiddet gören kadınlar ile görüşme yapılarak kadınların yaşadıkları korku ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmada kadının boşanmadan sonra yoksulluk yaşama, çocuğu yalnız büyütmeye, yeni bir hayat kurmada yetersiz hissetme, sosyal destek alma ve ruhsal anlamdaki korkuları nedeniyle şiddete rağmen evliliklerini sürdürdükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu çalışmada adli sistem içinde kadını desteklemeden yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri de ortaya konmuştur. Sallangül ve Altındal (2015) tarafından yürütülen “Kadın Cinayetlerinin ve Suç Korkusunun Görseller Üzerinden Medyada Yeniden Üretimi: Radikal Gazetesi Örneği” adlı çalışma kadınların yaşadıkları suç mağduriyetinin etkilerini kadın cinayetleri ve medyanın etkisi üzerinden ele almaktadır. Bu çalışma kadınların suç korkusunu medyada kadın cinayeti haberlerini Radikal Gazetesinde kullanılan görseller örneğinde, toplumsal cinsiyet analizi bağlamında incelemektedir. Bu çalışma da kadın cinayetine ilişkin görsellerin suç korkusu üretmedeki rolünü toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirmek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada Radikal Gazetesinin 1 Ocak 2013-31 Aralık 2013 tarihleri arasındaki bir yıllık süreçte yer alan 79 Kadın cinayeti haberi görseli incelenmiş haber içerikleri; haberin kamusal özel alan kurgusu, mekânsal ve ilişkisel nitelikleri mağdurun ve failin resmedilişi olmak üzere cinsiyetçi sunum ve imgeler bağlamında tartışılmıştır. Araştırma ve inceleme sonucunda kadın cinayeti haberlerine duyarlı olduğu düşünülen Radikal gazetesinin kadın cinayetine ilişkin görsellerinde eril yapının göstergelerine rastlanmıştır. Bu haberlerin sunumunda kadınların aciz ve öldürülen kişiler erkeklerin ise fail olmalarına dair verilen ifadelerin kadınlarda suç korkusuna neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gazetede yer alan

kadın cinayeti görsellerindeki cinsiyetçi iletilerin gerçeği yansıtmaktan çok kadınların suç korkusunu artırdığı ortaya konulmuştur.

Erükü Akbaş (2018) tarafından yürütülen “Şiddete Tanıklık Etmek: Kadın Cinayetleri Sonrası Geride Kalanlar” adlı çalışma kadın cinayetinin etkilerini, dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşayan mağdurun çocukları ve çocuklara bakım verenler üzerinden incelemiştir. Bu çalışma cinayet sonrası geride kalan çocuk ve bakım verenlerin cinayete ilişkin deneyimleri, sosyal hizmet mesleği bağlamında gereksinimlerini, sorunlarını ortaya koymakta ve bu kişilerle sosyal hizmet mesleği bağlamında nasıl çalışılabileceğine ilişkin bilgi üretmeyi ve öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda Türkiye’nin çeşitli yerlerinde erkek şiddeti sebebiyle yaşamını yitiren 10 kadın cinayeti olgusu üzerinden geride kalan çocuk ve bakım verenlerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilerek veriler elde edilmiştir. Cinayet mağduru kadınların çocuklarının cinayet sonrası önemi psikolojik sorunlar yaşadığı ve çeşitli zorluklarla baş etmek zorunda kaldığı ortaya konulmuştur.

Uluslararası literatürde de kadınların yaşadıkları suç mağduriyet korkusuna özel olarak dikkat çekilmiştir. Konumuzla ilgisi bakımından değinilmesi gereken birkaç uluslararası çalışma şu şekildedir. Warr (1985) tarafından yürütülen “Fear of Rape among Urban Women” adlı çalışma kentli kadınların tecavüz korkusunu ele almıştır. Warr bu çalışmasında kadınların tecavüz suçundan daha fazla korktuğunu iddia etmektedir. Bu hipotezin doğru olup olmadığını ortaya koymak için yapılan bu çalışma sonucunda, tecavüz korkusunda kadınların yaşlarının önemli bir değişken olduğunu 35 yaş altı kadınların yarısından fazlasının diğer yaşlardaki kadınlara göre daha fazla tecavüze uğramaktan korktuğu ve bu korkunun yaşamlarını sınırladığı ortaya koyulmuştur. Scott (2003) tarafından yürütülen “Stranger Danger: Explaining Women’s Fear of Crime” adlı çalışma kadınların suç korkusunu demografik özellikler, önceki mağduriyet deneyimleri ve risk yönetimi ve kaçınma davranışlarının suç korkusu üzerindeki etkileri üzerinden incelemektedir. Bu çalışmada kadınların yabancı erkeklerle yaşadıkları korkutucu deneyimler nedeniyle korkularının daha belirgin olduğu tartışılmaktadır. Literatürde kadınların en çok tanıdıkları erkekler tarafından mağdur edildikleri bilgisine rağmen bu çalışma sonucunda kadınların daha çok yabancı erkeklerden gelecek tehlikelerden özellikle cinsel saldırı tehlikesinden korktuğu saptanmıştır. Gilchrist vd. (1998) tarafından yürütülen, “Women And The 'Fear Of Crime: Challenging the Accepted Stereotype” adlı çalışma, kadınların erkeklere göre daha fazla suç korkusu yaşadığı literatürdeki genel kabulünü klişe olarak görmekte ve aksini iddia etmekte, bu çalışmada kadınların korkusuz erkeklerin daha korku dolu olduğuna ilişkin teorisini açıklamaya çalışmaktadır. Bu makale, erkeklerin ve kadınların mağduriyet deneyimleri ve suça verdikleri tepkileri arasında çarpıcı benzerlikler olduğunu çeşitli verilerle destekleyerek açıklamaktadır. Sonuç olarak Gilchrist ve arkadaşlarına göre artık erkeklerin kırılganlıklarını görmezden gelemeyeceğimiz gibi, suç endişesinin de yalnızca kadınlarla ilgili olduğu düşüncesinden kurtulmalıyız. Kadınların suç korkusu alanında yapılan çalışmalarda önemli araştırmaları olan Ferraro (1996) “Women’s Fear of

Victimization: Shadow of Sexual Assault” adlı metni yayımlamıştır. Ferraro bu çalışmasında cinsel saldırının kadınların ana suç korkusu olduğu ve diğer mağduriyetlere karşı korkularını artırabileceği tezini ele almaktadır. Ferraro’ya göre kadınların diğer suçların mağduru olmaya yönelik korkuları cinsel saldırı korkusundan kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde Fisher ve Sloan (2003) “Unraveling the Fear of Victimization Among College Women: Is the “Shadow of Sexual Assault Hypothesis Supported?” adlı çalışmada üniversite öğrencisi kadınların duydukları suç korkusunun cinsel saldırı korkusunu destekleyip desteklemediği sorusu üzerine odaklanmıştır. Bu çalışma Ferraro’nun cinsel saldırı korkusu üzerindeki hipotezine dayandırılmış suç korkusunda zaman faktörü (gece-gündüz) dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda üniversiteli kadın öğrencilerin tecavüz korkusunun diğer suç korkularını gölgede bıraktığı ve çalışmanın Ferraro’nun hipotezini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda araştırma konumuz ile birebir aynı olmayan ama bu araştırma konusu ile benzerlikler taşıyan ilgili literatürün özeti verilmiştir. Bu çalışma literatürde yapılan çalışmalardan farklı olarak kadınların yaşadıkları suç korkusunu, kadın cinayetlerinin etkisi bağlamında araştırmakta ve bu suç korkusunun kadın cinayeti mağdurlarının etkileşim ağlarının (aile, akraba, komşu, arkadaş) gündelik yaşamını nasıl biçimlendirdiği araştırılmaktadır. Kısacası bu çalışmada suç korkusu, kadın cinayetlerinin dolaylı mağduriyetini yaşayan kadınların gündelik deneyimleri üzerinden ele alınmaktadır. Literatürde dolaylı mağduriyetin suç korkusuna etkileri genel olarak medya üzerinden incelenmiştir. Fakat dolaylı mağduriyete sebep olan bireyler arası iletişimin suç korkusu üzerine etkisi büyük oranda göz ardı edilmiş ve sınırlı kalmıştır. Oysa pek çok insan medyadan duyduğu mağduriyet hikayelerinden ziyade tanıdığı, yakından etkileşim kurduğu insanların başına gelen mağduriyet öykülerinden etkilenmekte ve suç korkusu yaşamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada dolaylı mağduriyete sebep olan bireyler arası iletişimin suç korkusu üzerindeki etkisi, kadın cinayetleri üzerinden incelenmektedir. Literatürde daha önce kadın cinayeti alanında çok çalışma yapılmış fakat cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarının (aile, akraba, komşu, arkadaş) bu cinayetten nasıl etkilendikleri ve yaşadıkları dolaylı mağduriyete bağlı olarak gelişen suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki etkisi ele alınmamıştır. Tam da bu noktada bu çalışma kadın cinayet mağdurlarının etkileşim ağlarındaki insanların dolaylı mağduriyet deneyimlerine ve yaşadıkları suç korkusuna ışık tutma ve kadın cinayetlerinin sebep olduğu kadınların suç korkusunu korku kültürü bağlamında değerlendirme noktasında ilgili literatüre katkı sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kadınlar ve Suç Mağduriyeti

2.1.1. Suç Olgusu

Suç, insanın ortaya çıkışından beri var olan toplumsal bütünlüğü ve güvenliği tehdit eden normal dışı davranış olarak nitelenmektedir (Şenol ve Gülver, 2020b: 101). Suçun topluma, zamana ve mekâna göre değişen yapısı suç kavramını tek bir tanım altında vermeyi zorlaştırmaktadır. Genel bir tanımlamayla suç, başkalarına zarar verdiği kanun koyucu tarafından kabul edilen ve karşılığında ceza yaptırımının bulunduğu eylem olarak tanımlanmaktadır (Dönmezer, 1981: 58, 61). Suç, insanlık tarihi kadar eski olsa da modern dönemde yaşanan kentleşme, nüfus artışı, düzensiz göç, teknolojik gelişmeler vb. unsurların bir sonucu olarak suç olgusunun araç ve olasılıklarının artması, suçu modern dönemde daha önemli bir problem haline getirmiştir. Bu bağlamda modernleşme süreciyle birlikte artış gösteren ve çözülmeyi bekleyen suç olgusu, birey ve grupların yaşamlarını geçmiş dönemlere kıyasla daha fazla etkileyen, toplumsal yaşamı sekteye uğratan sosyal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suç kavramsal olarak ortaya çıktığı günden itibaren hukuk, sosyoloji, psikoloji, kriminoloji gibi farklı disiplinlere konu olmuş ve çeşitli bakış açılarıyla tanımlanmıştır. Genel olarak çağdaş kriminologlar tarafından suç yasal, siyasal, psikolojik ve sosyolojik olmak üzere dört farklı tanımlama üzerinden yapılmıştır. Yasal bakış açısından suç; ceza yasalarını ihlal eden insan davranışı olarak tanımlanmıştır. Siyasal bakış açısından suç; “yasaya güçlü gruplar tarafından yerleştirilen daha sonra davranışın istenmeyen seçilmiş biçimlerini yasadışı olarak etiketleyen bir ölçütün sonucu” olarak tarif edilmiştir. Psikolojik bakış açısı tanımlamalarında ise suç ceza yasasına karşı olan ve genel olarak kabul edilebilir bir sosyal düzen çerçevesinde sıkıntılara neden olan bir davranış problemi olarak tanımlanmıştır. Son olarak araştırma problemimize yön veren ve konumuzla ilgisi bakımından önemli olan sosyolojik bakış açısına göre suç; var olan toplumsal sistemin korunması için baskılanması gereken bir antisosyal davranış olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2013: 24).

Giddens (2013: 842) suç olgusunun toplumsal kurum ve yapıları analiz etmeyi gerektirdiğini bu nedenle suç olgusunun açıklanmasında sosyolojik bakış açısının önemini vurgulamaktadır. Suça

sosyolojik bakış açısı insanların neden, nasıl ve hangi durumlarda suç işlediklerinin açığa çıkarılması ve bir toplumun suç olarak tanımladığı eylemlerin toplumsal kurgulara bağlı olması nedeniyle önemlidir (Bahar, 2009: 120). Bu bağlamda toplum bilimcilerin tanımlamalarına göre suç toplumun içerisinde bulunduğu toplumsal koşullar, kültürel unsurlar ve bireyin içerisinde bulunduğu olumsuz koşulların bir sonucudur (Yavuz, 2019: 19) Bu tanımdan anlaşılacağı gibi suç içinde bulunduğu sosyal durumdan bağımsız değildir (İçli, 2013: 24). Suç sayılan eylemler her toplumun kendi kuralları gereği değişmektedir. Yani bir toplumda suç sayılan bir eylem başka bir toplumda normal bir davranış olarak kabul görebilmektedir (Yavuz, 2019: 19). Yine de dünya üzerinde yaygın olarak kabul edilen suç türleri sınıflandırması yapmak mümkündür. Bu suç türleri şahsı öldürme, öldürmeye teşebbüs, yaralama, cinsel saldırıda bulunma gibi eylemleri içeren şahsa karşı suçlar; hırsızlık, gasp dolandırıcılık gibi unsurları içeren mala karşı suçlar; uyuşturucu ve alkol kullanımına bağlı suçlar, beyaz yaka suçları, terör ve organize suçlar şeklinde sınıflandırılabilir (İçli, 2013: 9-10).

Suç kavramı ile sapma kavramı zaman zaman birbirini yerine kullanılsa da birbirinden farklı kavramlardır. “Suçu kanunlarda açıkça yasaklanan ve karşılığında bir ceza öngörülen her türlü eylem olarak tanımlarken; sapmayı ise toplumsal normlar çerçevesinde öngörülen kabul edilebilirlik sınırları dışına taşan her türlü davranış olarak tanımlayabiliriz” (Dolu, 2015: 5). Suç ile kanuni bir tanımdan söz ederken sapma ile bir toplumun veya grubun norm ve değerlerinin ihlali kastedilir (Dolu, 2015: 5; Bal, 2016: 11). Bireyler toplumda meydana gelen değişimlere uyum sağlayamadıklarında toplumsal normlardan sapma davranışı sergileyebilirler. Toplumda yaşayan bireyler yaş, cinsiyet, eğitim ve kişilik özellikleri ile suç potansiyeline sahiptirler (Korkmaz, 2018: 19). İnsanları suç işlemeye yönelten bireysel sebepler olarak bilgisizlik, eğitimsizlik, kimlik sorunları, psikolojik sorunlar, çevre baskısı, yoksulluk, aile içi huzursuzluklar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, gibi birçok faktör sayılabilmektedir. Ancak temelde çevresel faktörler, çarpık kentleşme, bireyin toplum ile olan bağların zayıflaması, gelir eşitsizliği, cezai yaptırımların yetersizliği gibi toplumsal unsurlar suçu ortaya çıkaran ve suçun nedenlerini etkileyen temel faktörler olarak kabul edilmektedir (Kızmaz, 2012: 54).

Suç bireylere, topluma ve kamu düzenine olan negatif etkileriyle çözüme kavuşturulması gereken önemli bir problemi teşkil etmektedir. Suçun neden olduğu zararlar maddi- manevi hasarlardan başlayarak direkt olarak mağdurun ve sonra dolaylı olarak yakınlarının ve tüm toplumun kayıplarına kadar uzanmaktadır. Bunun yanı sıra suçun neden olduğu toplumsal bozulma, korku ve güvensizlik ortamı da tamiri en zor hasarlardandır. Zira suç korkusunun ortaya çıkması suçun kendisinden daha önemli bir sorun olarak görülmektedir (Dolu vd., 2010: 61). Bu bağlamda kentleşme süreciyle birlikte suç oranlarının artması toplumda güvenlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Bugün insanlar güvenliklerini sağlamak ve olası tehlikelerden korunmak için geçmişe kıyasla daha fazla çaba sarf etmektedir. Durum böyle olunca kabul edilmesi gereken bir gerçek şudur ki; suç olgusu insanlığın ilk anlarından itibaren olduğu gibi bundan sonra da var

olmaya devam edecek ve tamamen suç olgusunun kalmadığı bir dünya bir ütopyadan ibaret kalacaktır. Bu nedenle insanları, özellikle savunmasız bireyleri suçlardan korumak için önlemler almak ve olası tehlikelerin önüne geçmek için stratejiler geliştirmek günümüz toplumlarının önemli bir gereğidir.

2.1.2. Mağdur Kavramı

Suç, gerçekleşmesi halinde mağduriyete sebep olmaktadır. Kadınların yaşadıkları suç mağduriyetlerini ve bu mağduriyet nedeniyle ortaya çıkan korkularını anlayabilmek için öncelikle mağdur kavramının ne anlama geldiğini bilmekte fayda vardır. Mağdur ya da yaygın kullanımıyla kurban “suça maruz kalan kişiyi” anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Sözlük anlamı olarak mağdur; bir suça maruz kalan, bu suçtan zarar gören ve bunun etkilerini kısa ya da uzun dönemde fiziksel, ruhsal, ekonomik ve hukuksal açıdan yaşayan kişidir (Polat, 2020: 49). Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından mağdur kavramı, suçtan ve haksız eylemden zarar gören kişi olarak tanımlanırken; mağduriyet, kişilerin suça maruz kalması sonucunda kısıtlanması, zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2018: 24).

Mağduriyetin meydana gelmesi şu dört unsurun varlığı ile mümkündür (Dinler, 2006: 58-59):

1. Suç, kaza ve doğal afet gibi zarar verici bir olayın meydana gelmesi.
2. Meydana gelen olayın sonucunda bir zararın ortaya çıkması.
3. Zararla beraber haksızlığa uğrayan kimse veya kimselerin olması.
4. Zararın kişiler üzerindeki etkisinin kısa veya uzun bir süre devam etmesi.

Mağduriyet bir kişinin eyleminden kaynaklanacağı gibi bir grup, topluluk, devlet, organizasyon veya doğa olaylarından da kaynaklanabilmektedir (Dinler, 2006: 60). Mağdur denilince akla ilk olarak suç mağduriyeti gelse de töre doğal afet, kredi, sözleşme mağdurları gibi mağduriyetler de bulunmaktadır. Ancak bu çalışmanın konusunu suç mağdurları oluşturmaktadır (Akyel vd., 2015: 349). Bu nedenle mağduriyet kavramı suç bağlamında ele alınmaktadır.

Bir bireyin mağdur olmasını, onun suça yakınlığı gibi bir nedene bağlamak yanlıştır. Herkesin suç mağduru olma ihtimali vardır (Polat, 2020: 50). Her birey hayatında mutlaka bir suçun mağduru olabilme ihtimalini düşünmüştür. Garofalo (1981), bireylerin kendi suç mağduru olma risklerini değerlendirirken dört modele dikkat çekmektedir. Bunlar; yaygınlık, olasılık, savunmasızlık ve sonuçlardır. Yaygınlık, kişinin belirli bir suç tipinin hangi yer ve zamanlarda meydana geldiği konusundaki farkındalığıdır. Olasılık, kişinin suçun yaygın olduğu yer ve zamanları göz önüne alarak bir suçun potansiyel hedefi olma ihtimalini hesaplamasıdır. Savunmasızlık, bireyin kendi fiziksel özellikleri ve kendi korumak için aldığı önlemleri ile suçlu için ne kadar cazip bir hedef olduğu ve mağduriyet ile karşılaştığında nasıl başa çıkabileceği

konusundaki düşünceleridir. Sonuçlar, ise kişinin mağdur olması durumunda suçun neden olduğu fiziksel, psikolojik ve finansal kayıplarını karşılayabilme potansiyelini değerlendirmesidir (Garofalo, 1981: 844-845). Mağduriyet riski değerlendirmesi rasyonel bir süreç gibi görünse de kişinin zihninde yarattığı suç imgesi ve kişisel deneyimleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu çalışma kadınların suç mağduriyetleri ve bu mağduriyetin hemcinsleri üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Günümüzde kadınların suç mağduriyet hikayeleri hemcinslerinin bir gün kendilerinin de suç mağduru olabilecekleri ihtimalini düşünmelerine ve mağduriyet riski değerlendirmesi yapmalarına neden olabilmektedir.

2.1.3. Suç Mağduriyeti ve Kadın

Kadınlar toplumsal yaşamın önemli bir parçasıdır. Toplamların varlığı kadınlar ile birlikte gelişim göstermiş ve günümüz toplumları kadının duruşu ile şekillenmiştir (Tuzcu, 2020: 1). Ancak kadınların, şiddet ve saldırganlık içeren davranışlara hedef olma sorunu tarih boyunca süregelenmiştir (İçli, 2013: 473). Günümüzde suçun yaygınlaşmasına paralel olarak yaşanan suç mağduriyetlerinin büyük bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar her geçen gün şiddet, cinayet, tecavüz, taciz, kapkaç, kaçırma, tehdit, gasp, zorla evlendirilme, fahişeleştirilme gibi çeşitli suçlara maruz kalmakta doğrudan ya da dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşamaktadırlar. Son dönemde medyada sıkça yer alan kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerine bir tepki olarak “yine kadın” “yine kadına şiddet “yine kadın cinayeti” gibi söylemlerin oluşması, kadınların yaşadıkları cinayet mağduriyetinin sıklığını gözler önüne sermektedir (Yegen, 2014: 20).

Erkeklerin büyük çoğunlukta saldırgan, kadınlarınsa kurban oldukları bazı suçlar mevcuttur. Aile içi şiddet, cinsel saldırı, tecavüz genellikle erkeklerin kadınlara karşı gücünü kullandıkları suç kategorilerinden bazılarıdır (Giddens, 2013: 867). Erkekler kadınlara oranla iki kat daha fazla hırsızlık suçuna maruz kalırken; kadınlar erkeklere oranla altı kat daha fazla tecavüz, aile içi şiddet, cinsel suçlara maruz kalmaktadır. Kadınların en çok maruz kaldığı şiddet aile içinde yaşanan partner şiddetidir. Ancak kadınların büyük çoğunluğu şiddet uygulayan eşlerinden şikayetçi olmamaktadır. Bunun en önemli nedenleri arasında kültürel değerler ve kadınların geleneksel aile içi rolleri sürdürme eğilimi bulunmaktadır. Aile içi şiddetten sonra kadınların en sık maruz kaldığı ikinci suç türü cinsel suçlardır. Cinsel saldırı, tecavüz, taciz gibi cinsel suçların hedef aldığı kesim büyük çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır. Kadınlar bu suçların mağduru olurken ne yazık ki hem kültürel hem de sosyal olarak bir kez daha mağdur olmaktadır. Kültürel bir algı olarak tecavüze uğrayan kadınlar için genel tutum tecavüzün kadınların bir sorunu olduğu hatta bu mağduriyetin kadınların hatası olduğuna ilişkindir (Köseoğlu, 2017: 55-57). Aynı tutum diğer kadına şiddet türleri ve kadın cinayetleri için de geçerli olabilmektedir. Durum böyle olunca kadınlar sadece mağduriyet yaşarken değil, toplum tarafından suçlamaların odağı olduklarında da bir kez daha mağdur edilmektedir. Bu bağlamda kadın suç karşısında üç aşamada dezavantajlı duruma düşmektedir. Kadınlar, mağduriyet yaşanmadan önce veya yaşandıktan sonra suç korkusu

geliştirmekte, suç sırasında mağdur olmakta ve mağduriyetin sonunda mağduriyetin gerektirdiği haklardan mahrum kalabilmektedir (Yavuz, 2019: 39).

Kadınların çoğunlukla tanıdığı kişiler tarafından mağdur edilmesi kadınların yaşadıkları mağduriyetinin belki de en dikkat çekici yönüdür. 2005 Ulusal Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, verilerine göre suça maruz kalan kadınların çoğu genellikle eşleri, sevgilileri, akrabaları veya tanıdığı erkekler tarafından mağdur edilmektedir. Bu suç mağduriyetler ise ev, sokak, bar, park, iş yeri gibi mekanlarda yaşanmaktadır (Miller, 2009: 169). Yapılan araştırmalara göre kadınların %25'i yaşamlarının bir döneminde şiddet kurbanı olmaktadır; ancak bütün kadınlar bu tür suçların yarattığı tehditle, doğrudan ya da dolaylı olarak karşı karşıyadır (Giddens, 2013: 867). Günümüz dünyasında kadınlar çeşitli suçlara maruz kalmakta ve yaşadıkları suç mağduriyeti nedeniyle sosyal hayatlarında önemli problemlerle baş etmek zorunda kalmaktadır. Son yıllarda kadına yönelik işlenen suçların genel bir artış göstermesi ve özel olarak kadın cinayetlerinin önü alınamaz bir şekilde artması ülkemiz açısından çok önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Bu bağlamda bu çalışma kadınlara yönelik işlenen fiziksel şiddetin en ağır biçimi olan kadın cinayetlerine odaklanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada kadına yönelik işlenen suçlardan kadın cinayetleri ele alınacak ve cinayet mağdurlarının etkileşim ağlarının suç korkuları üzerine veriler toplanmaya çalışılacaktır. Kadın cinayetleri konusunda bir çalışma yapabilmek için önce kadına yönelik şiddet hakkında bilgi sahibi olmamız gerekmektedir. Bu nedenle çalışma konumuza temel oluşturması ve kadınların maruz kaldıkları şiddeti ortaya koymak adına önce kadına yönelik şiddet türleri ele alınacak daha sonra ise bu şiddetin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve çalışmamızın esas problemini teşkil eden kadın cinayetleri detaylı bir şekilde açıklanacaktır.

2.1.4. Suç Mağduriyet Biçimi Olarak Kadına Şiddet

Şiddet, kelime kökeni itibarıyla “sertlik, sert ve kaba davranış, kaba kuvvet kullanma” anlamına gelmektedir. Dünyada kabul gören Fransızca genel anlamıyla şiddet, “kişiye güç ve baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak” şiddet uygulama eylemi, saldırı, zorlama, yaralama, psikolojik veya fiziksel acı çektirme, işkence etme olarak tanımlanmaktadır (Taşdemir Afşar, 2016: 719-720). İnsanoğlunun varlığından bu yana bireysel ve toplumsal düzeyde kendini gösteren şiddet olgusu ne yazık ki yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Fiziksel ve psikolojik düzeyde kendini gösteren bu olgu, bireylerin yaşam kalitelerine büyük oranda zarar vermektedir. Hemen hemen her toplumda sosyal bir problem haline gelen şiddetin, en yoğun uygulandığı kesimlerin başında kadınlar gelmektedir. Günümüzde kadınlar, şiddetin ortaya çıkardığı fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Harcar vd., 2008: 51). Kadına karşı şiddet birçok ülkede “gizli ve üstü örtülü bir salgın” olarak ifade edilmektedir. Bu nitelemeye ek olarak dördüncü dünya kadın konferansında kadına yönelik şiddet, “dünyadaki en yaygın fakat en az tanımı yapılmış insan hakları suiistimali” olarak nitelenmektedir. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet; kadınların insan haklarını ve özgürlüklerini ortadan kaldıran insani gelişimlerini

kısıtlayan büyük bir engeli teşkil etmektedir (Avcı, 2020: 168). Bu bağlamda kadına yönelik şiddetin tanımlamalarını yapmak bu nitelendirmelere açıklık kazandıracaktır.

Kadına yönelik şiddet kavramı, uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez 1993'te kabul edilmiş olan Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde tanımlanmış ve bu bildirmede hangi tür eylemlerin kadına yönelik şiddet kapsamına dahil olacağı belirlenmiştir. Bu bildirmede tanımlanan şekliyle kadına yönelik şiddet, “gerek kamusal gerekse özel yaşamda ortaya çıkan, fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veya ıstırap ile sonuçlanan ya da sonuçlanması muhtemel, cinsiyete dayanan her türlü eylem, bu eylemlerle yapılan tehditler de dahil zorlama ve keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma olarak tanımlanmıştır.” Ayrıca bu bildirmede; kadına acı veren fiziksel, cinsel ve psikolojik eylemler, namus cinayetleri, cinsel istismar, zorla evlendirme, evlendirirken verilen başlık parası, evlilik içi tecavüz, temel ihtiyaçlarından yoksun bırakma, kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar, kadın zorla fahişeleştirme gibi birçok eylem kadına yönelik şiddet kapsamına alınmıştır (Özkan, 2017: 538). Kadına şiddetin önlenmesi adına Türkiye’de 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddet; “bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet ayrımcılığının bir biçimi olarak ele alınmıştır” (Avcı, 2020: 168). 6248 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da kadına yönelik şiddet; “kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan her türlü tutum ve davranış olarak” tanımlanmıştır (Yılmaz ve Ören, 2021: 47). Kadına şiddete ilişkin birçok farklı tanımlama mevcuttur. Bu çalışma için yukarıdaki tanımlamalar konuya açıklık kazandırması açısından yeterlidir.

Uluslararası araştırmalar kadına şiddet vakalarının önemli bir kısmında suç faillerinin çoğunlukla kadının eşi, erkek arkadaşı, babası, oğlu veya diğer aile bireylerinin olduğunu tespit etmişlerdir (Akadlı Ergöçmen vd., 2009: 19). Kadın, şiddete çoğunlukla aile içinde maruz kalmaktadır. Aile içi şiddet çoğu kez özel alanda meydana geldiği için genellikle kadınlar tarafından gizli tutulmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddetin görünürlüğünün çoğu kez gizli kalması kadınların aile içi şiddete ne ölçüde maruz kaldıklarına ilişkin veri sağlamayı zorlaştırmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016: 36-37). 2013 Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan kadına yönelik şiddet raporunda; kadınların %13 ile %61’i arası 15-49 yaşları arasında hayatlarında en az bir defa eşlerinden fiziksel şiddete maruz kaldığını, %6 ile %59’unun, eşlerinin evlilikleri boyunca en az bir kez zorla cinsel ilişkiye girme ya da buna teşebbüs etmeye maruz kaldıklarını, %1 ile %28 arasında kadın ise gebelik sırasında eşleri tarafından fiziksel olarak istismar edildiğini belirtmiştir (World of Organisation [WHO], 2013’ten aktaran: Çalışkan, 2018: 221). Dünya genelinde kadına yönelik şiddet verileri tam olarak tespit edilemese de Dünya Sağlık Örgütü’nün bu verileri kadına yönelik şiddetin yaygınlığını ortaya koyması bakımından yeterlidir.

Kadına yönelik şiddetin neredeyse tamamı erkekler tarafından uygulanmaktadır. Bunun en önemli nedeni ise kadın ile erkek arasındaki kadın aleyhine olan fiziksel güç dengesizliğidir. Erkekler fiziksel güçlerini kullanarak kendilerinden daha savunmasız gördükleri kadınlara şiddet uygulayarak istediklerini yaptırmakta ve böylelikle kadınları kontrol altına almaktadır. Fakat kadına yönelik şiddet güç dengesizliği gibi tek bir nedene bağlı olarak gerçekleşmemektedir. Kadına yönelik şiddet toplumsal ve kültürel yapıya göre değişen farklı nedenleri bulunmaktadır (Çakır, 2020: 44). Kadına yönelik aile içi şiddetin en önemli nedenini toplumun erkek egemen yapısı oluşturmaktadır. Erkeğin kadına yönelik şiddeti var olan kültürel yapı tarafından normal karşılandığı erkek egemen yapıda, erkeğin kadına göre üstün bir konuma sahip olduğu ve alınacak kararlarda kadın karşısında erkeğin daha çok söz sahibi olması gerektiğine ilişkin yanlış inanç, kadına yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır (Demir, 2000: 58). Kadına baskı yapmayı ve kadın üzerinde üstünlük kurmayı amaçlayan toplumsal cinsiyet temelli şiddet, erkek egemen toplumsal yapının bir sonucudur. Kadınların eğitime, ücretli işgücüne ve karar mekanizmalarına katılımını engelleyerek pasifleştiren bu eşitsizlik kadınların ekonomik ve toplumsal kaynaklara ulaşmalarına olumsuz etki yapmakta ve böylelikle toplumda görünmez olmalarına neden olmaktadır. Kadınları şiddete karşı savunmasız hale getiren toplumsal, kültürel, ekonomik koşullar kadını güçsüz erkeği ise güçlü ve iktidar sahibi olarak konumlandırmaktadır. Durum böyle olunca şiddet erkeğin kadın üzerindeki iktidarını sürdürmesini sağlayan bir mekanizma işlevi görmektedir (Acar, 2013'ten aktaran: Çakır, 2020: 44). Erkekler tarafından kadına yönelik şiddetin diğer nedenleri arasında; öfke kontrolü, tahammülsüzlük gibi psikolojik rahatsızlıklar, eğitimsizlik, yoksulluk, çocuklukta şiddete maruz kalma, madde ve alkol bağımlılığı, ateşli silahlara ve uyuşturucu maddelere ulaşım kolaylığı, medya ve çevrenin etkisi, kültür tarafından şiddetin normalleştirilmesi, sosyal ve toplumsal bozukluklar, kötü aile koşulları içinde yaşamak sayılabilmektedir (MERKOMTE, 2012: 22).

Kadına yönelik şiddet her ne koşulda gerçekleşirse gerçekleşsin bir hak ihlali ve insanlık suçudur. Kadına yönelik şiddet bireysel olarak kadınları etkilediği kadar toplumları da önemli derecede etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bireysel etkileri bakımından şiddet, kadının hayatını derinden etkilemekte ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlarda kaygı, depresyon, kâbus görme, stres, endişe, güvensizlik, intihara meyilli olma, alkol kullanımı, uyku bozukluğu, suça karşı her an tetikte olma gibi psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkabilmektedir (Köse ve Beşer, 2007: 118). Şiddet olgusu, gelecekte de benzer duyguların tekrar maruz kalacağı düşüncesiyle yerini korkuya bırakabilmektedir. Maruz kalınan şiddetin devam etmesi durumunda ise güvensizlik, umutsuzluk, çaresizlik, kontrolü kaybetme hissi, kendini suçlama, özgüvenini yitirme gibi olumsuzluklar da ortaya çıkarabilmektedir (Somunoğlu İkinci, 2014: 24). Bunun yanı sıra şiddete maruz kalan kadınlar, çoğu kez utandıkları, tekrar şiddete maruz kalmaktan korktukları veya toplumdaki konumlarını kaybetmek istemedikleri için yaşadığı şiddeti gizlemek zorunda kalmaktadır (Acar, 1995'ten aktaran: Ünal, 2015: 2). Ancak şiddeti gizleme eğilimi kadının daha fazla yıpranmasına neden olmaktadır. Ruhsal ve fiziksel açıdan kendi içinde

sorunlar yaşıyan kadınlar, maruz kaldıkları şiddeti gizlemek için çevresiyle ilişkilerini kısıtlamaya hatta kendini toplumdaki soyutlamaya yönelebilmektedir. Uzun süre şiddete maruz kalma durumu kadınlarda özgüven kaybı, sosyal yaşamdan uzaklaşma ve insanlara karşı güvensizlik yaşamasına neden olabilmektedir (Sözen vd., 1999: 111-112). Toplumsal etkileri bakımından kadına şiddet ise toplumda şiddete karşı bir korku duygusu oluşturma, intihar oranlarında yükselme, çocuk istismarı ve tecavüzlerde artma, şiddet mağdurunun ve yakın çevresinin yaşam kalitesini bozma, insanlara güven sorunu yaşama, saldırgan bireyler yetiştirme ve toplum içinde sorunlarını etkin iletişimle değil şiddet yoluyla çözme şeklinde kendini gösterebilmektedir (Köse ve Beşer, 2007: 118). İnsan yaşamını sekteye uğratan şiddetin bu görünümüleri şiddetin ülkemiz için çok önemli ve acilen çözüme kavuşturulması gereken bir problem olduğunu açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

2.1.4.1. Kadının Maruz Kaldığı Şiddet Türleri

Dünya genelinde yaygın olarak görülen şiddetin yoğunluğu toplumdaki topluma değişmekte ve toplumların kültürel yapısına göre farklı şekillerde kendini göstermektedir. Yapılan araştırmalar dünya genelinde her üç kadından birinin fiziksel veya cinsel şiddet gördüğü ya da başka şekilde istismar edildiği ortaya konmuştur (Tatlıoğlu ve Küçüköke, 2015: 197). Kadınlarda maruz kalınan şiddetin ruhsal etkileri şiddet türüne göre değişebilmekte, etkileri zaman içinde farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Kadına yönelik şiddet her ne kadar fiziksel şiddet ile sınırlı olarak algılsa da gerçekte kadın çeşitli şiddet türleri ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Fiziksel şiddetin yanı sıra cinsel, ekonomik, psikolojik zarar içeren eylemlerde şiddet kapsamına dahil edilmektedir. Buna ilaveten son yıllarda kamusal şiddet, dijital şiddet ve sosyal şiddet kadınların maruz kaldığı yeni şiddet türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının evden çıkmasına izin vermemek, davranışlarını sınırlamak ve birileri ile görüşmesini engellemek sosyal şiddet olarak tanımlanırken, devlet görevlileri tarafından kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcı tutumlar sergilemek kamusal şiddet olarak tanımlanmaktadır (Halıcı, 2007: 49-50; Karal ve Aydemir, 2012: 21-22). Bu çalışmada yaygın olarak görülmesi bakımından kadının maruz kaldığı şiddet türleri: fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik -duygusal şiddet, ekonomik şiddet ve son yıllarda yaygınlaşan yeni bir şiddet türü olarak dijital şiddet şeklinde sınırlandırılarak ele alınacaktır.

2.1.4.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, bireyin vücut bütünlüğüne zarar vermek amacı taşıyan, bireye acı veren fiziksel güç kullanımına dayalı her türlü eylem olarak tanımlanmaktadır (Yeşildal, 2005: 290). Bu şiddet türü fiziksel güç kullanarak kişiyi korkutma ve cezalandırma amacına hizmet etmektedir (Yanık vd., 2014: 105). Chesnais ve R. Williams en sık maruz kalınan ve bireyin hayatını derinden etkileyen şiddet olması nedeniyle fiziksel şiddetin en önemli şiddet türü olduğuna ilişkin tanımlamalarda bulunmuşlardır. Sosyolog R. Williams fiziksel şiddetin önemini, “Şiddetin en açık örnekleri fiziksel hasara neden olan, bilinçli olarak yapılan, pasif olmaktan ziyade aktif, sonuçları

açısından dolaysız olanlardır” şeklinde ifade etmiştir (Schesinger 1994’ten aktaran: Halıcı, 2007: 28). Fiziksel şiddet olarak algılanan davranışlar arasında; öldürmek, dövmek, vurmak, itip kakmak, tokat atmak, tekme atmak, saçını çekmek, boğazını sıkmak, kesici vurucu ateşli silah aletleriyle veya yanıcı ve kimyasal aletlerle bedenine zarar vermek, kötü sağlık koşullarında yaşamak zorunda bırakmak, aç ve susuz bırakmak sayılabilmektedir (Özkan, 2017: 543). Bu şiddet içeren eylemlerin yanı sıra daha birçok fiziksel şiddet içeren eylem bulunmaktadır. Fakat fiziksel şiddetin en ağır biçimi ve en son noktası bireyi öldürerek yaşamına son vermektir. Çalışmamızın esas problemini teşkil eden fiziksel şiddetin bir sonucu olarak ortaya çıkan kadın cinayetleri bir sonraki başlıkta detaylı olarak ele alınacaktır.

Fiziksel şiddet, en sık görülen ve diğer şiddet türlerine göre belirlenmesi daha kolay olan bir şiddet türüdür. Ülke genelinde ve uluslararası yapılan çalışmalarda kadınların en çok fiziksel şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Fiziksel şiddet sonucunda kadınlarda oluşan; kırıklar, morluklar, kesikler, sakatlıklar, kızarıklıklar, yaralanmalar gibi fizyolojik hasarlar ile fiziksel şiddet net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Şiddetin uygulandığına dair bu tür kanıtlara rağmen fiziksel şiddet farklı gerekçelerle gizlenmekte ve çeşitli şekillerde üstü örtülmeye çalışılmaktadır. Şiddet gören kadınlar yaşamını tehdit eden ciddi bir sorun ortaya çıkmadığı sürece sağlık kuruluşlarına veya emniyet merkezlerine başvuru yapmamaktadır. Bu nedenle yaşanan birçok fiziksel şiddet vakası gizli kalmakta ve bilinmemektedir. Özellikle erkeğin kadına şiddetin meşrulaştıran erkek egemen kültürel yapılarda bu durumla çok fazla karşılaşmaktadır. Karanlık sayılara rağmen gün yüzüne çıkan fiziksel şiddet araştırmalarına baktığımızda kadınların %10 ile %60’ı yaşamları boyunca en az bir defa eşleri tarafından fiziksel şiddet içeren eylemlere maruz kaldığı tespit edilmiştir (Çiftçi, 2007: 13; Tuzcu, 2020: 18). Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye genelinde fiziksel şiddet görenlerin oranı %36 olarak belirlenmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2016: 10). Sadece gelişmemiş ülkelerde değil tüm dünyada yaygın olarak görülen ve evrensel bir sorun haline gelen fiziksel şiddet, tüm kadınları derinden etkilemekte ve onlara çeşitli zararlar vermektedir. Fiziksel şiddet kadının bedenine zarar verdiği kadar, ruh sağlığına, sosyal yaşantısına, ekonomik özgürlüğüne de zarar vermektedir. Türkiye’de fiziksel şiddet gün geçtikçe artmakta ve ne yazık ki kadınların ölümü ile sonuçlanabilmektedir. Bu nedenle fiziksel şiddet kesinlikle çözülme kavuşturulması gereken önemli bir problemi teşkil etmektedir. Bu bağlamda bu çalışma fiziksel şiddetin en ağır sonucu olarak ortaya çıkan kadın cinayetlerinin etkilerine farkındalık oluşturmaları açısından önemlidir.

2.1.4.1.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kadını istemediği yerde, zamanda veya şekilde cinsel ilişkiye zorlamak; kadının iradesi dışında cinsel içerikli eylemlerde bulunmak; cinselliği bir tehdit unsuru ve kontrol etme aracı olarak kullanmak şeklinde tanımlanmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

KSGM, 2016: 5). Kadının eşi bile olsa kadını rızası olmadan cinsel ilişkiye zorlamak, kadına cinsel bir obje gibi davranmak, tecavüz etmek, cinsel içerikli sözlerle taciz uygulamak, kadını aldatmak, çocuk yapmaya ve kürtaja zorlamak, zorla evlendirmek, cinsel organına zarar vermek gibi davranışlar cinsel şiddet içeren eylemlerdir (Yetim ve Şahin, 2008: 49-50). Cinsel şiddet aile içi şiddetten sonra kadınların en çok maruz kaldığı şiddet türüdür. Kadınlar kamusal alanlarda, parklarda, barlarda, sokaklarda, toplu taşıma istasyonlarında, iş yerlerinde, okullarda, halka açık tuvaletlerde, kimsenin olmadığı mekanlarda cinsel tacize ve diğer cinsel şiddet biçimlerine maruz kalabilmektedir (Gürhan vd., 2020: 62).

Ülke genelinde cinsel şiddetin verilere yansıyan oranı %12 olarak belirlenmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KSGM, 2016: 11). Fakat cinsel şiddet, erkeğe iktidar rolünün biçildiği, devlet politikalarının caydırıcı olmadığı ülkelerde gerek toplumun kültürel yapısı gerekse dini inanç nedeniyle başkalarına anlatılması daha zor olan ve genellikle gizli kalması tercih edilen bir şiddet türüdür (Bölükbaşı, 2014: 43-44). Bu nedenle cinsel şiddetin, özellikle kadın cinselliğinin bir tabu olduğu, şeref namus gibi kavramların kadın cinselliği üzerinden tanımlandığı toplumlarda açığa çıkarılması oldukça zordur (Akkaş ve Uyanık, 2016: 39). Cinsel şiddet mağdurlar üzerinde ortaya çıkardığı cinsel sağlığa ilişkin sorunların yanı sıra, mağdurun psikolojisini ve bireyler ile olan ilişkilerini de ağır bir biçimde etkilemektedir. Cinsel şiddet mağdurlarının birçoğu toplumla bütünleşmekte zorlanmakta, kendisine zarar verme ve hatta intihar eğilimi ile karşı karşıya kalabilmektedir (Özkan, 2017: 544).

2.1.4.1.3. Psikolojik Şiddet

Psikolojik diğer adıyla duygusal şiddet, ruhsal açıdan acı veren, bireyin zarar görmesine neden olan sözler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bireyin benlik duygusunu ortadan kaldırmaya ve onurunu zedelemeye yönelik tüm saldırıları psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilmektedir (Harcar vd., 2008: 54). Bu şiddet türü ile kadının psikolojik durumunda tahribatlar yaratılmak istenmektedir. Özellikle kadının kendisini değersiz biri gibi hissetmesi ve baskı, hakaret, korkutma gibi davranışlar ile özgür iradesini kullanmasına engel olunmaktadır. Psikolojik şiddet arasında değerlendirilen davranışlar arasında; bağırarak, hakaret etmek, emir vermek, lakap takmak, hakaret etmek, sürekli olumsuz eleştiri yapmak, aşağılamak, tehdit etmek, korkutmak, ilgisiz davranmak, iletişimi kesmek, aile ve arkadaşları ile görüşmesini engellemek, kadının düşüncesini önemsememek, kıskançlık göstermek, başka kadınlarla kıyaslamak ve kadının özgürlüğü kısıtlamak sayılabilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KSGM, 2016: 5). KSGM (2016: 12) verilerine göre ülke genelinde kadınların psikolojik şiddete maruz kalma oranı %44 olarak belirlenmiştir. Evli kadınlarda ise psikolojik şiddete maruz kalma oranı artış göstermekte %69'a kadar seyretmektedir. Kadınlar çoğu kez farkında olmasalarda psikolojik şiddet evde, okulda, iş yerinde daha fazla olmak üzere toplumsal yaşamın hemen hemen her alanında görülebilmektedir.

Psikolojik şiddet diğer şiddet türlerine göre anlaşılması daha zor olan ve çok belirgin kanıtlar sunmayan bir şiddet türüdür. Uygulanan davranışın şiddet olarak algılanıp algılanmayacağı bireyin yapısına göre değişebilmektedir (Tuzcu, 2020: 21). Kendini ifade etmekte zorluk yaşayan kadınlar psikolojik şiddete maruz kaldığını fark edemeyebilir. Fakat bir süre sonra psikolojik şiddet diğer şiddet türlerine zemin hazırlamaktadır. Fiziksel şiddetin görünür izleri belli bir süre sonra iyileşirken, ruhsal etkileri bir ömür boyu devam etmektedir. Duygusal şiddete maruz kalan kadınlar, içe kapanık, özgüveni düşük, topluma karışmakta zorlanan, çeşitli psikolojik ve fizyolojik sorunlar yaşayan bir duruma gelmektedir (Çolak, 2009: 4). Psikolojik şiddetin etkileri; kadının öz saygısında azalma, kendini değersiz hissetme, hiçbir şeyi başaramayacağını düşünme, sorumluluk alma da isteksizlik, duygusal ilişkilerde zorluk yaşama, kendini yetersiz ve becerisiz görme, intihara ve kendine fiziksel zarara meyilli olma, strese dayalı fiziksel şikâyetler şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 38).

2.1.4.1.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, “kadını bağımlı ve fakir hale getiren, ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanıldığı şiddet türü” olarak tanımlanabilmektedir. Kadının çalışmasına izin vermemek, zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, borçlandırmak, kariyer yapmasını engellemek, maaşına veya gelirine el koymak, az para vermek, para harcama özgürlüğünü elinden alma, çok az para verip yapılması mümkün olmayan şeyleri talep etmek, temel ihtiyaçlarını almasına izin vermemek, mirastan mahrum bırakmak gibi davranışlar ekonomik şiddet içeren davranışlar arasında sayılabilmektedir (Can ve Coşar, 2019: 124). Bunlara ilaveten mala karşı suçlardan olan hırsızlık yapmak, dolandırmak, kapkaç yapmak da ekonomik şiddet olarak kabul edilebilmektedir. KSGM verilerine göre Türkiye genelinde yaşamın herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı %30 olarak belirlenmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KSGM: 2016: 13). Türkiye’de aileye gelir getiren kişinin genellikle erkek olarak kabul edilmesi ve kadının genellikle çocuk bakma ve ev işleriyle görevlendirilmesi, kadının ekonomik şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Ailenin yeniden üretimi için evin içinde yapılması gereken çok sayıda işten kadın sorumlu tutulmasına rağmen, kadın ev içinde harcanan emeğinin maddi karşılığını alamamaktadır. Bu nedenle ücretsiz emeğini aileye vakfeden pek çok kadının genellikle hiçbir gelir kaynağının ve sosyal güvencesinin olmayışı ve bu sebeple kadının adeta ücretsiz işçi olarak çalıştırılması, erkek tarafından ekonomik şiddete maruz bırakılma riskini daha da artırmaktadır (Eşkinat, 2013: 292; Özkan, 2017: 545). Kadın tüm gün evde çalışmasına rağmen sanki ev işleri yapmak kadının göreviymiş ve yapmak zorundaymış gibi davranılan bir teşekkürün bile çok görüldüğü minnetsiz davranışlar karşısında kadın daha fazla ekonomik şiddete maruz kalmaktadır.

Ekonomik şiddete maruz kalan kadınların diğer şiddet türlerine maruz kalma oranı daha fazladır. Çünkü içinde bulunduğu ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyen koşullara karşı çıkma

gücü ekonomik bağımsızlıkla yakından ilişkilidir. Ekonomik bağımlılık diğer şiddet türlerinden kaçma konusunda kadının elini kolunu bağlayan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle ekonomik şiddetin ve buna bağlı olarak gelişebilecek diğer şiddet türlerinin önüne geçmek adına; ekonomik problemlerinin çözümüne katkıda bulunmak başta devlet olmak üzere kadına yönelik politikalar üreten kurumların ve sivil toplum örgütlerinin öncelikli hedefi olmalıdır (Eşkinat, 2013: 292).

2.1.4.1.5. Dijital Şiddet

Dijital şiddet teknolojik araçların kullanımıyla birlikte son yıllarda ortaya çıkan ve yeni kuşak şiddet olarak da ifade edilen bir şiddet türüdür. Dijital şiddet teknolojik araçların kadını kontrol etmek, denetlemek, aşağılamak, cezalandırmak amacıyla kullanılmasıdır. Özellikle son 10 yıldır sosyal medyanın yaygınlaşması ile birlikte bireyleri dijital ortamda 7/24 takip etmenin mümkün hale gelmesi dijital şiddetin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu bağlamda son yıllarda kullanımı artan ve daha çok sosyal paylaşım siteleri üzerinden gerçekleşen dijital şiddet, günümüzde kadınların büyük bir kısmının maruz kaldığı ve kadının hayatında önemli problemlere neden olan bir şiddet türüdür. Dijital şiddet biçimlerini şu şekilde özetlemek mümkündür: Kadının rızası dışında sürekli aramak veya mesaj atmak, sosyal medyadan veya uygulamalardan kadını takip etmek, iletişim bilgilerini sormadan yaymak, kadını rahatsız eden tekliflerde bulunmak ve görüntüler göndermesini istemek, uygunsuz fotoğraflarını çekmek, haberi olmadan kayıt almak ve bu kayıtları yaymakla tehdit etmek, sosyal medya hesaplarını karıştırmak, küçük düşüren ve nefret içeren paylaşımlarda bulunmak dijital şiddet içermektedir (Şiddet Biçimleri (t.y.), <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>).

2.1.5. Türkiye’de Kadın Cinayetleri ve İstatistikleri

Kadına yönelik şiddetin en uç noktası ve en vahim biçimi kadın cinayetleridir. Diana Russell kadın cinayetleri kavramının ilk kez 1801’de İngilizce yazılı bir yayında “bir kadının öldürülmesi” anlamında kullanıldığını ve bu kavramın 1848’de hukuken tanınmış olduğunu belirtmektedir. Bu kavram 1980 ve 1990’lı yıllara kadar cinsiyet vurgusuyla kullanılmıştır. 1990’lardan itibaren ise feminist kadın çalışmaları sayesinde cinsiyet belirtmenin ötesinde toplumsal cinsiyeti karşılayacak bir içeriğe kavuşur (Russell, 2008: 28). Uluslararası literatürde genel olarak insan cinayetlerini adlandırmak için kullanılan “homicide” kavramı yerine öldürülen kişinin cinsiyetine vurgu yapan ve kadın cinayetlerini ifade etmek için kullanılan özel bir kavram olarak “femicide” kullanılmaya başlanmıştır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı nedenlerle öldürülmesi olgusunun dünyadaki yaygınlığı ve durumun vahimeti, kavramın İngilizce dışındaki dillerde de karşılığını bulmasını hızlandırmış, İspanyolcada ise “feminicide” olarak kavramsallaştırılmıştır (Pola, 2008: 52). Türkçe anlamı ile kadın cinayeti, kadınların erkekler tarafından cinsiyeti yani sadece kadın oldukları için öldürüldüğü anlamına karşılık gelmektedir (Russell ve Radford, 1992: 3). Son güncel evrensel tanıma göre kadın cinayeti: “Embriyodan cenine, bebekten çocuğa, erişkinden yaşlıya

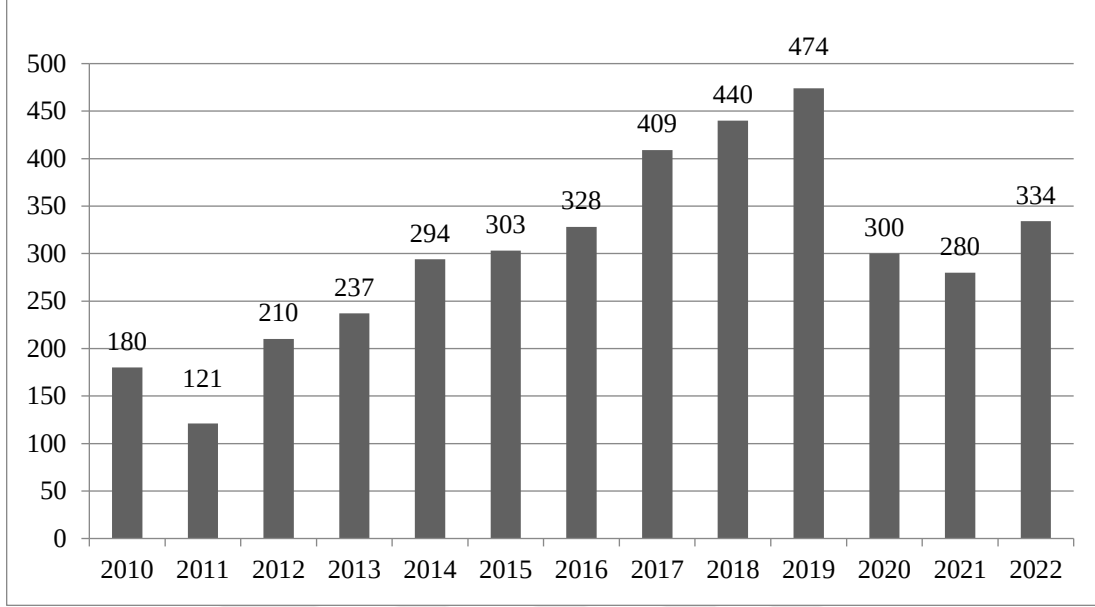
kadar tüm kadın cinsiyetteki bireylerin sadece cinsiyetlerinden dolayı ya da toplumsal cinsiyet kimliği algısına aykırı eylemleri bahane edilerek, bir erkek tarafından öldürülmesi ya da intihara zorlanması” şeklinde tanımlamaktadır (Özer vd., 2016). Kadınların toplumsal cinsiyete dayalı nedenlerle öldürülmesi tanımlamalarının yanı sıra cinayetin kim tarafından nasıl ve ne sebeplerle işlendiğine göre farklılaşan tanımlar da vardır. Namus cinayetleri, ırkçı cinayetler, eşcinsel kadınlara yönelik nefret cinayetleri, tecavüz sonucu kadının ölmesi veya intihar etmesi, ensest ilişki cinayetleri gibi farklı cinayet tanımlamaları da mevcuttur (Kav, 2020: 64). Dünya genelinde kadın cinayetlerine ilişkin tanımlamalar her ne kadar ortak bir paydada buluşsa da kadın cinayetleri her ülkede farklı cereyan etmektedir. Bu anlamda her kadın cinayeti vakası kendi özelinde bulunduğu ve geliştiği toplumun şiddet ile ilişkisini yansıtmaktadır (Tuzcu, 2020: 51). Bu çalışma kapsamında kadın cinayetlerinin Türkiye’deki durumu ele alınacaktır.

Kadın bedenine ve yaşam hakkına yönelik bir saldırı olan kadın cinayetleri yasalarla yasaklanmış, cezai sorumluluğu olan bir suçtur. Kadın cinayetleri ülkemizde Türk Ceza Kanunu’nun 6284 sayılı yasa ile suç kapsamına alınmıştır (Sallangül ve Altındal, 2015: 534). Türkiye’de kadın cinayetleri her geçen gün artış göstermekte değişen görünümleri ile önemli bir toplumsal problem olmaya devam etmektedir. Her geçen yıl bir önceki yıla artış gösteren kadın cinayetleri vakalarının yanı sıra kadınların şüpheli ölümü ve faili meçhul cinayet oranları da artış göstermektedir (Kav, 2020: 58). Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin veriler incelendiğinde, aile içerisinde fiziksel şiddetin belirli koşullar altında kadın cinayetlerine dönüştüğü vakalar oldukça sık karşılaşılan bir durumdur. Ancak kadın cinayetleri sadece aile içinde fiziksel şiddet sonucu gerçekleşmemektedir. “Bu anlamda kadın cinayetleri toplumsaldır. İşyerinde patron ve iş arkadaşlarının fail olduğu vakalar, fail ve maktul arasında tanışıklığın olmadığı ama dijital ve ısrarlı takip ardından gelen vakalar veya tecavüz suçunu takip eden cinayet vakaları gibi birçok farklı bağlam ve niteliğe sahip suç da kadın cinayetleri kapsamına girmektedir” (Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Nedenleri ve Öneriler (2021), <https://bilimveaydinlanma.org/turkiyede-kadin-cinayetlerinin-nedenleri-ve-oneriler/>).

Türkiye’de kadın cinayetleri ile ilgili birbiriyle tutarlı, güncel ve kapsamlı istatistiksel verilere ulaşmak oldukça zordur (Kara ve Uluç, 2019: 1575). Türkiye’de partnerleri veya aile üyesi erkekler tarafından öldürülen kadın sayısına ilişkin veriler, ilgili devlet kurumları tarafından paylaşılmadığından, resmî veriler kadın cinayeti sorununun boyutunu yansıtmada yetersiz kalmaktadır. Türkiye’de kadın cinayetlerine dair devlet kurumları ve sivil toplum kadın örgütleri tarafından açıklanan veriler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Devletler tarafından kadın cinayetleri üzerine hangi kritere göre veri toplandığı, ne tür cinayetlerin kadın cinayeti olarak kabul edildiği açık değildir (Satıl, 2021). Bu nedenle kadın cinayetleri ile ilgili güncel istatistiksel bilgiler çoğunlukla feminist sivil toplum kuruluşları tarafından kamuoyu ile paylaşılan medya raporları ile sınırlı kalmaktadır (Kara ve Uluç, 2019: 1575). Kadın cinayetlerine erişimdeki bu sınırlılık nedeniyle bu çalışmada; kadın cinayetlerini durdurmaya yönelik çalışmalar yapan ve Türkiye’de

kadın cinayetleri verileri toplayan önemli sivil oluşumlardan biri olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun derleyip paylaştığı veriler esas alınacaktır.

Grafik 1: KCDP 2010-2022 Yılları Arasında Türkiye’de Kadın Cinayetleri Sayısı

Kaynak: Veriler (t.y.), <http://kadincinayetlerininurduracagiz.net/kategori/veriler>

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun (KCDP) düzenlediği Türkiye'deki kadın cinayeti verilerinin gösterildiği Grafik 1'e göre, Türkiye'de kadın cinayetleri her yıl bir önceki yıla göre artış göstermektedir. KCDP'nin verilerine göre 2010 - 2022 yılları arasında Türkiye'de tam 3910 kadın öldürülmüştür. Türkiye'de kadın cinayetleri oranı, 2000'li yıllarda geçmiş yıllara oranla büyük artış göstermiştir; 474 kadının öldürüldüğü 2019 yılı, ülkede son 10 yılda en fazla kadının öldürüldüğü yıl olmuştur. 2010-2022 yılları arasında kadın cinayetlerinin sayısında sadece, İstanbul Sözleşmesi'nin imzalandığı yıl olan 2011'de düşüş yaşandığı görülmüştür. Günümüze en yakın yıl olması açısından son güncel verileri teşkil eden 2022'de ise erkekler tarafından 334 kadın öldürülmüş, 245 kadın şüpheli şekilde ölü bulunmuştur (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu (2021), <http://kadincinayetlerininurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>).

Türkiye'de yıllara göre cinayet vakalarını cinayetin faili, sebebi, araçları ve mekanı açısından tek tek ele almak yerine daha önce yapılan bir araştırma olan 2008-2018 yılları arasında 10 yıllık bir zaman diliminde gerçekleşen cinayet vakaları üzerinden bir genelleme ile anlatmak verilerin bütünlüğün sağlanması ve kafa karışıklığını önlemek adına çalışmaya yarar sağlayacaktır.

Tablo 1: 2008-2018 Yılları Arası Faillerine Göre Kadın Cinayetleri

Cinayet Faili	Cinayet Sayısı
Kocası	623
Sevgilisi	160
Eski Kocası	94
Tanıdık Birisi	88
Eski Sevgilisi	56
Akrabası	49
Kardeşi	48
Oğlu	48
Babası	38
Yabancı	18

Kaynak: Yıldırım, 2018: 17.

2008-2018 yılları arasında gerçekleşen kadın cinayetlerinden 1260 cinayet vakasını inceleyen Yıldırım (2018) araştırmasında kadın cinayetlerini suçun faili, sebebi, öldürülme biçimleri bakımından incelemiştir. Bu çalışmada tutarlı verilere ulaşmak ve yanıltıcı sonuçlardan kaçınmak adına aydınlatılmamış şüpheli cinayetler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak kadın cinayetlerinin faillere göre istatistikleri Tablo 1’de verilmiştir (Yıldırım, 2018: 13, 17). Kadına yönelik cinayetlerin göze çarpan ve üzerinde durulması gereken en önemli ayrıntılardan biri, kadınların genellikle yakın ilişkide oldukları ya da tanıdıkları erkekler tarafından öldürülüyor olmalarıdır (Kara ve Uluç, 2019: 1573). Tablo 1’de görüldüğü gibi kadın cinayetlerinin faillerinin büyük bir kısmını mağdurun kocası ya da sevgilisi oluşturmaktadır. Eş ve sevgili dışında eski koca, eski sevgili, tanıdık biri, kardeş, oğul, baba gibi diğer akrabaların ve mağdurun hiç tanımadığı yabancı birilerinin de suçun faili olduğu vakalarda çok sık karşılaşılan bir durumdur (Yıldırım, 2018: 16-17). Türkiye’de cinayetlerin neredeyse tamamının erkekler tarafından işlenmesi; erkeğin kadına yönelik şiddetinin normalleştirilmesi ve cezai yaptırımların yetersizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını söylemek hiç de yanlış bir kanı olmayacaktır.

Tablo 2: 2008-2018 Yılları Arasında Kadınların Öldürülme Sebepleri

Öldürülme Sebepleri	Cinayet Sayısı
Tartışma	348
Boşanma- Ayrılma Talebi	176
Erkeğin Reddedilmesi	153
Aldatma- Aldatılma	134
Kıskançlık	114
Geçimsizlik	62
Ekonomik sebepler	56
Psikolojik Rahatsızlıklar	51
Para- Hırsızlık	29
Töre- Namus	24

Kaynak: Yıldırım, 2018: 14.

Kadına şiddetin en doruk noktası olan ve çoğu kez fiziksel şiddet ile başlayıp ölüm ile sonuçlanan kadın cinayetleri kadının erkeğin iktidarına itaatin son bulduğu, erkeğe direnç gösterdiği, erkeğin iktidarı sarstığı ve sorguladığı noktada başlar (Kara ve Uluç, 2019: 1574). Bu bağlamda kadın cinayetleri kadınlar özerklik talep ettiklerinde, kendi hayatına dair bir karar ve tercihte bulunduklarında, ayrılmak veya boşanmak istediklerinde, tartışmaya girdiklerinde, erkeğin barışma isteğini reddettiklerinde, aldatılma şüphesinde ya da namussuz olarak damgalandıklarında ortaya çıkmakta ve cinayetle sonuçlanmaktadır. Bu bağlamda kadın cinayeti sebeplerinin gösterildiği Tablo 2’de kadınların öldürülme sebepleri arasında ilk sırada tartışma bulunmaktadır. Erkeğin tartışma esnasında öfke kontrolünü kaybetmesi ve saldırgan davranışların ortaya çıkması maalesef ki kadınların ölümü ile sonuçlanmaktadır. İkinci olarak birçok kadın cinayetinin sebebini kadınların boşanması veya ayrılık talepleri oluşturmaktadır. Erkek bireysel ve toplumsal kimliğinin mevcut yapısını korumak adına kadının ayrılık kararını hoş karşılama noktasında sorun yaşamaktadır. Erkeğin karşısındaki kadını tanıyıp tanımamasına bakılmaksızın kadın tarafından reddedilme olgusu cinayetlerin üçüncü en yaygın sebebidir. Bunun yanı sıra kadınların öldürülme sebepleri arasında kıskançlık, aldatma- aldatılma, ekonomik sebepler, psikolojik rahatsızlıklar ve namus gerekçeleri ile de sıklıkla karşılaşmaktadır (Yıldırım, 2018: 14-15). Tablo 2’de ortaya konulan gerekçelerin tamamı, bize genelde kadına yönelik şiddetin özelde kadın cinayetlerinin, bir kadının özgür ve özerk bir birey olarak inşa ettiği kimliği ve varlığını hedef alan, yok sayan, bastıran bir olgu olduğunu göstermektedir (Skeggs, 1997’den aktaran: Kara ve Uluç, 2019: 1575). Faillerin suçu normalleştirmek adına sundukları, kadını kurbanla dönüştüren sebepler her ne olursa olsun faili haklı çıkarmamaktadır.

2008-2018 yılları arasında gerçekleşen 1260 cinayet vakasını inceleyen Yıldırım (2018: 14) öldürülme yöntemlerine göre kadın cinayeti istatistikleri en çok ateşli silahla (679) işlendiğini, daha sonra sırası ile kesici alet (404), boğma yöntemi (84), darp etme (64) ve işkence yaparak (15) kadınların öldürüldüğünü ortaya koymuştur. Son olarak cinayetlerin işlenme mekanına baktığımızda; KCDP 2020 verileri cinayet mağduru kadınların yarısından fazlasının evlerinde öldürüldüğünü açıklamıştır. Buna ilaveten evden sonra cinayet vakaları sırası ile sokakta, iş yerinde, arazide, arabada, otelde, ıssız yerlerde gerçekleşmiştir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu (2021), <http://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>).

Bu istatistiksel veriler bağlamında bir sonuca varmak gerekirse, bireyler arası iletişim veya medya yolu ile öğrenilen kadın cinayetleri, mağdurun yanı sıra topluma da zarar vermektedir. Türkiye’de çok sık rastlanan kadın cinayetleri özellikle mağdurun aile, arkadaş, akraba gibi etkileşim çevresini derinden etkilemektedir. Toplumsal ve bireysel yaşama zarar veren kadın cinayetleri ne koşulda gerçekleşirse gerçekleşsin bir insanlık suçudur. Yeryüzünde hiçbir canlının başka bir canlının yaşamına son verme hakkı yoktur. Bu nedenle toplumsal yaşamının önemli bir

parçası olan kadınların daha fazla cinayet haberleri ile gündeme gelmemesi ve tek bir kadının bile doğrudan ya da dolaylı suç mağduriyeti yaşamaması için gerekli önlemler süratle alınmalıdır.

2.1.6. Türkiye’de İnfial Yaratan Kadın Cinayetleri

Kadın cinayetleri yaşadığımız coğrafyanın acı gerçeğidir. Yaşadığımız toplumda her gün onlarca kadın, cinayete kurban gitmekte, bu cinayetler birçok insanı derinden etkilemektedir. Aramızdan cinayet nedeniyle ayrılan kadınlarımızın mağduriyet öyküleri, insanlarda derin üzüntü yaratmakta, kızgınlık, öfke, kaygı, korku gibi olumsuz tepkileri de beraberinde getirmektedir. Her bir kadının mağduriyet hikâyesi kendi içinde yıkıcı olsa da medya aracılığıyla mağduriyet hikâyeleri tüm topluma yayılan öyle cinayetler vardır ki bu cinayetler tüm toplumda infial etkisi yaratmıştır. Yakın tarihte toplumu dehşete düşüren ve infial yaratan kadın cinayet öykülerinden bazıları şunlardır.

Basında infial yaratan Münevver Karabulut (18), cinayeti 3 Mart 2009 tarihinde gerçekleşmiştir. Münevver Karabulut, erkek arkadaşı Cem Garipoğlu tarafından, başı kesilerek öldürülmüş, cesedi Etiler’de bir çöp konteynerinde parçalanmış halde bulunmuştur. Zanlı Cem Garipoğlu cinayeti işledikten sonra saklanmış cinayetten 197 gün sonra yakalanmıştır. Cem Garipoğlu “canavarca bir hisle ve eziyet ederek öldürmek” suçundan 24 yıl hapis cezasına çarptırılmış, kaldığı cezaevinde intihar ederek yaşamına son verdiği duyurulmuştur (“Cinayet İzlerini Annemle Temizledim” (2009), <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cinayet-izlerini-annemle-temizledim-87426>). Münevver Karabulut cinayetinin her ayrıntısına medyada geniş bir şekilde yer verilmiş (Cinayetin işlendiği ev, cinayette kullanılan testere, kanlı giysilerin bulunduğu poşetler, cinayetin nasıl işlendiğine dair zanlının verdiği ifadeler, cinayette faile yapılan yardım ve yataklık) cinayete ilişkin ortaya çıkan dehşet verici ayrıntılar tüm toplumda büyük tepki uyandırmıştır. Münevver Karabulut cinayeti kamuoyunda büyük tepki uyandırması ve popüler kültürde Türkiye’de yaşanan kadın cinayetlerinin ilk örneklerinden biri olması bakımından önemlidir. Cinayetin toplum üzerinde yarattığı ruhsal etkilerin devam etmesinin yanı sıra cinayet halen ülke gündeminde yer edinmektedir.

Bir diğer vaka Özgecan Aslan’ın (19) cinayete kurban gitmesidir. Özgecan Aslan, 11 Şubat 2015’te Mersin’in Tarsus ilçesinde okuldan eve dönerken minibüste tek başına kalması sonucu, tecavüz girişimine direndiği, minibüs şoförü Suphi Altındöken tarafından önce bıçaklanarak sonra cesedi yakılarak öldürülmüştür. Olayın ardından Özgecan’ın cesedi çamlık bir bölgede bulunmuştur. Zanlının ifadelerinde Özgecan’ın yol değiştirmesine tepki gösterdiğini ve tecavüzüne direndiğini, tırnaklarıyla yüzünü tırmaladığı bu yüzden DNA örneği kalmaması adına ellerini de kestiği bilgisi ortaya çıkmıştır. Katil Ahmet Suphi Altındöken, cinayete yardım ve yataklık eden katil zanlısının babası Necmettin Altındöken ve arkadaşı Fatih Gökçe ağırlaştırılmış müebbet cezası almıştır (Özgecan Aslan Cinayetinde Türkiye’yi Kahreden Detay! (2015),

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/ozgecan-aslan-cinayetinde-turkiyeyi-kahreden-detay-2013849>). Özgecan cinayetinden sonra tüm toplum, kadınların neler yaşadıklarını, ortada bir sebep ya da faille bir tanışıklık olmadan da kadınların öldürüldüğü gerçeğiyle yüzleşmiştir. Özgecan Aslan cinayeti, tüm Türkiye’de öfkeye gösterilerine ve tepkilere yol açmıştır. Binlerce kadın kadınların tecavüze uğramasına, şiddet görmesine ve öldürülmesine hükûmetten yeterli tepkinin verilmediğini, kadın cinayetlerini önlemeye yönelik politikalar yapılmadığını ve kadın cinayetlerinin normalleştirildiği gerekçesiyle sokaklara dökülmüştür. Gösterilerde kadına karşı şiddetle ilgili daha güçlü tedbirlerin alınması istenmiştir. Olay sosyal medyada da büyük ilgi görmüş ve ülke çapında pek çok gösterinin düzenlendiği 16 Şubat günü “Kara Pazartesi” olarak anılmaya başlanmış ve kadınların yaşadıkları taciz olaylarına sessiz kalmamaları gerektiği vurgulanmıştır (Deren, 2018: 45). Özgecan cinayeti kadın cinayetlerinin Türkiye’deki sembollerinden birisidir. Bu cinayetin ardından kadınlar için toplumda otobüse/taksiye tek başına binmekten akşam saatlerinde eve dönmeye kadar birçok insan için normal olan eylem tedirginlik yaratmaya başlamış, güvenli ulaşım isteği birçok kadın tarafından talep edilmiştir. Bu olaydan sonra birçok kadın için güvenli bir şekilde yolculuk yapmak, rahat bir yaşam sürmek çok daha zor bir hale gelmiştir.

Emine Bulut’un (38) öldürülmesi ise 18 Ağustos 2019’da gerçekleşmiştir. Emine Bulut boşandığı eski eşi Fedai Baran tarafından Kırıkkale’de bir kafede 10 yaşındaki kız çocuğunun gözleri önünde birçok yerinden bıçaklanarak öldürülmüştür. Olay yerinde çekilen olaya ilişkin kanlı görüntüler, Emine Bulut’un “Ölmek İstemiyorum” kızının ise “Anne Lütfen Ölme” şeklindeki bağrıışlarının olduğu cinayeti, canlı canlı gözler önüne seren video kayıtları sosyal medyada hızla yayılmış ve ülkede infiale yol açmıştır (Emine Bulut Cinayeti Son Dakika Olayı! (2019), <https://www.takvim.com.tr/guncel/2019/08/23/emine-bulut-cinayeti-son-dakika-olayi-emine-bulut-oldurulme-videosu-emine-bulut-kimdir-oldu-mu-kim-oldurdu/3>). Emine Bulut cinayeti diğer kadın cinayetlerinden farklı olarak insanların karşısında televizyonda izledikleri, gazetede okudukları bir haberi değil cinayetin ta kendisini gözler önüne sermişti. Bütün Türkiye Emine Bulut cinayetinde bir kadın cinayetinin nasıl acı bir şekilde gerçekleştiğini, bir kadın cinayetinin ne demek olduğunu tüm çıplaklığıyla görmüştür. Olayın görüntülerinin yayılmasının ardından tüm Türkiye’nin an ve an şahit olduğu bu cinayet tüm toplumda büyük tepkilere yol açmıştır (Kav, 2020: 21-22). Ayrıca olaya ilişkin görüntülerin sosyal medyada bu kadar açık bir şekilde yayınlanması birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Emine Bulut cinayetinin medyada bu kadar açık bir şekilde yer tutması ülkedeki kadın cinayetlerindeki artışın kamuoyunun gündemine gelmesinde ve bu konuda hassasiyet oluşmasında rol oynamıştır (Koç, 2020: 294-297). “Saldırı esnasında duyulan Emine Bulut’un ‘Ölmek İstemiyorum’ çığlığı, Türkiye’de kadına cinayetlerine karşı tepkinin sloganı olmuştur” (Emine Bulut’un Son Sözleri Sosyal Medyada: Ölmek İstemiyorum (2019), <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/212118-emine-bulut-un-son-sozleri-sosyal-medyada-olmek-istemiyorum>). Ayrıca cinayetin ardından Emine Bulut’un, 2019

yılında Google’da en çok aranan isim olması bu cinayetin toplumdaki etkisini gözler önüne sermesi bakımından önemlidir (Kav, 2020: 21).

Ordu’da gerçekleşen Ceren Özdemir (20) cinayeti de toplumda infial yaratan kadın cinayetlerinden biridir. Ceren Özdemir, 3 Aralık 2019’da akşam saatlerinde antrenmandan evine dönerken takip edildiği Özgür Arduç tarafından evinin girişinde, bıçaklanarak öldürülmüştür. Daha önce 12 suç sabıkası olan ve hiç tanımadığı bir kadını öldüren katil Özgür Arduç’un neden cezaevinde olmadığı, Ceren Özdemir’in ölümüne ihmalsizliğin neden olduğu yönünde tepkilere yol açmıştır. Ayrıca zanlının ifadelerinde “kolay hedefti” “onu öldürmeden önce başka bir kadını öldürmeyi düşünüyordum yakalanmasaydım onu da öldürecektim” “öldürdüğüm için pişman değilim, üzülemiyorum, elimde olmadan öldürüyorum ve mutlu oluyorum” ifadesine yer vermesi, tüm Türkiye’de infial uyandırmıştır (Ceren’in Katilinin İfadesi Kan Dondurdu (2019), <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/cerenin-katilinin-ifadesi-kan-dondurdu-5509190/>). Üniversitede Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik bölümü öğrencisi olan aynı zamanda balerin olan Ceren Özdemir’in, cinayetin ardından ortaya çıkan bale görüntüleri, gelecekte yapmak istediklerini yazdığı notların açığa çıkması tüm Türkiye’de bir kez daha cinayete dair derin üzüntü yaratmıştır.

Ankara’da bir plazanın 20. katından düşerek hayatını kaybeden Şule Çet (22) haberi de toplumda büyük bir infial etkisi yaratan cinayetlerden biridir. Şule Çet hayatını kaybettiğinde bu duruma tanık olan patronu Çağatay Aksu olayın intihar olduğunu ifade etmiştir. Şule Çet’in ölümüne ilişkin soruşturmada, dosyaya giren Adli Tıp Kurumu raporu tepkiye neden olmuştur. Raporda, Çet’in genel ağır beden travması nedeniyle cinsel saldırıya maruz kalıp kalmadığı ve konusunda kesin bir değerlendirme yapılamadığı ve Çet’in kendisinin mi atladığı yoksa itildiği mi ya da öldürüldükten sonra mı atıldığı hususunun belirsiz olduğuna ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir (Şule Çet Cinayetinde Yeni Gelişme (2018), <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sule-cet-cinayetinde-yeni-gelisme-1173327>). Dava ilerledikçe, Aksu ile avukatlarının intihar iddiası şüpheli görülmüş, Şule Çet’in ölümün intihar değil, cinayet olabileceği davanın üstünün kapatılmaması gerektiğine ilişkin tepkiler gittikçe artmıştır. Dava sırasında sanıkların korunduğu, soruşturma savcısının görevini eksik yaptığı, mahkeme tarafından atanan ilk bilirkişi heyetinin tecavüz ve cinayet bulgularını görmezden geldiği iddia edilmiş ve ülkedeki kadın örgütleri davayı sahiplenmiştir. Yapılan itirazlar sonucu Şule Çet’in ölümünün bir intihar değil cinayet olduğu Çağatay Aksu tarafından tecavüze uğradıktan sonra öldürüldüğü ortaya çıkarılmıştır. Fail Çağatay Aksu ve ona cinayette yardım eden Berk Akand tutuklanmıştır. 29 Mayıs 2018’de Ankara’da işlenen Şule Çet cinayeti, soruşturma aşamasında üstünün kapatılması kadınların itirazı sayesinde önlenmediği için Türkiye’de kadın cinayetlerinin önlenmesinde dayanışmanın sembolü haline gelmiştir (Şule Çet Cinayeti (t.y.), https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eule_%C3%87et_cinayeti).

Bir diğerk vaka akademisyen Ceren Damar'ın (26) cinayetidir. Ceren Damar Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalıştığı üniversitede kopya çekerken yakalandığı ve işlem başlattığı öğrencisi Hasan İsmail Hikmet tarafından 2 Ocak 2019'da odasında tabancayla vurulduktan sonra bıçaklanarak öldürülmüştür. Fail Hasan İsmail Hikmet, "tasarlayarak, canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme" suçundan tutuklanmıştır (Savunması İnfial Yaratmıştı... Ceren Damar Davasında Flaş Gelişme (2020), <https://www.aksam.com.tr/guncel/ceren-damar-davasinda-avukat-vahit-bicakla-ilgili-flas-gelisme/haber-1048675>).

Muğla'da eski erkek arkadaşı olduğu iddia edilen Cemal Metin Avcı tarafından ayrılmak istediği gerekçesiyle yakılarak ve boğularak öldürülen Pınar Gültekin'in (27), cinayeti de infial yaratan vakalardan biridir. Evli ve iki çocuk babası olan fail Cemal Metin Avcı ifadesinde tartıştıklarında sinirlendiğini ve Pınar Gültekin'i boğarak öldürdükten sonra, cesedini bağ evindeki varile koyup yaktığını, üzerine beton dökerek cinayeti işlediğini ve cinayetin izlerini silmek için bunları yaptığını itiraf etmiştir (Pınar Gültekin Kimdir, Kaç Yaşındaydı? (2021), <https://www.milliyet.com.tr/gundem/pinar-gultekin-kimdir-kac-yasindaydi-pinar-gultekin-cinayeti-nasil-ne-zaman-oldu-yeni-gelismeler-6592374>). Olayın ardından cinayetin işlenme şekli ve failin tehditkâr konuşmaları sosyal medyada büyük tepkiye yol açmıştır.

Bir diğerk vaka Başak Cengiz (28) cinayetidir. Başak Cengiz Ankara'dan iş için iki aylığına geldiği İstanbul'da kaldığı otel odasına giderken sokak ortasında hiç tanımadığı Can Göktuğ Boz tarafından samuray kılıcıyla öldürülmüştür. Psikolojik tedavi ve uyuşturucu tedavisi gördüğü tespit edilen failin ifadesinde "Çok canım sıkındı. Bir kadını bıçaklamayı düşündüm. Evdeyken birini öldürmeyi planladım. Elime kılıcı alıp dışarı çıktım. Öldürebileceğim, bana direnemeyen birinin, bir kadının geçmesini bekledim. Karşıma o çıktı, öldürdüm" şeklindeki ifadesi tüm toplumda infial uyandırmıştır (Başak Cengiz Kimdir, Neden ve Nasıl Öldü, Katili Kim? (2021), <https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2021/11/15/basak-cengiz-kimdir-kac-yasindaydi-neden-ve-nasil-oldu-katili-kim-mimar-basak-cengiz-cinayeti-milyonlari-ayaga-kaldirdi>).

Son olarak müzisyenlik yapan ve işten eve geldiği sırada evine giren bir yabancı tarafından öldürülen Değer Deniz, boşanmaya çalıştığı ve uzaklaştırma aldırıldığı eşi tarafından öldürülen Muhterem Evcil, erkek arkadaşı tarafından tehdit edilen, fuhuşa zorlanan ve öldürülen Aleyna Çakır ve adını tek tek sayamayacağımız kadar çok fazla kadın, cinayete kurban gitmiştir. Medyaya yansıyan her cinayet, ülkemizde infial uyandırmaktadır. Çünkü öldürülen her kadın bir sayı değil, yaşanacak bir ömür ve hayatı değerli olandır (Kav, 2020). Neredeyse her gün duyduğumuz kadın cinayetleri ülkemizde önemli bir toplumsal sorunu ifade etmektedir. Cinayetlerin yaygınlığının bağlı olarak toplumsal huzur ve insanlar arası ilişkilerde güven duygusu ortadan kaybolmakta suç mağduru olmaya yönelik korku duygusu kadınlar başta olmak üzere insanların ortak bir sorunu haline gelmektedir. İnsanlar için ortak bir sorun haline gelen kadın cinayetleri korku kültürünü beslemektedir.

2.2. Korku ve Korku Kültürü

2.2.1. Korku Kavramı

“Hayatımız korkudan muaf olmak dışında her şeydir”.

(Bauman, 2020)

Korku ilk insanlığın ortaya çıkışından beri var olan insanların hareketlerine yön veren, fikir ve davranışlarını etkileyen temel bir duygudur. Korku yapısı itibarıyla çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olması nedeniyle psikoloji, sosyoloji, felsefe, siyaset gibi farklı disiplinlerin tanımlamalarına konu olmuştur. Korkunun disiplinler arası farklı tanımlamaları, korkunun nedenlerinin ve sonuçların kişiye ve toplumsal değerlere göre farklılık gösterdiği bunun yanı sıra korkunun kişisel yaşam ve sosyal çevre ile bağlantılı olduğu görüşünü ortaya çıkarmaktadır (Çapak, 2020: 3). Korku, bir tehdit veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, endişe veya huzursuzluk verici olumsuz bir his olarak tanımlanmaktadır (Korku (t.y.), <https://tr.wikipedia.org/wiki/Korku>). Furedi (2017: 8) korku kavramını “beklenmedik ve öngörülemeyen bir davranışla karşılaşan insanın, zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizma” olarak tanımlamaktadır. Marks (1987: 3) ise korkuyu, mevcut bir tehlikeye karşı doğal bir tepki olarak ortaya çıkan istenmeyen fakat hayati öneme sahip evrimsel bir miras olarak tanımlamaktadır. Korkunun daha birçok tanımını yapmak mümkündür. Ancak yapılan tanımlamaların birçoğu korkunun bir tehdit ya da tehlike düşüncesi nedeniyle ortaya çıkan bir duygu olduğuna ilişkin görüşte birleşmektedir.

Korku, bütün insanlarda görülen evrensel bir duygu olmasının yanı sıra son derece normal bir davranıştır. Her insan hayatında farklı sebeplerden dolayı korku duygusu yaşamıştır. Korku insanoğlunun ortaya çıkışından bu yana birey ve toplum yaşamı üzerinde her zaman etkisini gösteren bir duygu olmuştur. Korkular kimi zaman gelişimimiz önünde engel olan, sosyal yaşantımızı, insan ilişkilerimize yön veren, gideceğimiz mekânları, dışarı çıkacağımız saatleri, yani kısaca kişisel seçimlerimizi ve gündelik yaşamımızı biçimlendiren bir yapıya sahiptir. Korkunun insan yaşamını biçimlendirici bu etkisi toplumsal yaşam için de geçerlidir. Eski zamanlardan beri korku, ülke siyasetini, ekonomisini, içinde yaşadığımız kültürü kısaca toplumsal yapıyı biçimlendiren bir duygu olması bakımından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda korku, bireysel yaşantılara bağlı gelişen psikolojik temelli bir duygu olmasının yanı sıra toplumun üyeleri üzerindeki etkisi ve yaygınlığı bakımından toplumsal ve kültürel temelleri olan ve çoğu kez sosyal problemlere neden olan bir duygudur.

Korku kişinin kendi düşüncelerinin sebep olduğu bir duygu durumudur. Bu düşüncelerin içerisinde tehlike düşüncesi olduğu için korku reaksiyonu verilmektedir. Bu nedenle aynı durumla karşılaşan değişik kişiler, farklı düşünceleri neticesinde olaylara farklı reaksiyonlar verebilirler

(Gençöz, 1998: 9). Korku duygusu bireyde fizyolojik tepkilere neden olmaktadır. Korkunun sebep olduğu fizyolojik tepkiler kişiden kişiye değişiklik gösterse de korkan bireylerde yaygın biçimde gözlemlenen belirli tepkiler bulunmaktadır. Korku anında hissedilen heyecan duygusu bedensel tepkilere dönüşüp titreme, kızarma, solunum hızlanması, kalp çarpıntısı, bayılma hissi gibi bedensel değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Burkovik ve Tan, 2009: 22). Bunun yanı sıra korku esnasında adrenalin hormonunun artmasıyla birlikte göz bebeklerinin büyümesi terleme, beniz sararması, kan basıncının yükselmesi gibi farklı fiziksel tepkilere de görülebilmektedir (Mert, 2012: 32). Psikolojik teoriye göre bu fizyolojik belirtiler canlının kendini tehlikelerden koruma içgüdüsünden kaynaklanmaktadır. Korku ilk çağlardan beri atalarımızın kendini vahşi hayvanlardan doğal felaketlere kadar çeşitli tehlikelerden korunmalarını ve hayatta kalmalarını sağlayan bir tepki olagelmıştır (Milosevic, 2015: 154).

Korku duygusu fizyolojik tepkilerin yanı sıra psikolojik rahatsızlıklar içeren tepkiler de ortaya çıkarabilmektedir. Korkunun ortaya çıkardığı psikolojik tepkiler arasında huzursuzluk, endişe, güvensizlik, yabancılaşma, fobi ve kaygı sayılabilmektedir. Korku insanların kaygılarını artıran bir yapıya sahiptir. Bu ifadeden de anlaşılabilceği gibi korku, kaygı ve fobi çoğu zaman birbiri yerine kullanılan ama gerçekte birbirlerinden farklı anlamlara karşılık gelen kavramlardır. Freud, kaygı ile korku arasındaki ayrımı gerçek bir tehlikenin varlığında ortaya çıkan duyguyu korku; gerçek bir tehlike kaynağı yokken oluşan duyguyu ise kaygı şeklinde ifade ederek açıklamıştır (Freedman vd., 2003: 78). Kaygı, dış tehditlerden ziyade “iç tehlikelerin” ifadesi olan ve bilinçsizce oluşan duygusal gerilimler nedeniyle nesnesi kaybolmuş korku durumunu ifade etmektedir. Freud’un belirttiği gibi korku ise kaygıdan farklı olarak bir nesneye sahiptir (Giddens, 2010: 64). Buna ilaveten korku, herkes tarafından tehlikeli olarak ifade edilen bir duruma karşı yaşanırken kaygı, kişinin kendisinin ürettiği ve kaygılanan şeyin ne olduğunu ifade etmekte zorluk yaşadığı bir duygudur. Bu nedenle kaygı duygusuna neden olarak gösterilen durum çoğu insan tarafından saçma olarak algılanmaktadır (Geçtan, 1994: 86). Fobi ise bireyin gerçek bir tehdit olmadığını bildiği halde bazı nesne ve olaylara karşı geliştirdiği kalıcı, güçlü ve aşırı korku duyması halidir. Fobi, korkuların iyice büyüyüp, çevreye uyum sağlama amacını yitirmesiyle ortaya çıkan üst düzey bir kaygı belirtisidir (Ayhan, 2006: 13). Korku herkeste hissedilen normal bir duygu durumu iken fobi tüm insanlarda görülmemekle birlikte tedavi edilmesi gereken bir duygu durumudur. Bu bağlamda bireysel iç yaşantıların bir sonucu olarak ortaya çıkan ve kaynağı belirsiz olan kaygı ve fobiden farklı olarak korku; insanlar tarafından gerçek bir tehdit olarak algılanan durumda oluşması ve insanlar arasında zamanla yayılarak toplumsallık gösteren ortak bir duygu olması yönüyle önemlidir.

Her ne durumda olursa olsun insanlar tehlikeli olduğunu düşündükleri durumdan kaçmak, kendilerini ve çevresindekileri olası tehlikelerden korumak isterler. Dolayısıyla korku içerdiği tehlike düşüncesi nedeniyle beraberinde kaçma ve korunma davranışı getirmektedir. Bu bağlamda korku, insanların yaşamını devam ettirebilmesi için bir tür koruyucu mekanizma işlevi de

görmektedir (Gençöz, 1998: 10). Psikiyatr C. Andre (2019: 17) korkuyu, arabalara takılan bir alarm sistemine benzetmektedir. Korku da alarm işaretleri gibi bir tehlike durumunda bizi uyarmakta ve bu tehlikeye karşı kendimizi koruma tepkisi geliştirmemize yardımcı olmaktadır. Mannoni (1990: 10) bu görüşü korkunun bireyi içinde bulunduğu tehlikeli ortamdan kurtarmaya ve onu korumaya yönelik bir davranış olduğunu belirterek desteklemektedir. Korku insan ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olan bir duygu olsa da içinde yaşadığımız tehlikelerle dolu dünyaya uyum sağlamamız noktasında gerekli bir duygudur. Konumuzla ilgisi bakımından, suçların araç ve olasılıklarının arttığı günümüz toplumlarında başımıza gelmesi muhtemel suçlara karşı kendimizi koruyucu önlemler almamızı ve yaşamımızı idame ettirmemizi sağlayan korku duygusu, insan ve toplum yaşamının işlevsel bir parçasıdır. Her ne kadar korkunun insan yaşamını koruyucu işlevi olsa da korkuların çoğu kez insanların özgürlüğünü kısıtlayan, günlük yaşamı sekteye uğratan ve insan yaşamına huzursuzluk veren problemleri bir yapıya sahip olduğu unutulmamalıdır. Kısaca korkunun koruyucu işlevi, insan ve toplum yaşamındaki olumsuz etkilerinin gerisinde kalmaktadır. Bu nedenle korku mümkün olduğu kadar minimize edilmelidir.

Bu çalışma kapsamında, korku duygusunu kadın cinayetleri üzerinden ele almak ve bu duygunun zamanla bir kültür haline gelerek bireylerin yaşamını yönlendirici etkisini ortaya koyabilmek adına korkunun nedenlerinin ve türlerinin bilinmesi önem arz etmektedir.

2.2.2. Korkunun Nedenleri ve Türleri

Bireysel ve toplumsal yaşamı biçimlendirici gücü nedeniyle günümüzde hakim duygu haline gelen korku, farklı şekillerde farklı sebeplerle ortaya çıkabilmektedir. Korkunun tek bir kaynağı yoktur. Korkularımız bazen kişisel deneyimlerimiz, psikolojik yaşantılarımız gibi bireysel etkenlere göre değişiklik gösterirken bazen de içinde yaşadığımız çevre, kültür ve toplumsal etkenlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Genel bir sınıflandırma yapmak gerekirse Izard (1977: 357)'a göre korku dört farklı nedenden kaynaklanmaktadır. Bu nedenler: 1) Çevresel olaylar veya süreçler, 2) Dürtüler, 3) Duygular d) Bilişsel süreçlerdir (düşünme, hatırlama). Korkunun bu nedenleri doğuştan kazanılmış veya sonradan öğrenilmiş olabilir. Korkuyu ortaya çıkaran farklı nedenlerin olması korkunun türlerini de ortaya koymaktadır. İçinde yaşadığımız dünyada hakim duygu olan korkunun nedenlerinin ve türlerinin bilinmesi, bireysel ve toplumsal bir problem olarak insanların hayatlarını sekteye uğratan korku duygusunun aşılması ve çözüme kavuşturulması noktasında gereklidir.

Korkuya neden olan farklılıkları bireysel bağlamda değerlendirdiğimizde; korku kişinin kendi düşüncelerinin sebep olduğu bir duygu durumudur (Gençöz, 1998: 9). Korkularımızın sebepleri korku olayının kendisiyle ilgili olmaktan çok, her bireyin bu olaya ilişkin olarak taktıkları kavramsal gözlüklerdir. Yani korkuların nedeni daha önce deneyimlediğimiz korku olayına ilişkin yerleşmiş inanç, yorum ve değerlendirmelerimizin bir ürünüdür (Özer, 2000: 22). Korkuların

değişkenliğini toplumsal etkenler bağlamında değerlendirdiğimizde; insanların korkuların ortaya çıkmasında üyesi oldukları toplumun, kültürünün, içinde yaşadıkları dönemin şartlarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Savaş, doğal afet, salgın hastalıklar gibi olumsuz durumları deneyimlemiş toplumların korkuları bunu hiç tecrübe etmemiş olan toplumlara göre daha kuvvetli olmaktadır (Çapak, 2020: 8). Toplumsal yaşamda geçmişten günümüze korkunun kaynağı değişim göstermiştir. İlk çağlarda korkunun kaynağı vahşi hayvanlar, doğal felaketler, baskıcı rejimlerken; günümüzde salgın hastalıklar, nükleer felaket, terörizm ve suç korkusu korkularımızı beslemektedir. Bu bağlamda korkunun nedenleri zamanın ve mekanın şartlarına göre değişse de toplumsal yaşamda korkunun kendisi hep bizimledir.

Korkunun türleri, korkunun kaynaklandığı nedene göre oluşmaktadır. Tehlike düşüncesinin korkuya neden olduğu bilgisini korku kavramı kısmında bahsetmiştik. Bu bilgiden hareketle korkuların nedenlerini ortaya koyabilmek için öncelikle tehlike fikrinin nasıl ortaya çıktığını bilinmesi gerekmektedir. Kişi tehlike/korku duygusunu doğuştan kazanmış ya da sonradan sosyal çevre yoluyla öğrenmiş olabilir (Yıldız, 2020: 124). Bauman (2020)'a göre kişinin korktuğu tehlikeler farklı çeşitlerde olabilir. Bazıları bedeni ya da malı tehdit eder. Bazıları yaşam güvencesini (gelir, istihdam) veya bir toplumsal düzenin güvenilirliğini tehdit eder. Bazıları da kişinin dünyadaki yerini, yani toplumsal hiyerarşi içindeki konumunu, kimliğini (sınıf, cinsiyet, etnik, dinsel kimlik) tehdit eder. Daha genel olarak toplumsal yozlaşma ve dışlanma bağıksıklığını tehdit eden korkularda mevcuttur (Bauman, 2020: 10).

Korku, yerli ve yabancı literatür genelinde *Doğal korkular* ve *öğrenilmiş (yapay) korkular* şeklinde sınıflandırılmaktadır (Yıldız, 2020: 124). Doğal korkular, öğrenme yolu ile oluşmayan, doğuştan içgüdüsel olarak edinilen korkulardır. Doris Wolf (2006) “doğuştan gelen korkuların hayati tehlike içeren durumlar dahil, ani hareketlerden, karanlığa kadar tüm insanların sahip olduğu ve kendiliğinden kaybolabilen korkular olduğunu belirtmektedir”. Örneğin yüksek sesten korkmak, yüksek bir yerden düşme korkusu, ölüm korkusu, bedensel acı çekme korkusu, doğal korkulara örnek gösterilebilir (aktaran: Çapak, 2020: 7). Öğrenilmiş (yapay) korku, doğrudan deneyim yoluyla veya dolaylı olarak sosyal aktarım yoluyla sonradan edinilen korkulardır (Olsson ve Phelps, 2007: 1095). Bu korkular kişisel tecrübelerin yanı sıra, aile, medya ve çevresel etkenler aracılığıyla öğrenilmektedir. Bir olayın birey için ne anlam taşıdığı, onun hakkında ne düşüneceği herhangi bir davranış gibi öğrenilir. Örneğin bir yılanın birini zehirlemesi yılanın tehlikeli olduğuna dair yerleşik bir inanç oluşturmuştur (Özer, 2000: 9). Bu nedenle yilandan korkmak öğrenilmiş bir korkudur. Buna ilaveten öğrenme yolu ile edinilen korkular koşullanmanın bir ürünüdür. Daha önce boğulma tehlikesi geçiren birinin yüzmekten korkması, beyaz tavşanı her gördüğünde şiddetli bir gürültü duyan bebeğin beyaz nesnelerden korkması koşullanma ile öğrenilmiş bir korku örneğidir (Morgan, 2013: 73).

Duhm (2017) “Kapitalizmde Korku” adlı kitabında doğal korkuların insan olmaktan kaynaklandığını; (yapay) öğrenilmiş korkuların ise içinde yaşadığımız toplumdan kaynaklandığını ifade etmektedir (aktaran: Yıldız, 2020: 124). En nihayetinde korku, doğuştan gelen korkular ve öğrenilmiş korkular olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak kendi kişisel deneyimlerimiz yolu ile öğrendiğimiz korkular olduğu gibi kişisel tecrübeye dayanmayan, bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından ona öğretilen yapay korkular da mevcuttur. Bu bağlamda içeriği bakımından farklı bir korku sınıflandırmasını karşımıza çıkarmaktadır. Bunlar ise *bireysel* ve *toplumsal korkulardır*. Bireysel korkular, kişinin psikolojisine ve tecrübelerine dayanan; kişiden kişiye değişiklik gösteren korkulardır (Yıldız: 2020: 128-128). Örneğin, daha önce bize zarar veren bir hayvandan korkmak, karanlıktan korkmak, toplum önünde konuşmaktan korkmak bireysel korkularımızdan bazılarıdır.

Korkularımızı genellikle kişisel deneyimlerimiz biçimlendirmektedir. Oysa günümüzde yaşadığımız korkuların birçoğu kendi kişisel deneyimlerimizden kaynaklanmamaktadır. Bu anlamda korku içinde bulunduğu toplumdan bağımsız düşünülmemelidir (Furedi, 2017: 8). Korkunun bireysel ve özel olmaktan çıkarak bulaşıcı bir hal alması ve toplum genelinde yayılması durumunda toplumsal korkular devreye girmektedir (Mannoni, 1990: 6). Toplumsal korkular zamanın şartlarına, çevresel koşullara ve kültüre göre değişiklik gösteren; toplumsal problemler nedeniyle ortaya çıkan ve toplum üyelerinin büyük çoğunluğunu etkisi altına alan korkulardır. Terör korkusu, kuş gribi, deli dana hastalığı, gizliliği ihlal eden telefon dinlemeleri, ahlaki değerlerin yok olma korkusu, insanların büyük çoğunluğunu etkilemesi bakımından önemli toplumsal korkulardır (Grow, 2006: 59). Svendsen (2021: 166) “Korkunun Felsefesi” adlı eserinde toplumsal korkulara ilişkin şu ifadelerle yer vermiştir: Toplumsal yaşamda geçmişten günümüze her zaman korkulacak bir şeyler var olmuştur. Savaş sonrası yıllarda, 1989’a kadar, korku komünizm kaynaklıydı. Daha sonra bunun yerini çevresel felaket korkuları aldı ve yakın geçmişte zirveye terörizm korkusu hakim oldu. Korkunun nesnesi, nedenleri değişir ama korkunun olmadığı bir dünyada yaşayabileceğimize inanmak bir yanılsamadan ibarettir.

Korku içinde bulunduğumuz duruma değil, bu durum için geliştirdiğimiz düşüncelerimize verdiğimiz bir reaksiyondur (Gençöz, 1998: 9). Korku düşüncemizin gelişmesinde başımıza gelen olumsuz deneyimlerimizin olduğu kadar bireyler arası etkileşimi ve medya gibi çevreden edindiğimiz bilgilerinde önemli bir rolü vardır. Bu çalışma kapsamında toplum genelinde yaygınlaşan ve insanların hayatlarını olumsuz etkileyen suç korkusu üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle suç korkusu sınıflamasına özel olarak bir açıklama getirmemiz gerekirse, suç korkusunun öğrenilmiş ve toplumsallık içeren bir korku olduğu gerçeğidir. Çünkü daha önce doğrudan suç mağduriyeti yaşamamış olsak da çevremizden birilerinin suç mağduru olduğunu bilmek suç korkusu yaşamamıza neden olmaktadır.

Bir sonuca varmak gerekirse, korkunun insan ve toplum yaşamını derinden etkilediği bir gerçektir. Kaynağı ve sebebi ne olursa olsun kontrol altına alınamayan aşırı olan korku öğrenmeyi,

gelişmeyi ve sosyal ilişkileri kısaca bireysel toplumsal yaşamın her yönünü olumsuz yönde etkileyebilme gücüne sahiptir. Gündelik yaşamlarında korkularına bir çözüm yolu üretme yoluna gitmeyen ve korkularını hayatlarının merkezine koyan insanlar, zamanla korkularını kriz boyutuna taşıyabilmektedirler. Bu durum insanların hayattan zevk alamama ve böylelikle kendilerine ve topluma yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Korkularının üstüne giden, hayatlarını korku ile biçimlendirmeyen insanlar ise kendilerine çeşitli beceriler kazandırmakta, güven duygusu ile rutin hayatlarına devam edebilmektedir (Gençöz, 1998: 9). Burada önemli olan korkularımızı yönetebilmek ve bireysel ve toplumsal gelişimimizin önüne geçmesine engel olmaktır. Fakat son tahlilde durum şöyle gösteriyor ki; günümüzün çeşitli tehlikelerle dolu dünyasına şahit olduğumuz şu günlerde, korkudan muaf olmak çok da mümkün gözüküyor. İnsan yaşamın her alanında korku duygusunun çeşitli şekillerde kendini göstermesi ve bireysel bir duygu durumu olmaktan çıkıp sosyal bir olgu haline gelmesi toplumda korkunun, egemen bir kültür haline geldiğinin işaret etmektedir (Yıldız, 2020: 123). Tam da bu noktada, son yıllarda toplumu etkisi altına alan korku kültürü karşımıza çıkmaktadır.

2.2.3. Korku Kültürü Kavramı

Duygular, gündelik olaylar sonucu deneyimlenir ve yalnızca biyolojik bir oluşumla açıklanamazlar. Duygu; beden ve zihnin algıladığı çevresel uyarıların, kültürel anlam ve sembollerle yorumlanması sonucunda ortaya çıkan reflekstir (Usta Baki, 2021: 88). Dolayısıyla duygu sadece biyolojiye indirgenemeyen sosyal ve kültürel olarak öğrenilen yaşantıların bir parçası ve bir insanın çağın olaylarına verdiği tepki olarak değerlendirilmektedir (Thamm, 2006: 16). Tam da bu anlamda toplumun üyelerinin ortak problemi haline gelen korku insanların çağın olaylarına verdiği bir tepkinin yansımasıdır. Bu bağlamda korkular, insan psikolojisiyle ilişkili olduğu kadar toplumsal ve kültürel karşılaşmalar ile de şekillenmektedir. Korkunun kültürle kurduğu ilişki önemlidir (Kabakçı, 2012: 49). Korku bireyde herhangi bir sebeple başlayıp daha sonra bu korku durumunun tekrarlama halinde çok daha fazla kişiye yayılabilen ve böylelikle tüm toplumu etkisi altına alma gücü olan bulaşıcı bir duygudur. Birey ve toplum yaşamını biçimlendirici etkisi olan korkunun bu özelliği onu zamanla bir kültür haline dönüştürmüştür. Günümüzde bireyler korku kültürünün hâkimiyeti altında yaşamaktadırlar. “Bu kültürün temelinde insanın, gündelik yaşamını tehdit eden yok edici güçlerle kuşatılmış olduğu inancı bulunmaktadır” (Furedi, 2017: 8). Korku kültürü, doğal bir oluşuma sahip olmayan, belirli kişilerin ve kurumların yaratımı doğrultusunda bireysel ve toplumsal alana hakim olan endişe verici ve korkutucu tehlikelere karşılık gelmektedir (Çapak, 2020: 11). Bu bağlamda korku kültürü; belli bir davranış kaygı, korku endişe gibi kötümser duygular ile yapmaya yönlendiren kültüre karşılık gelmektedir (Karakuş, 2019). Korku kültürünü ayrıntılı olarak açıklamadan önce, toplumu her geçen gün daha fazla etkisi altına alarak gündelik yaşamı biçimlendiren “korku kültürü” kavramının bileşenlerinin ne anlama geldiğini bilmek; korku ve kültür arasındaki ilişkiyi anlamlandırabilme noktasında önemlidir.

Korku kültürünün ilk bileşeni olan korku kavramından, detaylı bir şekilde bahsetmiştik. Korku kültürünün bir diğer önemli bileşeni ise kültür kavramıdır. Kültür, kelimesinin kökeni Latince bakmak, inşa etmek, işlemek anlamlarına gelen ‘cultura’ sözcüğüne dayanmaktadır. Kültürün çeşitli tanımları mevcuttur. Williams (1976)’a göre kültür, “bir insanın grubunun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve geleneklerini belirtmek” için kullanılır (aktaran: Smith, 2007: 14). Bir başka tanımıyla, insan yaşamının tümünü kapsayan “kültür, tarih içerisinde yaratılan bir anlam ve önem sistemi veya bir grup insanın bireysel ve toplu yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları inançlar ve adetler sistemidir” (Parekh, 2002: 184). Bu tanım kapsamında insanların, kültürü dünyayı anlamlandırmak için bir araç olarak kullanması; korkuyu kültürel yapan şeyin ne olduğunu anlamlandırma noktasında bize ipuçları vermektedir.

“Korku hakkında kültürel olan nedir?” sorusunun cevabını vermek korku kültürü kavramına açıklık getirme noktasında önemlidir. “Kültürel yön korkunun toplumsal bir uyum aracı olarak işlevselleşmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar” (Eren, 2005: 2). İnsanların korkma eylemi kişisel deneyimlere bağlı olarak gelişse de korku aynı zamanda hâkim kültür tarafından anlamlandırılmaktadır. Bir toplumda korkutucu ve tehlikeli olana dair öğrenilen bilgiler, tehlike karşısında verilmesi gereken tepkiler ve tehlikeye karşı alınması gereken önlemler topluma düzen ve anlam veren kültürel düşünce sınırları içerisinde belirlenmektedir. Kısaca topluluk değerleri, tutumları ve beklentileri, korkuların dile getirilmesi için kültürel bir bağlam sağlar. Kültür sadece değerleri, yargıları, tutumları taşıyan düşünsel bir süreç değil, daha çok yaşanmış ve yaşanan ile ilgili olandır (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 22). Bu nedenle insanlar kültürel yolla bulaşan korkulara da sahiptirler. Bu korkular geçmiş deneyimlerimize, yaşantılarımıza dayanmaktadır. Nesilden nesle aktarılan kültürel anlatılarda tehdit edici olarak belirlenmiş unsurlar, sosyalleşme sürecinde kişinin bilgi birikimine eklenir. Böylelikle kültür; korkunun beslendiği, yetiştirildiği topluluklar ve bireyler tarafından deneyimlendiği zemini oluşturur. Bu bağlamda korku durumunda düşünme ve harekete geçme biçimimiz kültürden bağımsız olarak düşünülemez (Furedi, 2018). Tüm dünyayı etkisi altına alan korkunun toplumsal ve öğrenilen bir yapıya sahip olması bu özellikleri taşıyan kültür ile anlamlandırılmaktadır.

Korku kültürü, toplumsal yaşamda eski zamanlardan beri varlığını gösterse de korku kültürünün bir kavram olarak kullanılması çok eskiye dayanmamaktadır. Korku kültürü ilk anlamıyla endişe ve belirsizlik duyarlılığına karşılık gelen bir kavramdır. Korku kültürü terimi kullanımının ilk örneği 1985’te yayınlanan bir makalede bir kurumun disiplin ve planlı çalışma şeklini ifade etmek için kullanıldı. 1990’da Avusturyalı bir gazetecinin suçlara ilişkin ürkütücü gazete haberlerinin nasıl bir korku kültürü yarattığını anlatmasıyla birlikte korku olgusu, kültürel fikir ve eylemler ile birlikte ele alınmaya başlamıştır. Korku kültürünün bu kullanımı kavramın evriminde önemli bir geçiş noktası olmuştur. 1990’dan itibaren bu terim bir kurumun kültürü gibi özel deneyimlere atıfta bulunmak için değil de toplum genelinde hüküm süren bağımsız bir durumu

ifade etmek için kullanılmaya başlanmıştır. Furedi 1997’de yayınladığı ‘Korku Kültürü’ adlı eseriyle korku kültürünün kavramsallaşmasına öncülük etmiştir. Furedi’nin yanı sıra Barry Glassner’in 1999’da yayınladığı ‘Korku Kültürü’ adlı metin kavramın geniş kesimler tarafından kullanılmasına katkı sağlamıştır. Böylelikle kavram halkın endişe verici ve korkutucu tehlike durumlarında verdikleri tepkilere karşılık gelmeye başlamıştır (Furedi, 2018).

2.2.4. Korku Kültürünün Orta Çıkış Nedenleri

Korku, bireysel bir duygu olmanın yanı sıra toplumsal yönü olan, kültürel bir duygudur. Korkunun sadece bireyi değil tüm toplumu etkisi altına alan yapısı onu zamanla bir kültür haline getirmiştir. Fakat korkunun bir kültür olarak ortaya çıkışı aniden, kendiliğinden olan bir durum değildir. Korku kültürünün arka planını oluşturan, korkunun bir kültür haline gelerek yaygınlaşmasına neden olan unsurlar bulunmaktadır. Korku kültürünü ortaya çıkaran nedenlere değinmeden önce bu kültürün ilk ortaya çıkış noktasını bilmek konuya açıklık getirmesi bakımından önemlidir. Korku kültürünün ilk olarak İkinci Dünya Savaşı sonrası Batı toplumlarında etkinlik kazandığı bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı vahşetini yaşayan ve birçok yakınının yaşamını yitirmesine tanıklık eden kişilerin savaş deneyimleri, bugün toplum genelinde hakim olan korku kültürünü biçimlendirmiştir. Bugün halâ savaşın izlerini taşıyan Batı toplumlarında insanlar, geçmişe kıyasla hastalık, acı, ölüm gibi deneyimlerin bayağı uzağında olmalarına rağmen kişisel güvenlik önlemleri oldukça artırmış durumdadır. Bu durum Batı toplumlarının korku kültürü etkisi altında olduklarına işaret etmektedir (Furedi, 2017: 8). Teoride korku kültürünün ilk olarak Batı toplumlarında ortaya çıkan bir kültür olduğu kabul edilse de her toplumda farklı şekillerde varlığını göstermiştir.

Korku kültürü içinde yaşadığımız dönemin toplumsal yapısı ve geçmiş yaşantılarımızın bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Korku kültürün ortaya çıkışı genel olarak modernleşmenin yaratmış olduğu değişimler ile ilişkilendirilmektedir. Günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan, günlük rutinlerimizi biçimlendiren korku kültürünün ortaya çıkmasına neden olan belirleyici unsurlar bulunmaktadır (Çapak, 2020: 13). Korku kültürünün ortaya çıkmasına neden olan bu unsurlar siyaset, kültür, din, küreselleşme, eğitim sistemi ve medya şeklinde sıralanabilmektedir. Siyaset, kültür ve din olguları geleneksel toplumlarda insan yaşamını yönlendiren bağlayıcı unsurlar oldukları için geçmişte korku kültürünün ortaya çıkışının temel nedenleri arasındadır. Küreselleşme, eğitim sistemi ve medya ise daha çok korku kültürünün yaygınlaşması noktasında önem arz eden unsurlardır. Şimdi bu unsurların korku kültürünün ortaya çıkışında nasıl bir etkiye sahip olduğu konusuna kısaca açıklık getirelim:

Siyasetin; korku kültürüne neden olmasının altında, korkuyu kendi çıkarları doğrultusunda bir denetim aracı olarak kullanması bulunmaktadır. Korkan insanların yönetilmesi daha kolay olacağından siyasal iktidar tehdit, düşman, terör, cezalandırılma korkusu gibi oy verme davranışını

etkileyen kolektif korkular üretmiştir. Bu korkulardan kurtulmak isteyen insanlar belirli otoritelere boyun eğmek zorunda kalmıştır. Siyasetin ortaya çıkardığı kolektif korku ne kadar güçlü olduysa devlete bağlılık da o kadar güçlü olmaktadır (Çetin, 2012: 10, 37). Durum böyle olunca korkuya dayanan iktidarlar devlet yönetimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Kültür; korkuya neden olabilecek unsurları içinde barındırması bakımından korku kültürünün oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Korkuyu kültürel yapan şeyin ne olduğu konusuna, korku kültürü kavramında kısaca değinmiştik. Bu çalışma kapsamında korku kültürünü ortaya çıkmasının nedenlerinden biri olan kültür unsuru, kavram olarak korku kültürünün bileşenlerinden biri olduğu için daha detaylı bir açıklamayı gerektirmektedir; Kültür gündelik hayat içerisindeki tüm düşünce ve eylemlerimizi biçimlendiren bir yapıya sahiptir. “Kültür insanların yaşam deneyimleriyle biçimlenir ve onların yaşam biçimlerinin bütünüdür” (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 22). İnsanların yaşam pratiklerini biçimlendiren kültürün korku kültürünün oluşmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır. Korku kültürü toplumları söylemlerinden, sembollerine, giyimlerinden geleneksel ritüellerine kadar etkileyen ve onlardan etkilenen bir yapıya sahiptir. Nesilden nesle aktarılan kültürel anlatılarda tehdit edici olarak belirlenmiş unsurlar, sosyalleşme sürecinde kişinin bilgi birikimine aktarılır. Böylelikle kültür; korkunun beslendiği, yetiştirildiği topluluklar ve bireyler tarafından deneyimlendiği zemini oluştur (Furedi, 2018). Böylelikle ait olunan kültür içerisinde tehlikeli ve korkunç olarak öğretilen her durum korku kültürünün gelişmesine neden olmaktadır. Korku kültürünü ortaya çıkmasında dinin etkisine değinecek olursak din; eski zamanlardan beri insanların yaşam pratiklerini şekillendiren en etkili kurumlardan biridir. Dinler günlük yaşamın sıkıntılarından bir kaçış için bir sığınma sağlıyor olsa da kaygı ve korkunun kaynağı da olabilmektedir (Giddens, 1994: 98). Dinlerin dünyada yapılan iyiliklerin ödüllendirilme, kötülükleri ise cezalandırılmaya dayanan bir sistemi olması insan davranışını yönlendirmektedir. İnsanların Tanrı tarafından cezalandırılma korkusu, korku kültürünün oluşmasına etki etmektedir.

Küreselleşme, eğitim sistemi ve medya gibi korku kültürünün yaygınlaşmasına neden unsurları kısaca değinelim. Korku kültürünün oluşmasında küreselleşme medyanın etkisi iç içe geçmiştir. Küreselleşme, teknolojik gelişme ve ilerlemeler ile birlikte ortaya çıkan ve tüm dünyadaki insanların birbiri ile etkileşimini sağlayan bir olgudur (Giddens, 2013: 84). Küreselleşme insanların refah seviyesini yükselttiği kadar beraberinde tehlike ve riskleri de getirmiştir (Beck, 2019: 8). Küreselleşen dünyada gelişen teknoloji sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen salgın, terör, nükleer patlama, doğal felaket gibi korku veren olaylar sadece olayın çıkış mekanını değil tüm dünyayı etkilemektedir. Tam da bu noktada korku kültürünün yaygınlaşmasına neden olan bir diğer unsur olan medya devreye girmektedir. Gelişen teknoloji ile etki alanını genişleten medya sayesinde insanlar dünyanın her yerinde olup biten korku verici olaylardan haberdar olmaktadır. Medyanın olayları aktarırken kullandığı süslü ve abartılı dil, toplumun riski algılama biçiminin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Medya belirli suçları veya riskleri açıklarken halkın bu sorunlarla ilgili tehlike hissini artırmaktadır. Birçok kişi kişisel deneyimleri veya bilgileri nedeniyle değil, medya aracılığıyla riskler hakkında bilgi edindiği

için, bu bilgilerin aktarılma şekli korkuların yayılmasına neden olmaktadır (Furedi, 2017: 91). Böylelikle medyanın korku kültürünü yayılmasında büyük bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Son olarak korku kültürünün yaygınlaşmasında eğitim sisteminin önemli bir payı bulunmaktadır. Toplumda insanlara öğretmek, eğitmek adına ne varsa korku ile gerçekleşmektedir (Yıldız, 2020: 141). Bu da korkunun eğitim sistemine işlenmesi ile mümkün olmaktadır. Korku temelli eğitim ilk olarak ailede başlamakta çocuklar aileleri tarafından sürekli dışardaki tehlikelere karşı uyarılmakta, yabancılarla konuşmamaları yönünde nasihatler verilmekte, okula bile tek başına gönderilmemektedir. Ailede aşılana korku eğitimi daha sonrasında eğitim kurumları tarafından devralınmaktadır (Furedi, 2017: 56, 164). Öğrenciler, yöneticilerden eğitimcilere ve öğrencilere kadar herkesin çeşitli korkular yaşadığı bir eğitim sistemi içinden geçmektedirler (Brower, 2011: 93). Eğitim sürecinde başarısız olma korkusu, öğretmen korkusu, okula geç kalma korkusu, sınav korkusu gibi çeşitli korkular mevcuttur. Eğitim sistemi korku ile işlevini devam ettirebilmektedir (Güler, 2004: 2). Sessiz kalmayı ve itaati öğreten eğitim sistemi korku kültürünün nesilden nesle aktarılmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak bütün bu unsurların korku kültürüne neden olması, insan davranışlarını kısıtlamakta ve özgürlüğüne engel olmaktadır.

Korku kültürünü ortaya çıkmasına neden olan siyaset, kültür, din, eğitim sistemi, medya gibi genel unsurların yanı sıra; korku kültürünün yayılmasında küresel etki uyandıran birçok olay etkili olmuştur. Korku kültürü argümanları kabul etmek, korku ve kültürün iç içe geçtiğini ve bu birlikteliğin kamusal alanı önemli ölçüde etkilediğinin anlaşılmasını sağladı. AIDS salgını, 11 Eylül terör saldırısı, deli dana hastalığı, kaçırılan çocuklar, artan suç vakaları sonucu toplum genelinde ortaya çıkan panik, toplumun korku iklimine yatkınlığını ortaya çıkardı. Daha sonraki yıllarda terörizm, küresel ısınma, salgın hastalıklar, nükleer patlamalar, gıda zehirlenmeleri gibi felaketlerin peşi sıra gelmesi korku ikliminin daha da yayılmasına neden oldu (Furedi, 2018). İşte bu hâkim duygu zaman içinde yaygınlaşarak bireylerin davranış biçimlerinden yaşam tarzlarına kadar gündelik hayatın her alanını tehdit eden korku ve kaygı duygusu halinde olma durumunu yani kısaca “korku kültürünü” ortaya çıkarmıştır.

Korku kültürünün günümüz toplumlarında hakim olduğu, insanların günlük rutinlerini biçimlendirdiği bir gerçektir. Aşağıdaki kısımda korku kültürünün toplumda nasıl yansıdığı, gündelik hayat pratiklerimizi nasıl etkilediği daha detaylı olarak açıklanacaktır.

2.2.5. Korku Kültürü ve Özellikleri

“Korku dünyayı değerlendirdiğimiz kültürel olarak belirlenmiş bir büyüteç haline gelmiştir.”
(Svendsen, 2021)

Modern toplumların hızla değişen ve gelişen yapısı insani yaşam standartlarını yükseltmenin yanı sıra birçok risk ve tehlikeyi de beraberinde getirmiştir (Giddens, 2013: 157). Risk ve tehlikeler nedeniyle günümüzde korku, davranışlarımızı biçimlendiren, halkı kontrol eden, toplumsal

yaşamın her yerini saran temel bir duyguya dönüşmüştür. Bu nedenle yaşadığımız çağa egemen olan korku, belirli bir tehlike karşısında verilen bir tepkiden ziyade, hayatı anlamlandırmak için kullanılan kültürel bir büyüteç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü 21. yüzyılın kültürünü şekillendiren umut değil korkudur. Günümüzde insanlar korku içinde yaşamakta; içinde yaşadıkları dünyaya karşı korku temelli bir bakış açısı sergilemektedirler (Svendsen, 2021: 16, 19). Korkunun günümüzde hakim bir duygu olması ve dünyaya genel bir bakış açısı haline gelmesi ‘korku kültürü’ne işaret etmektedir. Korku kültürü alanındaki çalışmaları ile korku kültürünün kavramsallaşmasını sağlayan Furedi’ye göre bu kültürünün temelinde insanın, gündelik yaşamını tehdit eden güçlerle kuşatılmış olduğu inancı bulunmaktadır (Furedi, 2017: 8). Bu bilgiden hareketle korku kültürü, gerçek bir tehlike durumu olup olmadığına bakılmaksızın insanların zihinde sürekli bir tehdit algısı oluşması ve bu nedenle toplumda korku duygusunun hakim olması ile açıklanabilmektedir. Genel bir tanımlamayla korku kültürü “bireylerin davranış biçimlerinden yaşam tarzlarına kadar her alanda korkunun hâkim olması” durumudur (Yıldız, 2020: 134).

Furedi, günümüzde insanların korku kültürü etkisi altında yaşadıklarını ifade etmektedir. Furedi’nin “Korku Kültürü” adlı çalışması korku kültürünün toplumsal yaşama yansması hakkında önemli kesitler sunmaktadır. Furedi’nin korku kültürünü analiz ettiği çalışması şu şekilde özetlenebilir:

Korku kültürünün egemen olduğu toplumlarda geçmişe kıyasla kişisel güvenlik önemli ölçüde artmış olmasına rağmen insanlar kendini daha fazla risk altında görmektedir. Öyle bir noktaya gelmiş durumdadır ki, aşık olmaktan el sıkışmaya, asansöre binmekten uçağa yolculuğuna kadar toplumsal yaşamın ve teknolojik gelişmenin en sıradan unsurları bile risk faktörü olarak görülmektedir. Korku kültüründe sonumuz yakın uyarısı sadece din adamlarından gelmez. Sıradan bir vatandaşın bile felaket tellallığı yapmasında bir mahsur görülmez. Kendi başına kalan birey, özgürleşerek kendi olma cesaretini göstermek yerine güvensizlik duygusu altında ezilmektedir. Korku kültüründe güvensizlik tüm ilişkilerin merkezindedir. İş arkadaşları, komşular, aile üyeleri, yoldan geçen herhangi bir yabancı, hatta en yakınlarımız bile potansiyel bir düşman olarak görülmektedir. Bugün birçok insan kendini çevresel ve teknolojik felaketlerin tehdidi altında görmektedir. Toplum olarak deli dana paniği, kapkaççı paniği, tacizci paniği gibi korkulara kapılmak için hazırda bekliyoruz sanki. Anneler, çocuklarını okula tek başına gönderse annelik görevini ihlal etmekle suçlanıyor. Öğrencilere aileleri tarafından hiçbir protestoya katılmaması yönünde öğütler diziliyor. Salgın hastalıklara karşı geliştirilen aşılar ölüme sebep olduğu her gün tartışma konusu oluyor. Küresel ısınma sorunu çözülemediği takdirde insanlığın sonunun geldiği uyarısını her gün duyuyoruz. Uzmanlar artık mevcut riskleri incelemekle kalmıyor. Teoride mümkün olan riskleri ortaya çıkarmak için adeta birbiriyle yarışıyor. En nihayetinde Furedi; Korku kültüründe risklerin abartıldığını, risk alma korkusunun riskin kendisinden daha tehlikeli olduğu sonucuna varmaktadır. Bu anlamda Furedi’ye göre korku kültürü; basit bir hastalığa bile salgına çeviren sorunların çözüme kavuşturmak yerine krize

sürükleyen, bir kültürdür (Furedi, 2017). Furedi korku kültüründe risk almaktan korkmamak gerektiğini ileri sürse de günümüzde yaşanan felaketler risk almamanın haklılığını doğrular niteliktedir.

Korku kültürünün hakim olduğu günümüz toplumlarında korku süreklilik ve çeşitlilik arz etmektedir. Korkunun nereden ve kim tarafından geleceği ise tamamen belirsizdir. Bu nedenle bu kültürde kimden veya neyden korkmamız gerektiği önemli bir endişe kaynağıdır (Furedi, 2018). Bauman korku kültürü ile iç içe olan akışkan modern dünyadaki korkularımız hakkında şu ifadelere yer vermektedir:

En korkuncu korkuların her yerde hazır ve nazır oluşudur; bunlar evlerimizin ya da gezegenimizin herhangi bir kuytu ya da çatlağından sızabilir. Karanlık sokaklardan ve parlak ışıklı televizyon ekranlarından. Yatak odalarımızdan ve mutfaklarımızdan. İşyerlerimizden ve oralara gidip gelmek için kullandığımız yeraltı treninden. Tanıştığımız insanlardan ve fark etmediğimiz insanlardan. Yuttuğumuz bir şeyden ve bedenimizi temas ettiğimiz bir şeyden “Tabiat” dediğimiz (depremler, su baskınları, kasırgalar, toprak kaymaları, kuraklıklar ya da sıcak dalgaların çoğalmasıyla ev ve iş yerlerimizi mahvetme ve bedenlerimizi yok etme tehdidinde bulunmaya hafızamızda daha önce hiç olmadığı kadar yatkın) şeyden ya da (ev ve iş yerlerimizi mahvetme ve ani terörist saldırı, şiddet suçu, cinsel tecavüz, zehirli yiyecek ya da kirletilmiş hava ya da (...)) diğer insanlardan (Bauman, 2020: 11-12).

Kişisel deneyimlerimiz korkularımızı biçimlendirir fakat günümüzde yaşadığımız korkuların çoğu kendi kişisel deneyimlerimizden kaynaklanmamaktadır (Furedi, 2017: 8). Bugün toplumsal yaşamı hakimiyeti altına alan korku kültürü geçmişte yaşanan küresel meselelerin izlerini taşımaktadır. Geçmişte binlerce insanın ölümüne neden olan terör saldırıları, küresel ısınmaya bağlı olarak gelişen çevresel felaketler, kuş gribi, deli dana hastalığı gibi ortaya çıkan salgın hastalıklar, her geçen gün artan çeşitli suç olayları, özel yaşamın gizliliğini tehdit eden telefon dinlemeleri, gıda zehirlenmeleri sonucu ortaya çıkan hastalıklar, toplumsal huzuru bozan protestolar gibi korku verici deneyimler günümüz toplumlarının korkularını şekillendirmiştir (Grow, 2006: 59). Bu bağlamda korku kültürünü besleyen bu olaylar günümüz dünyasının korkularını anlamlandırma noktasında önemlidir. Günümüzde salgın hastalık korkusu, çevresel felaket korkusu, terörizm korkusu, gıda tüketimine bağlı korkular, virüslere karşı geliştirilen aşı korkusu, ekonomik kriz korkusu, kontrolsüz göç korkusu, gelecek korkusu ve suç korkusu gibi birçok korku toplumda etkin halde bulunmaktadır. Bugün içinde yaşadığımız korku kültürünün geçmiş deneyimler ile şekillenmesi, korkunun sürekliliğini göstermektedir. Bu bağlamda korku kültürünün hakim olduğu toplumlarda korkunun sonu yoktur. Bir korku bitse bile diğer korku başlayacaktır. Bu nedenle korku kültüründe insanlar korkular ile baş etmeyi bir hayatta kalma strateji olarak görmektedirler.

Korku kültürünün varlığı hakkında Furedi ile benzer görüşleri olan Beck, günümüz risk toplumlarının düzen belirleyicisinin korku olduğunu ifade etmektedir. Beck’e göre günümüzde ihtiyaç ortaklığının yerini endişe ortaklığı almıştır (Beck, 2019: 72). Toplumlarda korku hâkim hale geldiğinde korkuya neden olan dinamikler abartılır ve çözümleri göz ardı edilmeye başlar. Bu durumda korku kültürü oluşturmada ve onu önemli risklere dönüştürmede kullanılan dil önemli bir

faktördür. Bu bağlamda korku kültüründe kullandığımız dil sorunları ve olumsuz olayları daha korku verici hale getirmektedir. Bugün dilimize hakim olan “risk altındayız”, “sonumuz yakın”, “korkuyorum” “dikkatli ol” gibi söylemler toplumun içinde bulunduğu olaylara bakış açısını ortaya koymaktadır. İnsanların birbirine anlattığı korkunç rivayetler ise toplumdaki huzursuzluğun bir göstergesi olmanın yanı sıra insanların günlük rutinlerinin korku ile şekillenmesine sebep olmaktadır. Korku kültürünün öznesi, gündelik yaşam içerisindeki faaliyetlerinde risk almaktan kaçınma, kendine yönelik riski en aza indirme ve risklere karşı önlem almak ile meşguldür. Bu kadar çok insanın en aşırı felaketleri öngörmeye hazır olması toplumdaki önemli bir soruna işaret etmektedir (Furedi, 2017: 9, 15, 17, 58). Bu sorunu Bauman “Akışkan Korku” adlı eserinde şu ifadelerle açıklamaktadır.

Bir zamanlar insanların dünyasını ziyaret eden korku kendi kendini yürütür ve kendi kendine yoğunlaşır hale gelmektedir; kendi ivmesini ve gelişim mantığını elde etmektedir(...) David L. Altheide’nin sözleriyle; “En kritiği tehlike korkusu değil, bu korkunun genişleyebileceği olabileceği şeydir... İnsanlar duvarların arkasında yaşayınca, bekçi tutunca, zırhlı araç kullanınca... sopa ve tabanca taşıyınca ve dövüş sanatları dersi alınca toplumsal hayat değişir... Sorun bu faaliyetlerin eylemlerimizin sürdürdüğü bir düzensizlik hissini onaylaması ve oluşmasına yardım etmesidir (Bauman, 2020: 161).

Bauman’ın bu ifadeleri, korkunun kendisini değil bir yaşam tarzı haline gelmesini sorun olarak görmektedir. Çünkü günümüzde korku kültürünün etkisi altında yaşayan insanlar korkularla baş etmek yerine onlara boyun eğmekte adeta korkunun kölesi haline gelmektedirler. Doğan Cüceloğlu (1991) deyişiyle; korkunun olduğu yerde özgürlükten bahsedilemez. “Hayvanı korku, insanı anlam yönetir; hakkaniyet anlamını kaybederse, zamanla insanın yaşamında her şey anlamını kaybeder ve bir toplumda korku kültürü egemense, orada ne gerçeğe koşulsuz saygı vardır, ne de canın kıymeti bulunmaktadır.” (aktaran: Yıldız, 2020: 142). Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi korku kültürü insanları harekete geçirmek yerine pasif hale getirmekte; eylemlerimizi kısıtlayarak bireysel ve toplumsal gelişimimiz önünde büyük bir engel teşkil etmektedir.

2.2.6. Korku Kültürünün Unsurları

Hayatımızı böylesine derinden etki altına alan ve gündelik yaşamımızı biçimlendiren korku kültürü bünyesinde olmazsa olmaz unsurları barındırmaktadır. Korku kültürü; risk, belirsizlik ve güvensizlik unsurları ile birlikte var olmaktadır. Çünkü korkunun kaynağı risk, belirsizlik ve güvensizliğin varlığından beslenmektedir. Bu nedenle gündelik yaşam içerisinde riskli, belirsiz ve güvensiz olarak algılanan her olay insanların korku kültürünü beslemektedir (Çapak, 2020: 31). Bu unsurlar, korku kültürü ile iç içe geçmiş ve ondan bağımsız düşünülemeyecek unsurlardır. Aynı zamanda bu unsurların her biri korku kültürünü açıklamada anahtar rolü üstlenmektedir. Bu bağlamda korku kültürünü oluşturan unsurlar risk, belirsizlik ve güvensizlik olarak ele alınmaktadır.

2.2.6.1. Risk

Risk, belirli bir tehlike içeren ve bu tehlikeye bağılı olarak hasar, yaralanma, hastalanma, acı, ölüm gibi olumsuzlukların meydana gelme olasılığını ifade etmektedir (Furedi, 2017: 45). Modernite ile birlikte ortaya çıkan bilimsel ve teknolojik gelişmeler refah seviyesinin yükselmesinin yanı sıra birçok risk ve tehlikeyi de beraberinde getirmiştir. Modernitenin sonuçları üzerine benzer fikirler öne süren Giddens (1994: 17) ve Beck (2019: 21)'e göre bugün içinde yaşadığımız modern dünya birçok risk tehlikeyi içinde barındırmaktadır. Bu bağlamda modern toplum bir risk toplumdur. Beck meydana gelen tehlikeler karşısında güvenlik sitemlerinin işlevini yitirdiği yerde risk toplumunun başladığını ifade etmektedir. Risk bir olasılıktır ve içinde korkuyu da barındırır. Günümüzde insanların karşı karşıya kaldığı risklerin belirsiz ve sınırsız olması korkuya neden olmaktadır (Beck, 2019: 26-27). Bu nedenle risk toplumu, korku kültüründen ayrı düşünülemez. Svendsen (2021: 67)'in ifadesiyle "Risk toplumu bir korku kültürüdür". Modernitenin karanlık yüzünün bir parçası olarak ortaya çıkan riskler insan ve toplum yaşamının düzenlenmesinde etkin bir rol oynamaktadır (Giddens, 1994: 159).

Riskler toplumsal korkuya zemin hazırlamakta böylelikle korku kültürünün oluşmasına neden olmaktadır. Beck risk toplumunda insanlar arasında "korkuyorum" söyleminin hakim olduğunu belirtmektedir (Beck, 2019: 72). Furedi'ye göre korku kültüründe herkes risk altında bulunduğu konusunda hem fikirdir. Kamuoyunun teknolojik yenilikleri ve günlük deneyimleri potansiyel bir tehdit olarak sunma takıntısı, kişinin kendini risk altında görmesine neden olmaktadır. Bunun yanı sıra uzmanların bilinçli bir seçim yapmayı sağlayacak bilgiyi vermek yerine, sadece mevcut riskleri değil olası riskleride açıklama çabası, insanlara risk altında oldukları kaygısı aşılamaktadır. Riskler her tarafımızı sarmış durumdadır. Son yıllarda insanların varlığına dair o kadar çok tehdit bildirilmiştir ki insanlar gökten inen bir kurtarıcıdan medet umar hale gelmiştir. Suç riski, nükleer enerjiden ya da üreme teknolojilerinden kaynaklanan riskler, kanser riski, savaş riski, gıda riski ve internet kullanma riski sık sık gündeme gelmektedir. Bu riskler nedeniyle korku kültüründe güvenlik kutsanmakta risk almak ise lanetlenmektedir. Bu nedenle günümüzde insan faaliyetlerinin tüm alanlarında yoğun bir riskten kaçınma duygusu hakimdir. Kişinin kendini risk altında görmesi toplumun yaygın ruh halini göstermenin yanı sıra bu durum davranışlara da yansımaktadır. İnsanların elindeki seçenekleri ve eylemleri onları etkileyebilecek risk faktörleri tarafından sınırlanmıştır (Furedi, 2017: 45-57). İnsanlar sürekli kaçınılması gereken durumlar veya maruz kalınabilecek risklere karşı tetikte olan bir rutinle yaşamaya alışmışlardır. Dünyayı bir risk ortamı olarak algılayan ve zarar görürüm düşüncesiyle adım atmaktan korkar hale gelen birey, eylem yeteneğini yitirmiştir. Dolayısıyla modern dönemin aktif, kendi istediğini elde eden, geleceğe dair planlar kurabilen bireyi; riskler karşısında kabuğuna çekilmiş daha pasif, dünyayı değiştirme arzusunu yitirmiş bir özne konumunu almıştır (Ertürk, 2018: 283-284).

Geçmişte talihsizlik olarak yorumlanan kötü olaylar risk toplumunda büyük bir felaketin habercisi olarak görülmektedir (Furedi, 2017: 35). Bu anlamda Beck (2019: 29)'e göre risk toplumu bir felaket toplumdur. Korku kültüründe çeşitli risklerle bağlantılı olarak aşırı felaket senaryoları üretilmektedir (Furedi, 2017: 50). İnsanlar arasında genel düşünce bugün eskiye göre daha büyük bir riskle karşılaşacağımız ve her şeyin giderek daha da kötüleşeceği yönündedir. Korku kültüründe bireylerin korku temelli bakış açısının bir sonucu olarak insanların geleceğe dair iyimser bakış açıları engellenmektedir. Bu bağlamda korku kültürü kötümser bir kültürdür (Svendsen, 2021: 169, 172). Bu nedenle korku kültüründe insanlar her durumu risk bağlamında değerlendirmektedir. Günümüzde bilimsel gelişmelerin bir getirisi olarak acıların, felaketlerin, hastalıkların tedavi edilme olasılığı önceki kuşaklara göre daha yüksek olmasına rağmen günümüzde insanlar sürekli bir risk saplantısı ve panik halinde yaşamaktadırlar. Çünkü risk toplumunda bir tehlide karşı alınan önlem yeni bir tehlikeyi barındırmaktadır. D vitamini eksikliğini gidermek için güneş ışığına maruz kalmanın kanser riskini artırması ya da virüse karşı korunmak için olunan aşı sonucu çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkacağı düşüncesi örneklerinde olduğu gibi. Bu örneklerden de anlaşılabilceği gibi kültürel olarak kendimizi hep daha kötüye hazırlamış durumdayızdır. Bu kadar ürkütücü bir dünya, mutlu bir dünya değildir (Svendsen, 2021: 81, 84, 169).

Risk saplantısının nihai sonucu insanın çaresiz bir varlık olarak görülmesi ve insanın ilerleme potansiyelinin küçümsenmesidir. Korku kültüründe insanın risklerle baş edemeyeceğine dair kötümser anlayış bireyi çaresiz ya da hasta olarak resmetmektedir (Furedi, 2017: 38). İnsanlar demografik özellikleri ve yaşadıkları çevreye göre birtakım riskleri taşımaktadırlar. Korku kültüründe, “korku ve risk perspektifi kurbanlara ihtiyaç duyar- fiili ya da potansiyel kurbanlar olmadı mı gücünü yitirir”. Çocuklar, kadınlar, yaşlılar, göçmenler, fakirler, hastalar risk grubundaki potansiyel kurbanlar olarak görülmektedir (Svendsen, 2021: 73). Bu çalışmanın konusu kapsamında önemli bir ayrıntıya değinecek olursak Furedi, Korku Kültürü adlı çalışmasında dövülen, şiddete ve tecavüze uğrayan risk grubundaki kadınların varlığına dikkat çekmektedir (Furedi, 2017: 154). Korku kültürünün egemen olduğu toplumlarda birçok kadın çeşitli suçların kurbanı olmakta ve bu nedenle kendini risk altında hissetmektedir. Korku kültüründe risk grubundaki kadınların durumuna ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Beck (2019: 113) günümüzde tehlikenin kaynağının cehalet değil bilgi olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda yaşamların öngörülemez tehlikelere açık olması nedeniyle insanlar risk bilincine ve farkındalığına sahiptirler. Risk konusunda insanların bilinçli olmasının bir diğer sebebi toplumsal güvenin azalmasıdır. Risk bilinci insanların dünyaya dair sistematik bir resim üretmesi konusunda yardımcı olmakta; insanların içinde bulunduğu riskleri anlamlandırma tarzını değiştirmektedir. Örneğin, cinayet haberi duyduğumuzda bu haberden etkilenme eğilimimiz daha yüksekken astım ve şeker hastalığı gibi pek görünür olmayan ölüm haberlerini ise fazla dikkate almayız. Sonuç olarak risk konusunda insan eyleminin sınırlı olması, insanların sürekli risk altında

bulunduğu bir yaşamda sorumluluk almayı farklı bir niteliğe büründürmektedir. Riskler bu kadar çok ve belirsiz olduğuna göre, sorumluluk sahibi bir bireyden güvenli adımlar atması başka insanları riske atacak davranışlardan kaçınması beklenen bir durumdur (Furedi: 2017: 61, 107). Bu bağlamda korku kültürünün egemen olduğu toplumda risklerin belirsizlik ve güvensizlik arz etmesi bu unsurları açıklamayı gerekli kılmaktadır.

2.2.6.2. Belirsizlik

Belirsizlik (müphemlik); risklere bağlı olarak gelişen açık ve görünürde olmayan, anlaşılmayan, öngörülemez, net olmayan durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Çakır, 2011: 64). Belirsizlik ile korku birbirini ile yakından ilişkilidir (Svendsen, 2021: 60). Bauman'ın korkuyu belirsizliğe ve güvensizliğe verilen bir isim şeklinde tanımlaması, belirsizlik ve korku arasındaki bu ilişkiyi açıklamaktadır (Bauman, 2020: 8). Belirsizlik durumunda düzensizlik ve kaos baş göstermekte atılacak her adım korkuya sebep olmaktadır (Çapak, 2020: 10). Bu anlamda insanların gündelik yaşamını biçimlendiren korkuların en önemlilerinden biri gelecekte başımıza ne geleceğini bilmediğimiz belirsizlik içeren korkulardır (Furedi, 2017: 103). Gelecekte ne olacağını bilmemek insanlar için başlı başına bir korku nedenidir. Bu nedenle bizi bekleyen olumsuz veya kötü bir olayın olacağını bilmek ne olacağını hiç bilmemekten daha az tercih edilir (Cüceloğlu, 2006: 278). Çünkü insan merak eden bir varlık olarak başına iyi ya da kötü ne geleceğini bilmek ister. Riskler ve belirsizlikler sonucu güvensizliğin ortaya çıkması korku duygusunu artırmaktadır. Bu bağlamda geçmişteki davranışlarımızın bir sonucu olarak ortaya çıkan risk, üzerinden uzun yıllar geçmeden olumsuz etkilerini ortaya çıkarmayacaktır. Furedi'ye göre insanoğlunun karşısındaki risklerin etkilerinin belirsizliği ve gerçek etkilerin ancak ileride ortaya çıkacağı düşüncesi bugün yaşadığımız korkuyu daha da artırmaktadır (Furedi, 2017: 103). Dolayısıyla, risklerin yarattığı belirsizlikler korkuları beslemekte ve toplumda korku kültürünün oluşmasına ve bu kültürün yerleşmesine neden olmaktadır.

İnsan davranışlarının uzun vadeli sonuçları bugünden hesaplanamaz ve gelecekte tamamen kontrol altına alınamaz (Furedi, 2017: 99). Bauman (2019: 12)'a göre akışkan modern dönemde değişmeyen tek şey değişim, kesin olan tek şey ise belirsizliktir. Bu anlamda korku kültüründe bireylerin yaşamı belirsizliklerle doludur. “En korkunç felaketler kurbanları artık tuhaf bir mantıkla ya da hiçbir mantık olmadan seçerek, darbelerini keyfi biçimde rastgele vurmaktadır; öyle ki kimin korkunç bir sona uğrayacağını, kimin kurtulacağını kestirmenin hiçbir yolu yoktur” (Bauman, 2005: 36). Bu nedenle “her şey kesinlikten yoksundur: Fiilen tehlikeli olan nedir, tehlike nereden gelmektedir ve bunlar ne kadar tehliktir, hepsi belirsizdir” (Svendsen, 2021: 68). “Kapsamlı, sürekli ve kendi kendini sürdüren belirsizlik koşulları altında yaşamak cesaret kırıcı bir deneyimdir; kişi seçeneklerle yüz yüze gelerek tereddüte düştükçe sonsuz olasılıkların önünde ürperir; bugünün makul sebeplerinin yarının pahalı hataları olarak görünebileceği düşüncesiyle titrer; kişi artık geleceğin ne getireceğini ve kendisine sunmasını istediği şeyi almak için onu nasıl zorlayacağını

bile bilmez. Belirsizlik, tereddüt, denetim eksikliği; bütün bunlar kaygıyla sonuçlanır” (Bauman, 2005: 111-112). Bauman belirsizliğin ortaya çıkardığı kaygıyı “türev korku” olarak tanımlar. “Türev korku, tehlikeye müsait olma duygusu olarak tanımlanan daimi bir ruh hali, güvensizlik ve savunmasızlık duygusudur”. Güvensizlik ve savunmasızlık duygusunu içselleştirmiş kimse gerçek bir tehdit olmadığında bile sürekli tehdit altında hissedecektir (Bauman, 2020: 10). Tehlike düşüncesinin en doğal sonucu da insanın panik ve korkuya kapılmasıdır (Furedi, 2017: 99). Birey korku ve belirsizlik nedeniyle davranışlarını kısıtlarken gündelik yaşamında başına her şeyin gelebilme olasılığını hesap eden kaygılı ve paranoyak biri haline gelmiştir.

Korkuya sebep olan belirsizlik ve kargaşa ortamları, yeni düzen oluşmasına veya eski düzenin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (Çakır, 2011: 64). Toplumda boy gösteren problemlerin açık ve kesin çözümlerin olmayışı sorunları daha çıkılmaz bir hale sürüklemektedir (Furedi, 2017: 102). İçinde yaşadığımız risk toplumunun temel özelliklerinden biri olan belirsizlik, tehlikeleri görünmez kılmakta ve güvensizliğe sebep olmaktadır (Ungar, 2001’den aktaran: Kabakçı, 2012: 54). Belirsizliğin güvensizliğe yol açması toplum için yıkıcı sonuçlar ortaya çıkarmıştır (Furedi, 2017: 183). Sonuç olarak belirsizlikler güven kaygısına yol açmakta ve zamanla bu güvensizlik korku kültürünün oluşmasında etkili olmaktadır.

2.2.6.3. Güvensizlik

Güven insan olmanın ayırt edici bir özelliği olarak, özel ve kamusal alanda onsuz yaşayamayacağımız temel bir ihtiyaçtır (Svendsen, 2021: 122). Güvenlik genel bir tanımlamayla “tehlike ve tehdidin olmaması ya da “korku ve kaygının yok olması” anlamına karşılık gelmektedir (Özcan, 2011: 448). Bu bağlamda güven, korku ve tehlike varlığında yok olan bir niteliğe sahiptir. Bu anlamda güvensizlik korku kültürünün temel bir unsurudur. Giddens’a göre güven belirli türdeki tehlikeleri azaltmaya ya da en aza indirmeye yardımcı olması bakımından risk ile ilişkili bir kavramdır. Giddens modernliğin ortaya çıkışının daha mutlu ve güvenli bir düzenin oluşumunu sağlayacağını ilişkin varsayımın bir yanılısamadan ibaret olduğunu belirtmektedir (Giddens, 1994: 17, 34, 38). Çünkü modernite projesinin insana sınırsız özgürlük ve refah vaaadinin yerini risk ve tehlikelerle dolu güvensiz bir dünya almıştır (Ertürk, 2018: 284). İnsan türünün varlığının tehlikede olduğuna yönelik çeşitli risk söylemleri ise hayatın kendisini büyük bir güvenlik sorunu haline getirmiştir. Her geçen gün kimyasal ilaç, virüsler, kirlik atıklar ve kirli musluk suları, seri katiller gibi çeşitli risklerin artışına paralel olarak güvensizlik kalıcı bir kaygıya dönüşmüştür (Furedi, 2017: 29). Bu bağlamda 1980’li yıllardan itibaren toplumsal dayanışmanın bir çözüme içerisine girdiği açıktır. Bireyleri bir arada tutan kolektif kurumlara olan güven azalması ve artan bireyselleşme sonucu insan ilişkileri aşınmaya başlamasıyla güvensizlik hakim duruma gelmiştir (Furedi, 2017: 198).

Korku kültüründe güvende olmak, risklerin artış göstermesine paralel olarak önem kazanmış; güvenlik 1990'lı yılların yüce değeri haline gelmiştir (Furedi, 2017: 26). İnsanlar arasında güven en yüce değer haline geldikçe istenen veya arzulanan bir olgu haline gelmiştir (Ertürk, 2018: 285). Nerden hangi tehlikenin geleceğini bilmediğimiz korku dolu dünyada en büyük mutluluk güvende hissetmektir. Her şeyin güvenlik perspektifinden değerlendirilmesi günümüz toplumunun belirleyici niteliklerinden biridir. Bu nedenle korku kültüründeki özne açısından güvenli etiketi, insanların faaliyetlerine anlam kazandırmaya başlamıştır (Furedi, 2017: 26, 30). Güvenli yolculuk, güvenli evler, güvenli yiyecekler, güvenli eğitim, güvenli tedavi gibi her türlü yaşamın sıradan bir eylemin başına güvenli sıfatı getirilmiştir (Ertürk, 2018: 285). Güven içerisinde bir yaşam sürekli korku halinde kendini korumaya odaklanılmış bir yaşamdan daha huzur vericidir (Krishnamurti 2000'den aktaran: Çapak, 2020: 10). Yaşamın rahat bir şekilde idame ettirilmesi için güven bu dünyada ulaşılmak zorunda olan bir gerekliliktir. Bu nedenle korku kültüründe insan değerli varlığı olan özgürlüğünün fedakârlık yaparak güven arayışına girmektedir.

Korku kültüründe güvenlik kaygıları had safhadadır. Bu nedenle güvensizlik hissi toplumları sonsuz güvenliği sağlama arayışına götürmektedir (Yıldız, 2020: 84). Günümüz toplumunda birey çevresindeki birçok şeyi tehdit olarak algılamaktadır (Ertürk, 2018: 286). Bu nedenle bir zamanların dünyayı değiştirme arzusunun yerini güvenliği sağlama kaygısı almıştır. Özellikle toplumun üyelerinin büyük bir kısmını tehdit eden olayların olduğu dönemlerde veya medyada kişisel güvenliği tehdit eden haberler yayıldığında güvenlik ihtiyacı zirveye ulaşmaktadır. Örneğin bir terör saldırısı, hırsızlık olayı ya da bir cinayet vakasına şahit oldukların da insanlar kendi can güvenliklerinden emin olmak isterler. Bu nedenle korku kültüründe güvenlik tedbiri almak bir zorunluluk gibi görülmektedir. Bu nedenle korku kültürünün egemen hale geldiği toplumlarda insanların kendini güvende hissetmek istemesi, kişisel ve kamusal alanda alınan güvenlik önlemleri büyük bir artış meydana getirmiştir. Günümüzde alışılmış hale gelen güvenlik kameraları, şifreli manyetik kartlar, alarm sistemleri, güvenli siteler, iş yerinde havaalanında kimlik kartları ve çeşitli güvenlik taramaları gibi sistemler güvenliği sağlamanın vazgeçilmez bir aracı haline gelmiştir (Furedi, 2017: 27-28; Svendsen, 2021: 122, 128). Ancak alınan bu güvenlik önlemleri aynı zamanda tehlikeli bir dünyanın varlığını doğrular niteliktedir. Bu nedenle güvenlik için alınan önlemler insanlar üzerinde tam anlamıyla bir emniyet hissi yaratmamaktadır. Aksine güvenlik için alınan bunca önleme rağmen korku hep daha fazla baskın ve etkin haldedir (Svendsen, 2021: 123).

Sonuç olarak modern toplumda insan güvenliğine karşı bütün tehditlerin yok edilmesi şeklindeki abartılı ve kesinlikle başarılabilir vaat yerine getirilemese de tehditlerin önlenmesine ve yenilmesine dair vaat bir dereceye kadar yerine getirilmiştir. Gerçekleştirmekte başarısız olunan asıl şey güvensizlikten doğan ve beslenen korkulardan muaf olma beklentisidir (Bauman, 2020: 158). Bu duruma açıklık getiren Castel (2004: 6)'e göre güvensizlik tamamen güven yokluğu demek değildir, daha ziyade sonsuz bir korunma arayışı ya da çılgınca bir güvenlik peşinde olmanın etrafında örgütlenmiş, toplumsal evren içinde ulaşılmaz olan bir gölgedir. Yani “endişe ve

korkumuzun en verimli, kendini üreten ve muhtemelen tükenmeyen kaynağı “güvenlik takıntımız” ve güvenlik önlemlerindeki önemsiz, hatta ufacık bir ihlale karşı bunun neden olduğu hoşgörüsüzlüğümüzdür” (Bauman, 2020: 159). Bu bağlamda güvenlik için alınan önlemler ne kadar fazla ise karşı karşıya kalınan güvensizlik de o kadar fazladır kanısına varmak mümkündür (Yıldız, 2020: 84).

Günümüzde güvenlik kaygısı, kişisel ve bireysel deneyimlerle yakından ilişkilidir. Örneğin günümüzde risk altında olarak nitelenen kadınlar herhangi bir suç mağduriyetini deneyimlediklerinde derin bir güvensizlik hissi yaşamaktadırlar. Benzer şekilde kaynağının insan olduğu tehlikeler teknolojik yeniliklerin getirdiği risklerden daha fazla güvensizliğe neden olmaktadır. İnsan davranışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan trafik kazaları, kimyasal kirlilik, şiddet içeren suçlar, terör saldırıları gibi olaylar sanıldığından daha fazla ölüm ve yaralanmaya sebep olarak güvensizliğe neden olmaktadır (Furedi, 2017: 36, 60). Yaşanan olumsuz deneyimler sonucu güvenin azalması insanın kendisi ve davranışlarının potansiyel bir tehlike kaynağı olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda korku kültüründe insanlara verilen tavsiye nettir: Yabancı ya da tanıdık herkesten zarar görebilirsiniz. Bu nedenle “kimseye güvenmeyin” (Furedi, 2017: 61, 185). Bu bağlamda insanlardan gelebilecek tehlikelere karşı hissedilen yoğun korku ve güven ilişkilerinin kırılganlığı gündelik yaşamı biçimlendirme için önemli sonuçlar doğurmuştur. Kişinin kendini tehlikede görmesi yaşam tarzı üzerinde önemli bir etki yaratmasının yanı sıra insanların birbirini algılama şeklini de değiştirmiştir (Furedi, 2017: 204). Korku kültüründe güvenliğin yüceltilmesi insanın kendini koruma potansiyeli ile ilgili karamsar bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Günümüz dünyası, insanın yıkıcı gücünü tatmış olan kurbanlar ve zarar görmüş insanlarla doludur. Bu nedenle korku kültüründe kendine güvenen birey değil kurban ya da hayatta kalmayı başarmaya odaklanmış insan imgesi onaylanmaktadır. Bu bağlamda korku kültüründe insan düşmanı bir dünya görüşü hakimdir. İnsanlar hakkındaki bu olumsuz düşünce güvensizliği beslemekte; güvenli ve rahat bir yaşam için kendini sınırlama ve riskten kaçınma arzusunu getirmektedir (Furedi, 2017: 36, 205).

2.2.7. Suça Referanslı Korku Kültürü ve Gündelik Yaşam

Korku kültüründe sağlık ile ilgili korkular, çevresel felaket korkuları, ekonomik kriz korkusu, siyasi korkular olduğu gibi suça ilişkin korkularda bir hayli fazladır. Son zamanlarda insanların gündelik hayatlarında sürekli “korkuyorum” ifadesini kullanması korku duygusunun hayatımızın her alanında etkili hale geldiğinin ve zamanla bu korkunun bir kültüre dönüştüğünün en açık göstergelerindendir. İnsan yaşamında bu kadar etkin hale gelen korkuyu bir kültüre dönüştüren en önemli unsurlardan biri suç ve suçluların varlığıdır. Üyesi bulundukları toplumda suç ve suçluların olduğunu bilmek insanlarda korkuya neden olmaktadır. Bu bağlamda suç ve korku kültürünün birbiriyle yakından ilişki içinde olduğu açıktır. Korku kültürü insanların eylemlerini etkilediği kadar ondan etkilenen bir yapıya da sahiptir. Geçmişten günümüze toplumsal yaşamda yer edinen;

araç ve olasılıklarını artırarak insan yaşamının önemli bir problemi haline gelen suç olgusu korku kültürünü beslemektedir. Yine de insanların korktukları ya da tehlikeli olarak gördükleri kaynaktan zarar görme olasılıkları, suç korkularından düşüktür (Furedi, 2017: 44). İnsanlar eski zamanlardan beri toplumda meydana gelen suç olaylarını birbirlerine aktararak bir korku kültürü oluşturmaktadırlar. Suç insanların dikkatini çeken bir konu olması nedeniyle gündelik hayatın herhangi bir mekanında veya saatinde insanların sohbetlerine konu olmaktadır. Bu duruma ilişkin olarak herhangi bir yerde veya zamanda ortaya çıkan bir suç olayı başka bir yerde ve zamanda etkisini hissettirebilmektedir. Bu durum kişisel deneyim ile değil gazetelere, televizyon haberlerine, sosyal medyaya, siyasi politikalara, filmlere konu olan suça ilişkin dedikodu akışıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla bu bakış açısından bakıldığında suç; bizim kültürümüzün en genelinden en özeline kadar hemen her noktasından şekillenmekte ve varlığını göstermektedir (Sparks vd., 2001: 887).

Bugün insanlar içinde çeşitli suçları barındıran tehlikeli bir dünya ile karşı karşıyadırlar. Toplumda meydana gelen suç olayları insanların kaygı ve korkularını artırmanın yanı sıra bir korku kültürü yaratmaktadır. Suça referanslı ortaya çıkan korku kültürü ise insanların düşünce ve davranışlarına nüfuz etmekte, yaşam tarzlarını etkilemekte ve böylelikle gündelik yaşamlarını biçimlendirmektedir. Gündelik hayat kültürel olarak inşa edilen bir alandır (Bennett, 2018: 16). Bu bağlamda gündelik hayat, korku kültürünün insanları nasıl etkilediğini, insanların etrafında olup biten olaylara karşı nasıl tepki verdiklerini açıklamak için gözlemlenebilir eylemlerin tümünü kapsamı nedeniyle önemli bir alandır (Çapak, 2020: 30). Gündelik hayatlarının akışında insanlar kişisel deneyimleri veya etkileşim ağları yoluyla doğrudan ya da dolaylı olarak birçok suça tanıklık etmektedirler. Bunun yanı sıra medya çeşitli suçlara ilişkin haberleri sansasyonel bir şekilde aktararak insanlarda var olan korkuyu tetiklemektedir. Bu nedenle insanlar toplumda artış gösteren suç olaylarına karşı korku temelli bir bakış açısı sergilemektedirler. Korku kültürünün içinde yaşayan insanlar gündelik yaşamın en basit eylemlerini yaparken bile korku ve tehlike düşüncesi aklının hep bir köşesinde bulundurmaktadır. Bugün kimse yolda yürürken, alışverişe çıkarken, işe giderken, okuldan dönerken, dışarıda bir kahve içerken başımıza bir şey gelmeyeceğinin garantisini verememektedir. Bu nedenle korku kültüründe bir cinayete kurban gitme, gaspa uğrama, darp edilme, bir terör saldırısına ve soyguna uğrama gibi çeşitli suç ihtimalleri her insan tarafından değerlendirilmektedir. Modern toplumlarda bireylerin sürekli tehlike altında hissetmelerinin nedeni korku kültürünün unsurları olan güvensizlik ve belirsizlikten kaynaklanmaktadır.

Suç referanslı ortaya çıkan korku kültürü sonucu toplumsal değerler ve aile kurumu eski zamanlarda olduğundan farklı bir yapıya bürünmüştür. Geçmişte normal ve rutin olarak görülen çoğu şey korku kültüründe tehlike olarak algılanmaktadır. Günümüzde aile içinde yaşanan suç mağduriyetlerinin oldukça artış göstermesi, en yakınımız olan aile üyelerinin bile bir tehdit olarak görülmesine neden olmuştur. Korku kültüründe ev artık bir yuva değil çocukların taciz riskiyle, kadınların aile içi şiddet riskiyle yüz yüze olduğu bir suç mekanı olarak nitelenmektedir. Aynı

durum insan ilişkileri içinde geçerlidir. Eskiden kadın ve erkek ilişkilerinde sevgi gösterisi olarak algılanan bir bakış veya mimik bugün bir taciz biçimi olarak algılanabilmektedir (Furedi, 2017: 11-112). Bu da korku kültürünün egemen olduğu toplumlarda, insanlar arasındaki güvensizliğin ve suç saplantısının en açık göstergesidir.

Furedi (2017: 154) Korku Kültürü adlı çalışmasında dövülen, şiddete ve tecavüze uğrayan risk altındaki kadınların varlığına dikkat çekmektedir. Kadınlar özelinde korku kültürünün yayılmasının en önemli sebebi, kadına yönelik işlenen suçların genel bir artış göstermesi ve özel olarak kadın cinayetlerinin önü alınamaz bir şekilde artmasıdır. Günümüzde yaşadığımız korkularımızın birçoğu kendi kişisel deneyimlerimizden kaynaklanmamaktadır (Furedi, 20017: 8). Kendi kişisel deneyimimiz olmayan birçok suç mağduriyeti korku kültürü etkisi altına girmemize neden olmaktadır. Gündelik hayatımızda tanıdığımız ya da tanımadığımız onlarca kadın cinayetine şahitlik ederiz. Kadınların birçoğu yaşanan cinayet mağduriyetinin bir gün kendi başına gelebileceği korkusu ile yaşamaktadır. Bu bağlamda yıllardır artarak devam eden ve ülke gündeminden düşmeyen kadın cinayetleri hemcinslerinde suç korkusuna neden olmakta ve bir korku iklimi meydana getirmektedir. Kadın cinayetlerine ilişkin ortaya çıkan bu korku iklimi gündelik yaşamı önemli derecede biçimlendirmektedir.

Günümüzde bütün insanlar için önemli bir problem haline gelen suç korkusu, korku kültürü ile birlikte etkinliğini artırmaktadır. Tezin bundan sonraki bölümünde suç korkusuna detaylı bir şekilde yer verilecek; suç korkusunun gündelik yaşamı nasıl biçimlendirdiği üzerinde durulacaktır.

2.3. Kadın, Gündelik Hayat ve Suç Korkusu

2.3.1. Kadın, Gündelik Yaşam ve Etkileşim Ağı

Gündelik yaşam veya gündelik hayat tüm kavramsallaştırmalarımızı, tanımlarımızı, anlatılarımızı kapsayan yaşam dünyasıdır. Gündelik hayat, derli toplu düşünceye uymayan, ufak tefek, önemli önemsiz tüm parçaların içine atıldığı heterojen bir yapıya sahip olan geniş bir kategoridir. Bu nedenle gündelik yaşam kavramı üzerinde uzlaşıya varılmış ortak bir tanım bulunmamaktadır. Gündelik hayat üzerinde uzlaşıya varılmış ortak bir tanım yapmak güç olsa da gündelik yaşam ile en sık ilişkilendirilen özellikleri vererek kavram üzerinde genel bir tanımlamaya ulaşmak mümkündür. Gündelik yaşam ile ilişkilendirilen özellikler bağlamında gündelik yaşam, aşına olduğumuz, sıradan, rutin ve yaygın eylemleri kapsamaktadır (Featherstone, 1992: 160). Gündelik olan insanların varlığını sürdürmek için geliştirdiği davranışlardan ve etkinliklerden oluşmaktadır (Şahin ve Balta, 2001: 185). Bu bağlamda gündelik hayatın özelliklerine baktığımızda: Gündelik hayat her gün tekrar edilen, alışkanlık haline gelen *rutin* eylemleri ve herkes tarafından bilinen, sorgulanmayan *aşına* olduğumuz eylemleri kapsamaktadır (Featherstone, 1992: 160; Lefebvre, 2010: 20). Ellerin ve vücudun hareketleri, ev işi yaparken, çalışırken veya bir

ihtiyacımızı giderirken yaptığımız hareketler, zaman dilimleri gündelik hayatın rutin eylemleri arasında sayılırken (Usta Baki, 2021: 82); garsona sipariş vermek, anne-baba-çocuk rolü, okulda eğitim görmek, bir şey almak için markete gitmek gündelik hayatın aşına olduğumuz eylemlerindendir (Lefebvre, 2010: 20-21). Gündelik hayat *sıradan* olması beklenen, benimsenmiş, büyük olaylardan etkilenmemiş eylemlerden oluşmaktadır (Featherstone, 1992: 160). Sabahları uyanmak, işe gitmek, çocukları okula bırakmak, yemek, içmek, alışveriş yapmak, dışarı çıkmak, eğlenmek için bir yerlere gitmek, arkadaşlarla buluşmak gündelik hayat içerisindeki sıradan eylemlerimizdir. Son olarak *yaygınlık*, gündelik olanın toplumun tüm üyeleri için geçerli olmasıdır (Usta Baki, 2021: 81-82).

Bir sonuca varmak gerekirse gündelik hayat bilgisi herkes tarafından bilinen, rutin olarak kullanılan, aşına olunan bir bilgidir (Featherstone, 1992: 160-161). Gündelik hayatın sıradanlığı, rutini bozan bir durum meydana geldiğinde gündelik hayatın akışı bozulmakta ve gündelik hayat bilgisi deneyimler ile yeniden üretilmektedir. O halde gündelik hayat bilgisi ihtiyacı karşılamadığında dönemin şartlarına uygun olarak daralıp genişleyebilmektedir. (Heller, 1987: 299-300). Heller gündelik yaşamı, insanı biçimlendiren ve onu sürekli olarak yeniden üreten bir süreç olarak tanımlamaktadır (Şahin ve Balta, 2001: 200-201). Bu tanımlamadan anlaşıldığı kadarıyla “gündelik hayat, sosyal bir varlık olarak eyleyen birey için bir kılavuz ve bilgi deposudur. Neyi, nasıl anlamlandıracağına; hangi olay karşısında nasıl bir tepki vereceğine, nasıl davranacağına kadar yapıp ettiklerinin bilgisi bu faaliyetler alanında tecrübe edilmektedir. Deneyimler neticesinde gündelik bilgi hem değişir hem de bu deneyimleri yeniden yapılandırır” (Usta Baki, 2021: 83). Bu bağlamda gündelik hayat insan ve toplum yaşamında ortaya çıkan problemleri anlamak için üzerinde önemle durulması gereken bir inceleme alanı, iradi ve planlı bir öz düzenlemenin uzay zamanı haline gelmiştir. Çalışma konumuz gereği kadınlar özelinde gündelik hayata baktığımızda; Lefebvre gündelik hayatın ağırlığının kadınlar üzerine olduğunu ifade etmektedir. Birçok kadın çeşitli nedenlerden ötürü bu ağırlığın tutsaklığını yaşamaktadır. Kadınlar gündelik yaşam içerisinde hem özne hem de gündelik hayatın kurbanları olarak nesnedirler (Lefebvre, 2020: 91-92). Bu çalışma kapsamında kadınların artış gösteren suç mağduriyetleri nedeniyle, kadınların gündelik hayat içerisinde suç korkusunun tutsaklığını yaşamaları, kadının gündelik hayat içerisindeki kurban boyutuna odaklanmayı gerektirmektedir.

Giddens gündelik yaşamı incelerken insanlar arasındaki etkileşimi dikkate almaktadır. Gündelik yaşamda önemsiz görünen toplumsal etkileşim biçimlerinin incelenmesinin iki önemli nedeni vardır. İlk olarak başkalarıyla sürekli etkileşimi gerektiren gündelik rutinlerimiz, yaptığımız şeylere yapı ve anlam kazandırmaktadır. İkinci olarak gündelik yaşamdaki toplumsal etkileşimin incelenmesi daha büyük toplum sistemleri ve kurumlarını anlama noktasında fayda sağlamaktadır (Giddens, 2013: 168). Bunun yanı sıra büyük çaplı toplumsal sistemlerin hepsi bizim gündelik hayatta girdiğimiz etkileşim kalıplarına bağlıdır (Solak, 2015: 22). Bu bilgilerden hareketle, gündelik yaşamın, insanların birbiriyle kurduğu etkileşimler ile şekillendiğini söyleyebiliriz. Bu

bağlamda gündelik yaşam ile etkileşim birbirinden ayrı düşünülemez. İnsanlar doğalar gereği birbiri ile etkileşim kurmadan hayatlarını idame ettiremeyen sosyal varlıklardır. İster yakın ister mesafeli olsun, insanlar hayatta kalabilmek ve toplumsal yaşamda varlıklarını sürdürebilmek için birbiriyle iletişime geçmek, bir etkileşim kurmak zorundadır. Bu bağlamda insan doğası gereği, birliktelikler ve ağlar kurmakta, böylece hayatını kolaylaştırma ve sürdürme adına etkileşim ağları içerisinde bulunmaktadır (Aydemir ve Tecim, 2012: 46). İnsanlar gün içinde ihtiyaçları gereği tanımadığı insanlarla etkileşim kurabilmektedir. Örneğin, uzun bir seyahat sırasında arabaya benzin aldığımızda, alışveriş yaparken satıcıyla ürün üzerine pazarlık yaptığımızda ya da işe giderken her gün gördüğümüz ama hiç konuşmadığımız insanlar ile kurduğumuz iletişim insanlar arasında kurulan, samimi olmayan uzak etkileşim örneğidir. Bunun yanı sıra insanların hemen hemen her gün iletişime geçtiği, duygusal olarak bir şeyler paylaştığı, hakkında bilgi sahibi olduğu ya da karşılıklı fayda sağladığı insanlarla kurduğu etkileşim ağları bulunmaktadır. Etkileşim ağı bir nevi sosyal çevreye karşılık gelmektedir. “Sosyal çevre insanın yaşamı boyunca, karşılıklı olarak etkileşim içinde bulunduğu ortam olarak tanımlanmaktadır” (Kocahan vd., 2010: 108). Bu anlamda sosyal çevre ya da etkileşim ağı aile, arkadaş, akraba ve tanıdık diğer insanlar bireyin sahip olduğu etkileşim ağlarını oluşturmaktadır (Kocahan vd., 2010: 108-109; Aydemir ve Tecim, 2012: 43-45). Gündelik yaşamda bireyler aileleriyle, arkadaşlarıyla, akrabalarıyla, komşularıyla ya da tanıdıklarıyla etkileşim halindedir. Bu nedenle bireyin içinde yetiştiği sosyal çevresi ya da kurduğu etkileşim ağları bireyin düşünce davranışlarını etki etmektedir (Cüceloğlu, 2006: 333-336; Kocahan vd., 2010: 108; Kağıtçıbaşı, 2014: 219). Bireyler kendi yaşadıklarından etkilendikleri gibi duygusal olarak bağ kurdukları aile, arkadaş, akraba gibi tanıdığı insanlardan oluşan etkileşim ağlarının yaşantılarından etkilenebilmektedir. Çalışma kapsamında bir örnek verecek olursak; insanlar duygu yüklü bir varlık olmaları nedeniyle daha önce ortak bir şeyler paylaştıkları insanların başına gelen bir suç mağduriyetinden büyük olasılıkla etkilenecektir. Bu etkinin gündelik yaşamı şekillendirme durumu bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında bireylerin tanıdığı birilerinin başına gelen bir suç mağduriyetinden hiç tanımadığı insanların başına gelen mağduriyete göre daha fazla etkilenecekleri varsayılmaktadır. Bu araştırma kapsamında örneklem olarak kadın cinayeti mağdurlarının etkileşim ağlarının alınmasının nedeni bu varsayımdır.

Bu çalışma konusu kapsamında gündelik hayat ve suç arasındaki ilişkiye değinecek olursak; suç ve suçluların varlığı insanlarda panik ve korkuya neden olarak gündelik yaşamın akışını bozmakta ve gündelik yaşamı yeniden yapılandırmaktadır. Gündelik hayat ve suç korkusu arasındaki ilişkiye ilerleyen kısımlarda detaylı olarak yer verilecektir.

2.3.2. Suç Korkusu

“Korku içinde yaşamak bayağı bir deneyimmiş değil mi?

İşte köle olmak da öyle bir şey.”

(Blade Runner (1982) filminden aktaran: Svendsen, 2021)

Suç olayı meydana gelip bitse de insanlar üzerindeki olumsuz etki uzun yıllar devam edebilmektedir. Bu olumsuz etkilerin en başında suç korkusu gelmektedir (Çardak, 2012: 24). Toplumda artış gösteren suç olayları ve bu suçları işleyen insanlar ile bir arada yaşadığımız gerçeği insanlarda suç korkusuna neden olmaktadır. Suç korkusu iki ayrı anlamı çağrıştırmaktadır. Bunlardan ilki kişinin kendisinin bir suçun faili olma ihtimali ve bunun olası sonuçları ile ilgili bir korkuyken diğeri; bir suçun mağduru olabilme ve bunun sonucunda maddi, manevi anlamda zarar görebilme hatta hayatını kaybedilme düşüncesi karşısında oluşan korkudur (Şenol ve Gülder, 2020a: 28). Genelde kadınların suç mağduriyetinin, özelde kadın cinayetlerinin hemcinsleri üzerinde oluşturduğu korku durumunu araştıran bu çalışmada, bir suçun mağduru olma/suçta maruz kalma korkusu ele alınacaktır.

Suç korkusu toplumlar için yeni bir durum olmamasına rağmen bir araştırma problemi olarak literatüre girmesi, 1960-1970'li yıllarda Batı Avrupa, Amerika ve İngiltere'de yapılan çeşitli çalışmalarla mümkün olmuştur (Hale, 1996: 79). Suç korkusuna ilişkin yapılan çalışmalardan hareketle; suç korkusu (fear of crime) insanların geçmiş deneyimlerine dayanması, öznel duygusal değerlendirme ve farklı duygusal tepkileri içermesi nedeniyle üzerinde net bir tanımlama yapılmasının güç olduğu söylenebilmektedir. (Dubow vd., 1979: 1). Bu nedenle suç korkusuna ilişkin farklı tanımlamalar yapılmıştır. Ferraro (1995: 23) suç korkusunu, “kişinin bir suça ya da suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği duygusal korku veya endişe reaksiyonu” olarak tanımlamaktadır. Garofalo (1981: 840) suç korkusunu, fiziksel zarar veya ölüm tehdidine karşı ortaya çıkan kaygı ve tehlike duygusu ile nitelenen psikolojik bir tepki olarak tanımlamaktadır. Conklin (1971: 373) suç korkusunu, suç oranlarının artışı nedeniyle ortaya çıkan kişisel güvensizlik duygusu olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamalara bakıldığında genel olarak suç korkusunu, kişilerin suç mağduru olma durumuna karşı geliştirdikleri kaygı ve korku duygusu şeklinde tanımlamak mümkündür (Miethe ve Lee, 1984: 398). Suç korkusunun çok boyutlu yapısı kavramın farklı açılardan değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda suç korkusunun bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere birbiri ile ilişkili üç boyuta sahiptir. Korkunun bilişsel boyutu kişilerin mağduriyet risklerini değerlendirdikleri mantıksal düşünme sürecini; duygusal boyutu suçun gerçekleşme ihtimaline karşı bireylerin yaşadığı duygusal reaksiyonu; davranışsal boyutu ise kişinin bir suç eylemi ile karşılaştığında verdiği fiziksel tepkilere vurgu yapmaktadır (Franklin vd., 2008: 205). Yani bilişsel boyut risk algısına, duygusal boyut suç korkusuna, davranışsal boyut ise suç nedeniyle kısıtlanmış davranışa karşılık gelmektedir (Öztürk vd., 2016: 1491). İnsanlarda oluşan suçta maruz kalma korkusu, bu boyutların hepsinden izler taşımaktadır.

Suç korkusu hayatın her döneminde bir şekilde varlığını göstermiş olsa da günümüzde suç mağduru olma korkusu diğer dönemlerle kıyaslanamayacak kadar yoğundur. Modernleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan kentleşme, nüfus artışı, aile bağlarının ve insan ilişkilerinin zayıflaması, kadının sosyal konumunda meydana gelen değişiklik, geleneksel değerlerin yok olması, madde kullanımı ve alkol tüketiminin artması, kültürlerarası çatışmalar gibi modern

dönemle ilgili problemler suç oranlarının artışına neden olmuştur (Kızmaz, 2012: 54). Yine geç modern dönemde teknolojik araçlar yoluyla gizli ve özel bilgilere ulaşılabilmesi, yasadışı dinlemeler, banka hesaplarının boşaltılması, dijital araçlarla taciz edilme gibi geçmişte mümkün olmayan çeşitli suçların ortaya çıkışı, daha fazla kişinin suç mağduriyetine zemin hazırlamaktadır (Öztürk, 2015a: 3). Bu bağlamda suçun araç ve olasılıklarının arttığı günümüz modern toplumunda her insanın hayatının bir döneminde suça maruz kalması veya kendisi olmasa bile bir yakınının/ tanıdığının suç mağduru olma riski söz konusudur. Bu durum risk ve tehlikelerden kaçma ve güven arayışındaki birey için bir korku nedenidir (Harris ve Jensen, 1998'den aktaran: Öztürk, 2015a: 1). Sonuç itibariyle modern dünyanın teknolojik ve bilimsel yeniliklerle gelişen yapısı insanda güven duygusu oluşturmaya yetmemiştir. Aksine modern dönemde cinayet, yaralama, gasp, taciz, hırsızlık, siber suçlar vb. suçların artışına paralel olarak, dünyanın giderek daha az güvenli bir yer olduğu endişesi artmış ve buna bağlı olarak ortaya çıkan suç korkusu toplumlarda yaygınlaşmıştır (Solak, 2015: 17). Amerika'da yapılan bir çalışmada halkın %40 ile %50'si gece evlerinin yakınında bile yalnız yürümekten korktuklarını ve yarısından fazlası suç kurbanı olmaktan endişelendiklerini ifade etmiştir (Warr ve Ellison, 2000: 551). Bu veriler suç korkusunun yaygın bir problem hale geldiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Günümüzde birçok insan suç mağduru olmakta ve bu mağduriyet deneyimin doğal bir sonucu olarak tekrar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır (Hale, 1996: 104-105). Bunun yanı sıra bireylerde suç korkusunun oluşması için kişinin kendisinin bir suça maruz kalmış olması gerekmez. Dolaylı bir suç mağduriyeti yaşamış olmak yani kişinin yakınlarından birinin, ya da hiç tanımadığı birinin suç mağduriyetine şahit olmak da suç korkusuna neden olabilmektedir (Şenol ve Gülever, 2020b: 105). Bireyler doğrudan suça maruz kalmasalar da gerek aile, akraba, arkadaş, komşu gibi etkileşim çevresinden dinledikleri mağduriyet deneyimleri gerekse medya vasıtası ile öğrendikleri suç mağduriyet hikâyelerinden etkilenmekte ve bir gün kendilerinin de suç mağduru olabileceği korkusunu yaşamaktadırlar (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104). Bu durum birçok insanın daha önce suç mağduru olmamasına rağmen suç korkusu yaşamasının nedeni olarak açıklanmaktadır. Suç korkusu ile ilgili yapılan bazı araştırmalar suç korkusu yaşayan insanların sayısının doğrudan suç mağduru olan insanların sayısından daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Bu duruma ilişkin olarak İngiltere ve Amerika'da yapılan çalışmalar suç istatistiklerinde düşüş olmasına rağmen suç korkusu yaşayan insanların sayısında bir düşüş meydana gelmediğini ortaya koymuştur. Örneğin, İngiltere'de yapılan bir suç anketi sonuçlarına göre halkın %3'ü hırsızlık, %12'si yabancılar tarafından zarar görmesi ve %2'si saldırıya uğramasına rağmen insanların yaklaşık %60'ı bu vb. suçların mağduru olmaktan korkmaktadırlar (Wynne, 2008: 6-7). Bu istatistikler doğrudan suç mağduru olmayan fakat dolaylı olarak mağdur durumuna düşen insanların işlenen suçlardan ne kadar çok etkilendiğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu durum Türkiye başta olmak üzere diğer ülkelere de genellenebilmektedir. Sonuç itibariyle günümüzde daha önce suç mağduriyeti yaşamamış bireylerde dahil olmak üzere birçok insan suç korkusu yaşaması, suç korkusunun toplumlarda yaygın bir problem haline geldiğini, hatta suçun

kendisinden daha önemli bir problem teşkil ettiğine işaret etmektedir (Clemente ve Kleiman, 1977: 519).

Toplumda suç oranlarındaki artışı ve suç artışının önlenemez olduğu fikri kişisel güvenlik konusunda yaygın bir kaygıya neden olmaktadır. Suç korkusu bireysel bir duygu olmanın yanı sıra toplum genelinde yayılan korkuyu ifade ettiğinde toplumsal bir nitelik kazanmaktadır (Yavuz, 2019: 22). Toplumda meydana gelen suç mağduriyetleri sadece mağduru değil aynı zamanda mağdurun ailesi, arkadaşları, tanıdıkları gibi geniş bir çevreyi etkilemekte ve böylelikle tüm topluma yayılmaktadır (Ferraro, 1995: 2). Bu nedenle suç korkusuna ilişkin önemli çalışmaları olan Warr ve Ellison (2000: 551) suç korkusunun bireysel bir sorun olmanın ötesine geçerek toplumsal bir sorun haline geldiğini belirtmektedir. Buna ilişkin olarak Özcan (1994: 151)'ın suç korkusunu, suça duyulan “toplumsal tepki” olarak tanımlaması suç korkusunun toplumsal yönünü ifade etmesi nedeniyle önemlidir. Ayrıca suç korkusunu sosyal bir problem, sosyal bir gerçeklik, sosyal bir fenomen olarak değerlendirilmesi ve Furedi'nin deyimıyla korku ve güvensizlik temelinde ilerleyen bir sosyalleşmenin varlığı, suç korkusunun toplumun düşünce ve davranışını biçimlendirdiğinin yani toplumsallaştığının işaretleri olarak görmek mümkündür (Kul, 2013: 27). Bu bağlamda günümüzde suç korkusu hem bireyler hem de toplumlar için olumsuz etkileri olan önemli bir problemdir.

Günümüz dünyasında etkileri itibarıyla suç korkusunun ortaya çıkardığı toplumsal fatura suçun kendisinin ortaya çıkardığı faturadan daha yüksektir (Dolu vd., 2010: 61). Bir suçun mağduru olmak, hemen hemen tüm toplumun üyelerinde görülen temel bir endişedir (Bahar, 2009: 133). Suç oranlarındaki artış insanların en olmadık suç mağduriyetlerini bile beklediği bir korku atmosferi yaratmıştır. İnsanlar suç mağduriyetine ilişkin korkunç olaylarla karşılaştıkça yaşadıkları dünyayı hastalıklı olarak algılamaya başlamıştır. Artan suç mağduriyetleri nedeniyle, günümüz toplumlarında hiç kimse sahip olduğu konumdan ve birileri tarafından zarar görmeyeceğinden emin değildir (Furedi, 2017: 159). Suç korkusu bireylerin yaşam memnuniyetini düşüren bir sorun olmanın yanı sıra bireysel ve toplumsal ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisiyle varlığını göstermektedir (Solak, 2015: 28). Toplumsal etkileri itibarı ile suç korkusunun toplumsal bütünleşme ve toplumsal huzuru bozduğu ayrıca insanlar arasında güvensizlik, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığını körükleyerek toplumsal düzene büyük zararlar verdiği gözlemlenmektedir (Öztürk, 2015a: 4). Günümüzde suç korkusu öyle bir problem haline gelmiştir ki suç mağduru olmamak için pek çok insan, bazı sokaklardan geçemez, gece evden çıkamaz durumdadır. Bazen evde olmak bile tehlikelerden korunmak için yeterli görülmemektedir. Bu nedenle evlerimiz bile kilit, alarm ve kamera gibi güvenlik araçları ile tehlikeli davetsiz misafirlerin girişini önleme üzerine kuruludur. İnsanlar her an birilerinin kapıların kilidini kırıp, alarm sistemini devre dışı bırakarak eve girebileceğini düşünerek yaşamaktadır. İnsanlar sadece kendileri için değil yakınları içinde endişelenmektedir. Aileler, bu endişeyle çocuklarını okullarına yalnız başına gönderememekte, onların servisler aracılığıyla okullarına kadar güvenle gitmelerini temin etmeye

çalışmaktadır. Bunun yanı sıra suç tehlikesinin hep akılların bir köşesinde bulunduğu korku kültüründe, insanlara şüpheyle yaklaşmak modern yaşamın bir gereği haline dönüşmüştür. İnsanlar, yabancı birisini gördüklerinde zarar görebileceğini düşünmekte, yabancılara karşı sosyal mesafelerini korumaya dikkat etmektedir (Tudor, 2003: 238- 239). Bu anlamda suç korkusu her insanın potansiyel bir suçlu olarak görülmesine ve insan ilişkilerinde derin bir güvensizliğe neden olmuş görünmektedir. Bu ifadeler suç korkusunun insan ve toplum yaşamı için ne kadar merkezi bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Yine de suç korkusunun birey ve toplum yaşamı için ne kadar önemli bir problem teşkil ettiğini en iyi suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki etkisi ile açıklanabilmektedir.

2.3.3. Suç Korkusu ve Gündelik Yaşam Üzerindeki Etkisi

Gündelik yaşam aşına olduğumuz, sıradan ve rutin olan eylemleri kapsamaktadır. Suç ve suçluların varlığı bu sıradanlığı bozarak gündelik hayatın akışını değiştirmektedir. Gündelik hayat içerisinde bireylerin birçoğu doğrudan ya da dolaylı olarak çeşitli suçların varlığına şahitlik etmiştir. Yaşadığımız çevrede ya da medyada yer alan suç içerikli herhangi bir olay yalnızca mağdurun kendisince değil, ona şahit olan herkes için gündelik bir deneyim anlamına gelmektedir. Bu nedenle gündelik yaşam suçtan bağımsız olarak düşünülmemektedir. Aksine suçun araç ve olasılıklarının arttığı günümüz toplumlarında suç olgusu, gündelik yaşamın normal bir rutini olarak kabul edilmektedir. Gerçek ya da kurgu, suç içeriğinin medya tarafından aktarım şekli ve insanların yaşanan suç mağduriyetlerine ilişkin yaptıkları dedikodu akışı suç ve etkilerinin yayılmasına onun gündelik yaşamın normal bir parçası haline gelmesine neden olmuştur. Bu bağlamda gündelik hayatın kriminalleştirdiği günümüz toplumlarında, suç ve suç göstergeleri bireylerin hafızasında önemli bir yer tutmaktadır (Usta Baki, 2021: 87-88, 97). Suç mağduru olmanın gündelik yaşamın normal bir rutini haline gelmesi ve suçlular ile bir arada yaşadığımız bilgisi insanlarda suç korkusuna neden olmaktadır. İnsanların genelinde yaygın bir problem haline gelen suç ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan suç korkusu, günümüz insanının gündelik yaşamını biçimlendiren bir olgu haline gelmiştir. Bu durum bazı sosyal bilimciler tarafından şu ifadelerle açıklanabilmektedir:

Yüksek suç oranlarının normal bir toplumsal gerçeklik olarak deneyimlenmesi, suçun etrafında büyüyen kendine özgü bir gündelik yaşam oluşturmıştır. Yüksek düzeyde suç bilinci gündelik sosyal yaşama gömülü hale gelmiş; medyada, popüler kültürde ve yapıli çevrede kurumsallaşmıştır. Bunun bir sonucu olarak bireyler, gerçek ya da potansiyel bir suç mağduru olma düşüncesi ile yaşamakta, ona göre düşünmekte, ona göre hissetmekte ve ona göre eylemde bulunmaktadırlar (Garland ve Sparks, 2000: 199, 200).

Suç korkusunun gündelik hayatı biçimlendirme üzerindeki etkisini anlamlandırma noktasında Giddens'in "yapılaşma teorisi" de önem arz etmektedir. Giddens yapılaşma teorisinde yapı ve eylemin birbirinden bağımsız olmadığını ifade etmektedir. Bu teoriden yola çıkarak, her an suça maruz kalmamıza rağmen her an suç korkusu yaşamamıza ilişkin olarak bu tedirginlik ve korkunun günlük hayatımızda her gün kapımızı kilitleyerek, geçeceğimiz sokağı seçerek, çeşitli kişisel güvenlik önlemleri alarak daha da yapısallaştığını kabul edebiliriz. Suç/mağduriyet korkusu kendini gündelik süreçte tekrar ederek yapısallaşmakta ve kalıcı olmaktadır (Solak, 2015: 20).

Bu ifadelerden de anlaşılabileceği gibi suç mağduru olma düşüncesine dayanan suç korkusu, insanların düşünce ve davranışlarına nüfuz etmekte, amaçlarına yerleşmekte ve böylelikle gündelik yaşamı biçimlendirmektedir. Gündelik yaşam kesintisiz bir şekilde güvende olma isteğiyle birlikte sürmektedir. Bu nedenle insanlarda güvensizliği neden suç korkusu gündelik hayatın akışını ve yaşam kalitesini bozmaktadır (Şenol ve Gülver, 2020b: 105). Suç mağduriyetlerinin arttığı günümüz toplumlarında, insanlar suç mağduru olmaktan korktukları için gündelik yaşam ve toplumsal etkileşimlerine bir sınırlama getirmektedirler (Bahar, 2009: 133). Suç korkusu başta bireyin yaşam memnuniyetini düşürmekle birlikte güvenlik önlemlerine harcanan paralardan, bireylerin günlük yaşamını güvenli mekanlar ve saatlerle sınırlandırmasına kadar gündelik yaşamı biçimlendirici etkisi olan sonuçlar üretmektedir (Warr, 2000: 480-482). Suç korkusunun gündelik yaşamı nasıl biçimlendirdiğini suç korkusunun insan davranışları üzerindeki etkilerini ortaya koyarak daha detaylı açıklayabiliriz.

Gündelik yaşama nüfuz eden suç korkusu, birey üzerinde psikolojik rahatsızlıklara neden olduğu gibi bireyin davranışlarını da kısıtlayabilmektedir (Öztürk, 2015a: 114). Suç maruz kalma korkusu bireylerde kaygı bozukluğu, stres, huzursuzluk, güvensizlik, yabancılaşma, depresyon, hayattan zevk alamama, kızgınlık, hayal kırıklığı, çaresiz hissetme gibi psikolojik problemlere neden olabilmektedir (Clemente ve Kleiman, 1977: 519-520; Liska vd., 1988: 761). Suç korkusunun bireylerde ortaya çıkardığı psikolojik rahatsızlıklar bireyin gündelik hayat içindeki davranışlarına da yansımaktadır. Suç korkusunu yoğun olarak yaşayan bireyler toplumdan kendini soyutlayıp evde daha fazla vakit geçirmeye, sosyal aktivitelere daha az katılmaya, istedikleri aktiviteleri yapmakta çekimser davranmaya, güvenlik önlemlerini almaya, insanlar ile ilişki kurmaktan kaçınmaya yönelebilmektedirler (Skogan, 1986: 203; Ferraro, 1995: 3). Sonuç olarak, suç korkusunun bireylerin davranışlarını değiştirdiği ve böylelikle gündelik rutinleri biçimlendirdiği açıktır. İnsanlar suç mağduru olmaktan korunmak ve suç korkusunu en aza indirmek için -Ferraro'nun kısıtlanmış davranış olarak adlandırdığı- önlemler almaktadır. Bu önlemler kaçınma ve korunma davranışı olarak ikiye ayrılmaktadır. Kadınlar ve erkeklerin suçu önlemeye yönelik davranışları farklılık göstermektedir. Kadınlar daha çok kaçınma davranışı gösterirken, erkekler ise korunma davranışına yöneldikleri gözlemlenmektedir (Rountree, 1998'den aktaran: Öztürk, 2015a: 117).

Kaçınma davranışı, suç korkusuna oluşturabilecek belirli aktivitelerden, belirli mekânlardan ve belirli insanlardan uzak durmaya yönelik yapılan davranışlara karşılık gelmektedir. İnsanlar dışarı çıktıklarında, bazı sokaklardan geçmek, belirli insan tarzlarına yaklaşmak, belirli saatlerde toplu taşıma aracı kullanmak veya belirli toplu eğlence biçimlerine gitmek gibi suç mağduriyetine zemin hazırlayabilecek tehlikeli ortam ve faaliyetlerde bulunmaktan kaçınmaktadırlar (Box vd., 1988: 341). Buna ilişkin olarak insanlar genellikle yaşadıkları çevrede hangi yerlerinin tehlikeli olabileceğini ya da ne tarz insanlardan zarar görebileceklerini kestirebilmekte ve buna göre hareket etmektedirler (Öztürk, 2015a: 117). İnsanların suç korkuları nedeniyle yöneldikleri kaçınma

davranışları, gündelik hayattaki mekân tercihlerine yansımaktadır. Örneğin, insanlar sokak aydınlatması olmayan karanlık, çöp yığınlarının olduğu, harabe evlerin, kundaklanmış arabaların bulunduğu sokaklar; sokak başlarında bekleyen serserilerin olduğu, alkol ve uyuşturucu tüketiminin yapıldığı açık alanlar; otopark, durak, park ve içkili mekânlar gibi suç ve suçlularla ilişkilendirilen mekanlarda bulunmaktan korkmaktadır (Wilson ve Kelling, 1982: 1; Taylor, 1999: 1; Wyant, 2008: 45). İnsanlar suç mağduru olmamak için özellikle gece saatlerinde ve tek başına olduğunda ya da arabası olmadığında bu ortamlarda bulunmaktan kaçınmaktadır. Bu durumun şöyle açıklanabilmektedir: Suçlar genellikle havanın karanlık olduğu saat dilimlerinde işlenmektedir. Bu nedenle karanlık korkunun sebebi olmaktan çok belirsizliğin ve korkunun doğal ortamıdır (Bauman, 2019: 9-10). Sonuç itibarıyla karanlık birçok şeyi ve potansiyel suçluyu görünmez kıldığından insanlar karanlıktan korkmakta, gece saatlerinde tehlikeli gördüğü mekânlara gitmekten kaçınmaktadırlar (Ferraro, 1995: 104; Painter, 1996: 193-197). Bu saatlerde yalnız yürümek veya taşıma aracı kullanmak da insanların kaçındığı davranışlardandır (Box vd., 1988: 341). Bir diğer kaçınma davranışı ise insanların yabancı, sarhoş, üstü başı yırtık, başıboş genç gruplar gibi suçlu potansiyeli olarak gördüğü insanlardan uzak durmasıdır (Öztürk, 2015a: 118).

Suç korkusu nedeniyle geliştirilen ve gündelik yaşam rutinlerini şekillendiren bir diğer önlem korunma davranışıdır. Korunma davranışı, bireyin kendini veya malını suçtan korumak için aldığı önlemlere karşılık gelmektedir (Öztürk, 2015a: 119). Gündelik yaşam içinde suç korkusunu sembolleştiren birçok korunma davranışı saymak mümkündür. Kapıya veya pencerelere kilit taktırmak, alarm sistemi veya kamera taktırmak, üzerinde ateşli silah veya kesici alet taşımak, eve bekçi köpeği almak, evden ayrıldıktan sonra ışıkları veya televizyonu açık bırakmak, güvenli sitelere taşınmak gibi suç mağduriyet riskini en aza indirmek için alınan güvenlik önlemleri korunma davranışlarından bazılarıdır (Box vd., 1988: 341; Warr ve Ellison, 2000: 351-352). Suç korkusuna ilişkin yapılan çalışmaların geneline bakıldığında katılımcıların yaklaşık %75'inin dışarı çıkarken kapıları kilitletiği %26-%40'ının evlerine ekstra kilit taktırdıkları ifade etmektedir. Ferraro (1995) ise yaptığı çalışmada bireylerin kendilerini suçtan korumak için çeşitli araçlar kullandıklarını, kadın ve erkeklerin kendileri korumak için kullandıkları aletlerde farklı tercihlerde bulunduklarını ortaya koymuştur. Erkekler kendilerini korumak için silah, bıçak gibi öldürücü aletler tercih ederken kadınlar ise daha çok öldürücü olmayan aletler kullanmayı tercih etmektedir (aktaran: Öztürk, 2015a: 119).

Sonuç olarak kaçınma ve korunma davranışı bağlamında baktığımızda suç korkusu ile gündelik yaşam arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Korkunun varlığı gündelik yaşam içindeki alışkanları değiştirmektedir. Yaşamak veya vakit geçirmek için mekan olarak kullandığımız yerler; alışveriş, çalışma, eğlence ve dışarı çıkış saatleri; arkadaş edinme, çevre edinme, insanlarla ilişki kurma, yalnız yaşama, para harcama alışkanlıkları, isteklerimiz, arzularımız gibi gündelik hayatımızda gerçekleştirdiğimiz birçok eylem korkular nedeniyle değişime uğramakta ve böylelikle suç korkusu gündelik yaşamı şekillendirmektedir. Bu çalışma kapsamında önemli olan genelde

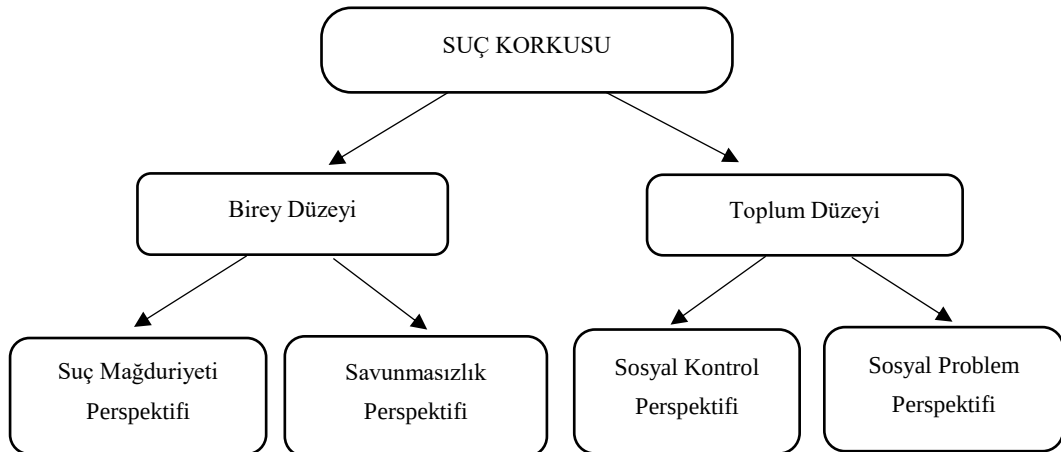
kadına yönelik şiddet, özelde kadın cinayetlerinin hemcinsleri üzerinde oluşturduğu korku durumunun gündelik yaşam üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Kadın cinayetlerinin suç korkusu üzerindeki etkisine dayanak oluşturması açısından ve suç korkusu kuramlarından kuramlardan bahsedilecektir.

2.3.4. Suç Korkusuna İlişkin Kuramlar

Suç korkusu, literatürde bireysel ve toplumsal olmak üzere iki farklı perspektif üzerinden açıklanmaktadır. Suç korkusunu bireysel bağlamda açıklayan yaklaşımlar bireylerin kişilik özelliklerinin suç korkusu üzerindeki etkisini üzerine odaklanmaktadır. Örneğin bu çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan mağduriyet yaklaşımına göre bireyin daha önce herhangi bir suça doğrudan ya da dolaylı yoldan maruz kalmış olma durumu suç korkusunu artırmaktadır. Suç korkusunu toplumsal bağlamda açıklayan yaklaşımlar ise makro bir değerlendirme ile toplumsal çözümlerin suç korkusu üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Bu yaklaşıma göre hızlı ve sağlıksız kentleşme sonucu ortaya çıkan yabancılaşma ve anomi duygusu bireyin kendisini yalnız ve savunmasız hissetmesine neden olmakta ve bu durum suç korkusunu artırmaktadır (Gökulu, 2008: 588). Sonuç itibarıyla birey düzeyindeki yaklaşımlar, suç mağduriyeti ve bireylerin fiziksel/sosyal savunmasızlık düzeylerini suç korkusu kavramıyla ilişkilendirirken, toplumsal düzeydeki yaklaşımlar toplumsal kontrolün ve toplumsal sorunların suç korkusu üzerindeki etkilerini açıklamaya yöneliktir (Dolu vd., 2010: 65).

Şekil 1’de gösterildiği gibi suç korkusunu açıklamaya ilişkin kuramlara bakıldığında iki tane birey düzeyinde iki tane toplum düzeyinde olmak üzere toplam dört temel yaklaşımla karşılaşılmaktadır. Birey düzeyinde mağduriyet yaklaşımı ve zayıflık/savunmasızlık yaklaşımı, toplum düzeyinde ise sosyal kontrol ve sosyal problem yaklaşımı bulunmaktadır (Boers, 2003: 1138).

Şekil 1: Suç Korkusuna İlişkin Temel Yaklaşımlar ve Perspektifler

Kaynak: Dolu vd., 2010: 65

Suç Mağduriyeti Yaklaşımı, daha önceden suça doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalmış bireylerin tekrar aynı suça maruz kalma korkusu içinde yaşayacaklarını ve gündelik hayatlarını bu korkuyla biçimlendireceklerini savunur. Yani bu yaklaşıma göre daha önceden suç mağduru olma durumunun suç korkusu üzerinde etkisi vardır (Hale, 1996: 103-104). *Zayıflık/Savunmasızlık Yaklaşımı*, bazı bireylerin suçtan daha fazla korkmasının nedeni bireylerin sahip olduğu fiziksel, sosyal veya maddi imkânlarla sahip olmamalarından kaynaklandığı ileri sürmektedir (Karakaya, 2015: 17). Bireylerin fiziksel, sosyal ve maddi yetersizlikleri, suç mağduru olma olasılıklarının artırmakta bu nedenle bireyler bu yetersizliklere sahip olmayanlara göre daha yüksek suç korkusu geliştirebilmektedir. Bu yaklaşım, fiziksel olarak dışarıdan gelen tehditlere karşı kendilerini savunamayacak kadar zayıf ve güçsüz olduğu düşünülen kadınlar ve yaşlıların erkeklere ve gençlere göre daha büyük bir suç korkusu yaşadıklarını savunmaktadır (Killias, 1990: 97; Parker ve Ray, 1990: 30, 36). Ayrıca bu yaklaşıma göre sosyo-demografik bakımdan savunmasız olan bireyler suç korkusunu daha fazla yaşamaktadır (Clemente ve Kleiman, 1977: 523). Kadınlar, yaşlılar ve sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı (azınlıklar, fakirler, eğitim seviyesi düşük olanlar) olanların kendilerini suça açık olarak görmeleri ve suç korkusunu yüksek oranda yaşamaları Killias tarafından üç nedene bağlanmaktadır. Bu nedenler: 1- Kaçınılmaz riske maruz kalma 2- Etkili savunma, korunma ve kaçma önlemlerinin/fırsatlarının yetersizliği 3- Ciddi sonuç beklentisi/mağduriyetin sonuçlarının telafi edilemeyeceğinin düşünülmesi (Killias, 1990: 98). Kısaca bu yaklaşımı cinsiyet, yaş sosyo-demografik değişkenlerinin suç korkusuna etki ettiği görüşüne dayanmaktadır. *Sosyal Kontrol Yaklaşımı*, suç korkusunu fiziki çevre ve sosyal düzenin bozuk oluşu faktörleri üzerinden açıklamaktadır. Bu yaklaşım toplumdaki sosyal ve fiziki düzenin bozulması sonucu, bireylerin birbirlerine karşı saygısız, kaba ve rahatsız edici nazik olmayan davranışlarda bulundukları toplumlarda bireylerin suç korkusunu daha yoğun yaşadıklarını savunmaktadır. Sosyal düzensizliğin derecesi, insanların kendi yaşadıkları yerlerdeki sosyal düzensizlik belirtilerini ne kadar sorun olarak algıladıklarına bağlıdır. İnsanların bazıları sosyal düzensizlik olarak gördükleri çöp duvar yazıları, vandalizmi sorun olarak algılayarak bazıları harabe binaları, alkol ve uyuşturucu kullanımını sorun olarak algılayabilmektedir (Boers, 2003: 1141). Yine de çevre düzensizliği suç korkusu alanında yapılan çalışmaların geneli insanların fiziksel şartların bozuk olduğu ıssız mekanları, yıkık dökük evlerin bulunduğu mahalleleri, terk edilmiş araçların bulunduğu karanlık sokakları, açık alanda alkol uyuşturucu tüketimin yapıldığı yerleri vb. suç mekanı olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca bu yaklaşım suç korkusunun bireyler arası iletişimin ve dayanışmanın zayıflamasına neden olduğunu ve bireylerin birbirini olan güven duygusunu zedelendiğini ileri sürmektedir (Wilson ve Kelling, 1982: 1; Taylor, 1999: 1; Wyant, 2008: 45). Son olarak *Sosyal Problem Yaklaşımı*, suç korkusunun toplumda gerçekleşen olayların aktarımıyla doğrudan ilişkili olduğunu ve insanların suç olaylarını yorumlarken toplumsal korku içeren söylentilerin ve medyanın etkisinde kaldıklarını savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre medyanın suça ilişkin haberleri aktarma biçimi ve toplumsal korku içeren dedikodu akışı bireylerde suç korkusuna neden olmaktadır (Heath ve Gilbert, 1996: 379-384; Boers, 2003: 1139-1140; Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214). Sosyal problem yaklaşımına göre suç ile ilgili haberlerin

medyada geniş bir şekilde yer edinmesi, yaşanan mağduriyetleri ve suça dair işaretleri görünür kılmakta insanların kendilerini risk altında hissetmelerine neden olmaktadır (Farral vd., 2009: 10).

Bu araştırma dolaylı mağduriyetin suç korkusuna etkisini açığa çıkarmayı hedeflemekte ve mağduriyet yaklaşımlarından biri olan genelde mağduriyet özelde ise dolaylı mağduriyet kuramına dayanmaktadır. Bu çalışmada suç korkusunu açıklayan kuramlardan olan zayıflık/savunmasızlık yaklaşımı, sosyal kontrol yaklaşımı ve sosyal problem yaklaşımına yukarıda kısa bir şekilde yer verilmiştir. Çünkü bu kuramların içeriği ilerleyen bölümlerde detaylı olarak açıklanacak olan, suç korkusuna dolaylı olarak etkileyen faktörler başlığı ile aynı içeriğe sahiptir. Yani, suç korkusunu açıklayan kuramlardan olan zayıflık kuramı suç korkusunu cinsiyet, yaş, sosyo-demografik özelliklerin etkisi ile açıklamakta; sosyal problem kuramı suç korkusunu medyanın ve söylemlerin etkisi ile açıklamakta; sosyal kontrol yaklaşımı ise suç korkusunu fiziki ve sosyal çevrenin etkisi ile açıklamaktadır. Fakat dolaylı mağduriyet kuramı, bu kuramların özel olarak açıkladığını, suç korkusunu dolaylı olarak etkileyen faktörler şeklinde daha geniş bir bağlamda açıklamakta ve diğer kuramların içeriğini de kapsamaktadır. Yani mağduriyet kuramı cinsiyet, yaş, sosyo-demografik özellikler, medya, çevresel etkiler ve önceki mağduriyet deneyimin suç korkusu üzerinde dolaylı bir etkisi bulunduğunu belirtmektedir (Hale, 1996: 107; Mesch, 2000: 47). Bu nedenle suç korkusu kuramları tekrara düşmemek adına suç korkusunu dolaylı olarak etkileyen faktörler şeklinde açıklanacaktır. Bu araştırmanın temel dayanağını oluşturan genelde mağduriyet yaklaşımı özelde ise dolaylı mağduriyet yaklaşımı detaylı olarak açıklanacaktır.

2.3.4.1. Suç Korkusuna İlişkin Mağduriyet Yaklaşımı

Mağduriyet yaklaşımı, suç korkusunu açıklayan temel teorilerden biridir. Mağduriyet yaklaşımının temel savunularını anlamak için öncelikle kuramın temel kavramlarından biri olan mağdur kelimesinin anlamını hatırlatmakta fayda vardır. Mağdur ya da yaygın kullanımıyla kurban, suça maruz kalan kişiyi anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Sözlük anlamı olarak mağdur; “bir suça maruz kalan, bu suçtan zarar gören ve bunun etkilerini kısa ya da uzun dönemde fiziksel veya ruhsal olarak yaşayan kişidir” (Polat, 2020: 49). Mağduriyet yaklaşımı suç korkusu ile suç mağduriyeti arasında kuvvetli bir ilişki bulunduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşımına göre daha önce bir suçun mağduru olmak bireyde endişe, korku, güvensizlik, kaygı gibi olumsuz duyguların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla suç korkusunun en önemli nedeni daha önce suç mağduriyetini deneyimlemektir (Parker ve Ray, 1990: 33; Dull ve Wint, 1997: 751-752; Kul, 2013: 107). Mağduriyet teorisine göre daha önce suç mağduru olan bireyler, suç mağduru olmamış kişilere göre suç korkusunu daha yoğun yaşamaktadır. Mağduriyet deneyimi doğrudan ve dolaylı olarak yaşanabilmektedir. Bireyler doğrudan suç mağduru olabilecekleri gibi bir suç eylemine doğrudan maruz kalmaları bile bir tanıdıklarının suç mağduru olması ya da medyada duydukları bir suç haberinden etkilenme gibi durumlarda da dolaylı yollardan suç mağduru olabilmektedirler (Miethe ve Lee, 1984: 397-398; Hale, 1996: 103-104). Mağduriyet teorisine göre suç mağduriyetini

bireysel olarak doğrudan veya bireyler arası iletişim yoluyla dolaylı olarak yaşamış birey, suç korkusunu bu duruma maruz kalmamış kişilere göre daha yoğun hissetmektedir (Parker ve Ray: 1990: 33). Bu durum suç korkusunu etkileyen bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna ilişkin olarak Bennett (1990) mağduriyet yaklaşımını tanımlarken; bireyin yaşadığı suç korkusunun içinde bulunduğu toplumdaki suç aktivitelerinin yüksekliğinden ya da bireylerin tanıdıkları ya da medya aracılığıyla suç hakkında duyduklarından kaynaklandığını belirtmektedir (aktaran: Karakaya, 2015: 24-25).

Suç korkusunu tetikleyen en önemli değişkenlerin başında mağduriyet gelmektedir (Parker ve Ray, 1990: 33). Mağduriyet yaklaşımına göre bireyin herhangi bir suçta mağdur durumuna düşmesi onda suça tekrar maruz kalacağına dair ciddi bir korku, kaygı ve endişe hissi yaratmaktadır. Uludağ (2007)'ın 40'tan fazla ülkede yaptığı uluslararası çalışmasının sonuçları bu yargıyı destekler niteliktedir. Uludağ bu çalışmasında "insanların direkt olarak suça maruz kalma oranlarındaki artış ile aynı şahısların suça maruz kalma korkularındaki artış arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu korku ve endişe hissinin yaratmış olduğu etki ile insanlar günlük rutinlerini eskisi gibi yerine getirememekte gündelik yaşam aktivitelerini bu korkuya göre biçimlendirmektedir. Bu bağlamda daha önce suç mağduriyeti yaşayan kişiler suç ile ilişkilendirdikleri kişiler ve mekanlardan uzak durmaya çalışmakta, suç ile ilgili haberlere daha fazla yoğunlaşmakta ve olası tehlikelere karşı güvenlik önlemleri almaktadırlar (Dolu vd., 2010: 65). Örneğin daha önce suç mağduriyeti yaşamış kişiler mekânsal açıdan suç korkusu teşkil eden karanlık, kalabalık olmayan, kırık dökük evlerin olduğu, köşe başlarında başıboş serserilerin beklediği, uyuşturucu ve alkol tüketimin yapıldığı sokaklardan geçmemek, gece saatlerinde dışarı çıkmamak gibi meselelerde bir hayli dikkat etmektedirler (Wilson ve Kelling, 1982: 1; Taylor, 1999: 1; Wyant, 2008: 45). Bu şahıslar suç korkuları nedeniyle sürekli bir tehditle karşılaşma düşüncesi besleyerek şüpheli gördükleri şahıslardan kaçınma, her an birinin peşinden geldiğini düşünerek sık sık arkasına bakarak yürüme gibi tedirgin davranışlarda bulunabilmektedirler (Stanko, 1995: 47).

Mağduriyet perspektifi ile suç korkusu arasında pozitif bir ilişki olduğu araştırmacıların birçoğu tarafından kabul görse de; suç mağduriyeti ile suç korkusu arasında negatif bir ilişki bulunduğunu ya da bu ilişkinin zayıf olduğunu iddia eden araştırmacılar da vardır. Bu düşünce yapısına sahip bazı araştırmacılara göre (Winkel, Bennett, Flavin, Hindelang), suç korkusu suç mağduriyetinden etkilenmemektedir. Suç korkusu ve mağduriyet ilişkisi çoğu kez karışıktır. Suç mağduru olmak kişiyi daha temkinli yapabilir fakat daha önce suç mağduriyeti yaşamış olmanın kişiyi daha fazla korkutup korkutmadığı muallak ve değişkendir (Winkel, 1998: 473-475). Bu araştırmacılar bir kısmı suç korkusu mağduriyetten ziyade cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi sosyo-demografik özelliklerden etkilendiğini savunmaktadır (Dolu vd., 2010: 65). Mağduriyet ve suç korkusu arasındaki ilişkinin neden karışık olduğuna ilişkin açıklamalara doğrudan mağduriyet yaklaşımı içerisinde detaylı olarak yer verilecektir. Bu çalışma kapsamında mağduriyet

yaklaşımında genel kabul olan suç korkusu ve mağduriyet arasında kuvvetli bir ilişki olduğuna ilişkin görüş dikkate alınmakta; doğrudan ya da dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşamış bir kimsenin günlük rutinlerini suç korkusu ile biçimlendirdiği varsayılmaktadır. Mağduriyet yaklaşımının bu varsayımı destekleyen savunularından nedeniyle bu çalışma mağduriyet teorisine dayandırılarak yapılmaktadır.

Mağduriyet kuramı bireyin yaşadığı mağduriyeti doğrudan (direkt) mağduriyet ve dolaylı (ikinci dereceden) mağduriyet olarak ikiye ayırmaktadır (Hale, 1996: 104-105). Diğer bir deyişle suç korkusu alanında çalışan araştırmacılar, doğrudan ve dolaylı suç mağduriyetinin suç korkusu üzerindeki etkileri konusunda ayırım yapmışlardır (Fox vd., 2009: 26). Bu ayırım aşağıdaki alt başlıklarda detaylandırılacaktır.

2.3.4.1.1. Doğrudan Mağduriyet ve Suç Korkusu

Doğrudan mağduriyet kavramı bireyin bizzat kendisinin bir suça maruz kalması anlamına gelmektedir (Mesch, 2000: 49). Doğrudan mağduriyet yaklaşımına göre, bir suça maruz kalarak maddi ya da manevi zarar gören birey daha önce suç mağduriyeti yaşamamış kişilere göre suç korkusunu daha yoğun yaşayabilmektedir (Öztürk, 2015a: 81). Suç korkusuna ilişkin yapılan çalışmaların birçoğu doğrudan mağduriyet ve suç korkusu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu desteklemektedir (Yin, 1980; Skogan, 1986; Liska, 1988; Parker ve Ray, 1990; Ferraro, 1995). Her araştırmada olduğu gibi bunun aksini iddia eden ve suç korkusu ve doğrudan mağduriyet arasında zayıf bir ilişki olduğunu (Garofalo, 1979; Skogan ve Maxfield, 1981; Box vd., 1988; Evans ve Fletcher, 2000) ya da herhangi bir ilişki olmadığını (Baker, 1983; Hill, 1985) iddia edenler de bulunmaktadır (aktaran: Hale, 1996: 104). Agnew (1985) mağduriyet ile suç korkusu arasındaki ilişkinin karışık olduğunu bu ilişki ile ilgili yapılan bazı çalışmaların problemlerini ortaya koyarak açıklamıştır. İlk olarak, korkuyu ölçerken kullanılan ölçümlerin geçerliliği şüphelidir. Araştırmaların birçoğunda genel olarak bir suçun mağduru olup olunmadığı sorulmakta ve genel bir suç korkusu araştırılmaktadır; tek bir suç türüne ilişkin korkuyu ölçen çok az çalışma bulunmaktadır. Oysa korku suçun niteliğine, kişilik yapısına ve sosyo- demografik özelliklere göre değişebilmektedir. Dolayısıyla bu durum suç korkusuna ilişkin genel sonuçları geçersiz kılmaktadır (Agnew, 1985: 222). Örneğin Warr, tecavüz korkusunun kadınların diğer suçlardan korkmasını etkilediğini ve tecavüz mağduriyetinin etkisine ilişkin literatürün, korku üzerindeki etkisinin potansiyel olarak diğer mağduriyet türlerinden çok daha büyük olduğunu öne sürmektedir. İkincisi, bazı geçmiş suç mağduriyetleri suç korkusuna neden olabilirken bazı mağduriyetler suç korkusu üzerinde etkili olmayabilir. Örneğin Miethe ve Lee (1984), doğrudan mağduriyet deneyimini şiddet korkusu için önemli görürken, hırsızlık korkusu için önemli görmemiştir. Hatta bazı suçlara ilişkin korkuların mağduriyet yaşamayanlarda mağduriyet yaşayanlara göre daha yoğun yaşanabilmektedir. Üçüncüsü, doğrudan mağduriyet suç korkusunu etkileyen değişkenlerden sadece bir tanesini oluşturmaktadır. Doğrudan mağduriyet dışında cinsiyet, yaş, sosyo-demografik

özellikler, çevre gibi değişkenler sadece mağdurun değil daha önce mağduriyet yaşamayanların da suç korkusu üzerinde etkilidir. Dördüncüsü, yaşanan suç mağduriyetine ilişkin korkunun etkisi zaman içinde değişebilmektedir (aktaran: Hale, 1996: 104-105). Mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerindeki etkisine ilişkin ortaya atılan bu problemleri çoğaltmak mümkündür. Fakat bu çalışma kapsamında tek bir suç türünün tek bir değişken üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışıldığı için yani; kadın cinayetlerinin kadınların suç korkusu üzerindeki etkisi ele alındığı için araştırma bu problemlere takılmamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada, araştırma probleminin amacına uygun olarak doğrudan mağduriyet ya da dolaylı mağduriyet ve suç korkusu arasındaki anlamlı, pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğu varsayılmaktadır.

Mağduriyet yaklaşımına göre bireylerin geçmişte yaşadıkları suç mağduriyetleri o kişinin suç ve tehlikelere karşı olan hassasiyetini artırmaktadır (Mesch, 2000: 49-50). Bu yaklaşım bireysel olarak mağduriyeti deneyimlemiş bir kimsenin herhangi bir suç karşısında yaşadığı endişe ve korku halinin bütün hayatı boyunca gerçekleşecek her türlü suç olayı karşısında benzer etkilere sahip olacağını ve bireyin daima başına bir şey gelir korkusu ile hareket edeceğini savunmaktadır (Yavuz, 2019: 67). Dolayısıyla geçmişte mağduriyet yaşayan bireyler olayları tehlikeli olarak tanımlama alışkanlığı kazanmakta, mağduriyet riskini yüksek oranda algılamaktadır (Mesch, 2000: 49). Yaşadıkları mağduriyet sonucu bireylerin kendilerinin zarar görmeyeceği ya da iyi insanların başına bir şey gelmeyeceğine ilişkin inançları tamamen kırılmaktadır. Mağduriyeti doğrudan yaşamak kişinin benlik imajına zarar vermektedir. Mağduriyeti deneyimleyen birey güçsüzlüğünün, çaresizliğinin, eksikliklerinin farkına varmakta dolayısıyla kendine ve diğer insanlara olan güveni azalmaktadır (Doran ve Burgess, 2012: 26). Mağduriyet deneyimi sonucu oluşan duygusal durum suç korkusunu yoğunlaştırabilmektedir. Suç mağduriyetini deneyimlemeden önce suç ile ilişkili haberlere ve sembollere karşı normal bir duyarlılık gösteren birey mağduriyeti deneyimi sonrası daha hassas tepkiler verebilmektedir. Başka bir deyişle doğrudan mağduriyet yaşamak başlı başına suç korkusuna neden olmanın yanı sıra daha önce suç mağduriyetini deneyimlemiş kişiler medya ya da çevresinde kendi yaşadıkları ile benzer suça maruz kalmış birilerine ilişkin haber duyduklarında, suç olayını kendi mağduriyetleri ile özdeşleştirmekte ve suç mağduriyet korkuları pekişebilmektedir.

Günümüz dünyasında her gün yüzlerce kişi çeşitli suçlara maruz kalmakta ve doğrudan suç mağduru olma deneyimini yaşamaktadır. Suç mağduriyeti yaşayan kişiler, maruz kaldığı suç sonucunda fiziksel hasar dışında birçok duygusal, psikolojik ve zihinsel bozukluklar yaşayabilmektedir. Bu problemler mağdur bireyde korku, kaygı, stres, endişe, depresyon, güvensizlik ve yabancılaşma gibi çeşitli şekillerde kendini gösterebilmektedir. Mağduriyetin psikolojik etkileri dışarıdan çok belirgin olmasa da bireylerin hayatını şekillendirmesi yönüyle çok önemlidir. Mağduriyet yaşayan bireyler suç olayından sonra şok ve korku hissiyle kendini toplumdan soyutlamakta ve insanlara karşı yabancılaşabilmektedir. Mağduriyet sonrası bireylerin tepkileri suçun niteliğine göre değişebilmektedir. Suç olayını daha az hasar ile atlatan mağdurlar

topluma adapte olarak gündelik hayat rutinlerini eskisi gibi yerine getirebilecekleri gibi daha fazla hasara uğrayan mağdurlar ise gündelik hayatlarında bu sorunlar ile yaşamaya devam edebilmektedir (Miller, 2009: 168). Bunun yanı sıra mağdur bireyde yaşanan bu etkiler bireyin sosyal hayatında olumsuzluklar ortaya çıkarmakta yaşam kalitesini bozmakta ve bireyin gündelik rutinlerini bu korkuyla biçimlendirmesine neden olmaktadır. Tekrar suça maruz kalma korkusu yaşayan birey kendini çaresiz ve savunmasız hissetmekte sonuç olarak bireyin hem kendisine hem de çevresine karşı güveni sarsılmaktadır. Bu bağlamda doğrudan mağduriyet modeli bu duygu durumlarını yaşayan suç mağduru bireylerde yeni bir duygu ortaya çıktığını ve bu duygunun suç mağduriyeti korkusu olduğunu ortaya koymaktadır (Köseoğlu 2017: 66). Bu anlatılanlardan hareketle doğrudan mağduriyet ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna iddia etmek yanlış olmayacaktır.

2.3.4.1.2. Dolaylı Mağduriyet ve Suç Korkusu

Dolaylı mağduriyet, bireyin bizzat kendisinin değil başka insanların yaşadıkları mağduriyet deneyiminin bireyi etkilemesi sonucu bireyin mağdur durumuna düşmesine karşılık gelmektedir ( zt rk, 2015a: 83). Dolaylı mağduriyet yaklaşımı suç mağduriyeti doğrudan deneyimlenmese bile suç korkusunun toplumda yoğunlaşabileceği ve yaygınlaşabileceğini vurgu yapmaktadır. İnsanların suç korkusu başka insanların suç mağduriyetlerine ilişkin edinilen bilgiden etkilenebilmektedir (Box vd., 1988: 342). Bu yaklaşımına göre bireylerde suç korkusunun ortaya çıkması için doğrudan mağduriyet yaşanmasına gerek yoktur. Başkalarının mağduriyet hikayeleri de bireylerde suç korkusunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Usta Baki, 2015: 65). Bireyler doğrudan suça maruz kalmasalar da gerek aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdaık gibi etkileşim ağlarının mağduriyet deneyimleri gerekse medya araçları sayesinde öğrendikleri başka insanların suç mağduriyet hikâyelerinden etkilenererek kendilerini mağdurun yerine koymakta ve böylelikle dolaylı mağdur konumuna düşmektedirler. Dolaylı mağduriyet yaklaşımına göre bireyler arası iletişim ya da medya aracılığıyla dolaylı olarak deneyimlenen mağduriyet bireylerde suç korkusuna neden olabilmektedir (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Skogan ve Maxfield'in suç korkusunu dolaylı mağduriyet yaklaşımı ile açıkladıkları çalışmada önemli unsurlar  ne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, korku duygusu mağduriyetten daha yaygındır çünkü suç korkusu mağduriyet sonrası gelişmekten daha çok başkalarının suç deneyimlerini duyduklarında gerçekleşmektedir. Bu da bireylerin dolaylı olarak mağdur olmasına ve korku seviyelerinin yükselmesine neden olmaktadır. İkincisi, kişinin kurduğu yerel sosyal bağlar ve etkileşimler mağduriyet deneyimine neden olarak suç korkusunu artırmaktadır.     nc s  kadınlar, yaşlılar ve sosyo-demografik olarak dezavantajlı konumda olanlar suç korkusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu unsurlar dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini açığa çıkarması bakımından önemlidir (Covington, 1991: 232). Bu bağlamda başta Skogan ve Maxfield (1981) ve Ferraro (1996) gibi kuramcıların önemli çalışmaları olmak üzere dolaylı mağduriyet yaklaşımına

ilişkin yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu dolaylı mağduriyet ve suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu desteklemektedir (Arnold, 1991: 118; Fox vd., 2009: 26).

Doğrudan mağduriyet bireyin kendi kişisel mağduriyeti durumunda yani daha dar olasılıkta ortaya çıkarken; dolaylı mağduriyet bireyler arası iletişim ve medya aracılığıyla başka insanların suç mağduriyetinden etkilenilmesi yani daha geniş olasılıklı bir durumda ortaya çıkmaktadır (Fox vd., 2009: 26). Bu nedenle doğrudan mağduriyet etkileri itibari ile daha yıkıcı olsa da dolaylı mağduriyete göre daha az görülmektedir (Mesch, 2000: 49-50; Boers, 2003: 1139). Bir suçun mağduru olmak sınırlı sayıda insanın deneyimiyken suç korkusu, suç mağduru olup olmadığı fark etmeksizin birçok insanın deneyimidir (Wynne, 2008: 6-7). Tam da bu noktada dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi devreye girmektedir. Suç korku yaşayanların sayısının, doğrudan suç mağduriyeti yaşayanların sayısından çok daha fazla olması; doğrudan mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini gözler önüne sermesi bakımından önemlidir. Bu konuya ilişkin açıklamalar yapan Taylor ve Hale (1986: 156) bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: Bir suç aktivitesi sosyal ağlar aracılığı ile topluma yayılan “şok dalgaları” gönderir. Suç eylemi hakkında bilgi edinen bireylerin korku durumu arttığı için suça karşı “dolaylı mağdur” durumuna düşerler ve bu durumda mevcut suç aktivitesinin etkisi olduğundan daha fazla artmaktadır. Bu görüşe ek olarak Box vd. (1988: 342) ve Arnold (1991: 118) gibi araştırmacıların çalışmaları doğrudan mağduriyetin suç korkusuna hiç ya da çok az etki ettiği durumlarda bile dolaylı mağduriyetin suç korkusuna önemli derecede etki ettiğini ortaya koymuşlardır. Çünkü daha önce mağduriyeti doğrudan yaşayan birey eksiklerini görmekte, mağduriyetten kaçınmanın ve kendini korumanın yollarını öğrenmektedir. Bu nedenle daha önce suç mağduriyetini deneyimlemiş kişiler suç mağduriyeti hakkında deneyimsiz olanlara göre daha az suç korkusu yaşayabilme durumları mümkündür (Box vd., 1988: 342). Sonuç itibariyle dolaylı mağduriyet yaklaşımına farklı bir bakış açısı kazandıran bu kuramcılarının bulgularına göre; dolaylı mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayanların sayısının, doğrudan mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayanların sayısından çok daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

Bireylerin suçtan dolaylı olarak etkilenmesi medya ve bireyler arası etkileşim olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Medya dünyanın farklı yerlerinde yaşanan suç mağduriyetlerini geniş kitlelere aktararak daha önce suç mağduru olmayan insanlarında çeşitli suçların varlığından haberdar olmalarını sağlamaktadır. İnsanların yaşadıkları suç mağduriyetlerini olayın en ince ayrıntısına kadar veren ve olayları sansasyonel bir şekilde aktaran medya, dünyanın tehlikeli bir yer olduğunu insanlara aşılakta; doğrudan suç mağduru olmayan insanlarında kendilerini potansiyel suç mağduru olarak görmelerine ve suç korkusu yaşamalarına neden olabilmektedir (Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214; Doran ve Burgess, 2012: 28-29; Öztürk, 2015a: 85). Medyanın suç korkusu üzerindeki dolaylı etkisi ilerleyen bölümlerde detaylı olarak incelenecektir. Bireyler arası iletişim dolaylı mağduriyete yol açan önemli bir diğer unsurdur. Dolaylı mağduriyet yaklaşımı insanlar arasında yüksek

düzeyde sosyal etkileşimin, güçlü tanışıklık ve arkadaşlık bağlarının olduğu durumlarda insanların yaşanan mağduriyetten kolaylıkla etkilenebileceğini iddia etmektedir (Snell, 2001: 49). Yani insanlar kendi yakın çevresinde iletişim kurduğu birilerinin ya da kendi yaşadığı bölgede tanıdık birilerinin başına gelen suç mağduriyetlerinden önemli derecede etkilenmektedirler (Box vd., 1988: 342; Fox vd., 2009: 26). Çoğu insan gündelik hayatlarında iletişim kurdukları aile üyeleri, arkadaş, akraba, komşu gibi etkileşim ağları aracılığıyla suç mağduriyeti yaşamaktadırlar. İnsanlar iletişim kurdukları, tanıdıkları ya da duygusal olarak bir şeyler paylaştıkları bu insanların başına gelen suç mağduriyetlerinden etkilenebilmekte ve suç korkusu geliştirebilmektedirler. Yani suç mağduriyeti sadece mağduru etkilemekle kalmayıp mağdurun aile, arkadaş, akraba, komşu, tanıdık gibi iletişim kurduğu etkileşim ağlarını da etkilemektedir. Dolaylı mağduriyete ilişkin yapılan çalışmalar suç mağduru olan bireyleri tanıyanların daha yüksek risk algısına sahip olduklarını ve daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Mesch, 2000: 47). Skogan ve Maxfield (1981)'e göre mağdurla kendini kıyaslayan ve mağdurun yaşadıklarına karşı empati yapan birey, yaşanan mağduriyetin kendi başına gelebilme ihtimalini düşünmektedir. Kendini mağdurun yerine koyması durumu, kişinin kendini savunmasız hissetmesine (Hale, 1996: 105) ve suça maruz kalma korkusu geliştirmesine neden olabilmektedir (Öztürk, 2015a: 84). Dolaylı olarak mağduriyet yaşayan bireyler fiziksel olarak zarar görmeseler yakın çevresinde birinin mağduriyet yaşamasından ötürü duygusal zarar görmektedirler (Köseoğlu, 2017: 64). Suça maruz kalma korkusu bireylerde başta kaygı, stres, depresyon, yabancılaşma, güvensizlik gibi psikolojik rahatsızlıkları ortaya çıkarabilmektedir (Miller, 2009: 168). Dolayısıyla yakın çevresinden birilerinin suç mağduriyetine şahitlik eden bireyler gündelik rutinlerini eskisi gibi yerine getirmekte zorlanmakta ve gündelik hayat pratiklerinde korku duygusu ile hareket etmektedirler. Başkalarının mağduriyet yaşadığı bilgisini edinen ve korku duyan bireyin gündelik yaşamlarında tehlikeli yerlere ve kişilere olan duyarlılığı artmaktadır (Mesch, 2000: 47). Suç korkusunun toplumsal yönü itibari ile sosyal bütünleşme ve dayanışmayı zayıflatması, toplumsal huzuru ve düzeni bozması, insanlar arasında ayırışma hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığını körüklemesi de dolaylı mağduriyetin etkileri arasında sayılabilmektedir (Hale, 1996: 82).

Özetlemek gerekirse suçu yaratan eylem sona erse de ortaya çıkarmış olduğu etkiler uzun yıllar devam edebilmekte işlenen suçtan sadece mağdurun kendisi değil üçüncü kişiler de etkilenmektedir (Çardak, 2012: 24). “Dolaylı mağduriyet modelinde suçtan etkilenen bireyin kendisi olması gerekmediği vurgusu yapılırken, sosyal bağların gücü ve etkisini de suç mağduriyet korkusunu etkileyen unsurlar arasında saymaktadır. Bu durum bireyin yaşadıklarının toplumu etkileme gücünün yansımalarından kaynaklanmaktadır. Bireyin toplumdan ya da sosyal bağlardan bağımsız olmadığı düşünülünce bireyin mağduriyet deneyiminin toplum ve sosyal bağlarda yeniden şekillendiği söylenebilmektedir. Dolaylı mağduriyet bu yeniden şekillenme esnasında devreye girmekte ve etkileri doğrudan mağduriyetten fazla olmaktadır” (Yavuz, 2019: 67). Medyanın dolaylı mağduriyet yaratarak suç korkusu oluşturmadaki etkisi önemli olsa da birçok çalışmaya konu edinmiştir. Bu çalışma kapsamında, araştırmalarda daha az dikkat çekilen fakat

literatüre kazandırılması önem arz eden; etkileşimin ağlarının (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmada bireyler arası iletişim sonucu oluşan dolaylı mağduriyetin etkileri; kadın cinayetlerinin dolaylı mağdur durumuna düşürdüğü insanlar üzerinden ele alınmaktadır.

Birçok araştırmacı için doğrudan mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi net olmayan karışık sonuçlar içerirken dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi daha belirgin sonuçlar vermektedir. Durum böyle olunca daha belirgin sonuçlar veren, bireysel mağduriyetin etkisinin ötesine geçen ve sosyal ve fiziksel düzensizlik, sosyal problemler, savunmasızlık ve mağduriyet deneyimleri gibi daha geniş faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisini araştıran dolaylı mağduriyetin, suç korkusu üzerindeki etkisi incelenmek literatüre katkı sağlayacaktır (Hale, 1996: 107). Dolaylı mağduriyet yaklaşımına göre cinsiyet, yaş, sosyo-demografik özellikler, medya, çevresel etkiler ve önceki mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerinde dolaylı etkisi bulunmaktadır (Mesch, 2000: 47). Bu çalışmada dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışıldığı için, suç korkusunu açıklayan diğer kuramlar, dolaylı mağduriyet bağlamında değerlendirilerek, suç korkusunu dolaylı olarak etkileyen faktörler şeklinde açıklanacaktır.

2.3.5. Suç Korkusunu Dolaylı Olarak Etkileyen Faktörler

Suç korkusuna yönelik yapılan ilk çalışmalar suç korkusunun doğrudan suç mağduriyeti ile ilişkili olduğunu teorileştirmiştir. Skogan ve Maxfield (1981) gibi bazı önemli araştırmacılar doğrudan mağduriyet ve suç korkusu arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarsa da daha sonrasında yapılan bazı çalışmalar mağduriyetin korkuyla ya ilişkisiz olduğunu ya da sadece minimal düzeyde ilişkili olduğunu iddia etmişlerdir. Bu araştırmacıların doğrudan mağduriyet ve suç korkusu arasındaki ilişkinin zayıf olduğuna yönelik iddialar öne sürmelerinin sebebi, doğrudan mağduriyet ve suç korkusu arasında bir paradoks keşfetmeleridir. Dolaylı mağduriyet kuramı bu paradoksı “mağdur olma olasılığı en yüksek olanların (gençler ve erkekler) nispeten düşük düzeyde korkuya sahip olduğunu, suç mağduru olma olasılığı en düşük olanların (yaşlılar ve kadınlar) ise nispeten yüksek düzeyde korkuya sahip olduğu şeklinde açıklamaktadır. Bu paradoks, dolaylı mağduriyet kuramının gelişmesinde önemli derecede etkili olmuş; suç korkusunun nedenleri birçok araştırmacı tarafından dolaylı mağduriyet perspektifinde açıklanmaya başlanmıştır (Snell, 2001: 48-49).

Dolaylı mağduriyet kuramına göre suç korkusu üzerinde sadece doğrudan mağduriyet yaşamak etkili olmamaktadır. Dolaylı mağduriyet yaklaşımına göre, dolaylı olarak suç korkusuna etki eden faktörler bulunmakta ve bu faktörlerde suç korkusunu ortaya çıkarabilmektedir. Dolaylı mağduriyet yaklaşımı, kendilerini suç mağduriyetine karşı savunmasız gören insan gruplarının (kadınlar, yaşlılar, sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı olanlar) daha yüksek korku seviyelerine sahip olacağı fikrine dayanmaktadır (Snell, 2001: 48-49). Bu çalışma kapsamında kadınlar özelinde örnek verirse dolaylı mağduriyet yaklaşımı aynı zamanda çevresel etkenlerin, medyada yapılan

haberlerin, geçmiş mağduriyet deneyimlerinin ve insanlar arasındaki ilişkilerinde suç korkusunu etkileyeceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda genel olarak suç korkusuna dolaylı olarak etki eden faktörler ya da suç korkusunu etkileyen faktörler cinsiyet, yaş, demografik özellikler, çevresel yapı, medya ve geçmiş deneyimler şeklinde açıklanabilmektedir (Hale, 1996: 107; Mesch, 2000: 47; Snell, 2001: 49-50). Bundan sonraki kısımda bu faktörler detaylı olarak açıklanacaktır.

2.3.5.1. Cinsiyet ve Suç Korkusu

Kadın veya erkek olmak suç korkusuna önemli derecede etki etmektedir. Literatürde cinsiyetin suç korkusu ile en çok ilişkili değişken olduğu kabul edilirken (Cortney A. Franklin ve Travis Franklin, 2009: 83-84) LaGrange ve Ferraro (1989: 714), suç korkusu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi en tutarlı bulgu olarak ifade etmektedir. Suç korkusu üzerine yapılan çalışmaların birçoğu kadınların erkeklere oranla daha az suç mağduru olmalarına rağmen daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Taylor ve Hale, 1986: 152; LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Ferraro, 1996: 666; Fisher ve Sloan, 2003: 634, Rader vd., 2007: 477; Fox vd., 2009: 31). Kadınların gündelik yaşamlarında erkeklere göre evde daha fazla vakit geçirmeleri, korkuları nedeniyle daha fazla güvenli mekanlarda bulunmaları, dışarı çıkmak için daha güvenli saatleri tercih etmeleri ve olası tehlikelere karşı daha çok tedbir almaları nedeniyle kadınların daha az suç mağduru oldukları düşüncesi hakimdir. Bu nedenle kadınların erkeklere oranla daha az suç mağduru olmalarına rağmen erkeklerden daha fazla suç korkusu geliştirmeleri bir çelişki olarak görülmektedir (Hale, 1996: 80; Gilchrist vd., 1998: 283-285). Bu çelişki literatürde cinsiyet- korku paradoksu olarak nitelendirilmektedir (Rader vd., 2007: 477). Stanko (1995: 48) bu çelişkinin, kadınların daha az suç mağduru olduğu konusundaki yanılığın kaynaklandığını ifade etmektedir. İstatistiksel verilere bakılmaksızın gerçekte kadınların ve erkeklerin suç mağduru olma oranları birbirine yakındır.

Kadınların suç korkularının erkeklere oranla daha yüksek olmasının istatistiksel verilere yansıyan mağduriyet oranlarından bağımsız farklı nedenleri bulunmaktadır. İçinde yaşadığımız toplumun “nasıl davranmamız” gerektiği konusunda kadın ve erkeklere dayattığı toplumsal cinsiyet rolleri suç korkusunun ifade edilmesini etkilemektedir (Şenol ve Gülver, 2020b: 106). Ataerkilliğin hakim olduğu toplumlarda “erkekler ağlamaz” düşüncesinin yaygınlığı ve korkunun erkekler için bir acizlik ve güçsüzlük olarak görülmesi nedeniyle erkekler yaşadıkları suç korkusunu dile getirmekten çekinmektedirler. Suç korkularını ifade etmek konusundaki isteksizlikleri nedeniyle birçok erkeğin yaşadığı suç korkusu gizli kalmaktadır (Sutton ve Farrall, 2005: 213). Ataerkil toplumlarda kadınlara, yakını olan erkekler tarafından uygulanan şiddetin normalleştirilmesi ve kadınların erkeklere oranla tecavüz, taciz gibi mahrem görülen cinsel suçlara daha fazla maruz kalmaları nedeniyle, kadınlar yaşadıkları suç mağduriyetini ilgili kurumlara bildirme konusunda gönülsüzdürler (Hale, 1996: 99; Öztürk vd., 2016: 1492). Bu nedenle kadınların suç mağduriyet oranları tam anlamıyla gerçeği yansıtmamaktadır. Kısaca kadınların yaşadıkları mağduriyetleri

bildirmek konusunda isteksizken, erkeklerin suç korkularını dile getirmek konusunda isteksiz olması suç korkusuna ilişkin olarak yaşanan cinsiyet paradoksunu açıklığa kavuşturmaktadır. Yine de kadınların erkeklere oranla daha az suç mağduriyeti yaşadıkları bir yanılgı olsa da erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşadıkları bir gerçektir.

Kadınların erkeklere nazaran daha fazla suç korkusu yaşamalarının nedeni farklı şekillerde açıklanabilmektedir. Aynı şekilde suç korkusunu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi açıklayan kuramlardan biri olan savunmasızlık/zayıflık yaklaşımına göre kadınların suç korkularının yüksek olmasının sebebi, kadınların kendilerini erkeklere karşı daha savunmasız ve hassas görmesidir. Kadınlar doğaları gereği olası bir saldırıya karşı kendilerini koruyacak fiziksel güçten yoksun olduğunu düşünmektedirler (Killias ve Clerici, 2000: 440-441). Bunun yanı sıra ataerkil toplumlarda kadınlar kırılgan ve fiziksel olarak zayıf görüldükleri için tehlikelere açık, potansiyel suç mağduru olarak görülmektedirler. Kadınların risk grubunda görülmesi suç korkusu geliştirmelerine neden olmaktadır. Ayrıca kadınların suçlular için açık bir hedef olmaları nedeniyle korunmaya muhtaç varlıklar olarak görülmesi kadınların üstünde toplumsal kontrol mekanizması olarak işlev görmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sürdürmektedir (Cortney A. Franklin ve Travis Franklin, 2009: 84-85; Ünal Reşitoğlu, 2017: 40). Kadınlara çocukluklarından beri aşıl原因an toplumsal cinsiyet rolleri ve korku kültürü ile yetiştirilmeleri kadınların suç korkusu geliştirmelerine neden olmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadınlara çocukluk dönemlerinden beri sürekli giyimlerine dikkat etme, gece geç saatlerde dışarı çıkmama, tek başına تنها ve karanlık sokaklardan geçmeme, yabancı erkeklerle konuşmama gibi çeşitli uyarılarda bulunulması suç korkusunu aşmamaktadır (Çardak, 2012: 31). Erkekler ise kız çocuklarına göre daha özgür ve cesur yetiştirilmekte bu nedenle suç korkuları kadınlara göre daha düşük oranda seyretmektedir. Durum böyle olunca kadınlar erkeklerden korkarak yaşamayı öğrenmenin yanı sıra etrafında kendini koruyabileceğini düşündüğü erkeklere bağımlı hale gelmekte bu durum ise kadınların pasif, itaatkâr ve korku dolu yaşamasına neden olmaktadır (Gilchrist vd., 1998: 284). Ayrıca kadının eğitim seviyesi ve ekonomik durumunun yetersiz olması, etnik olarak dezavantajlı grupta yer alması da kadında özgüven kaybına neden olmakta ve kendini savunmasız hissetmesine neden olmaktadır (Cortney A. Franklin ve Travis Franklin, 2009: 87).

Kadın ve erkeklerin maruz kaldığı suç türlerinin farklılık göstermesi suç korkusunun yoğunluğuna etki etmektedir. Erkekler daha çok mala yönelik suçlar ve fiziksel şiddet içeren suçlardan korkarken (LaGrange ve Ferraro, 1989: 706; Gustafson, 1998: 807) kadınlar cinsel saldırı içeren suçlardan korkmaktadırlar. Çünkü cinsel içerikli suçların büyük bir kısmı kadınlara yöneliktir. Birçok kadın için suç korkusu tecavüz korkusu anlamına gelmekte ve tecavüz korkusu suç mağduru olmaya ilişkin diğer korkuları gölgelemektedir (Warr, 1985: 238-241; Ferraro, 1996: 669; Rader vd., 2007: 477). Ferraro (1996: 665) bu durumu “gölge hipotezi” olarak adlandırmaktadır. Cinsel saldırı ve tecavüz gibi suçlara maruz kalmak kadınlarda fiziksel ve psikolojik travmalara neden olmaktadır. Ferraro’ya (1996: 670) göre kadınların maruz kaldıkları

herhangi bir suç eylemi beraberinde cinsel saldırı riskini de getirmektedir. Örnek verecek olursak bir erkek tarafından alıkonmak, yalnızken eve bir hırsız girmesi, ıssız bir ortamda bir saldırıya uğramak kadınlar için tecavüz riskini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle kadınlar eve hırsız girmesi, kaçırılmak, darp edilmek gibi diğer suçlardan da korkmaktadırlar (Öztürk vd., 2016: 1492). Buna göre suç korkusunun kadınlarda erkeklerden daha yüksek olmasının sebebi, tecavüze uğrama korkusunun diğer suç türlerine ilişkin korkuyu belirlemesidir (Kul, 2013: 32).

Kadınların korkuları sosyal sınıfları, sosyo-ekonomik düzeyleri, etnik kökenleri, yaşları, fiziksel yetenekleri/ engelleri gibi durumlara göre değişebileceği gibi geçmiş yaşantılara veya hayat tecrübelerine göre de değişebilmektedir (Renzetti ve Maier, 2002: 47). Kadınlar duygusal bir varlık olmaları nedeniyle kendilerinin veya başkalarının mağduriyet deneyimlerinden erkeklere oranla daha fazla etkilenmekte ve bu durum onların daha fazla suç korkusu geliştirmelerine neden olmaktadır. Andre “Korkunun Psikolojisi” adlı kitabında kadınların neden daha fobik olduklarına dair psikolojik değerlendirmesine şu şekilde yer vermektedir. “Korkunun kendi hikâyesi vardır ve kimi zaman bu hikâyeyi bildiğimizi sanırız. Kimi zamansa hikâye gizemini korur. Bu hikayenin sonunda kimileri korkuya karşı daha kırılgan hale gelir. Örneğin, kadınlar erkeklerin iki katı kadar kırılgandırlar. Kadınların bu korkuları denetleyebilmeleri için de iki kat yetenekli olmaları gerekmektedir” (Andre, 2019: 33).

Kadınların erkeklere oranla daha fazla suç korkusu geliştirmesinin nedenlerine baktığımızda kadınların korkmakta hiç de haksız olmadıkları sonucuna varabiliriz. Genelde kadınların suç mağduriyetlerinin özelde kadın cinayetlerinin hemcinsleri üzerinde yarattığı korku durumunu ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma için cinsiyet ve suç korkusu ilişkisi önem arz etmektedir.

2.3.5.2. Yaş ve Suç Korkusu

Yaş, suç korkusu üzerinde cinsiyet kadar kuvvetli bir etkiye sahip olmasa da suç korkusunu etkileyen bir faktördür (Chadee ve Ditton, 2003: 417). Bu nedenle suç korkusu incelenirken bireylerin yaşları da dikkate alınmaktadır. Yaşın suç korkusu üzerindeki etkisi zayıflık/savunmasızlık yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Kendilerine yönelen bir suç olayı karşında kendilerini koruyacak fiziksel güce sahip olmadığı düşünülen ve savunmasız olarak görülen yaşlılar ve çocukların gençlere göre daha yüksek suç korkusu yaşayabilecekleri üzerine odaklanmaktadır (Killias, 1990: 98). Yaş ve suç korkusu ilişkisi erken dönemlerden başlayarak yaşlılığa kadar şu şekilde açıklanabilmektedir: Her yaş döneminde -bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık- duyulan korkular, dönemin bedensel ve ruhsal özellikleriyle ilişkilendirilmektedir. İnsanlar hayata geldiğinden itibaren çeşitli korkularla karşı karşıya kalmaktadır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için yaşamını şekillendiren birçok korkuyu öğrenerek edinmektedir. Bir bebeğin suç algısı olmadığı için doğal olarak suça maruz kalma korkusu da olmayacaktır. Bebek ilk doğduğunda açlık ve susuzluk gibi korkulara sahiptir. Bebeklikten

çocukluğa geçiş sürecini kapsayan sosyalleşme sürecinde, nelerin kendisine zarar vereceğini, nelerden korkması gerektiğini ve kendini nasıl koruyacağını aksi takdirde karşılaşacağı yaptırımları öğrenerek zamanla suç korkusu geliştirmektedir (Şenol ve Gülver, 2020a: 31). Çocuklar yetişkinlere göre daha savunmasız ve incinebilir oldukları için suç korkuları da daha yoğundur (Andre, 2019: 43). Çocukların bilişsel gelişimleri arttıkça hayalet gibi yapay korkuları bırakmakta suç korkusu gibi gerçekçi korkular geliştirmektedir (Şenol ve Gülver, 2020a: 32).

Suç korkusuna ilişkin yapılan çalışmalar yaşlıların gençlere oranla daha az suç mağduru olmalarına rağmen gençlerden daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır (LaGrange ve Ferraro, 1989: 697; Lindesay, 1997: 81; Chadee ve Ditton, 2003: 418). Yaşlıların zamanlarının çoğunu evde geçirmesi nedeniyle suç mağduru olma risklerinin daha düşük olmasına rağmen daha fazla suç korkusu geliştirmeleri bir çelişki olarak görülmektedir. Suç korkusu ve yaşlılık arasında çelişkinin olmadığına yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Bireyin içinde doğup büyüdüğü sosyokültürel yapı, gençlere suç korkusunu öğretmenlerin yanı sıra suç mağduriyetine karşı genç olmanın avantajlarını da öğretmektedir. Gençlerin bir suç karşısında kendini koruyabilecek enerjilerinin ve güçlerinin yaşlılardan daha fazla olması gençlerin yaşlılardan daha az suç korkusu geliştirmelerinin sebebi olarak açıklanabilmektedir (Şenol ve Gülver, 2020a: 33). Gençler ve yaşlılarda suç korkusunun oranına yönelik cinsiyet değişkeninde olduğu kadar büyük bir fark bulunmasa da yaşlıların suç korkusu gençlere oranla daha yüksektir. Yaşlıların suç korkularının yüksek olmasının sebebi fiziksel ve ekonomik olarak güçsüz olmalarıyla, sosyal izolasyonun ve yalnızlık hissinin duygusal olarak onları yıpratmasıyla ilişkilendirilmektedir (Lindesay, 1997: 81). Yaşlılar fiziksel ve psikolojik yapıları gereği suçun sonuçlarından daha fazla etkilenmektedir. Yaşlılar fiziksel güçlerini kaybettiklerinin ve başlarına gelebilecek bir suç mağduriyetinden kendilerini koruyamayacaklarını düşünmektedirler. Bu durum onların daha yoğun suç korkusu geliştirmelerine neden olmaktadır (Şenol ve Gülver, 2020a: 33). Yaşlılar suç korkusunu yoğun olarak yaşasalar da bütün yaşlılar aynı korku düzeyine sahip değildir. Literatürde yaşlıların suç korkusu üzerine yapılan çalışmalara göre yaşlıların demografik özellikleri de suç korkusunu etkileyebilmektedir. Büyük ve anlamlı farklar olmasa da bekar olanlar evli olanlara göre, siyahi yaşlılar beyazlara göre, düşük gelire sahip olanlar zenginlere göre, yalnız yaşayanlar tek yaşamayanlara göre kadın yaşlılar erkek olanlara göre ve son olarak kentte yaşayan yaşlılar kırsal bölgede oturan yaşlılara göre daha fazla suç korkusu yaşamaktadır (Joseph, 1997: 699; Chadee ve Ditton, 2003: 420).

2.3.5.3. Sosyo-Demografik Faktörler ve Suç Korkusu

Sosyo-demografik faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisi suç korkusu kuramlarından biri olan zayıflık/savunmasızlık yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Suç korkusunun nedenleri incelenirken bireylerin eğitim düzeyi, ekonomik gelir, sosyal statü, etnik kimlik durumlarına karşılık gelen sosyo-demografik faktörlerin suç korkusu ile ilişkisi dikkate alınmaktadır (Çardak, 2012: 33). Bazı

araştırmacılara göre sosyo-demografik faktörler ve suç korkusu arasındaki ilişki belirsiz ve karışık sonuçlar vermektedir (Gert 2008'den aktaran: Kul, 2013: 36). Sosyo-demografik faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisinin belirsiz olduğu görüşünü savunan araştırmacılar olsa da; sosyo-demografik faktörlerin suç korkusu üzerinde etkili olduğuna ilişkin görüşlerde çoğunluktadır. Sosyo-ekonomik durum ile suç korkusu arasında kurulacak ilişkinin varlığı, sosyo-ekonomik duruma göre insanların oturduğu bölgelerin değişmesi, yoksul insanların yaşadığı bölgelerde suç ve suçluların daha fazla olma durumunun suç korkusunu etkilemesi ile açıklanabilmektedir (Kul, 2013: 36). Bu bağlamda genel kabul bireylerin ekonomik gelirleri ve eğitim düzeyleri ile suç korkusu arasında ters yönde bir ilişki olduğudur (Clemente ve Kleiman, 1977: 523). Ekonomik geliri düşük olan kişilerin ekonomik geliri yüksek olanlara göre daha yüksek düzeyde suç korkusu yaşamaktadır. Ekonomik geliri düşük olan bireylerin suç oranlarının daha fazla olduğu, güvenlik önlemlerinin daha az olduğu yerlerde oturmaları suç korkusunu yoğun olarak yaşamalarına neden olmaktadır. Buna karşılık yüksek gelire sahip kişilerin kentin suç oranlarının daha az olduğu güvenli bölgelerde oturmaları ve suçlara karşı kendilerini koruyabilecek güvenlik sistemine ulaşabiliyor olmaları düşük gelirli kişilere göre daha az suç korkusu geliştirmelerini sağlamaktadır (Clemente ve Kleiman, 1977: 523; Grabosky, 1995: 9). Statünün yükselmesi gelir seviyesinde artışı da beraberinde getirdiği için statü ve gelir düzeyinin suç korkusu üzerindeki etkisi birlikte değerlendirildiği unutulmamalıdır (Şenol ve Gülver, 2020a: 34). Kişilerin eğitim seviyesi de suç korkusunu etkilemektedir. Buna ilişkin genel kanı, eğitim seviyesi düşük olanların eğitim seviyesi yüksek olanlara oranla suç korkuları daha yüksek olduğuna yöneliktir (Adu-Mireku, 2002: 155). Bu duruma sebep olarak bireylerin eğitim seviyesinin suç ve suçlulara ilişkin farkındalığı etkilemesi gösterilmektedir. Eğitim seviyesinin yüksek olması insanların suç veya suçlulara karşı farkındalık sahibi olmasını ve kendini olası tehlikelerden koruyacak bilgiye sahip olmasını sağlamaktadır (EUCPN 2004'ten aktaran: Çardak, 2012: 33). Son olarak kişilerin ait oldukları etnik-kültürel yapıda bireylerin suç korkusunu etkilemektedir. İçinde yaşadığı toplumda alt kültürel sınıfı oluşturan veya etnik olarak azınlıkta grubunda bulunan kişiler çoğunlukta olan gruba göre daha fazla suç korkusu yaşamaktadır (Dolu vd., 2010: 70). Örneğin topluma yabancılaşan ve geçmişte daha fazla suça mağduru olma riskiyle karşılaşan siyahiler, beyazlara göre daha fazla suç korkusu yaşamaktadır (Clemente ve Kleiman, 1977: 523). Fakat burada kişilerin suç korkuları üzerinde genel bir analizden değil karşı gruplar arasında özel bir analizden bahsedilmektedir. Bu nedenle sosyo-demografik faktörlerin kişilerin suç korkusu üzerinde büyük bir etkisinin olup olmadığı hala belirsizliğini korumaktadır. Dolaylı mağduriyet kuramına göre sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı olan insanların daha yüksek korku düzeylerine sahip olduğu bulgusu, artan sosyal kırılganlığın bir sonucu olarak değerlendirilebilmektedir (Snell, 2001: 49).

2.3.5.4. Çevresel Yapı ve Suç Korkusu

Suç korkusunun toplumsal yanı, çevresel yapının suç korkusu üzerindeki etkisini incelemeyi gerekli kılmaktadır. Çevresel yapının suç korkusu üzerindeki etkisi, suç korkusunu açıklayan

kuramlardan biri olan Sosyal Kontrol Perspektifi diğer adıyla Sosyal Düzensizlik Perspektifi üzerinden açıklanabilmektedir. Sosyal düzensizlik perspektifi bireylerin yaşadıkları fiziki ve sosyal çevrenin bozuk olmasının suç korkusunu artıracaklarını savunmaktadır (Dolu vd., 2010: 67). Bu yaklaşıma göre kişilerin yaşadığı yerin fiziksel ve sosyal yapısında meydana gelen bir bozulma/düzensizlik insanlarda olumsuz bir etki yaratarak güvensizlik ve korkuya neden olmaktadır (Taylor, 1999: 1). Çevresel yapının görünümü insanlarda anlam kalıpları oluşturmakta ve bu anlam kalıpları suç korkusunu etkilemektedir. Çevresel yapının güzel ve sorunsuz görünümü insanların kendini güvende hissetmelerine ve “burada suç olmaz” düşüncesi geliştirmelerine neden olmaktadır (Kul, 2013: 39-40). Bunun aksine insanların yaşadığı sosyal ve fiziki çevrenin düzensiz ve sorunlu bir görünüm arz etmesi ise bireylerde suç korkusuna neden olmaktadır (Hale, 1996: 81, 113; Taylor, 1999: 1, 4; Skogan, 2015: 478). Literatürde bu durum Wilson ve Kelling tarafından geliştirilen Kırık Camlar Teorisi (Broken Windows Theory) ile açıklanmaktadır. Kırık Cam Teorisi’ne göre kırıldığı halde onarılmayan kırık bir pencere camı toplumdaki düzensizliğin bir göstergesidir. Kırık bir camın biraz daha kırılmasının suç teşkil etmeyeceğini düşünüldüğü ve bu nedenle kırık olan bir cama, her gelenin bir darbe daha vurabilme cesaretini gösterdiği toplumlarda, kırık bir cam daha fazla suçun ortaya çıkmasına yol açmakta ve bir suç sembolü olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda bu teoriye göre çevrede sosyal düzensizliğe sebep olan kişiler veya sosyal düzensizliği gösteren semboller suç korkusuna neden olmaktadır (Wilson ve Kelling, 1982: 1-2). Bireyin yaşadığı çevrede harabe binalar, yıkık dökük araçlar, ışısız karanlık sokaklar, duvar yazılı ara sokaklar, çöp yığınları, sokak başlarında bekleyen serseriler, dilenciler, alkol ve uyuşturucu tüketiminin yapıldığı açık alanlar gibi düzensizlik teşkil eden çevresel yapı suç korkusunu tetikleyebilmektedir (Wilson ve Kelling, 1982: 1; Taylor, 1999: 1; Wyant, 2008: 45). İnsanlar tarafından suç ve suçlularla ilişkilendirilen sorunlu çevreye ilişkin bu semboller insanların kendilerini güvensiz hissetmelerine ve her an başına bir şey gelebileceği ya da bir suçun mağduru olabileceği endişesine kapılmalarına neden olmaktadır (Worrall, 2006: 372). Suç korkusunun azaltılması için sosyal kontrol ve güvenliğin sağlanması şarttır. Örneğin insanların sosyal kontrolü ve güvenliği sağlamakla görevli olan polislerin varlığını hissetmeleri suç korkusunu azaltabilmektedir (Köseoğlu, 2017: 62-63). Bu bağlamda çevresel koşulların olası tehlikeler hakkında ipuçları vermesi ve suçun kendisinden daha görünür olması, çevresel yapının suç korkusu üzerinde kuvvetli bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Wyant, 2008: 45; Smith, 2011: 886-887). Buna ilişkin olarak insanların yaşadığı çevre koşulları kötüleştikçe suç korkusu artmakta, çevre koşulları iyileştikçe suç korkusu azalmaktadır.

Suç korkusuna sadece fiziksel çevrenin bozuk oluşu değil sosyal çevrenin bozuk oluşu da etki etmektedir (Taylor, 1999: 1, 4). Sosyal kontrol perspektifine göre toplumdaki sosyal organizasyonun ve toplumsal ilişkilerin bozulması ve bunun sonucunda toplumun üyelerinin birbirine sert, saygısız ve rahatsız edici davranışlarda bulunmaları sonucu suç korkusu ortaya çıkmaktadır (Dolu vd., 2010: 67). Dolayısıyla insan ilişkilerinin zayıfladığı karşılıklı güven ve dayanışmanın zedelendiği toplumlarda sosyal kontrolün zayıflayacağı bunun sonucunda insanların

birbirine karşı genel bir korku hali ve içinde yaşadıkları çevreye karşı güvensiz davranışlar sergilemelerine neden olacaktır. Bu tarz bir ortamda insanlar suç korkusuna karşı daha hassas hale gelmektedir. Bu bağlamda karşılıklı güvenin, dayanışmanın ve insan ilişkilerinin tahrip edildiği sosyal çevrede suç korkusu daha yüksek olmaktadır (Hunter, 1978: 1, 6; Bursik, 1988: 526-527; Dolu vd., 2010: 68). Bu bilgilerden hareketle sosyal ve fiziki çevrenin düzensiz ve bozuk olduğu yerlerde insanların daha fazla suç korkusu yaşadıkları söylenebilmektedir.

Suç korkusunu çevresel yapı bağlamında değerlendirdiğimizde insanların yaşadığı kent veya kırsal bölgelerin suç korkusu üzerindeki etkisini de dikkate almak önemlidir. Dünyada yaşanan suçların büyük çoğunluğunun kent ortamında meydana gelmesi ve kentlerde suçların araç ve olasılıklarının artmış olması, suç korkusunu bazı araştırmacılar tarafından kent yaşamına özgü bir problem olarak ele alınmasına neden olmuştur (Skogan, 1986: 210). Bauman (1998), modern kent yaşamının yabancılarla birlikte yaşamak olduğunu ve bunun her zaman sinir bozucu ve gerilimli bir ruh hali yarattığını belirtmektedir. Son yıllarda kentleşme ve toplumsal gelişmelerde yaşanan değişikliklerle birlikte kent mekanı karmaşık, insanların birbirinden uzaklaştığı, yabancılaştığı, bunaltıcı bir mekan olarak yeniden kurgulanmıştır (Bauman, 1998'den aktaran: Usta Baki, 2015: 65). Bunun aksine kırsal yaşam ise daha sakin, homojen, insanların birbirini tanıdığı ve samimi ilişkiler kurabildikleri yaşam alanıdır (Şenol ve Gülver, 2020a: 37). Meydana gelen suç oranlarının kentsel bölgelerde daha fazla olması ve bu nedenle suç mağduru olma riskinin kentte daha yüksek olması nedeniyle; kentlerde yaşayan insanların suç korkusunun kırsal alanlarda veya küçük yerlerde yaşayan insanlara göre daha yoğun olduğu kabul edilmektedir (Miethe ve Lee, 1984: 397; Hale, 1996: 113). Dolaylı mağduriyet yaklaşımı çevresel yapının suç korkusu üzerindeki etkisini yaşanan mahalle bağlamında değerlendirmiştir. Dolaylı mağduriyet modeli insanlar arasında yüksek düzeyde sosyal etkileşimin, güçlü tanışıklık ve arkadaşlık bağlarının olduğu mahallerde yaşanan suç mağduriyetinin daha kolay öğrenileceği ve insanların öğrendikleri mağduriyetlerin kolaylıkla suç korkusuna neden olabileceğini iddia etmektedir (Snell, 2001: 49). Bu bilgilerden hareketle bir sonuca varacak olursak, çevresel yapının suç korkusu üzerinde önemli bir etkisi olduğu söylemek yerinde bir çıkarım olacaktır.

2.3.5.5. Medya ve Suç Korkusu

Günümüz toplumlarında teknolojik gelişme ve ilerlemelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan kitle iletişim araçlarının, kolay erişimi ve etkin kullanımı sayesinde bireyler, dünyada olup biten her şeyden hızlı ve kolay bir şekilde haberdar olmaktadır (Giddens, 2013: 631; Utma, 2015: 503). İnsanlar ekonomiden siyasete, spordan sanata kısaca insan yaşamından toplumsal yaşama kadar pek çok alanda yaşanan güncel gelişmeleri medya aracılığıyla öğrenebilmektedir. Aynı şekilde günümüzde güncelliğini koruyan, araç ve olasılıklarını artıran suç haberleri de yine medya yoluyla insanlara iletilmektedir (Öztürk, 2015b: 256). Yaşadığımızda dünyada her gün birileri suç işlemekte veya suç mağduru olmaktadır. İnsanlar başkalarının yaşadıkları suç mağduriyetlerini

merak etmekte ve kendi can güvenliğini tehdit edebilecek durumları bilmek istemektedir. Bu bağlamda suç ve suç korkusu insanların ilgi alanına giren ve haber değeri taşıyan bir konu olması nedeniyle medyanın dikkat çektiği ve sık sık haber yaptığı bir konudur (Gökulu, 2018: 590). Gazetelerde suç ve şiddet haberlerine ayrılan “üçüncü sayfa haberciliği”, suç haberlerinin medyadaki sıklığını ifade etmek bakımından iyi bir örnektir. Gerek gazetelerde gerek televizyondaki haber bültenlerinde suç ve suçun korkutan yönü, büyük puntolarla ve çarpıcı ifadelerle verilmektedir. Medyada suç haberlerine sık sık yer verilmesi, insanların bilinçlenmesi veya haber alma özgürlüğü bağlamında değerlendirildiğinde anlamlıdır. Fakat aşırı abartılan ve dramatize edilen suç haberleri insanlarda suç korkusu gibi negatif bir etkiye neden olabilmektedir (Kul, 2013: 172, 38).

Televizyon, gazete, internet, radyo, dergi gibi çeşitli medya araçlarının suça ilişkin aktardıkları haberler, bireylerin düşünce ve davranışlarına etki etmektedir (Wynne, 2008: 18). Medyanın suç korkusu üzerindeki etkisi, birçok insanın, doğrudan suç mağduru olmamasına rağmen suç korkusu yaşamasıyla açıklanabilmektedir. Suç korkusuna ilişkin yapılan önemli çalışmaların birçoğu suç korkusunun suçun kendisinden daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır (Covington, 1991: 232). Suç korkusunun, suç mağduriyetinden daha yaygın olmasının en önemli sebeplerinden biri medyanın suç korkusu üretmedeki rolüdür. İnsanlarda korku oluşturabilecek şiddet, cinayet, tecavüz, gasp gibi suç mağduriyetleri sınırlı sayıda insanın bireysel deneyimiye, medya araçları vasıtasıyla tüm dünyaya duyurulan suça ilişkin haberler, daha önce suç mağduriyeti yaşamamışlar da dahil olmak üzere insanların genelinde suç korkusu oluşturmaktadır (Pala, 2018: 22). Peki, insanlarda bu kadar yaygın ve etkin olan suç korkusu oluşturmayı medya nasıl başarmaktadır?

Medyanın suç korkusu üzerindeki etkisi suç korkusu kuramlarından biri olan Sosyal Problem Yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Bu nedenle medyanın, suç korkusu üzerindeki etkisini sosyal problem perspektifi ile açıklamak yukarıdaki soruya açıklık getirmesi noktasında yerinde olacaktır. Sosyal problem perspektifine göre toplumda yaşanan suç olaylarından çok, yaşanan suç olaylarının nasıl aktarıldığı ve nasıl yorumlandığı önemlidir (Dolu vd., 2010: 70). Sosyal problem yaklaşımı, suç korkusunun toplumda gerçekleşen olayların aktarımıyla doğrudan ilişkili olduğunu; insanların suç olaylarını yorumlarken toplumsal korku içeren söylentilerin ve medyanın etkisinde kaldıklarını savunmaktadır (Boers, 2003: 1139-1140). Televizyon, radyo, gazete, internet gibi çeşitli medya araçlarının, meydana gelen riskleri, suçları ve suçlara ilişkin yaşanan mağduriyetleri aktarma şekli insanların suça ilişkin bakış açısını etkilemekte ve suç korkusu geliştirmelerine neden olmaktadır (Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214). Medyanın insanları etkileyebilme ve suç korkusu yayma gücünün altında haberleri verirken kullandığı dil ve görüntü sunma özelliği yatmaktadır (Smolej ve Kivivuari, 2006: 213; Çardak, 2012: 34; Doran ve Burgess, 2012: 28-29; Utma, 2015: 504). Medya toplumda işlenen suçları görünür kılmak yanı sıra suç korkusunu besleyen bir dille haber üretmektedir. Medyanın izlenme ve okunma oranlarını artırmak adına insanların ilgisini çeken suç

haberlerini sansasyonel, dramatik bazen de abartılı bir şekilde sunması ve şiddet içerikli görüntüleri yayımlaması insanlarda suç korkusuna neden olmaktadır (Öztürk, 2015a: 85; Gökulu, 2018: 590). Bu duruma ilişkin olarak gazetelerin manşetlerinde, televizyon haber bültenlerinde veya sosyal medya platformlarında kullanılan; “vahşet”, “kan donduran olay”, “tehlike çanları çalışıyor”, “tüyler ürperten görüntü”, “yine bir cinayet” gibi suç olayına ilişkin yapılan ürkütücü haber başlıkları insanlara suç korkusu aşılamaktadır.

Toplumda büyük etki uyandıran suç olayları medya tarafından sık sık haber yapılmakta ve yaşanan suç olayını en ince ayrıntısına kadar çeşitli mecralarda yayımlanmaktadır. Toplumda yarattığı etkinin büyüklüğü bakımından kadına şiddet haberlerine özellikle de kadın cinayetlerine medyada geniş bir şekilde yer verilmektedir (Akdemir, 2020: 9). Konumuzla ilgisi bakımından değinecek olursak, özellikle kadın cinayetlerinin medyada sunulmuş şekli suç korkusunun yayılmasına önemli derecede etki etmektedir. Bunun en açık örneklerinden biri insanları yasa boğan ve insanlığın ölümüne bir darbe daha vuran Özgecan Aslan cinayetinde de yaşanmıştır. Dolmuş şoförü tarafından cinsel tacize uğrayan ve işkence edilerek öldürülen Özgecan cinayeti, çeşitli gazetelerde; “VAHŞET” “Özgecan’ı Bıçaklayıp Cesedini Yaktılar” “Mersin’de Kan Donduran Olay” “Elleri Canlıyken Kesmiş” “Minübüste Tecavüz” gibi başlıklar ile manşetlerde verilmiştir (Öztürk, 2015b: 252-253). Ayrıca cesetin bulunduğu bölgeden canlı yayın yapılarak cinayete ilişkin haberler insanlara aktarılmıştır. Bu bağlamda bir sonuca varmak gerekirse, bu ve benzeri cinayet haberlerinin aktarıldığı medya, dünyanın tehlikeli bir yer olduğu algısını insanlara aşıladıkça, suç korkusu artmaktadır (Tulloch, 2000: 453). Bireylerin kişisel güvenliğini tehdit eden suç olaylarının medya tarafından en ince ayrıntısına kadar sunulması, bireylerde dolaylı mağduriyet yaratmakta kendilerini güvensiz hissetmelerine ve bir gün kendilerinin suç mağduru olabileceği korkusu duymalarına neden olmaktadır (Gökulu, 2018: 590). Bu bağlamda suç korkusu ve medya arasındaki ilişkiyi kadınlar özelinde ele alırsak; Öztürk (2015b: 260) medyadaki suç ile ilgili haberleri takip eden kadınların, haberleri takip etmeyenlere göre daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak insanlar medya aracılığıyla öğrendikleri suç haberlerinden etkilenmektedir. Dolayısıyla medyada sık sık haber konusu olan suç haberlerinin, suç korkusu üzerinde önemli bir etkisinin olduğu açıktır. Buna ilişkin olarak medyanın suç korkusu üzerindeki etkisini inceleyen birçok çalışmada suç haberlerini takip eden insanların takip etmeyenlere göre daha yüksek suç korkusuna sahip oldukları ortaya koyulmuştur (Heath ve Gilbert, 1996: 379-384; Chiricos vd., 2000: 755-757). Son olarak medyanın insanlarda dolaylı mağduriyet yarattığı ve her ne kadar medya işlenen suçları sansasyonel bir dille aktarsa da bu suçların toplumumuzun acı gerçeği olduğu unutulmamalıdır. Medyanın kitlelere aktardığı suça mağduriyetlerine ilişkin haberler, insanların yaşadığı toplumdaki tehlikelerden haberdar olması ve mağdurların seslerini duyurması noktasında önem arz etmektedir.

2.3.5.6. Geçmiş Deneyimler ve Suç Korkusu

İnsanların korkuları, geçmiş yaşantılarından izler taşımaktadır. Dolayısıyla bireylerin geçmiş yaşantılarında bir suçu doğrudan ve dolaylı olarak deneyimlemiş olmaları suç korkusunu etkileyen en önemli faktördür (Parker ve Ray, 1990: 33). Bu bağlamda bireylerin geçmiş deneyimlerinin suç korkusu üzerindeki etkisini açıklayacak olursak; geçmişte doğrudan suç mağduriyeti yaşayan kişilerin birçoğu, ileriki yaşamlarında tekrar aynı şeylerin başına gelmesinden korkmakta ve suç mağduru olma korkusu ile yaşamaktadır (Hale, 1996: 104-105). Bireyin geçmişte yaşadığı suç mağduriyeti sonucu, özellikle bedensel ve ruhsal yapısının zarar görmesi suç korkusunun daha yoğun bir şekilde yaşanmasına neden olabilmektedir (Kul, 2013: 37). Suç mağduriyetini deneyimlemiş kişilerin suçtan korkma ihtimalinin daha fazla olduğu, doğru olmakla birlikte eksik bir bilgidir. Çünkü kişilerin yaşamış oldukları suç mağduriyeti aynı etkiye sahip olmamakla birlikte, mağduriyetin türü ve derecesi de farklılık göstermektedir. Bu nedenle suç korkusunda mağduriyet deneyiminin yanı sıra bireysel farklılıklar da etkili olabilmektedir (Yavuz, 2019: 41). Bu bağlamda birçok çalışma suç mağduriyeti yaşayanların daha önce suç mağduriyeti yaşamamış olanlara göre daha yüksek oranda suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Taylor ve Hale, 1986: 156-157).

Bireyler doğrudan mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayabildikleri gibi suç mağduru bireylerin anlattıkları (Miethe ve Lee, 1984: 398) ya da medya araçları vasıtasıyla öğrendikleri suç haberleri sonucu dolaylı olarak mağduru oldukları suçun korkusunu da yaşayabilmektedirler (Hale, 1996: 103-104; Heath ve Gilbert, 1996: 379-384; Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214). Hatta bazı araştırmacılar dolaylı mağduriyet yaşayanların doğrudan mağduriyet yaşayanlara göre daha fazla suç korkusu yaşadığını iddia etmektedir. Bu durum araştırmacılar tarafından suç korkusunun suç mağduriyetinden daha fazla olması ile açıklanmaktadır (Box vd., 1988: 342, 345). Sınırlı sayıda insan suç mağduru olsa da birçok insan suç korkusu yaşamaktadır. Kısaca insanlar her ne kadar suç mağduru olmasalar bile suç mağduru olmaktan korkmaktadırlar.

Geçmiş mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi mağduriyet yaklaşımında detaylı olarak açıklandığı için bu başlık altında hatırlatma olması adına kısa bir şekilde verilmiştir. Geçmiş mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerindeki etkisi bu araştırmanın ana faktörüdür. Çünkü bu çalışmada doğrudan ve dolaylı olarak geçmişte yaşadığımız mağduriyetlerin suç korkusu üzerinde önemli bir etkisi olduğu varsayılmaktadır. Özellikle bireyler arası etkileşim aracılığıyla yaşadığımız dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi bu çalışma için önem arz etmektedir. Bu çalışma kapsamında, araştırmalarda daha az dikkat çekilen fakat literatüre kazandırılması önem arz eden; bireyler arası iletişimin yani etkileşimin ağlarının (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmada bireylerarası iletişim sonucu oluşan dolaylı mağduriyetin etkileri; kadın cinayetlerinin üzerinden ele alınmaktadır.

2.3.6. Kadın Cinayetleri ve Kadınların Suç Korkusu Üzerine Etkisi

Günümüzde kadını hedef alan suçların artış göstermesi ile birlikte suç korkusu hemen hemen her kadının yaşadığı önemli problemler arasında yer almaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak suç mağduru olma korkusu kadınların gündelik hayatını kontrol eden bir mekanizmaya dönüşmüştür (Ünal Reşitoğlu, 2017: 38). Peki, kadınların gündelik yaşamlarını sınırlandıracak kadar suç korkusu yaşamalarının nedenleri nelerdir? Cinsiyet ve suç korkusu başlığı altında açıkladığımız üzere kısa bir hatırlatma yapacak olursak: Suç korkusuna ilişkin yapılan birçok araştırma kadınların erkeklere göre daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır (Taylor ve Hale, 1986: 152; Ferraro, 1996: 665; Fisher ve Sloan, 2003: 634; Fox vd., 2009: 31). Kadınların suç korkularının nedenlerine ilişkin kısa bir hatırlatma yapacak olursak: Kadınların bir suça maruz kaldıklarında kendilerini koruyacak fiziksel ve ekonomik güce sahip olmadıklarına ilişkin düşünce yapısı suç korkusuna neden olmaktadır (Killias ve Clerici, 2000: 440-441). Ayrıca kadına yönelik işlenen bir suçun tecavüze uğrama riskini de beraberinde getirmesi kadınların yaşadıkları suç korkusunun önemli sebeplerindendir (Warr, 1985: 238-241; Ferraro, 1996: 669; Rader vd., 2007: 477; Öztürk vd., 2016: 1492). Bunun yanı sıra ataerkil toplumlarda çok erken yaşlardan beri kadınlara atfedilen rollerin pasif ve itaatkâr olması, toplumda yok sayılmaları da kadınların suç korkularının yoğun olmasının nedenlerindendir (Cortney A. Franklin ve Travis Franklin, 2009: 84-84). Ayrıca bu tür toplumlarda spesifik olarak sadece kadına yönelik olan aile içi şiddet, cinsel istismar ve namus gibi töre uygulamaları kadınların suç korkularını pekiştirmektedir (Yıldız ve Kılıç Akın, 2015: 378-379). Kadınların suç korkularına ilişkin birçok neden saymak mümkündür. Fakat bu çalışma kapsamında kadınların suç korkularının genelde kadına şiddet özelde kadın cinayetleri nedeniyle ortaya çıktığı üzerine odaklanılmaktadır. Bu nedenle bu başlıkta kadına yönelik en ağır suç olan kadın cinayetlerinin hemcinslerinin suç korkusu üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Suç sadece mağduru değil aynı zamanda mağdurun ailesini akrabalarını, arkadaşlarını, tanıdıklarını, tanımadıklarını kısaca dolaylı mağdur konumuna tüm insanları etkilemekte, suç korkusuna neden olmaktadır (Miethe ve Lee, 1984: 398; Ferraro, 1995: 2). Bu bağlamda yaşam kalitesini bozan ve huzurlu bir yaşam sürmeyi engelleyen suç korkusunun oluşumu için doğrudan suç mağduru olunmasına gerek yoktur. Dolaylı bir mağduriyet yaşamış olmak, yani kişinin yakınlarından birinin suç mağduru olması, yaşadığı çevrede işlenen suç olayları ya da medya kanalıyla öğrendiği mağduriyet hikâyeleri de suç korkusuna neden olabilmektedir (Şenol ve Gülver, 2020b: 105). Bu durumun erkeklere nazaran kadınlar için daha geçerli olduğu söylenebilir. Sonuç olarak duygusal ve hassas bir varlık olmaları nedeniyle kadınlar geçmişte bizzat deneyimledikleri mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayabildikleri gibi hemcinslerinin yaşadığı mağduriyetler nedeniyle de suç korkusu yaşayabilmektedir. Kadınların suç korkuları başka kadınların gündelik hayatta maruz kaldıkları rahatsız edici ve kadını mağdur etmeye yönelik davranışlarla bir araya geldiğinde daha fazla artmaktadır (Stanko, 1995: 48-49; Ferraro, 1996: 669). Yani kadınlar bireysel olarak bir suçun mağduru olmasalar da kendi hemcinslerinin mağdurluk

deneyimlerine şahit olmaları, kendilerini mağdur gözü ile görmelerine neden olmaktadır. Örneğin, gündelik aktivitelerini gerçekleştirirken minibüste tanımadığı bir yabancı tarafından öldürülen, eve dönerken kapısının önünde bıçaklanan, otaparkta tecavüze uğrayan, sevgilisi veya eşleri tarafından katledilen, birçok ortamda sarkıntılığa maruz kalan, çantasını kaptırmamak için yollarda sürünen... Kadınların bu ve benzeri mağdurluk deneyimlerine şahit olmak kadınların kendilerini de mağdur olma riski altında görmelerine ve suç korkusu geliştirmelerine yol açmaktadır (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Sonuç olarak kadınlar doğrudan bir suçun mağduru olmasalar da hemcinslerinin yaşadıkları suç mağduriyetlerini genelleyebilmektedir. Bu anlamda kadınlar için geçmişte yaşanan mağduriyet geçmişte kalmamakta suç korkusu olarak kendini göstermektedir. Bu bilgilerden hareketle, kadınlar özelinde yaşanan suç korkusunun genelde kadına yönelik şiddet özelde ise kadın cinayetlerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Kadınların suç korkusu, mağduru olunan suçun niteliği veya büyüklüğü ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda kadınlar bazı suç mağduriyetlerden diğer suç mağduriyetlerine göre daha fazla korkmaktadır (Scott, 2003: 204). En fazla cinsel ve fiziksel saldırı içeren suçlara maruz kalan kadınlar bu tür suçlara daha fazla korku tepkisi vermektedirler (Boers, 2003: 1139; Fox vd., 2009: 27). Bu bağlamda kadın cinayetleri fiziksel şiddetin en son raddesi olması yani ölümle sonuçlanması nedeniyle kadınların maruz kalmaktan önemli derecede korktukları bir mağduriyet biçimidir (Warr, 1985: 242-243; Sallangül ve Altındal, 2015: 536). Gündelik yaşantımızda çevre ya da medya aracılığıyla neredeyse her gün eşinden ayrılmak istediği için öldüren, eski erkek arkadaşı tarafından katledilen, akrabaları ya da hiç tanımadığı yabancı tarafından öldürülen onlarca kadın cinayetine şahitlik etmekteyiz. Bu duruma ilişkin olarak medyada kadın cinayetlerine ilişkin haberlere “yine kadın” yine kadın cinayeti” “isimler farklı cinayet aynı” gibi ifadelerle yer verilmesi ülkemizde işlenen kadın cinayetlerinin sıklığını gözler önüne sermektedir (Yegen, 2014: 20). Bu bağlamda kadın cinayetlerinin Türkiye’de gittikçe artış göstermesi, kadınların suç korkularının en yüksek düzeyde yaşanmasına neden olmaktadır. Kadın cinayetlerinin suç korkusunu oluşturmada medyanın büyük bir etkisi bulunmaktadır. Medyanın kadın cinayetlerine ilişkin haberleri verirken kullandığı sansasyonel dil ve cinayet haberlerinin en ince ayrıntısına kadar görsellik kullanarak sunuş şekli suç korkusunun yayılmasına önemli derecede etki etmektedir (Doran ve Burgess, 2012: 28-29; Öztürk, 2015a: 85; Gökulu, 2018: 590). Bunun en açık örneklerinden biri, erkek arkadaşı tarafından işkence edilerek öldürülen Münevver Karabulut cinayetidir. Münevver Karabulut cinayeti bütün detaylarına haberlerde yer verilmiş cinayet gazetelerin manşetlerinde uzun süre yer edinmiştir. “İşte O Ev- Münevver Burada Öldürüldü”, “Kan Donduran Cinayet” başlıklarıyla yayınlanan haberlerde, insanları dehşete düşüren cinayetin ürkütücü ayrıntılarına yer verilmiş, cinayetin işlendiği yerde bulunan eşyalar, maktule ait kanlı giysiler, failin cinayet delillerini sakladığı poşetler ve cinayette kullanılan testere görüntüleri yayımlanmıştır (Işiker, 2011’den aktaran: Öztürk, 2015a: 86). Medyanın bu tutumu mağduriyetleri haberlere konu olan; Özgecan Aslan, Emine Bulut, Başak Cengiz, Ceren Özdemir, Aleyna Çakır, Pınar Gültekin... ve daha binlerce kadınlarımız için de aynı şekilde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda

kişisel güvenliğini tehdit eden kadın cinayetlerinin medya tarafından en ince ayrıntısına kadar sunulması, kendilerini güvensiz hissetmelerine ve kendilerinin de suç mağduru olabileceğine ilişkin korku duymalarına neden olmaktadır (Gökulu, 2018: 590). Kadın cinayetlerinin, suç korkusu ortaya çıkarmasını bir tek medyanın etkisi ile açıklamak eksik bir tutumdur. Kadınların geçmiş deneyimleri, yakın çevreden duyulan rivayetler, kadınların aile, arkadaş, akraba, tanıdık gibi etkileşim ağlarının suç mağduriyet hikâyelerinin de suç korkusu üzerinde çok önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Kadın cinayetleri bağlamında değerlendirdiğimizde kadınların suç korkusu birtakım normatif öğeler ve anlam kodları içermektedir (Sallangül ve Altındal, 2015: 536). Kadın cinayetleri öncesi ve sonrasında yaşananlara ilişkin edinilen bilgiler kadınların suç korkusunu etkilemektedir. Mağduriyet öncesi yaşananlar bağlamında, cinayete kurban giden kadınların genelinin daha önceden suç korkusu yaşadıkları ve suçtan korunmak için birçok tedbire başvurdukları edinilen bilgiler arasındadır (Kul, 2013: 62). Cinayet mağduru kadınların birçoğu öldürülmeden önce korunma talebinde bulunmuş, ancak talepleri yetkililer ya da yakınları tarafından yeterince dikkate alınmamış ve bu ihmal sonucunda cinayete kurban gitmişlerdir. Bu nedenle kadın cinayetlerine ilişkin bu gerçek, birçok kadının kendini güvensiz hissetmesine ve suç korkusu yaşamasına neden olmaktadır (Sallangül ve Altındal, 2015: 536). Mağduriyet sonrası edinilen bilgiler bağlamında kadın cinayetlerinde faile verilen cezaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kişinin yaşam hakkını elinden alan kadın cinayetlerinin, suç korkusunu en üst seviyeye çıkarmasındaki en önemli sebeplerden biri, faile verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olmasıdır. Cezalar suçluyu caydırıcı nitelikte olmadığı için suç oranları artmakta ve bu nedenle kadınların adalet sistemine ve suç önleyici kurumlara olan güvenleri azalmakta, bu güvensizlik ise suç korkusuna neden olmaktadır (Ömeroğlu, 2012: 341-342). Bu bağlamda temel yaşam haklarının güvende olmadığı toplumlarda kadınlar, öldürülme riski veya suç korkuları nedeniyle özgürlüklerinden vazgeçmek ve gündelik yaşamlarına bir sınırlama getirmek mecburiyetinde bırakılmaktadır (Sallangül ve Altındal, 2015: 536).

Suç korkusu yaşam tarzlarını, bireylerarası iletişimin kalitesini, hayat görüşlerini, tercihlerini etkileyerek bireylerin hayatlarının içine girmekte, onları yönlendirmekte ve gündelik yaşamı biçimlendirmektedir (Çardak, 2012: 27). Kadınlar özelinde baktığımızda suç korkusu kadınların gidecekleri mekânları, eve dönecekleri/ dışarı çıkacakları saatleri, giyecekleri kıyafetleri, çocuk bakımlarını, arkadaşlık ilişkilerini, çalışma hayatlarını, kariyerlerini, insan ilişkilerini, sosyal aktivitelerini kısaca yaşamları olumsuz etkilenmekte ve gündelik yaşamları pek çok kez değişime uğramaktadır. Gündelik hayatlarını korkuya göre şekillendiren kadınlar suçtan korunmak veya suç korkularını an aza indirmek için kaçınma ve korunma stratejisi geliştirmektedirler. Örneğin kadınlar tehlikeli ve suç ile ilişkilendirilen mekanlara gitme, yabancı insanlar ile konuşma, gece saatlerinde dışarı çıkma gibi korku verebilecek davranışlardan kaçınmaktadırlar. Ayrıca olası suç mağduriyetlerini önlemek için eve ekstra kilit taktırma, çantasında biber gazı, bıçak silah taşıma

gibi kendini suç karşısında koruyucu strateji geliştirebilmektedirler. Kadınların suçtan korunmak için geliştirdikleri bu stratejiler kadınların davranışlarını sınırlandırmakta ve böylelikle gündelik yaşamı biçimlendirmektedir (Ünal Reşitoğlu, 2017: 42). Kadınların suç korkularının gündelik yaşam pratiklerine yansımaları çeşitli çalışmalardan alınan bulgularla desteklemek mümkündür. Stanko (1995: 47), bazı kadınların suç korkusu nedeniyle geceleri yalnız yürüdüklerinde erkekler tarafından takip edilebilme ihtimalini düşündüklerini bu nedenle sürekli etrafına bakarak yürüdüğünü ortaya çıkarmıştır. Bu duruma ilişkin olarak Fox vd. (2009: 31) kadınların erkeklere oranla daha fazla gece dışarı çıkmaktan korktuklarını ortaya koymuştur. Gardon ve Riger (1989'dan aktaran: Öztürk, 2015a: 118) kadınların başına bir şey gelir düşüncesi yani suç korkusu nedeniyle kadınların gece saatlerinde bazı mekânlara gitmekten kaçındığını ortaya çıkarmıştır. Araştırma bulgularına göre; hava karardıktan sonra parka gitmekten kaçınan kadınların oranı %52,8 toplu taşıma araçlarına binmekten kaçınanların oranı %46,3'tür. Warr (1985: 248) bir çalışmada kadınların %42'sinin tek başına dışarı çıkmaktan korktuğunu %40'ının ise gece dışarı çıkmaktan korktuğunu ortaya koymuştur. Bu verilerin suç oranlarının daha çok arttığı günümüz toplumlarında daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu bağlamda ekonomik ve toplumsal olarak zaten dezavantajlı durumda olan kadınların toplumdaki ikincil konumları mağduriyet ve suç korkusu ile tekrar yaratılmaktadır (Ünal Reşitoğlu, 2017: 38). Dolayısıyla kadınların bireysel ve toplumsal yaşama özgürce katılımı engellenmekte gündelik yaşantıları kontrol altına alınmaktadır.

Sonuç olarak kadın cinayetleri kadınların hayatına korku ve güvensizliği sokmakta bu korku ve güvensizlik ise birçok kadının fırsatlarını, davranışlarını, özgürlüklerini ve gündelik yaşamlarını sınırlandırmaktadır (Temurçin vd., 2020: 3). Bu çalışmanın konusu kapsamında kadın cinayetlerinin, mağdurun etkileşim ağı üzerinde oluşturduğu suç korkusu ve bu suç korkusunun mağdurun etkileşim ağlarının gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak hedeflemektedir. Bu doğrultuda ayrı bir parantez açacak olursak; suç sadece mağduru değil aynı zamanda mağdurun ailesini akrabalarını, arkadaşlarını, tanıdıklarını kısaca dolaylı mağdur konumuna düşen diğer insanları da etkilemekte, suç korkusu duymalarına neden olabilmektedir (Miethe ve Lee, 1984: 398; Ferraro, 1995: 2). Bu bilgiyi dayanarak kadın cinayetleri özelinde bir değerlendirme yaptığımızda; kadın cinayetlerinin, mağdurdan sonra en çok mağdurun birebir iletişim kurduğu ya da ortak şeyler paylaştığı aile arkadaş, akraba, tanıdık gibi etkileşim ağlarındaki insanları derinden etkilediği düşünülmektedir. Kadın cinayetlerinin mağdurun etkileşim çevresi üzerinde bir korku iklimi yaratıp yaratmadığı ve bu korkunun gündelik yaşamı nasıl biçimlendirdiği alan çalışmalarından elde edilen veriler ile bulgular kısmında açıklanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu kısımda araştırmanın saha çalışmasında cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından oluşan 10 kadın katılımcı ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler analiz edilmiştir. Veriler, görüşme formunda yer alan sorular ve araştırmanın problemleri doğrultusunda farklı temalar ve temaların alt başlıkları şeklinde betimsel bir analiz ile yorumlanmıştır. Görüşmeciler ifadelerinin ve araştırmacının yorumunun öne çıktığı betimsel bir yöntem ile analiz edilen bu çalışmada görüşme sırasında elde edilen katılımcı ifadeleri metin içerisinde K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10 şeklinde ifade edilmiştir. K1 birinci katılımcıyı, K2 ikinci katılımcıyı... K10 ise onuncu katılımcıyı ifade edecek şekilde kodlanmıştır. Her katılımcının konuya ilişkin ifadesine yer verilmiş, ifadenin hangi kadın katılımcıya ait olduğu ise cümle sonunda katılımcıyı ifade eden kod ve yaşları ile parantez içinde gösterilmiştir. Bunun amacı, görüşlerin hangi kadın katılımcıya ait olduğunu göstermektir.

3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

Bu başlık altında cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından (aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdık vb.) oluşan kadın katılımcıların yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, nerede yaşadığı, mesleği, varsa kaç çocuğu olduğuna ilişkin sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler, sosyo-demografik niteliklerin cinayet mağduru kadınların, etkileşim ağlarında bulunan kadınların yaşadıkları suç korkusu üzerinde bir etkisi olup olmadığına ilişkin değerlendirme yapabilme fırsatı vermektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Nerede Yaşıyor
K1	32	Lisans	İşsiz	Bekar	1	Amasya-Merzifon
K2	25	Ortaokul	Ev Hanımı/ Temizlik İşçisi	Evli	2	Amasya-Merzifon
K3	26	Ön Lisans	Özel Güvenlik	Bekar	-	Amasya-Merzifon
K4	48	İlkokul	Ev Hanımı/ Temizlik İşçisi	Evli	3	Amasya-Merzifon
K5	34	Lise Terk	Ev Hanımı	Evli	-	Amasya-Merzifon
K6	26	Lise	Ev Hanımı	Evli	3	Amasya-Merzifon

Tablo 3 (devamı)

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Nerede Yaşıyor
K7	25	Lisans	Öğrenci	Bekar	-	Amasya-Merzifon
K8	28	Ön Lisans	Hemşire	Evli	2	Amasya-Merzifon
K9	54	Lise	Ev Hanımı	Evli	2	Amasya-Merzifon
K10	19	Lisans	Öğrenci	Bekar	-	Amasya-Merzifon

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların tamamı kadınlardan oluşmakta olup toplam 10 kadın ile görüşme yapılmıştır. Tablo 3'te gösterildiği gibi katılımcıların en küçüğü 19 en büyük katılımcı 54 yaşında olup, yaş ortalaması 31'dir. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde bir katılımcının ilkökul, bir katılımcının ortaokul mezunu, iki katılımcının lise mezunu olduğu, bir katılımcının lise terk olduğu, iki katılımcının ön lisans mezunu olduğu, üç katılımcının ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslek bilgilerine bakıldığında bir katılımcının özel güvenlik görevlisi, iki katılımcının öğrenci, bir katılımcının hemşire, dört katılımcının ise ev hanımı olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra K1 iş aradığını ama bulamadığını bu nedenle işsiz olduğunu ifade ederken, K2 ve K4 ise ev hanımı olduklarını fakat yarı zamanlı olarak evlerde temizlik görevlisi olarak çalıştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan medeni durumlarına bakıldığında dört katılımcının bekâr diğer altı katılımcının ise evli olduğu; bir evli katılımcı hariç diğer evli katılımcıların çocuğu olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Son olarak katılımcıların tamamının Amasya-Merzifon'da yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları yere ilişkin bilginin verilmesindeki sebep oturulan bölgenin büyüklüğü, gelişmişliği gibi çevresel faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisinin belirleyici olmasıdır. Bu konuya ilişkin bilgilendirmeler ilerleyen kısımlarda detaylı olarak aktarılacaktır.

3.2. Katılımcıların Kadına Şiddet Hakkındaki Düşünceleri

3.2.1. Türkiye'de Kadınların Maruz Kaldıkları Suçlara İlişkin Düşünceler: “En Yaygın Şiddet Türü Fiziksel Şiddet”

Kadın cinayetleri, kadına yönelik uygulanan şiddetin en ağır biçimidir. Kadına şiddet, gün geçtikçe artış gösteren bir olgu olmanın yanı sıra kadınlar üzerinde çeşitli şekillerde uygulanan bir mağduriyet biçimidir. Kadına şiddet hakkında yapılan çalışmaların ortaya çıkardığı üzere birçok kadın psikolojik, fiziksel, cinsel, ekonomik ve sözel şiddet olmak üzere çeşitli şiddet türlerine maruz kalmaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2013: 109). Bu başlık altında kadınların en çok ne tür suçlara maruz kaldığı yani kadına yönelik en fazla ne tür şiddet uygulandığına yönelik düşüncelere şiddetin hedef noktası olan kadın katılımcıların düşünceleri bağlamında yer verilecektir.

Bu bağlamda Türkiye’de kadınların en fazla hangi suçlara maruz kaldıkları şeklinde yöneltilen soruya, tamamı kadınlardan oluşan katılımcılar tarafından farklı şiddet türleri cevap olarak verilse de genel olarak katılımcılar, kadınların daha çok fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan K1, K7 ve K3 özellikle kadına yönelik daha çok psikolojik şiddetin yaygın olduğunu çevrelerinde gözlemlemeleri nedeniyle psikolojik şiddetin kadınlar üzerindeki yaygınlığına dikkat çekmiştir. Ayrıca fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve psikolojik şiddetin yanı sıra katılımcıların yarısından fazlası (K7, K4, K5, K6, K8, K9) kadınların en çok mağduru oldukları suçların kadın cinayetleri olduğuna dikkat çekmiş ve kadınların bıçaklanma, yakılma ve namus adı altında öldürüldüklerini söyleyerek kadınların daha çok cinayet mağduru olduklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Psikolojik şiddet ve fiziksel şiddet çok fazla bence. Cinayetler de çok fazla arttı son zamanlarda. Türkiye’de özellikle de kırsal alanlarda kadınlar daha fazla şiddet görüyor bence. Benim etrafımda gözlemlediğim şiddet bu şekilde. Yani etrafıma baktığımız zaman her ailede mutlaka kadına yönelik bir psikolojik şiddet var (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Kadına yönelik bence en fazla psikolojik şiddet uygulandığını düşünüyorum bir şekilde kadınlar psikolojik şiddet görüyor bence. Belki psikolojik şiddet çok fazla açığa çıkmıyor ya da gözümüze batmıyor ama şiddetin ağırlığı açısından değerlendirsem ya da duyduğum gördüğüm kadarıyla fiziksel şiddet çok fazla ya. Hani bakıyorum haberlere eşinden dayak yiyenler, kocası tarafından öldürülenler, sevgilisi tarafından öldürülenler çok fazla fiziksel şiddet var yani fiziksel şiddetin çok fazla olduğunu düşünüyorum çok sık duyuyoruz çünkü (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Ben daha çok tecavüz ve darp olarak görüyorum. Bunun dışında psikolojik şiddet daha fazla oluyor. Çevremde gördüğüm kadarıyla böyle en azından. Kadınlar bunun farkında olmasa bile psikolojik şiddetin çok fazla olduğunu düşünüyorum (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Tecavüz bence çok fazla. Sadece kadınlar için değil çocuklar için de bu geçerli sürekli duyuyoruz kadın istismarlarını. Tecavüzün yanı sıra darp var bence en fazla tecavüz ve darp işleniyor (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Kadına yönelik çok büyük şiddetler işleniyor öldürülen kesilen, bıçaklanan, eşini öldüren hepsi var. Cinayet işleniyor en çok özellikle de eşleri öldürüyor (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Bence daha çok namus adı altında kadınlar öldürülüyor ya da maalesef namus adı altında şiddete maruz kalıyorlar. En fazla bence namus üzerinden cinayetler işleniyor (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Çoğu kadın darp ediliyor, bıçaklanıyor, silahla vuruluyor, yakılarak öldürülüyor, taciz mağduru kadınlarda çok fazla var (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Cinayet falan çok oluyor ama genel olarak kadınlar çok fazla dayak yiyor dayak çok fazla bence (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bu ifadelerinden hareketle katılımcılar arasında, kadınların daha çok kadın cinayetleri, darp, yaralama, bıçaklanma, yakılma ve her türlü bedensel bütünlüğe zarar veren eylemi içinde barından fiziksel şiddetin mağduru olduklarına ilişkin genel bir görüş hakimdir. Yapılan birçok araştırma kadınların en çok fiziksel şiddet mağduru olduklarını doğrular niteliktedir (Ediz ve Altan, 2017:

400). Bu bağlamda katılımcıların kadınların en çok mağduru oldukları suçların fiziksel şiddet içeren suçlar olduğunu ilişkin düşüncesi istatistikler veriler ile tutarlılık göstermektedir. Son olarak katılımcıların hiçbirisi teknolojik araçlar ve sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla artış gösteren dijital şiddetin ve ekonomik şiddetin kadınlar üzerinde uygulanmasına dair bir yorumda bulunmamıştır. Bu durumun sebebi suçun ciddiyet boyutu ile ilişkili olabilmektedir. Çünkü kadınların bedensel bütünlüğe zarar veren eylemleri şiddet olarak algılama ihtimali daha yüksektir.

3.2.2. Kadın Cinayetlerinin Nedenleri Üzerine Düşünceler: “Adalet Sistemindeki Yetersizlikler, Düşük Eğitim Seviyesi, Psikolojik Sorunlar”

Türkiye’de son yıllarda gittikçe artış gösteren kadın cinayetleri etkileri ve sonuçları itibariyle önemli ve toplumsal bir sorunu ifade etmektedir. Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerine ilişkin bilgiler resmî kurumlar tarafından istatistiksel veri olarak açıklanmadığı için kadın cinayetlerine ilişkin veriler, kadın çalışma örgütlerinin hazırladığı raporlar ve medyada çıkan cinayet haberlerinden derlenen bilgiler ile sınırlı kalmaktadır (Çetin, 2015: 350). Bu bağlamda kadın cinayetlerine ilişkin önemli çalışmaları olan örgütlerden biri olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP) tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye’de 2010-2022 yılları arasında 3910 kadın cinayete kurban gitmiştir. Kadın cinayetlerinin failleri genellikle maktulün eş, sevgili, aile üyesi gibi yakınlarından oluştuğu bilinmektedir. Sanık veya tanıklar tarafından verilen ifadelerde kadın cinayetlerinin sebebi olarak genellikle kadınların ayrılma/boşanma isteği, kıskançlık, reddedilme ve kadının hayatıyla ilgili karar verme isteği gösterilmektedir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu (2021), <http://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>). Sonuç olarak Türkiye’de birçok kadın farklı gerekçelerle cinayete kurban gitmekte ve her kadın cinayeti etkileri itibariyle yıkıcı sonuçlar vermektedir. Bu başlık altında katılımcıların hemcinslerinin yaşadıkları kadın cinayetlerine ilişkin genel düşünceleri ve kadın cinayetlerinin sebeplerine ilişkin değerlendirmelerine yer verilecektir. Kadın cinayetlerinin sebeplerine ilişkin katılımcı düşüncelerine yer vermek, kadın cinayetlerine bağlı gelişen korku kültürünün ortaya çıkış kaynağını anlamlandırmak bakımından önemlidir.

Katılımcı ifadelerinden de anlaşılabileceği gibi birçok katılımcı Türkiye’de kadınların en çok maruz kaldığı suçlar bağlamında kadın cinayetlerinin yaygınlığına dikkat çekmiştir. Kadın cinayetlerinin neden yaşandığı ve sonuçlarının neler olduğuna dair katılımcılara yönlendirilen soru bağlamında katılımcıların kadın cinayetlerinin sebepleri hakkında farklı görüşlere sahip oldukları ve kadın cinayetlerinin yaşanmasını birden çok nedene bağladıkları görülmektedir. Katılımcılardan bazıları kadın cinayetlerinin yaygınlığını cinayet faillerine verilen ceza sisteminin yetersizliğine ve kadınları suçlardan korumak için alınan önlemlerin yetersizliğine bağlamaktadır. Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Bence kadın cinayetlerinin sebebi tamamen önlem almamak kadın güçsüz kendini koruyamıyor birilerinin sahip çıkması lazım. Ama kadınları korumak adına bazı şeyler çok yetersiz o yüzden de cinayetler yaşanıyor (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Cinayetlerin bu kadar çoğalmasında cezaların yetersiz olmasının payı var. Genelde cinayetlerde kadınlar öldüğüyle kalıyor öldüren hak ettiği cezayı almıyor. Cinayet işleyenlerde bunun rahatlığı olmasa belki daha az cinayet olur diye düşünüyorum (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Bu kadın cinayetlerini durduracak birilerinin çıkması lazım. Kadınları öldürenlerin iyice cezalandırılması lazım. Şimdi kızım, bunları içeri alıyorlar biraz yatırıyorlar sonra çıkarıyorlar. Böylelerini içerde besleyip besleyip çıkarmamaları lazım. Besleyip salıyorlar, sonra aynı şeyleri tekrar yapıyorlar böyle olunca. Yazık günah yani çıkarmayacaklar bunları içerden (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Sokak ortasında öldürülen bir sürü kadın var hiçbir erkek sokak ortasında cinayete kurban gidiyor mu? Çok az sayıda. Yani cinayetler hep kadınlar üzerinde bu aslında erkeğin gücünün daha fazla olduğunu gösteriyor kadınlar kendini koruyamadıkları için ya da devlet tarafından yeteri kadar korunmadıkları için daha fazla cinayete maruz kalıyorlar (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Katılımcılardan büyük bir kısmı kadın cinayetlerinin yaygınlaşmasının sebebi olarak adalet sistemindeki yetersizliklere dikkat çekse de katılımcıların neredeyse tamamı kadın cinayetlerinin ortaya çıkmasında birden fazla sebep öne sürmüştür. Katılımcılardan büyük bir kısmı kadın cinayetlerinin yaygınlaşmasına büyük oranda eğitimsizliğin sebep olduğunu belirtmişlerdir (K1, K7, K9). Katılımcılar aynı zamanda eğitimsizliğe bağlı gelişen ahlaki değerlerin yok oluşu ve toplumsal yapının bozulması sonucu kadın cinayetlerin geçmişe oranla artış gösterdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar kadın cinayetlerinin insan ve toplum psikolojisinin bozulmasının bir yansıması olarak gördüklerini, insanlardaki güvensizlik, saygısızlık, tahammülsüzlük, merhametsizlik gibi psikolojik etkenlerin kadın cinayetlerine sebep olduğunu ifade etmişlerdir (K7, K3, K5). Bunun yanı sıra katılımcılar kadın cinayetlerine ataeril sistemin ve eril ve gelenekçi düşüncenin neden olduğunu namus sebebiyle kadınların öldürüldüğünü belirtmiştir (K1, K5). Katılımcılardan bir kısmı eğitimsizlik, ataeril düşünce yapısı, psikolojik ve toplumsal bozulma gibi kadın cinayetlerinin genel sebeplerinin yanı sıra kadınların ayrılma ya da boşanma isteği, eşler arasındaki güvensizlik durumu gibi kadın cinayetlerinin özel sebeplerine değinmiştir (K4, K8). K2 ise diğer katılımcılardan farklı olarak kadın cinayetlerine televizyon dizileri, medyada verilen şiddet haberlerinin sebep olduğunu ifade etmenin yanı sıra kadınların giyim kuşam ve davranışlarının da kadın cinayetlerinin ortaya çıkışını etkilediğini ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Genelde kadınlar ayrılmak istediği için öldürülüyor ya da aldatıldım diye. Türkiye'de hala ya benimsin ya kara toprağın mantığı var çoğu erkek hala bu zihniyette maalesef. Ayrılacak bile ikimizde yolumuza bakalım herkes hayatına iyi bir şekilde devam etsin düşüncesi yok birçok erkte. Yani benim karımın yanında boşansam bile başka bir adam gezemez, çocuğum başka bir adamın yanında yaşayamaz düşüncesi var. Bu düşüncede olan erkekler boşanmak istemeyip cinayete kadar sürüklüyor olayları. Yani erkekliğime yediremedim, onuruma yediremedim zihniyeti hep böyle eğitimsizliğin verdiği sebepten kaynaklı oluyor genelde (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Bu cinayetlerin bu kadar çok artmasının sebebi eğitimsizlik, ailelerinden iyi eğitim almamış, ruh sağlığı bozuk o kadar çok kişi var ki. Ahlaki değerlerimizi yitirdik artık. İnsanlar eskisi gibi değil toplum eskisi gibi değil her şey çok daha kötü. Bu kötülüklerden biri de bu cinayetler. Kadına saygı yok, çocuğa saygı yok, hayvana saygı yok, insan yaşamına saygı yok en başta. İnsanlar o kadar merhamet, vicdan yoksunu ki artık kimsenin birbirine tahammülü yok çok vahim bir durumdayız (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Kadın cinayetlerinin en baştaki önemli sebebi eğitimsizlik. Sen şimdi diyeceksin ki eğitimli insanlarda cinayet işliyorlar ama en büyük sebebi eğitimsizlik bence. Kadın cinayetlerinin işlenmemesi gerekiyor artık çok kötü bir durum (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Yaşanan kadın cinayetlerinin tamamen insan psikolojisinin toplum psikolojisini bozulması sonucu ortaya çıktığını düşünüyorum. Çünkü ruhsal olarak sağlıklı olan bir birey zaten öldürme noktasına gelmiyor. Kendini kontrol edebilen, duygularını kontrol edebilen, nefsinin kontrol edebilen, kişiliğini egosunu kontrol edebilen kimse zaten bu noktaya gelmiyor. Zaten haberlerde de genelde bu şekilde duyuyoruz eşi cinnet geçirdi karısını öldürdü, kıskançlıktan öldürdü şeklinde gerçekleşiyor bu olaylar genelde sebep bu oluyor. Yani tamamen kişinin psikolojisi ve karakteri ile alakalı bir durum bende insanların artık psikolojisinin bozulduğunu ve birbirlerine tahammülün kalmadığını düşünüyorum (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Kadın cinayetleri çoğunlukla eşlerin birbirine güvenmemesinden oluyor. Eşler birbirlerine güvenmiyorlar, inanmıyorlar birbirlerini aldatıyorlar. Cinayetlerin çoğu bu nedenden oluyor yani (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Namus gibi saçma sebeplerden öldürülüyor kadınlar. Namus adı altında sadece kadınlara yüklediğini düşünüyorum, namus ülkemizde böyle. Hâlbuki namus kadın için de erkek için de aynı bir kavramdır benim gözümde. Ama bu sadece kadına yüklenildi. Kadın cinayetlerinin ailede bittiğini düşünüyorum. Neden dersene? Kadınların sahihsizliğinden, belki korumasızlığından, belki korkudan kendini ifade edememelerinden. Bu durumları yaşayan o kadar çok kadın var ki. Ya da işte belki zamanla düzelir düşüncesi. Ya da çocuk olsun her şey düzelir düşüncesi. Düzelmüyor işte! Bu kötü giden evliliklerden, insanların merhametsizliğinden bu cinayetler oluyor. Ne yazık ki (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Kadın cinayetlerinde sebep olarak daha çok öne sürülen şey namus onun haricinde aldatma bunlarda namusa giriyor zaten. Ya da kadınların birçoğu ayrılmak istediği için öldürülüyor. Boşanmayı kabul etmeyen erkekler var bundan dolayı da cinayetler işleniyor. Nasıl söyleyeyim, ailesi tarafından iyi yetiştirilememiş insanlardan kaynaklı cinayetler yaşanıyor. Bunu nasıl ifade edebilirim çok bilmiyorum ama bilinçlendirmemiş insanlar işliyor genelde bu cinayetleri. Psikolojik olarak toplumda bir bozulma var bundan kaynaklı. Sonuçta tanımadığı insanlar tarafından öldürülen kadınlar da var hani ne sebeple öldürebilirsin ki tanımadığın bir kadını bir sebep sunmadan öldürüyorsun zaten öldürmemen gerekiyor sebebi ne olursa olsun. Yani dediğim gibi toplumda psikolojik bir bozulma var bundan kaynaklı olabilir bu cinayetler (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Artık insanlarımız değişti, insanların anlayışı değişti. Bir kere kadınların giyim tarzı değişti televizyonlarda görüyoruz işte kadın çıplak geziyor televizyonlarda bunu çok cesur kıyafetler giydi diye haber yapıyorlar. Cesurlukla alakası yok bunun. Ortalık o kadar kötü bir durumda ki her kadın kıyafetine dikkat etmeli. Diyorum ya bozuldu yani insanlarımız. Televizyonda o kadar çok ahlaka aykırı dizi var ki. Mesela sürekli kadınlar dizilerde tecavüze uğruyor, kocasından dayak yiyor özellikle Türk dizilerinde çok var böyle. Bu dizileri gördükçe de erkekler kadınlara şiddet uygulamayı öğreniyorlar bence televizyon dizileri, haberleri çok fazla etkili kadın cinayetlerinin yaşanmasında. Ama dediğim gibi kadınlarda da var biraz suç, erkek zaten kadına yan gözle bakmaya meyilli. Kadınlar biraz daha kendini korumayı bilmeli kıyafet ve davranış açısından. Kadınlar evli olsa da eşlerinden kendini korumalı her şeyi kabul etmemeli, dayak yiyip kocasıyla aynı yatakta uyumamalı. Kadınlarda da suç var derken bundan bahsediyorum. Kadınlarımız korkuyor yuvam bozulmasın insanlar ne der diye yediği dayığı görmezden geliyor sonra da bu cinayetler yaşanıyor işte kadınlarımız sustukça (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Katılımcılarda kadın cinayetlerinin farklı sebeplere bağlı olarak ortaya çıktığı düşüncesi hakim olsa da katılımcıların bir çoğu kadın cinayetlerinin hiçbir şekilde yaşanmaması gerektiğini, sebebi her ne olursa olsun hiçbir kadının öldürülmeyi hak etmediğini ifade ederek yaşanan kadın cinayetlerine karşı hemcinslerini destekleyen ifadelerle düşüncelerini belirtmişler. Katılımcıların görüşmeler esnasındaki ifadeleri gün geçtikçe artış gösteren kadın cinayetlerinin, hemcinsleri için önemli bir problemi teşkil ettiğini göstermektedir. Birçok katılımcı kadın cinayetlerinin sebepleri hakkındaki düşüncelerini ifade ederken aslında Türkiye’de kadın cinayetlerinin artışına sebep olan sorunlu toplumsal yapıya (ceza sisteminin yetersizliği, eğitimsizlik, bilinçsizlik, cinsiyet eşitsizliği, geleneksel düşünce yapısı), günümüz insanının olumsuz karakteristik özelliklerine, (kıskançlık, tahammülsüzlük, güvensizlik, bencillik, kontrolsüzlük, anlayışsızlık) bireyler arası iletişimin sorunlu yanlarına ve en önemlisi kadınların yaşadığı zorluklara dikkat çekmiştir.

3.3. Katılımcıların Kadın Cinayetlerine Karşı Tutumu

Her birey kişisel özellikleri ve geçmiş yaşantılarının farklı olmasının bir sonucu olarak birbirinden farklı düşünce, tutum ve davranış yapıları sergileyebilmektedir. Bu durum kadın cinayetlerine karşı geliştirilen tutum içinde geçerlidir. Kadın cinayetleri hakkında kadınlar kişisel özelliklere, yaşam tarzlarına ve geçmiş mağduriyet deneyimlerine göre farklı tutum ve davranışlar gösterebilmektedirler. Bu araştırmaya dâhil olan katılımcıların tamamı, kadın cinayetleri nedeniyle dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşadıkları için yani etkileşim çevresinde bulunan bir kadının cinayet mağduriyetine şahit oldukları için bu katılımcıların kadın cinayetlerine karşı tutumlarını bilmek katılımcıların çevresinde yaşanan cinayet mağduriyetinin, kadın cinayetleri hakkındaki tutum ve davranışlarına olan etkisini açığa çıkarmak bakımından önemlidir. Bu bağlamda bu başlık altında katılımcıların kadın cinayetlerinden haberdar olma durumu, medyanın kadın cinayeti haberlerini sunum şekline dair değerlendirmelerine katılımcı ifadeleri bağlamında yer verilecektir.

3.3.1. Kadın Cinayetlerinden Haberdar Olma Durumu: “Medya ve Sosyal Çevre”

Gündelik yaşantımızda neredeyse her gün tanıdığımız ya da tanımadığımız onlarca kadının, cinayet haberini alırız (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Kadın cinayetlerinden haberdar olmamız ise genellikle medya araçları ya da yaşadığımız çevre aracılığıyla gerçekleşmektedir. Günümüzde televizyon, gazete, radyo, sosyal medya, internet gibi medya araçlarının, kolay erişimi ve etkin kullanımı sayesinde bireyler, dünyanın farklı yerlerinde farklı zamanlarında meydana gelen kadın cinayetlerinden hızlı ve kolay bir şekilde haberdar olabilmektedir. Medya araçlarının yanı sıra çevre unsuru da kadın cinayetlerinden haberdar olma noktasında önem teşkil etmektedir. Yaşadığımız çevrede insanlar ile kurduğumuz iletişimin bir sonucu olarak insanlar arasında geçen sohbet, söylenti ya da dedikodu akışı sayesinde kadın cinayetlerinden haberdar olma imkânımız bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı olan dolaylı olarak cinayet mağduriyeti yaşamış katılımcıların kadın cinayetlerine bağlı ortaya çıkan suç korkusunun açığa çıkarılabilmesi için katılımcıların

kadın cinayetlerinden haberdar olması ve bu gelişmeleri takip ediyor olması suç korkusunu ölçülmesi bakımından ilk şarttır. Ayrıca insanların medya ve bireyler arası iletişim yani çevre aracılığıyla şahit oldukları cinayet haberlerinin araştırmamız temel dayanağı olan dolaylı mağduriyete neden olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle bireyler arası iletişim yoluyla dolaylı mağduriyet yaşayan kişilerden seçilen katılımcıların, kadın cinayetlerinden haberdar olma durumlarının ve haber alma bağlamlarının bilinmesi kadın cinayetlerinin ortaya çıkardığı suç korkusunun açığa çıkarılması noktasında önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu başlık altında katılımcıların kadın cinayetlerinden haberdar olma durumu yani kadın cinayetlerinden nasıl haberdar olduklarına ilişkin bilgiler ve kadın cinayeti haberleri takip etme durumlarına yer verilecektir.

Katılımcılara kadın cinayeti vakalarından nasıl haberdar oluyorsunuz? şeklinde yöneltilen soruya sosyal medya, televizyon haberleri, internet ve yakın çevre aracılığıyla haberdar olma ifadeleri ile sıkça karşılaşılmıştır. Katılımcıların birçoğu neredeyse her gün televizyonda ya da internette kadın cinayeti haberleriyle karşılaştıklarını ve televizyonda izledikleri haberler aracılığıyla kadın cinayetlerinden haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı haberlerin yanı sıra kadın cinayetlerini daha çok Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya araçları yoluyla haberdar olduklarını belirtmiştir (K1, K3, K5, K7, K8, K10). Bunun yanı sıra katılımcılar kadın cinayetlerini, haberlerde görmemiş veya doğrudan cinayete tanıklık etmemiş olsa bile kadın cinayetlerinin gündelik sohbetlerine konu olduğunu bu nedenle kadın cinayetlerini çevrelerindeki insanlar aracılığıyla öğrendiklerini ifade etmiştir (K2, K4, K5, K7, K8). Ayrıca bu araştırmaya dâhil olan katılımcıların çevresinde daha önce kadın cinayeti yaşandığı için K2, K4, K7 katılımcıları, tanıdıklarının başına gelen cinayetin yakın çevredeki herkes tarafından konuşulduğunu ve cinayete ilişkin detayları çevresinde konuşulandan öğrendiklerini ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Cinayet, şiddet haberlerinden genellikle sosyal medya yoluyla öğreniyorum. Twitter kullanıyorum mesela ben çok kötü bir durum ama neredeyse her gün karşılaşıyorum cinayet haberiyle. Televizyondan da görüyoruz haberlerde sürekli veriliyor. Genel olarak televizyon ve sosyal medyadan haberdar oluyorum yani. Mahallemizde de yaşanmıştı böyle bir cinayet, o zamanlarda da cinayet herkesin dilindeydi herkes konuşuyordu. İnsanlar doğal olarak konuşuyorlar nasıl olmuş? kim yapmış? neden yapmış? nasıl öldürülmüş? herkes başka bir şey söylüyor. Yani çevremde bu olaya ilişkin çok şey duymuştum. Komşumuz kızı cinayete kurban gittiğinde mesela herkes olayı farklı anlatıyordu. Gazetelere çıkmıştı olay orda daha farklıydı mesela doğru yanlış her şey yazılmıştı. Burası küçük yer en ufak bir olay bile hemen duyuluyor burada. Öldürülüp cesedi baraja atılan bir kadını duymuştum çevremdeki insanlardan, otel odasının camından düşen bir kadın vardı bir de. Sadece çevrede olmasına da gerek yok hani medyadan televizyondan duyduğumuz bir cinayet haberini konuşuyoruz yani sohbetlerimize konu oluyor. Herkes konuşuyor duyduunuz mu şöyle olmuş bu şekilde öldürülmüş falan diye ama genel olarak tabii sosyal medyadan öğreniyorum (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Haberlerden, internetten ya da yaşanmışlıklardan, çevremdeki insanlardan duyduklarımın haberdar oluyorum. Özellikle çevremde yaşanan tecavüzler, kadın darpları, kadınların yediği dayaklar psikolojik şiddetler çok fazla hep duyuyoruz konuşuluyor. Zaten mahalle de ya da

köyde böyle bir olay olsun herkesin dilinde oluyor bir şekilde haberim oluyor yani (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Zaten her gün haberlerde en az iki tane haftada belki on tane mutlaka kadın cinayeti ya da kadına yönelik işlenen cinayet, darp taciz, tecavüz, istismar şiddetin her türlüünü duyuyoruz haberdar oluyoruz. Yani haber izlemesek bile elimizde aktif olarak kullandığı sosyal medya araçları var. Instagram olsun Facebook olsun her türlü bu haberler önümüze çıkıyor ve bir şekilde öğreniyoruz (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Cinayetlerden yakınlarım tarafından haberdar oluyorum. Köyde cinayet olduğunda tanıdıklardan öğrendim. Hemen yayılıyor böyle olaylar bizim buralarda. Ama çoğu zaman televizyonlardaki haberlerden öğreniyorum (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Genelde televizyondan duyuyorum cinayet haberlerine göre telefonlar var onlarda görüyoruz. Yani en çok buralardan haberdar oluyorum (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Kadın cinayetlerini genelde televizyon haberlerden öğreniyorum. Bir de sosyal medyadan daha çok haberdar oluyorum aslında. Çevremde çok şahit olmuyorum (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Bu olay yakınlarımdan birinin başına gelene kadar haberim bile olmuyordu. İşte son 10 yıl içerisinde yakından tanıdığım birinin bir cinayetle ölümüne şahit oldum. Çocukluk arkadaşımı ondan sonra kadın cinayetlerinden daha çok haberdar olmaya başladım ne kadar çok olduğunu işte bu tarz bir şey ne kadar çok kadının başına geldiğini anladım cinayetlerden haberdar bile değildim 10 yıla kadar. Yakınlarım aracılığıyla çevremde duyduğum olaylardan haberdar oluyorum. Zaten şimdi sosyal medyanın ağırlığı var. Özellikle günümüzde daha fazla sosyal medyada kadın cinayetleri ön plana çıkıyor. Önceden bu kadar kadın cinayeti yoktu bence ya da biz bilmiyorduk etrafımızda yaşanana kadar belki farkında değildik. O zamanlarda da belki çok cinayet vardı ama belki biz fark etmiyorduk çok fazla sosyal medya kullanmadığımızdan şimdi her şeyi oradan öğreniyoruz (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Genelde sosyal medyadan haberdar oluyorum ya da çevremizde yaşadığımız olaylardan duyduğumuz kadarıyla haberdar oluyorum (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Genelde haberlerden duyuyoruz ya da çevremizden duyuyoruz (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Katılımcı ifadelerine baktığımızda katılımcıların çoğunluğunun etkin olarak sosyal medya kullanması, haber izlemesi, küçük yerlerde yaşanan cinayetlerin kısa sürede duyulması ve insanlar ile kadın cinayetlerine ilişkin yapılan dedikodu akışı sayesinde katılımcılar kadın cinayetlerinden haberdar olabilmektedir. Yine de sosyal medyanın kadın cinayetleri haberdar olma konusunda kullanılan en yaygın platform olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların hepsinin kadın cinayetlerinden bir şekilde haberdar oldukları ve kadın cinayetlerinin sıklığının ve yaygınlığının farkında oldukları açıktır. Kadın cinayetlerinden haberdar olma durumu, katılımcıların kadın cinayetlerine ilişkin yaşanan gelişmeleri takip edip etmediğine ilişkin soruyu gündeme getirmektedir. Bu bağlamda katılımcılara kadın cinayetlerine yönelik gelişmeleri takip ediyor musunuz sorusu yöneltildiğinde K6 hariç diğer katılımcıların tamamı kadın cinayetlerine ilişkin gelişmelerin dikkatlerini çektiğini ve gelişmeleri üzümlere takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Haberleri çok fazla takip etmediğini söyleyen K6 katılımcısının bu konuya ilişkin ifadesi, *“Yoğunluğumdan dolayı çok fazla takipte bulunamıyorum sadece kulaktan kulağa duyduklarım kadarıyla takipte bulunuyorum”* (K6) şeklindedir. Katılımcıların neredeyse tamamı kadın cinayetlerine ilişkin gelişmeleri takip ettiklerini bildirirse de K7, K5, K3, K1, K9, K10 gibi

katılımcılar kadın cinayetlerine ilişkin yaşanan gelişmeleri merak ettiklerini, cinayetin nasıl/ nerde/ ne zaman/ kim tarafından işlendiği, faile verilen cezanın ne olacağı gibi konuları önemle takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılar aynı zamanda kadın cinayetine ilişkin gelişmeleri her kadının takip etmesi gerektiğini, cinayete kurban giden hemcinslerinin davalarının takipçisi olması gerektiğini ve kadınların kendilerini koruyabilmesi için etraflarında yaşanan olası tehlikelerden haberdar olmanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Evet takip ediyorum bir haber duyduğumda olay hakkındaki gelişmeleri ayrıntıları olayın sonucunda suçluya ne ceza verileceğini, yaptırım gücünün ne olduğunu merak ediyorum çünkü kendimde bir kadın olduğum için merak ediyorum doğal olarak takip ediyorum. Her kadında takip etmeli ve ölen kadınların hakkı aranmalı bence. Bizde kadınız bizim başımıza da gelebilir çünkü. Daha fazla kadının ölmemesi için de bu haberlerin takipçisi olmalıyız tepkimizi belli etmeliyiz diye düşünüyorum (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Haberleri gelişmeleri tabii ki takip ediyorum. Bir de merak ediyorum da zaten bir kadın cinayeti olduğunda insan ürküyor olayın da sonucunu merak ediyoruz ortada bir cinayet var. Yani bu cinayeti nasıl işlendi, ne kadar ceza alacak, ya da almayacak mı merak ediyorum. Genel olarak bir suç işleniyor mesela haberlerden takip ettiğim kadarıyla karşılıksız kalıyor yapılan suçlar. Mesela işte Aleyna Çakır olayının takipçisiydim. Katil Ümitcan Uygun katil olmasına rağmen delil yetersizliğinden içeri alınmamıştı, uyuşturucudan dolayı çok az bir ceza verilmişti mesela. Sonrasında bu kişi içeri alınmadığı için bir kızı daha öldürmüştü tamamen ihmal yani bunun gibi katillerin dışarıda dolaşması insanlarda bir güvensizlik oluşturuyor tabii ki. Aynı şekilde Başak Cengiz cinayeti de ilgimi çekmişti bayağı takip etmiştim. Katile ne ceza verileceğini çok merak etmiştim katilin psikolojik sorunları olduğundan falan bahsetmişti avukattı annesi. Psikolojik sorunları olsa bile ceza verilmeme ihtimali bile beni çok kızdırmıştı açıkçası çünkü ortada ölen gencecik bir kız var bu kişi ben veya bir yakınımda olabilirdi. Yani etrafımızdaki tehlikelerden haberdar olalım ki kendimizi koruyabilelim. Genel olarak takip ediyorum yani olay sonuçlanana kadar (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Maalesef çok üzülererek takip ediyorum. Bizim de başımıza geldi bu insan yaşayınca kulağına daha fazla aşına oluyor ister istemez ilgimi çekiyor bir haber görünce. Merak ediyorum mesela neden olmuş, nasıl olmuş, nasıl olaylar bu duruma gelmiş. Hani vicdani olarakta beni çok üzen bir durum. Bilmiyorum ya ben çok üzüldüyorum böyle duyunca kadınlara gerçekten (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Yani zaten haberin başlığını bile görsek ya bu nasıl olmuş deyip merak edip açıp okuyorum olayı öğreniyorum yani. Cinayet haberi gördüğün zaman bir kadın daha öldürülmüş deyip geçmiyorum. Merak edip bakıyorum niye işlenmiş? Nasıl olmuş? Nerde olmuş? bakıyorum. Kadının hayat hikâyesini okuyorum, olayın nasıl meydana geldiği cinayeti nasıl işlendiğine bakıyorum. Genelde cezaevinden çıkmış, ne biliyim izin almış çıkmış ya da adli kontrol kaydıyla serbest bırakılmış oluyor çıkar çıkmaz da kadını öldürüyor ya da teklifini kabul etmedi diye öldürüyor boşanmak istediği için öldürülüyor hep aynı senaryo yani. Genelde katiller daha önce şikâyet üzerine içeride yatmış oluyor çoğu zaten ya da uzaklaştırma almış oluyor. Demek ki verilen cezanın hiçbir caydırıcılığı yok ki çıkar çıkmaz cinayet işleyebiliyor bir şekilde. Bunun önüne geçilmeli bence. Bu haberlerin her okuduğumda artık ne zaman son bulacak diye düşünmekten de ve alıkoymıyorum kendimi (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Haberleri gelişmeleri üzülererek takip ediyorum. Mahkemede ne olduğunu suçluya ne ceza verildiğini merak ediyorum takip ediyorum yani. Katilin hak ettiği suçu almasını yaptıklarının cezasını fazlasıyla çekmesini istiyorum (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Aslında bu haberleri takip etmek istemiyorum ama mecbur dikkatimizi çekiyor. Çünkü üzüldüyorum yani bir insanın canına kıyılması bizim dinimizde de insanlığımızda da yok. Zaten hiç normal bir şey değil bu olaylar beni çok üzüyor ama dinlemek istemesem de ister istemez takip ediyorum. Haberlerde gördüm nasıl olmuş sonucu ne olmuş ne ceza verilmiş yani giden gelmiyor ama en azından bir ceza aldığını gözüncede insan rahatlıyor (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi katılımcıların neredeyse tamamının kadın cinayetlerine dair gelişmeleri ilgiyle takip ettikleri görülmektedir. Bazı katılımcılarının diğer katılımcılara göre kadın cinayetlerine ilişkin gelişmeleri takip etme konusunda daha hassas ve ilgili oldukları gözlemlenmiştir (K7, K5, K3, K1, K9, K10). Kadın cinayetlerine ilişkin haberlerde katılımcıların en çok faile ne ceza verileceği konusundaki gelişmeleri merak ettikleri ve mahkeme sürecini ilgiyle takip ettikleri görülmektedir. Katılımcıların faile ne ceza verileceğini öğrenmek istemelerindeki amaç birçok katılımcının dile getirdiği gibi kendini koruma, güvende hissetme ve hemcinslerinin hayatını elinden alan suçlunun hak ettiğini ceza olarak çekmesi isteğidir. Zira günümüzde birçok kadının yoğun olarak suç korkusu yaşamasının en önemli nedenlerinden biri faile verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olmasıdır. Yaşadığı toplumda suçlu insanların var olduğunu bilmek kadınların korku duygusunu yoğunlaştırmaktadır. Ayrıca katılımcıların tamamının kadın cinayetleri ile ilgili gelişmeleri üzümlerle takip ettiklerini belirtmesi, kadınların cinayet haberlerine verdikleri ortak duygusal tepkiyi göstermektedir. Kadınların, cinayet faillerine verilecek olan cezayı ilgiyle takip etme durumu suç korkusunun mücadele boyutunu ortaya çıkarmaktadır. Birçok kadın empati duygusu ile olası suç mağduriyetlerini önlemek ve suç korkusunun önüne geçebilmek için gündelik yaşamlarında çeşitli mücadeleler vermektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların bazılarının yakın çevresinde yaşanan cinayet sonrasında bu cinayet haberlerini daha fazla takip etmeye başladıkları görülmektedir. Bu durum dolaylı mağduriyetin kadın cinayetlerine karşı olan hassasiyeti artırdığını göstermektedir. Sonuç olarak bu araştırmaya dahil olan katılımcıların yakın çevresinde birilerinin daha önce cinayet mağduriyetine dolaylı olarak şahit olmaları ve kendi yakınların başına gelen cinayet mağduriyeti ile başka kadınların yaşadığı cinayet mağduriyeti arasında duygusal bağ kurmaları nedeniyle katılımcıların kadın cinayeti haberlerini ilgiyle takip etmesi ve cinayet haberlerine karşı duygusal bir tavır takınmaları oldukça normal bir durumdur.

3.3.2. Kadın Cinayeti Haberlerini Medyanın Sunum Şekline Dair Değerlendirmeleri: “Kadın Cinayetlerinin Normalleştirilmesi, Sıradanlaştırılması”

Kadın cinayetleri, kitlelerin dikkatini çeken bir konu olması nedeniyle medyada sıkça yer verilen önemli bir haber konusudur. Medya araçları tarafından sık sık yer verilen kadın cinayeti haberleri insanların bilinçlenmesi ve haber alma özgürlüğünü sağlanması bakımından işlevsel olsa da medyanın kadın cinayeti haberlerini sunum şekli bazı olumsuzluklara neden olabilmektedir. Medyanın kadın cinayetlerini sunum şekli hakkında katılımcı değerlendirmelerine bakıldığında katılımcıların neredeyse tamamı medyanın cinayet haberlerini sunum şekli hakkında olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Medyanın kadın cinayetlerini sunum şekli hakkında katılımcıların yarısından fazlası, medyada sürekli kadın cinayeti haberleri ile karşılaşmaları nedeniyle kadın cinayeti haberi duymaya alıştıklarını, eskisi kadar kadın cinayeti haberlerine şaşmadıklarını ve medyanın kadın cinayeti haberlerinin sunum şeklinin kadın cinayetlerini normalleştirdiğini ve basitleştirdiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılardan bazıları cinayet haberlerinin sunum şeklinin; ürkütücü, acı verici ve rahatsız edici gibi çeşitli olumsuz

duygu durumları ile ifade ederken, K3 cinayet haberlerinin sunum şeklinin objektif olmadığı, medyanın taraflı yayıncılık yaptığına dair değerlendirmelerde bulunurken, K8 haberlerin sunum şeklinin doğru bulunduğunu ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Haberlerin sunum şekli aslında alışlagelmiş artık yine bir kadın cinayeti diye başlıyor çoğu. Aslında böyle olduğu için insanlarda biraz daha alıştı artık bu cinayet haberlerine, duyunca eskisi kadar büyük tepkiler verilmiyor insanlar alıştı artık bu haberleri duymaya. Yine mi olmuş diyoruz sadece (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Artık cinayet haberi verirken normal bir şeymiş gibi sunuyorlar. İşlenen cinayet çok kötü bile olsa yaşanmış bitmiş gibi anlatıyorlar. Özellikle artık kadına yönelik olan darpları ya da tecavüzleri yayımlamıyorlar bile çünkü artık normal olan bir şeymiş gibi bu durum. Ama ünlü birinin başına bir şey geldiğinde her yerde konuşuluyor her yerde haber yapılıyor sürekli. Ama bu sıradan bir kadının başına geldiğinde çok fazla önemsenmiyor. İnsan hayatını değersizleştirerek haber yapıyorlar bence. Şöyle bir kadın cinayeti yayımlandığında yaşandı ve bitti oluyor normal bir şeymiş gibi sanki normal bir ölüm kendi eceliyle ölmüş gibi anlatılıyor. Bu durumdan ben çok şikâyetçiyim (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Aşırı basitleştirildiğini düşünüyorum bir insanın canının bu kadar basite alınması ne bileyim ya çok acı bir durum. Mesela bir hayvanı beslersin o öldüğünde bile çok üzülürsün kadınların ölümünden bahsetmenin bu kadar basit olmadığını düşünüyorum. Hani bu kadar çok cinayetin çoğalması suçsuz yere birçok kadının öldürülmesinde medyada verilen haberlerin etkisi de var bence çünkü kadın öldürmek normal bir habermiş gibi anlatılıyor artık. Medyada bu haberleri gördüğünde duyduğunda inanır mısın çok üzülüyorum açıkçası ağladığım zamanlar bile oluyor yani. Bazı cinayetler o kadar çok dokunuyor ki çünkü cinayetin detayına kadar anlatıyorlar haberlerde. Bazen çok etkilenmemek için haberi kapattığım dinlemek istemediğim bile oluyor. Bazen de olur olmadık bir zamanda haberlerde gördüğüm cinayetler aklıma geliyor özellikle gece teksem en ufak bir seste ürküyorum yani (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Yani artık insanlar bu haberlere alıştı ne yazık ki. Önceden bir cinayet olduğunda insanlar buna çok fazla tepki gösteriyorlardı şimdi şaşırmıyorlar bile. Çünkü sürekli karşılaşıyoruz artık böyle haberlerle televizyonda olsun sosyal medyada olsun. Yine bir kadın cinayeti diye sunup geçiyorlar. Haberlerin sunum şekli ürkütücü bence mesela bir cinayet haberi veriliyor cinayeti en ince ayrıntısına kadar öğreniyoruz. Şununla öldürülmüş, bu şekilde öldürülmüş, neden öldürülmüş ya da cinayet ile ilgili görüntüler, cesetin olduğu yerler canlı canlı gösteriliyor her şeyden haberdar oluyoruz yani bu da insanı ürkütüyor açıkçası biraz. Münevver Karabulut'un atıldığı çöp konteynırı hala gözümün önünde mesela benim ya da Başak Cengiz'in Ceren Özdemir'in katil tarafından takip edildiği görüntüler... Doğal olarak düşünüyorsunuz o saatte o yerde ben de olabilirdim diye bir kötü oluyorsun haberi izlerken (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Sunum şekli çok can yakıcı, insan çok acı duyuyor izlerken. Tüylerim ürperiyor bazı cinayet haberleri dinlerken. Biz kime nasıl güveneceğimizi bilemez olduk bu şekilde ve git gide çoğalıyor böyle durumlar bu haberleri duydukça da ister istemez korkuyor insan (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Sunum şekli gayet açık her şey apaçık söyleniyor cinayetle ilgili. Zaten söylenmeside gerekiyor. Yani eğer cinayetler saklanırsa apaçık bir şekilde ortaya çıkmazsa belki de öldürülen kadın haksız çıkabilir bu yüzden cinayetle ilgili her şeyin apaçık haliyle anlatılması merakınızın giderilmesi açısından önemli bir detay ama bu cinayetlerin her gün hatırlatılması korkuyu canlı tutuyor (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Bu haberlerin sunum şeklini şöyle yani genelde haberlerde duyduğum zaman sunucuların anlatış tarzını uygun buluyorum ama sosyal medyada bu çok fazla düzensiz ve rahatsız edici bir şekilde yapılıyor. Yani genelde olay tarafsız değerlendirilmiyor bir taraf hep karalanıyor. Yani daha objektif olsa haberlerini sunum şekli daha güzel olur (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Haberlerin olduğu gibi doğru bir şekilde yansıtıldığını düşünüyorum. Bazı insanlar çok abartıldığını düşünüyor ama sosyal medyaya yansımayan çok fazla kadın cinayeti var daha kötü şeyler yaşayan kadınlar var ama çok yansımıyor ya da yansıtılmıyor. Haberlerin sunum şeklinden dolayı çok bir korku olmuyor çünkü artık o kadar normalleştirdiler ki bu haberleri, alışıyorsun zamanla (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Haberlerde cinayetler acı verici sunuluyor. Dinlerken insan acı duyuyor ölen kadın için. Hepimiz insan olarak çok üzülmüyoruz duyunca çok kızıyoruz eşini öldüren erkeklere, cinayet işleyenlere. Ne günlere kaldık diyorum, dünya nasıl kötü bir dünya (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Haberlerin sunum şekli bazen çok açık gösteriyorlar cinayetleri. İnsanın moralini bozuyor nasıl söyleyeyim çok özele giriliyor yani bir cinayeti canlı gösteriyorlar gibi bir şey. Mesela televizyonda apaçık gösterdiler kadının birinin boğazı kesildi çocuğunun yanında onu çok yayımladılar apaçık gördük çok etkilemişim çok üzülmüştüm yani bu şekilde yayımlamasalar iyi olur aslında (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi medyanın kadın cinayetlerini sunum şekli katılımcılarda üzüntü, korku, acı gibi olumsuz duygulara neden olsa da katılımcıların yarısından fazlasında medyanın kadın cinayetlerini sunum şeklinin, kadın cinayetlerini meşrulaştırdığını ve insanların bu cinayet haberlerini duymaya alıştığı yönünde ortak bir kanı olduğu görülmektedir. Medyanın sunum şeklinin cinayetleri meşrulaştırıcı yönü birçok araştırmacı tarafından kabul edilmiştir. Bu durumu Yegen (2014: 20) çalışmasında, kadın cinayeti haberlerine medyada sıklıkla yer verilmesi ve cinayet haberlerini sunarken “yine kadın cinayeti” “yine kadın” “yine cinayet” gibi kullanılan haber dili söz konusu cinayetlerin sıklığına ve cinayetlere duyulan öfkeyi işaret ederken aynı zamanda kadın cinayetlerini meşrulaştırmakta ve cinayetlerin artmasına olumsuz bir örnek niteliğinde olabilmektedir, şeklinde ifade etmiştir. Yegen’in kadın cinayetlerini meşrulaştıran bir söylem olan “yine kadın cinayeti” ifadesine dikkat çekmesi, kadın cinayetlerinin yaşadığımız çağa egemen olan korku kültürünün bir parçası olduğuna işaret etmektedir. Aynı zamanda katılımcıların bu ifadeleri korku kültüründe normalleştirilen bir eylemin hedefi olma olasılığına yönelik tepkiyi içermektedir. Kadınların, kadın cinayetlerinin sıradanlaştırılmasına verdikleri tepki, aslında kadınların savunmasızlık ve güvensizlik durumuna işaret etmektedir.

Medyanın kadın cinayetlerini sunum şekline dair yaygın olan bir diğer olumsuz etki ise medyanın cinayetleri sunum şeklinin ürkütücü ve korku verici olmasıdır. İnsanların medyada gördükleri cinayet haberine ilişkin bir detayı gündelik yaşamlarında anımsaması onların suç korkusunu daha yoğun bir şekilde yaşamasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda katılımcıların medyanın cinayet haberlerini sunum şeklini ürkütücü bulması, onların hafızasında geçmişte korku veren mağduriyetleri canlandırması yönüyle korku kültürünü derinleştiren bir etmendir. Suç korkusunu açıklayan kuramlardan biri olan Sosyal Problem Yaklaşımı, insanların suç olaylarını yorumlarken toplumsal korku içeren söylentilerin ve medyanın etkisinde kaldıklarını savunusu ile bu durumu açıklamaktadır (Boers, 2003: 1139-1140). Bu bağlamda medya araçlarının suçlara ilişkin yaşanan mağduriyetleri aktarma şekli (olayları abartma ve dramatize etme veya sansasyonel bir haber dili kullanma) suç korkusuna neden olmaktadır (Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214). Bu başlık altında konumuz açısından değerli olan medyada verilen kadın cinayeti haberlerinin sunum

şeklinin katılımcıların suç korkusu üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmaktır. Ancak sadece K5, K6 ve K7, K10 gibi az sayıda katılımcıda medyanın cinayet haberlerini en ince ayrıntısına kadar verilmesine bağlı olarak medyanın cinayet haberlerini sunum şeklinin suç korkusuna neden olduğunu ifade etmiştir. Fakat katılımcıların neredeyse tamamı görüşmenin ilerleyen kısımlarında medyada duydukları cinayet haberlerinden önemli derecede etkilendiklerini ve bu cinayet haberlerinin etkisiyle suç korkusu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bu çalışmada, medyada verilen kadın cinayeti haberlerinin, katılımcıların suç korkusunu önemli derecede artırdığı gözlemlenmiştir. Medyada sunulan kadın cinayetlerinin suç korkusu oluşturmada üzerindeki etkisine ilişkin katılımcı ifadelerine ilerleyen kısımlarda detaylı olarak yer verilecektir. Sonuç olarak katılımcıların çoğu cinayet haberlerinin medyada sık sık ve ayrıntılı olarak verilmesini özel hayatın gizliliği, normalleştirme ve korku oluşturma gibi nedenlerle yanlış bulurken; az sayıda katılımcı etrafındaki tehlikelerin farkına varma, kendini korumak için önlem alma ve ölen hemcinslerinin hakkını aramaya yardımcı olması bakımından haberlerin sunum şeklinin doğru olduğunu düşünmektedir.

3.4. Katılımcıların Doğrudan Suç Mağduru Olma Durumuna İlişkin Bilgileri

Bu çalışma kadın cinayetlerine bağlı olarak yaşanan dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini ortaya çıkarma amacı taşıdığı için çalışmaya dahil olan katılımcıların tamamı etkileşim çevrelerinde yaşanan kadın cinayeti nedeniyle dolaylı olarak suç mağduru olan katılımcılardan seçilmiştir. Ancak suç korkusunu açıklayan kuramlardan biri olan mağduriyet yaklaşımına göre katılımcıların yaşadıkları dolaylı mağduriyet deneyimlerinin yanı sıra daha önce bir suçun doğrudan mağduru olup olmadıkları onların suç korkusuna etki eden önemli bir değişkendir. Bu nedenle katılımcıların kendi yaşadıkları doğrudan mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. Çünkü katılımcıların kendi deneyimledikleri doğrudan mağduriyet deneyimlerini bilmek gündelik hayatta yaşadıkları suç korkusunun doğrudan mağduriyetin etkisinin olup olmadığını ortaya çıkarma ve doğrudan mağduriyet yaşayan katılımcılar ile doğrudan mağduriyet yaşamayan katılımcıların suç korkusu düzeylerinin karşılaştırma fırsatı vermesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda bu tema altında katılımcıların doğrudan mağduriyet deneyimleri hakkındaki bilgilere ve katılımcıların suç algısına yer verilecektir.

İlk olarak katılımcıların gündelik hayatta yaşadıkları suç korkusunu açığa çıkarmak ve katılımcıların doğrudan yaşadıkları suç mağduriyet deneyimini anlamlandırabilmek için katılımcıların kendilerine yapılan ne tür eylemleri suç olarak kabul ettikleri yani katılımcıların suç kavramına yönelik algılarının ne olduğu bilmek önem arz etmektedir. Bu bağlamda katılımcılar suç algısını şu şekilde ifade etmiştir:

Suç herhangi bir cinayet işlemek, birini taciz etmek benim için suçtur (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Taciz, tecavüz, tehdit bir suç yani bana zarar veren, hakkıma giren her şey suçtur (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Suç benim için insan hakkını ihlal eden her şeyi ifade ediyor (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yapılmaması gereken yasak olan bir şeyi yapmak suçtur. Bir insan benim hakkımı ihlal etmesi suçtur. Benim özgürlüğümü kısıtladığı zaman suçtur bu şekilde (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Şöyle söyleyeyim söz verilen ve benim yapılacağına inandığım bir şeyin yapılmaması ya da bana yalan söylenmesi benim için suçtur (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Suç benim için kendim için değerlendirsem bana karşı yapılan ve benim yapılmasından rahatsız olduğum davranış suçtur. Örneğin biri benim beden ya da vücut bütünlüğüme ruh sağlığıma zarar verirse suçtur, hakaret, saldırı hepsi suçtur ya da maddi manevi herhangi bir zarar verirse suçtur (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Kendini geliştirememiş insanlarda merhametin güzel ahlakın, inancın eksik olmasının sonucudur suç. Kendi açımdan konuşursam benim hakkıma geçilen her şey suçtur (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Bana yapılan her türlü haksızlık suçtur. Dövüş, kavga hakkıma giren bana zarar veren her şey suçtur (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

İnsanın razı olmadığı halde ona yapılan her şey suçtur bence. Nasıl söyleyeyim kimse istemez dövülmeyi, öldürülmeyi, hırsızlık yaşamayı. Kadınların canına kastediyorlar çantalarını falan alıyorlar bunlar hiç hoş değil suç bunlar bence (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadelerine bakıldığında katılımcıların birçoğu, suç algısını farklı ifadelerle açıklasa da katılımcılar genel olarak insan hakkını ihlal eden, beden veya ruh sağlığına zarar veren her türlü eylemi suç olarak algılamaktadır.

Doğrudan mağduriyet deneyimi bireyin bizzat kendisinin bir suça maruz kalması anlamına gelmektedir (Mesch, 2000: 49). Suç korkusunu açıklayan kuramlardan biri olan Doğrudan Mağduriyet Yaklaşımına göre, bir suça bizzat maruz kalarak maddi ya da manevi zarar gören birey daha önce suç mağduriyeti yaşamamış kişilere göre suç korkusunu daha yoğun yaşayabilmektedir (Öztürk, 2015a: 81). Bu durum Mesch ve Doran ve Burges'in çalışmalarında şu şekilde özetlenmektedir. Bireylerin geçmişte yaşadıkları suç mağduriyetleri o kişinin suç ve tehlikelere karşı olan hassasiyetini artırmaktadır (Mesch, 2000: 49-50). Mağduriyeti deneyimleyen birey güçsüzlüğünün, çaresizliğinin, eksikliklerinin farkına varmakta dolayısıyla kendine ve diğer insanlara olan güveni azalmakta, mağduriyet sonucu oluşan bu duygusal durum ise suç korkusunu yoğunlaştırabilmektedir (Doran ve Burgess, 2012: 26). Birçok çalışmanın ortaya çıkardığı gibi bireyin daha önce doğrudan suç mağduru olması suç korkusuna etki eden önemli bir etkidir. Bu bağlamda katılımcıların suç korkularına etki edebilecek önemli bir değişken olan katılımcıların doğrudan mağduriyet deneyimine ilişkin bilgiler bu başlık altında verilecektir. Bu bağlamda K4, K6 ve K9 daha önce herhangi bir suç mağduriyeti yaşamadıklarını ifade ederken diğer katılımcıların tamamı farklı zamanlarda ve bağlamlarda çeşitli suçlara maruz kaldıklarını

belirtmiştir. K1 ve K10 daha önce sosyal medya üzerinden bir erkek tarafından rahatsız edildiğini, tehdit mesajları aldığını; K2 eniştesi ve arkadaşı tarafından cinsel suça maruz kaldığını, K3 işe giderken tanımadığı bir erkek tarafından takip edildiğini; K5 evine hırsız girdiğini, kendisine iftira atıldığını, hakaret edildiğini ve büyü yapıldığını; K7 arkadaşlık teklifini reddettiği erkek tarafından takip edildiğini, sokakta sözlü tacize uğradığını ve sosyal medya üzerinden cinsel içerikli, taciz ve tehdit içeren mesajlar aldığını; K8 ise hemşire olarak çalıştığı hastanede hasta yakınları tarafından rahatsız edildiğini ve sosyal medya üzerinden tehdit ve taciz içeren birçok mesaj aldığını ifade etmiştir. Aynı zamanda doğrudan mağduriyet yaşayan katılımcıların neredeyse tamamı yaşadıkları mağduriyet deneyiminin onlar için korku verici olduğunu ifade etmişlerdir.

Daha önceden doğrudan suç mağduriyeti yaşayan katılımcılar doğrudan maruz kaldıkları suçları şu şekilde özetlemiştir:

Yani büyük bir suça maruz kalmışlığım olmadı. Sadece işte Instagram üzerinden benim eski sevgilisi olduğumu iddia eden sürekli sen osun seni bulmayayım diye bana yalan söylüyorsun diye rahatsız eden biri vardı. Sürekli tehdit ediyordu beni küfürler yazıp duruyordu işte seni rezil edeceğim neler yaptığını biliyorum gibisinden saçma sapan mesajlar atıyordu. Siber suç deniyordu galiba o tarz bir suça maruz kaldım onun dışında herhangi bir suça maruz kalmadım (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Kendi öz eniştem halamın kocası evlenmeden önce bana askınlık etti ve bu durumdan ailemin haberi yok. Şöyle ben evleneceğim zamanlar bile bana eniştem evlenemezsin seni kaçıracağım demişti, sonrasında çocuğun olsa da kabul ederim dedi bana. Çok korkmuştum bir şey yapacak diye. Halamın eşi bana göz koymuş meğer ben bilmiyorum tabi bu durumu yani ona eniştem gibi davranıyordum çok samimiydik, sözsiz olarak şakalaşıyorduk benden bayağı büyük çünkü. Bir gün yine annemler evde yok eniştem geldi yine aynı şeyleri söyledi bana üzerime yürüdü bende bıçak çektim evden gitsin diye. Bu durumdan sonra kendimi tamamen çektim. Bu olaydan sonra eniştemle bir daha hiç konuşmadım onun olduğu hiçbir ortama girmedim. O eve geldiyse ya diğer odaya gittim ya evden çıktım. Benim küçük yaşta evlenme sebebim eniştemin bana sarkıntılık etmesinden oldu. Niye bir insan 18 yaşına daha 2 ay varken evlensin ki. Yani bu olaydan sonra diyorum ya kimseye hiçbir şekilde güvenim kalmadı. Bu olaylardan sonra eniştemin eve getirdiği hiçbir şeyi yemezdim. Bu durumu aileme anlatamadım çünkü benim babam çok sinirli başına bir bela almasından korktum. Bu olaydan önce yine bana sarkıntılık yapan biri vardı cinsel organını çıkarmıştı yanımda üzerime yürümüşü. Bende safım tabi o zamanlar ne bileyim öyle bir niyeti olduğunu köydesin televizyonda izlemiyorsun hiçbir şeyi bilmiyorsun o konuda. Bunu öğrendikten sonra o çocuğu suda boğmaya kalktı babam. Yani bunu yapan bir insan babam eniştemin bana yaptığını söylesem ona ne yapmazdı ki diye düşünüyorum. Yani sırf babamı düşündüğüm için kimseye bir şey söylemedim. Anneme hiç söylemedim zaten annemin o yaşadığı olaylardan, teyzemin cinayetinden sonra psikoloji tamamen bozulmuştu anneme bu yüzden en ufak sırrımı bile vermiyordum. Kendi içimde tuttum sadece kız kardeşlerime söyledim kendilerini o adamdan korusunlar diye (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Öyle herhangi bir suça maruz kalmadım bir seferinde sabah işe giderken ufak bir şey başıma gelmişti şöyle. Arkadaşımla sabah işe giderken biri peşimize takılıp takip etmişti. Arkadaşımla poğaça almaya gitmiştik biz çıkana kadar fırının önünde bekledi bizi bir şekilde kurtulduk ama korkmuştuk baya çok rahatsız etmişti bizi. Yani böyle bir olay yaşadığım içinde tedbir almaya çalışıyorum kendimi korumak için (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Şöyle sadece psikolojik olarak insanlardan çok zarar gördüm iftira da atıldı, hakaret de edildi büyü de yapıldı. Onun dışında nişan günümde evime hırsız girdi ve değerli eşyalarım çalındı. Bunun dışında büyük bir mağduriyet yaşamadım ama gözümün önünde dolmuşta yolculuk yaparken bir kadın istismar edildi bu istismar benim tüylerimi diken diken etti bana da

yapabilirdi aynısını. O anda belki ben yaşamadım ama kadının o anki tepkisi ve benim gözümle gördüğüm o an elim ayağım boşaldı. Allah'ım dedim iyi ki de bana yapmadı diye düşündüm mesela beni çok etkilemişti gözümün önünde olması (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Yani öyle çok büyük bir suça maruz kalmadım. Yolda yürürken birkaç defa laf atmışlardı. Saçma sapan asılma sözleri duydum aşırı rahatsız oluyorum bu durumlardan. Yine parkta bir erkek grubu tarafından sözlü taciz oldu. Onun dışında sosyal medya üzerinden de çok rahatsız edildim. Bir erkek tarafından sürekli rahatsız ediliyordum. Sürekli mesaj atıyordu arkadaşlık isteğini kabul etmediğim için takıntılı bir şekilde ısrar ediyordu. Bir seferinde hatta takip etmiş beni evimi öğrenmiş hiç farkında bile değildim. Sürekli evin önüne gelmekle tehdit ediyordu beni. Bir seferinde de arkadaşım ile sahile giderken bir erkek tarafından takip edilmiştik onda da çok korkmuştum akşam saatleriydi ondan beri sahile hep gündüz gitmeye çalışırım akşam hep içkici serserilerin mekânı oluyordu. Bunun dışında bir suça maruz kalmadım açıkçası sosyal medya üzerinden oluyor genelde. Yani rahatsız olduğum konuşmak istemediğim birinin ısrarla mesaj atması taciz gibi geliyor bana. Mesela benim yaşımdan çok büyük, yaşlı yaşlı adamlar bile mesaj atıyor sosyal medya üzerinden anlamıyorum yani. Çok yakın bir arkadaşım sosyal medya üzerinden cinsel organını atmıştı biri o gün bende yanındaydım. Ondan beri tanımadığım bir erkekten gelen fotoğraflı mesajları açmadan siliyorum. Allah'a şükür başka bir suça maruz kalmadım Allah da göstermesin (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Öyle bir suça maruz kalmadım sosyal medya üzerinden tehditler aldığım oldu tanımadığım biri tarafından gündelik yaşamında yüz yüze bir suçla karşılaşmadım (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Evet, hastanede çalışırken hasta yakınları tarafından sözel şiddete maruz kaldım ama fiziksel olarak bir olay yaşamadım. Bir de sosyal medya üzerinden baya rahatsız edildiğim zamanlar oldu özellikle hasta yakınlarından biri takmıştı bana. Arkadaşlık teklifini kabul etmediğim için sürekli rahatsız edici mesajlar atıyordu. Her yerden ulaşmaya çalışıyordu bana. Bir de nöbet arkadaşım saldırdılar gözlerimin önünde mahkemede tanıklık etmişim arkadaşım için o gün de çok korkmuştum (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Katılımcı ifadelerine bakıldığı zaman katılımcıların yarısından fazlasının (üç kişi hariç) çeşitli suçlara maruz kaldıkları görülmektedir. Katılımcıların en çok dijital şiddet gördüğü yani katılımcıların ifadesiyle sosyal medya üzerinden taciz içerikli mesajlar aldığı görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi günümüzde sosyal medyanın insanlar tarafından aktif olarak kullanılması ve ulaşılmak istenen kişiye sosyal medya üzerinden kolayca ulaşabilmenin mümkün olmasıdır. Katılımcıların en çok mağduru oldukları diğer bir suç türü ise sözlü taciz, hakaret, tehdit, gibi sözel şiddet içeren suçlardır. Burada dikkat çeken bulgu ise dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerden oluşan katılımcıların yarısından fazlasının aynı zamanda doğrudan suç mağduriyetini de yaşamış olmaları ve mağduriyet nedeniyle korku duymalarıdır. Bu bulgu bize birçok kadının gündelik hayatta çeşitli suçlara maruz kaldıklarını göstermektedir. Sonuç olarak katılımcı ifadelerine bakıldığında doğrudan suç mağduriyeti yaşayan katılımcıların neredeyse tamamının bir erkek tarafından takip edilme, cinsel tacize uğrama, tehdit edilme gibi yaşadıkları suç mağduriyetleri nedeniyle suç korkusu geliştirdikleri görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada doğrudan suç mağduriyeti yaşamış olma durumunun suç korkusu üzerindeki etkili olduğu ortaya konmuştur. Katılımcılar yaşadıkları mağduriyetin onlar için korku verici olduğunu ifade etmiş olsa da cinsel suç mağduru olan K2 hariç diğer katılımcıların çoğu, doğrudan maruz kaldıkları suçların çok büyük fiziksel şiddet içeren suçlar olmadığını, ilerde daha büyük ve kötü bir suça maruz kalmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler katılımcıların dayak, darp, cinayet gibi fiziksel

şiddet içeren suçların daha büyük ve daha fazla suç korkusu oluşturabilecek suçlar olarak gördüklerini göstermektedir. Bu durum suçun ciddiyet boyutunun suç korkusunu önemli derecede etkilediğini göstermektedir. Tam da bu nokta da bu çalışmada özel olarak kadın cinayetlerinin suç korkusu oluşturma üzerindeki etkisinin ele alınmasının en önemli nedeni, kadın cinayetlerinin diğer suç türlerine göre daha fazla suç korkusu oluşturduğuna ilişkin varsayımdır.

3.5. Kadın Cinayetleri Bağlamında Dolaylı Mağduriyet Deneyimi ve Suç Korkusu

Kısaca hatırlatacak olursak, dolaylı mağduriyet, bireyin bizzat kendisinin değil, başka insanların yaşadığı mağduriyetin bireyi etkilemesi sonucu bireyin mağdur durumuna düşmesidir (Öztürk, 2015a: 83). Dolaylı mağduriyet yaklaşımına göre başkalarının mağduriyet hikâyeleri bireylerde suç korkusunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Usta Baki, 2015: 65). Bireyler doğrudan suça maruz kalmaları da aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdık gibi etkileşim ağlarının mağduriyet deneyimleri ya da medya araçları yoluyla öğrendikleri suç mağduriyet hikâyelerinden etkilenerek suç korkusu yaşamakta ve böylelikle dolaylı mağdur konumuna düşmektedirler (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Bu çalışmada medyanın suç korkusu üzerindeki etkisini ortaya koyan çalışmalara nispeten daha az dikkat çekilen fakat literatüre kazandırılması önem arz eden; bireyler arası iletişimin yani etkileşimin ağlarının (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini, kadın cinayetleri üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çünkü insanlar yüksek düzeyde sosyal etkileşim içinde oldukları, tanışıklık ve arkadaşlık kurdukları kişilerin başına gelen mağduriyetten, kendi çevresinden uzakta meydana gelen bir mağduriyet biçimine göre çok daha kolay etkilenebilmektedir (Snell, 2001: 49). Bu nedenle dolaylı mağduriyet ve suç korkusu arasındaki ilişki incelenirken bireyler arası iletişimin (etkileşim ağlarının) neden olduğu dolaylı mağduriyetin, bireylerin suç korkusu üzerindeki etkisi ihmal edilmemelidir.

Gündelik yaşantımızda ne yazık ki her gün eşinden ayrılmak istediği için öldüren, eski sevgilisi tarafından katledilen, akrabaları ya da hiç tanımadığı birileri tarafından öldürülen tanıdığımız ya da tanımadığımız onlarca kadının, cinayet mağduriyetine şahitlik ederiz (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Kadınlar birebir suç mağduru olmasalar da duygusal ve hassas bir varlık olmaları nedeniyle hemcinslerinin başına gelen bu vb. cinayet mağduriyetlerinden etkilenmekte ve kendileri mağdur olma riski altında görerek suç korkusu yaşamaktadır (Stanko, 1995: 48-49). Bu bağlamda kadın cinayetleri, kadına şiddetin en ağır ve telafisi olmayan bir biçimi olması yönüyle birçok kadının dolaylı mağdur durumuna düşmesine ve suç korkusu yaşamasına önemli derecede etki etmektedir. Türkiye’de her geçen gün artış gösteren kadın cinayetleri etkileri itibarıyla tüm kadınlar için yıkıcı sonuçlar verse de bu cinayetlerin etkisi, mağdurunun birebir iletişim kurduğu, tanışıklık ve arkadaşlık ilişkilerinin olduğu kadınlar üzerinde çok daha fazladır. Yakınlarından birinin cinayete kurban gitmesi nedeniyle dolaylı mağduriyet yaşayan kadınlar, çoğu kez suç mağduriyetini kendisi yaşamış gibi etkilenmekte ve yaşadıkları dolaylı mağduriyetin yıkıcı etkileri

ile uzun yıllar baş etmek zorunda kalmaktadır. Bu yıkıcı etkilerin en önemlilerinden biri ise gündelik yaşamlarını saran suç korkusudur. Etkileşim ağları (aile, arkadaş, akraba, tanıdık) aracılığıyla cinayetin dolaylı mağduriyetini yaşayan birçok kadının suç korkusu yaşamasının sebepleri arasında yakınlarının maruz kaldığı cinayet öyküsü önemli bir rol edinmektedir. Tam da bu noktada bu çalışma, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarındaki kadınların gündelik yaşamlarında suç korkusunun biçimlendirici etkisini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda suça (cinayete) maruz kalan kadınların öykülerine referans ile ortaya çıkan suç korkusunun gündelik yaşamını biçimlendirici etkisi ortaya koyabilmek için öncelikle katılımcıların dolaylı mağdur durumuna düşmesine ve suç korkusu yaşamasına neden olan cinayet öykülerinin bilinmesi gerekmektedir. Kısaca katılımcıların dolaylı mağduriyet yaşatan cinayetin öyküsünü bilmek suç korkusu ile dolaylı mağduriyet deneyimi arasında ilişki kurabilmek ve kadınların gündelik yaşamlarında yaşadıkları suç korkusunu etkileşim ağlarında yaşanan kadın cinayetlerinin etkisi bağlamında açıklayabilmek için kilit önemdedir. Bu bağlamda bu başlık altında tezin çıkış noktası olan cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından oluşan katılımcıların, cinayet mağduru kadın ile yakınlık derecesine ve katılımcıların dolaylı mağdur durumuna düşüren kadınların, cinayet öykülerine yer verilecektir. Sonrasında bu tema altında katılımcıların suç korkusuna referans olan cinayetin, katılımcı üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek adına katılımcıların cinayete verdiği tepkiler, yani katılımcıların cinayet haberini aldıktan sonra yaşadığı duygu, düşünce ve davranışları da katılımcı ifadeleri bağlamında yer verilecektir. Ayrıca bireyler arası iletişimin yanı sıra medya aracılığıyla haberdar olunan kadın cinayetleri de dolaylı mağduriyete neden olmaktadır. Bu bilgiden hareketle katılımcıların dolaylı mağduriyet deneyiminin suç korkusuna etkisini açığa çıkarmak veya medyadan haberdar olunan kadın cinayetlerinin suç korkusu üzerindeki etkisini de hesaba katabilmek adına katılımcıların medyada görüp en çok etkilendikleri kadın cinayetlerinin bilgisine de kısaca yer verilecektir.

3.5.1. Katılımcıların Cinayet Mağduru Kadın ile Yakınlık Derecesi

Bu çalışmanın katılımcıları, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarında (aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdık) bulunan başka bir ifadeyle cinayet mağduru kadın ile yakınlık derecesi olan kadınlardan oluşmaktadır. Dolaylı mağduriyete ilişkin yapılan çalışmalar suç mağduru olan bireyleri tanıyanların daha yüksek risk algısına sahip olduklarını ve daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Mesch, 2000: 47). Bu nedenle katılımcıların cinayet mağduru kadın ile yakınlık derecelerinin bilinmesi bireyler arası iletişimin neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini açıklayabilmek için önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların çalışmamıza konu olan cinayet mağduru kadınlar ile yakınlık dereceleri incelendiğinde, cinayet mağduru K1'in arkadaşı ve akrabası, K2'nin teyzesi, K3'ün komşusu, K4'ün akrabası (kuzenin eşi), K5'in arkadaşı ve akrabası, K6'nın arkadaşı ve köylüsü, K7'nin komşusu ve akrabası K8'in akrabası, K9'un komşusu, K10'un ise akrabasıdır. Katılımcıların genelinin cinayet mağduru kadınlar ile yakınlık derecesi akraba, arkadaş, komşu şeklinde

yoğunlaşmaktadır. Bu çalışma tek bir cinayet mağduru kadının etkileşim ağlarından olan katılımcılardan oluşmamaktadır. Bu çalışmada her bir katılımcının farklı cinayet mağduru kadınların etkileşim ağında olduğu unutulmamalıdır.

3.5.2. Cinayet Mağduru Kadınların Mağduriyet Öyküleri

İnsanların korkuları geçmiş yaşantılarından izler taşımaktadır. Bu nedenle gündelik hayatımızı saran suç korkusunun nedenleri, geçmişte yaşanan bir mağduriyet hikâyesinde gizli olabilmektedir. Bu çalışmanın bulguları da katılımcıların yakın çevresinde yaşanan cinayet öyküsü referans alınarak ortaya koyulmaya çalışıldığı için; katılımcıların dolaylı mağdur durumuna düşmesine ve suç korkusu yaşamasına neden olan cinayet öyküsünün bilinmesi, dolaylı mağduriyetin neden olduğu suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirici etkisini açığa çıkarma bakımından kilit önemdedir. Bu bağlamda bu başlık altında suç mağduriyetleri, çalışmamıza referans olan kadınların cinayet öyküleri, katılımcıların cinayete ilişkin ifadeleri bağlamında yer verilecektir. Her bir katılımcının yakın çevresinde yaşanan cinayete ilişkin bilgiler (kim tarafından öldürmüş, nasıl öldürmüş, ne ile öldürülmüş, nerede öldürülmüş, ne zaman öldürmüş) katılımcının ifadeleri ile verildikten sonra, katılımcıların cinayete verdiği kısa süreli tepkilere, (cinayetin suç korkularını etkileyip etkilemediğine) bu başlık altında kısaca değinilecektir. Katılımcıların cinayet haberini aldıktan sonra ne hissettiğini, ne düşündüğünü, ne yaptığı, neler yaşadığına ilişkin durumları bilmek, katılımcıların dolaylı olarak deneyimledikleri cinayetin suç korkusu üzerindeki etkisini açığa çıkarmak bakımından yol gösterici olacaktır. Cinayetin katılımcı üzerindeki uzun süreli etkilerine (katılımcıların bu cinayetten nasıl etkilendikleri ve cinayetin etkilerine bağlı gelişen suç korkusunun gündelik yaşamlarını nasıl biçimlendirdiğine) ilişkin bilgiler ise ilerleyen bölümde yer alan suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirici etkisi başlığında detaylı olarak verilecektir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların etkileşim çevresinde yaşanan cinayet ve cinayetin suç korkularını nasıl etkilediğine ilişkin ifadeleri sırasıyla şu şekildedir:

K2, teyzesinin, kocası tarafından baltayla öldürüldüğüne ilişkin cinayet öyküsünü şu şekilde anlatmıştır:

Benim teyzem kadın cinayetinden öldü. Şöyle anlatayım olayın nasıl olduğunu. Benim teyzem başka bir köyde evliydi. Teyzem hastalanmış yataktan bile kalkamıyormuş, bizimkilerde yemeğini temizliğini yaparsın, ablana birkaç gün bakarsın diye annemi teyzemin yanına göndermişler. Teyzem hasta yatağında yatarken teyzemin kocası, eniştem anneme sarılmaya kalkmış tabi teyzem yatağından bile kalkamıyor teyzemin gözü önünde anneme musallat oluyor yani. Annem de tabii hemen itmiş eniştemi işte. Neyse bu olaydan bir iki gün sonra teyzemin yanında anneme tecavüz etmeye kalkmış. Bir de anneme diyormuş ki zaten bu ölecek benim de sende gözüm var diyormuş teyzemin yanında. Annem kendini korumak için eline orak almış enişteme de yaklaşırsan seni öldürürüm şeklinde tutmuş orağı. Ondan sonra tabii aradan biraz zaman geçiyor teyzem tabii biraz daha iyileşiyor ayaklanıyor. Yine anneme saldırıyor eniştem teyzemde iyileştiği için tabii biraz daha ikisi birlikte eniştemi itip üstüne kapıyı kilitleyip evden kaçıyorlar. Kaçtıktan sonra jandarmayı falan aramışlar. Hatta o arada da eniştem gelmiş böyle bir şey yok diye inkâr etmiş söylediklerini. Tabi ortada bir delil de olmayınca jandarma serbest bırakmış. Sonra teyzemi de alıp gitmiş eniştem, tabi kalacak yeri de yok kimsede istememiş

teyzemi mecbur gitmiş eniştemle. Tabii gidince teyzeme bayağı şiddet uygulamış eniştem. İşte sonra annem tabii dayanamıyor teyzemi eniştemi elinden kurtarmak için tekrar onlara gidiyor eniştemin olmadığı bir zamanda. Aksi ya eniştem geliyor tabi görüyor annemi tabii orada yine eline bir orak almış teyzem annem eniştem arasında bir arbede olmuş. Tabii o sırada annemle teyzem bir şey yapamıyor, teyzemi annemin gözlerin önünde baltayla öldürüyor. Teyzemi öldürdükten sonra orada anneme tekrardan tecavüz etmeye kalkmış. Annem kaçmış işte oradan nasıl kaçtıysa. Eniştemin teyzemi öldürdüğüne dair cinayet aleti olduğu için jandarma geliyor alıyor işte eniştemi. Hapse girdi ondan sonra da kaç yıl yattı çıktı mı çıkmadı mı hiç bilmiyorum (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

K2 teyzesinin cinayet haberini aldıktan sonra kendisini çok kötü hissettiğini, kimseye güvenmemesi gerektiğini anladığını ve kendini teyzesinin yerine koyduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Teyzemin öldürüldüğünü duyduğumda çok kötü olmuştum. İnsan hiç kimseye güvenmemesi gerektiğini sadece kocasına değil babasına bile güvenmemesi gerektiğini anladım. Kendimi onun yerine koydum hep benim başıma böyle bir olay gelse kardeşime kendi kocam benim gözlerimin önünde hasta yatağında tecavüz etmeye kalksa ne yapardım diye düşündüm hep. Yani benim kocam kardeşime aynı şeyleri yapsa direkt öldürürdüm kocamı. Hiç yaşanmasaydı keşke böyle bir şey, keşke hayatta olsaydı (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

K3 komşusunun kızının erkek arkadaşı tarafından tecavüz edilip sonra öldürüldüğüne ilişkin cinayet öyküsünü kısaca şu şekilde anlatmıştır:

Komşumuzun kızı maalesef böyle bir olay yaşadı uzaktan da akrabamız oluyor. Olayın ayrıntılarını çok bilmiyorum ama şehir dışına gidiyor yaşadığı yerde erkek arkadaşı tarafından arabaya atılıp götürülmüş önce arabada tecavüz etmişler sonra da bedeninde sigara söndürmüş çeşitli işkenceler yapmışlar sonra da öldürmüşler (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

K3 cinayetin yaşandığı günden sonra çevresinde yaşanan suç mağduriyetlerine karşı farkındalık oluştuğunu, insanlara karşı daha çok güvensiz bir tavır takındığını, cinayetin yeni yaşandığı günlerde köye gelen yabancılardan ve sokak aralarında yanından yavaşça geçen arabalardan korktuğunu ifade etmiştir.

Bu olaydan sonra bilinçlendim diyebilirim. Benim çevremde de cinayetlerin yaşanabileceğini gördüm televizyondan ya da tanımadığımız birilerinin başına değil herkesin başına gelebiliyormuş onu anladım bir de tabii kötü insanlarla katillerle bir arada yaşadığımızın daha çok farkına vardım. Bu yüzden biraz daha tedirgin oldum bu olaydan sonra değişiklik anlamında bu olayın hayatıma tedirginlik getirdiğini söyleyebilirim. Bu olaydan sonra yollarda ya da sokak aralarında yanımdan bir araba yavaşça geçince korkardım sanki A. gibi beni de alıp kaçıracaklarını düşünürdüm. Yani belli bir yaşa gelene kadar bu durum fobi olmuştu bende arabalara karşı ayrı bir korkum vardı bu olaydan dolayı. Bir de o zamanlar köyde yaşıyordum farklı birilerini yabancı gördüğümüzde de korkuyordum. Yani bu korkunun en önemli nedeni yaşanan cinayet olayıydı bence. Çünkü cinayet yaşanmadan önce böyle şeylerin olabileceği aklımıza gelemezdi bu yüzden arabalara ya da yabancı insanlara karşı da böyle bir korkum yoktu (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

K5 arkadaşının sevgilisi tarafından işkence edilerek öldürüldüğünü, akrabasının ise kocası (fail katılımcının kuzeni oluyor) tarafından bıçaklanarak öldürüldüğü cinayet mağduriyetini şu şekilde özetlemiştir.

Çocukluk arkadaşım ve uzaktan bir akrabam aynı zamanda arkadaşım oluyordu o öldürüldü. Çocukluk arkadaşım sevgilisi tarafından kötü bir şekilde işkence edilerek öldürüldü. Çok severdim onu hep birlikte geçti çocukluğumuz büyüyünce yollar ayrıldı ama görüşürdük ara ara yakındı evlerimiz. Anlatması da çok zor sevgilisi boş bir arazide tecavüz etmiş, kemerle boğmuş, ağaca asmış sonra da bir dere kenarına atmış cesedini. Diğer öldürülen de anne tarafından akrabamın eşiymi benle aynı yaşıyordu bizim aile gelin gelince tanışıp arkadaş olmuştuk. O bize gelirdi ben ona giderdim iyi anlaşıyorduk yaşıttım olduğu için. Tanıştıktan kısa bir süre sonra öldürüldü çok tanıyamadım. Yeni evlenmişlerdi evde kimse yokken evine biri girmiş her yerinden bıçaklamış baya sürüşme olmuş evde, yatak odasında bıçaklanmış, boğazından sıkılmış halde ölü bulundu kimin yaptığını kimse bilmiyor. Bir Allah biliyor bir de ölen öldüren. Ne kadar doğru bilmem kocası yaptı dediler o yattı içerde (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

K5 arkadaşının kendi mahallesinden tanıdığı bir erkek (maktulün sevgilisi) tarafından öldürülmesinden sonra çok ağladığını ve korktuğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcı cinayetin yaşandığı günlerde korkudan tek başına uyuyamadığını, okula-çarşıya giderken bile faille karşılaşmaktan korktuğunu bu nedenle sürekli arkasına bakarak yürüdüğünü ifade etmiştir. K5 cinayetin ardından yaşadıklarını şu şekilde anlatmıştır:

Bu cinayeti duyduğumda bütün vücudumun gerildiğini hissetmişim. Şok geçirdim yani ilk duyduğumda çok tepkisiz kaldım renkler bile kaybolmuştu gözümde. Çok üzülmüştüm acaba neden oldu buna sebep olan neydi diye çok düşündüm. Nasıl bir erkek bu kadar acımasız olabiliyor diye düşündüm bir hayata başladığım sevgilim dediğin insan sana bunu nasıl yapabilir beni bu konuda çok etkilemişti beni. Mesela o arkadaşımın başına gelen olayda çok korktuğumu korkudan tek başıma uyuyamadığımı bilirim. Daha olay yeniydi kapı çaldığında tedirgin olurduk mesela sanki onun (fail) gözü bizim üzerimizdeymiş gibi tedirginlik olurduk oda bizim mahallede oturuyordu çünkü. Çoğu kez okula falan giderken korkumdan arkama bakarak gittiğimi hatırlıyorum. Arkadaşımı öldüreni de tanıdığım için çok korktuğumu hatırlıyorum. Bazı insanları ona benzetiyordum nasıl kötü etkilendiysem. Olayın yaşandığı zamanlar hep bir tedirginlik vardı yani çarşıya gidince bile acaba biri bana bıçak çıkarır mı diye düşünüyordum. O zamanlar bu tedirginliği çok yaşadığımı ve sürekli ağladığımı hatırlıyorum. Yani bir de öldüren kişi tanıdık yani böyle olunca hiç kimseye güvenmemen gerektiğini öğreniyorsun (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

K6 iki arkadaşının eşi tarafından bıçaklanarak ve tüfekle vurularak öldürdüğüne ilişkin mağduriyet hikâyesini şu şekilde anlatmıştır.

Ablam dediğim bir kişi kocası tarafından defalarca bıçaklanarak öldürüldü. Fotoğrafını gördüğüm zaman yerde kanlar içindeydi. Ve bu cinayetin işlenme sebebi kıskançlık gerçekten çok üzücü. Bir de köyden tanıdığım arkadaşım eşi tarafından tüfekle vurularak öldürüldü ve çocuklarının gözleri önünde oldu bu olay. Çok üzüldüm içim parçalandı, bir erkek, bir eş tarafından böyle bir şeyle karşılaşmak çok üzücü (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

K6 arkadaşının ölüm haberini aldıktan sonra kendini çok kötü hissettiğini ve kendisini arkadaşının yerine koyarak suç mağduru olma korkusu yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir:

İçim yandı bir kadın olarak tabii ki de korktum ve bizim yaşadığımız ülkede böyle bir şey nasıl yapılabilir? Duyduğumda çok kötü olmuştum insan korkuyor ister istemez. Arkadaşımı da kocası öldürdü onun yerine koydum kendimi bir korkuyorsun düşününce acaba bana da böyle bir şey yapılır mı diye çünkü hiç aklımın ucuna dahi gelmezdi arkadaşımın bu şekilde

öldürüleceği ama eşimin bana böyle bir şey yapmayacağını biliyorum bu yüzden korkum biraz olsun hafifliyor (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

K9 komşusunun şüpheli bir yakını tarafından öldürüldüğünü şu şekilde aktarmıştır:

Bizim sitede yaşandı böyle bir cinayet. Üst kat komşum öldürüldü ben evdeyken yaşandı bu olay sitede konuşuldu bazıları eşi öldürdü dedi, bazıları erkek arkadaşı öldürdü dedi. Yani şöyle söyleyeyim üst komşumdu ama olayın nasıl olduğunu neden olduğunu tam bilmiyorum böyle olaylar beni korkuttuğu için sorgulamadım olayın yaşandığı günde çok korkmuştum (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

K9 üst komşusunun kendisi evdeyken öldürüldüğünü, cinayet yaşandığı sırada çığlık seslerini duyduğunu, olayın kendi yaşadığı binada gerçekleşmesi nedeniyle çok korktuğunu ve cinayetin yaşandığı gün korkudan hiç dışarı çıkmadığını belirtmiştir:

İnsan üzülüyor bir de yaşadığım yerde böyle bir olayın yaşanması beni daha çok üzdü. Sonuçta oturduğun yerde bir kadın öldürülüyor. Yani kim öldürürse öldürsün ne için öldürürse öldürsün öldürülmek çok kötü yani. Olayın yaşandığı gün geceydi zaten bende evdeydim olay olduğunda çığlık seslerini duydum eve polisler falan geldiğinde ölmüştü kadın çoktan. İnsan ister istemez tedirgin oluyor çok yakınında yaşanan bir cinayet olunca. O gün sitede polis ambulans falan görünce tartışma sesleri duyunca korkuyorsun yani olayın yaşandığı gün dışarı bile çıkmadım o gün hatta ondan sonra birkaç gün de çıkmamıştım korktuğum için. Yani hem korktum hem üzüldüm bu olaya (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

K4 kuzeninin eşinin kendi kocası (fail katılımcının kuzeni) tarafından av tüfeğiyle öldürüldüğünü şu şekilde anlatmıştır:

Ölen kadın dayımın geliniydi yani kuzenimin eşi oluyor. Kocası öldürdü işte 25-30 yaşlarında ancaydı iki çocukları vardı. Ona da çok üzüldüm kıyamadım gelinimizde iyiydi yani güzeldi, gençti daha. Eşi öldürdü, köyde dedikodusu çıkmış kadının eşin seni aldatıyor diye bunu da duymuş kuzenim işte telefonda arama kayıtlarını görmüş, başka adamla bunu görünce de kaldıramamış. Psikolojisi bozulmuş zaten telefondaki kayıtları görünce bir de etraftan doldurmuş köydekiler karın böyle yapmış şöyle yapmış diye dedikodu olmuş oda duymuş. Duyunca bir hissim gitmiş eve yatak odasında bacaklarından vurarak öldürmüş av tüfeğiyle vurmuş. İşte vurunca kan kaybindan vefat etmiş yani ambulans falan gelmiş ama yetiştirememişler hastaneye bu daha çok yakın bir yıl bile olmadı. Olay olduğunda çocukları dışardaymış bağırtı duyunca herkes içeri girmiş bir çıkmışlar ki her taraf kan, kan kaybindan da vefat etmiş. Kocası hapiste şu anda 6 sene vermişler ceza olarak aldatma olduğu için, telefonlarda kanıt olduğu için cezası indirildi 6 yıl vermişler (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

K4 akrabasının ölüm haberini aldıktan sonra kendi çocuklarının başına gelmiş gibi üzüldüğünü, failin cinayet işlemesini hiç beklemediği biri yani kendi kuzeni olması nedeniyle daha çok güvensizlik ve üzüntü yaşadığını şu şekilde belirtmiştir:

Bunu duyduğumda çok üzüldüm çok ağladım çocuklarına üzüldüm, eşine üzüldüm, kendine üzüldüm. En çok da ölene üzüldüm öldü gitti gençliğim gitti diyerekten yani böyle. Tanıdığım bildiğim biri olduğu için daha çok üzüldüm yani çok canım sıkıldı duyunca. Aynen tabii bir korku duyduk kendimize dair çocuğumuzun çoluğumuzun başına da böyle gelse ne yaparız diye düşündük kendine başımıza gelmiş gibi üzüldük zaten duyunca. Aynı işte kendi çocuğun vefat etse nasıl hissedersin aynı öyle hissettim bunu duyunca dünyam yıkıldı yani Allah kimsenin

başına vermesin yani. Öldüren zaten öyle bir çocuk değildi çok mazlum bir çocuktuk kimse böyle bir şey yaptığına inanmadı o zaten yapmıştır diyen kimse olmadı. Yani kimse inanmadı bir anlık cinnetle öldürmüş milletin doldurmasına geldiği için ne yaptığını bilememiş o gün işte kimin ne yaşayacağı belli olmuyor bu dünyada (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

K8 bir akrabasının kimliği belirlenememiş kişi tarafından bıçakla öldürüldüğünü cinayeti duyduğunda çok korktuğunu kısaca şöyle ifade etmiştir.

Uzaktan bir akrabamız öldürülmüştü bıçaklayarak bir gün eşi yokken eve biri girmiş o öldürmüş kimin yaptığını hala bilmiyoruz. O zaman biraz daha küçüktüm tabi üzerinden yıllar geçti bu cinayetin ama hala aklımda. Zaten duyunca çok korkmuştum bir de çocuğum o zamanlar daha ilk defa böyle bir şeye şahit olmuştum o zamanlar böyle şeyler yaşanmıyordu çok fazla. Dünyada kötü insanların olduğunu ilk o zaman fark etmişim ben (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

K10 akrabasının düğünün ertesi günü evinde ölü bulunduğunu; cinayeti duyduktan sonra çok üzüldüğünü, korktuğunu ve geceleri yatarken cinayetin sürekli aklına geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca faili tanıdığı için güvensizlik duygusunun daha da güçlendiğini şu şekilde ifade etmiştir.

Maalesef uzaktan bir akrabamız ablam dediğim biri öldürüldü eşi tarafından düğün bittikten sonra ertesi sabah evinde ölü bulundu yani yakın çevremde yaşandı bu olay. Yani o zamanlar küçüktüm çok korkmuştum duyunca nasıl böyle bir şey olduğuna inanmadım. Yani sonuçta tanıdığımız birisi öldürdü onun nasıl böyle bir şey yaptığına dair bir düşünce oluyordu sürekli insanın başta inanası gelmiyor yani bakıyorsun ki o yapmış. Yani bu bir gerçek her türlü insanı üzüyor ve içine bir şüphe düşüren bir durum ister istemez de korkuyorsun yakın çevrede yaşanıyor çünkü bu olay o bile öldürdüyse herkes her şeyi yapabilir. Özellikle ilk duyduğum zamanlarda sürekli aklıma geliyordu gece uyurken bile onu düşünüyordum. Yani zaten çevrede yaşandığı için herkes bu olayı konuşuyor o zamanlarda bir şekilde etkilenmemen mümkün değil. Yani bir de gencecik bir kız ölen evleniyorsun yani hayallerin var ve kötü bir şekilde öldürüyorsun yani çok üzücü. Yani tamam haberlerde duyuyoruz uzaktan birinin öldürülmesi seni üzüyor ve etkiliyor ama yakınlarında cinayetin yaşanması seni daha çok etkiliyor (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

K7 komşusunun erkek arkadaşı tarafından çeşitli işkenceler yapılarak ve tecavüz edilerek öldürüldüğünü şu şekilde aktarmıştır:

Komşumuzun başına gelmişti öyle bir cinayet aynı zamanda köylümüzü. Nasıl anlatsam ki anlatırken bile zor. Ben o zamanlar küçüktüm tabi kuzeni ile yaşıt olduğum için sürekli evlerine giderdim. Yine bizimle aynı mahalleden bir erkek arkadaşı varmış işte anlatılana göre bizim buralarda dağlık bölgeler var bağ evleri var işte onunla bağ evlerine gitmişler bir gün birlikte. Orada sanırım tecavüz etmiş kıza sebebini bilmiyorum açıkçası tam olarak yani anlatırken bile ürperiyorum açıkçası işkence ederek öldürmüş. Boynundan kemerle ağaca asmış, öldürürken birkaç arkadaşından yardım almış sanırım. Öldürdükten sonrada baraj yakınlarına atmış diye duydum. Hani bu şekilde anlatılmıştı o zamanlar üstünden çok zaman geçti ama anlatılanların hepsini çok net hatırlıyorum çok etkilemişti beni çok korkmuştum. Hatta kadın cinayetlerinden ilk kez bu olayı duymuştum tanıdığın biri sonuçta çok samimi olmasam bile gördüğüm konuştuğun birisi. Cesedi bulunduğu yüzünün tanınmaz bir halde olduğunu söylüyorlardı mesela. Konuşulanların her ayrıntısını hatırlıyorum açıkçası mih gibi kazanmış sanki aklıma çocukluk travmam bile olabilir bu olay benim. Belki de çocukların yanında konuşulmaması gerekiyor bunların. Öldürüldüğü yeri göstermişti mesela ablam hala oradan geçerken bir garip oluyorum. Birebir şahit olmadım ama insanların konuştukları da çok etkiliyor herkes konuşuyordu bir de o sıralarda mahallede herkese duymuştu küçük bir mahalle herkes tanıyor yani birbirini. Yani bir insanın akıl edemeyeceği kadar canice. Bir de böyle hani çok tatlı bir

kızdı yani becerikliydi bayağı el becerisi çok iyiydi mesela gösteriyordu bize yaptığı el işlerini. Çok üzücü yani hiç düşünemezdim böyle bir şeyden öleceğini yani onun gibi sakın birinin böyle kötü bir şekilde öldürüleceği hiç aklıma gelmezdi çok üzmüştü bu olay beni (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

K7 cinayeti duyduktan sonra çok korktuğunu, uyuyamadığını, katil bir süre bulunamadığı için korkudan dışarı çıkamadığını ifade etmiştir. K7 cinayeti duyduktan sonra yaşadığı duyguları şu şekilde aktarmıştır:

Yaşadığın yerde, tanıgın birilerinin başına gelince daha çok etkileniyorsun tabii insan böyle olunca fark ediyor birazda herkesin başına gelebilir. Allah korusun. Mesela bu yaşanan cinayetlere baktığım zaman komşumuzun kızını anlatmıştım ya hani bu benim ilk duyduğum cinayetti mesela. Bu olaylardan olunca tek başına bir şey yapmakta zorlaşıyor tabi istediğin gibi gezip dolaşamıyorsun. Zaten olayı duyunca çok etkilenmişim korkmuştum. Çok iyi hatırlıyorum öldürüldüğü gün hava yağmurluydu sabaha kadar uyuyamamıştım hemen alt sokağımızdaki eve cenazesi gelmişti çünkü. Bir de katil bizim mahalledendi çok iyi hatırlıyorum bulunup tutukluğuna kadar dışarı çıkamamıştım. Bir de isim olarak biliyordum katili ama hiç görmemişim. Hani insanlar da konuşuyorlardı tabii soruyordum anneme tip olarak nasıl biri ya karşılaşırsak falan diye. Çünkü herkes konuşuyordu hala aranıyor bulunamadı belki buralardadır birine daha bir şey yapar diye huzursuz oluyordum. Tabii insanlar böyle konuştukça doğal olarak korkuyorsun yani. Bu haberi duyunca nasıl güvenmiş ona da tek başına bir yerlere gitmiş onunla diye çok düşünmüştüm yani hiç mi tanıyamamış diye düşündüm ama güvenmek onun suçu da değil sonuçta kimse öldürülmek istemez. Bu durum tabii ki benim korkularım artırıyor belki bu olaylar olmasa benim hiç başka biri tarafından öldürülebileceğim ihtimali belki de hiç aklıma bile gelmeyecekti. Yani tabii ki de bir şekilde korku oluşuyor bu olaylar yaşandıkça insanlara istesende güvenemiyorsun (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

K1 hem akrabasının hem de çocukluk arkadaşının cinayet mağduru olduğunu ifade etmiştir. İlk olarak K1 akrabasının eşi (katılımcının kuzeni) tarafından öldürülmesinin ardından büyük bir şok yaşadığını ve çok korktuğunu ifade etmiştir. Ayrıca K1 bu cinayeti duyduktan sonra uyuyamadığı cinayeti şu şekilde özetlemiştir:

Cinayet olarak yakın çevremde annemin kuzeninin eşiydi işte annemin kuzeniyle yeni evlenmişlerdi evlendikten 3 hafta sonra bıçaklanarak öldürüldü. Ailemize gelin gelmişti ölen x. kişisi yeni tanışmıştık ama aynı sofraya oturduk yemek yedik, birlikte düğün alışverişine çıktık, evini birlikte temizledik yerleştirdik, düğünlerinde bulunduk. Bıçaklanmış halde evindeki yatak odasında ölü bulunmuş ve bunu yapanın eşi yani abi dediğimiz vakit geçirdiğimiz kişi olduğunu öğrendik. Yani ölene de üzülüyorsun hapse girene de. Tabii inanamadık biz bu duruma hani nasıl böyle bir şey olabilir diye çünkü bunu yapacak biri değildi. Yani bu cinayet işleyenin akrabamız olması şokunu uzun süre atamadık üstümüzden ailesi de atamadı zaten çok yıkıldılar. Yani bu bizim üzerimizde çok ciddi baskı ve korku oluşturdu. Yani abi dediğimiz bildiğimiz, tanıdığımız yüz yüze baktığımız birinin bir kadını öldürmesi çok kötü bir durumdu bizim için ve çok da şaşırmıştık buna. Hapishaneden çıkıp izne geldiğinde bile bir ürperdik bir tedirgin olduk birine bir şey yapar mı diye. Herkes bir çekimser kaldı konuşup konuşmamak konusunda çünkü kimse kabullenemedi içine alamadı tekrardan eskisi gibi olamadık hiçbir şekilde bir yabancı oldu bize o da giremedi zaten içimize. Olayın nasıl etkilediğine ilişkin şöyle anlatabilirim olayı kaç yerinden bıçaklanmış nereden bıçaklanmış nasıl olmuş hep böyle konuşuldu akrabalar arasında. Bu olay uzun bir süre uykularımızı böldü bizim (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

K1 çocukluk arkadaşının sevgilisi ve birkaç arkadaşı tarafından cinsel istismara uğradığını, üzerine çamaşır suyu döküldüğü, kafatası ve dişleri kırıldığını çeşitli işkencelerle öldürüldüğünü ifade etmiştir. K1 bu cinayeti duyduktan sonra tüylerinin ürperdiğini, eve katil girecek korkusu ile

aynı odada birkaç kişi uyuduklarını ve kapıları sıkı sıkı kilitlediklerini ifade etmiştir. K1 arkadaşını mağdur eden cinayeti ve cinayetin arından yaşadıklarını şu şekilde anlatmıştır:

Diğer şahit olduğum cinayet y. adlı çocukluk arkadaşımın aynı zamanda komşumuzun oluyordu onun başına geldi. Çocukluğumuz geçmişti onunla hep birlikte oynardık yani zaten çok yakındı evi bize komşumuz oluyordu aynı zamanda. Annesini küçük yaşta kaybetmişti üvey annesinin yanında kalıyordu. Y.'nin bir erkek arkadaşı olacağına bile düşünemezdim açıkçası çünkü derslerine çok bağlı azimli ve okumayı çok seven bir kızdı. Gelecekte bir meslek sahibi olmayı çok isterdi bunun için çabalarla hep zaten. Yani böyle bir olayın onun başına geldiğini duyduğumuzda çok daha farklı etkilendiğim çünkü hiç tahmin edemeyeceğimiz bir kişiydi. Yani bu duruma nasıl geldi nasıl böyle biriyle hani sevgili oldu? Nasıl güvendi ona? Sürekli bunu sorguladık yani. Çünkü işlenen cinayet tüyler ürpertici yani. Maalesef birkaç kişi tarafından cinsel istismara uğraması kafatasının kırılması üzerinde sigara söndürülmesi, anlatılanlara göre dişi kırılmış üzerine çamaşır suyu dökülmüş galiba bir de. Ortadan kaldırmak için üzerine çamaşır suyu dökmüşler bütün el izlerini silmek için bayağı uğraşmış. Sanırım beyni konuşturulması diye kafatasına darbe almış kırıklar varmış yakalanmamak için cinayetin izlerini kaybetmek için her şeyi yapmış. Sanki böyle planlanmış da yapılmış gibi belki de planlandı. Yani bu durum benim için böyle aşırı ütöpik bir şeydi akıl almaz bir durumdu? Hani her detayı tüyler ürperticiydi. Yani çünkü aklı başında olan bir insanın bunları yapabilmesi çok canice geliyor insana, aklı almıyor insanın. Yani hani artık öldürölme durumu var ortada bu zaten çok korkutucu iken hani neden üzerinde sigara söndürüyorsun, zaten ölmüş neden kafatasını kırmaya çalışıyorsun, tecavüz ediyorsun yani hepsini ayrı ayrı aklım almıyor üzerinden yıllar geçti ama hala aklım almıyor ve anlatırken bile bir tuhaf oluyorum hala. Hiçbir yerinden tanınmayacak kadar kötü bir cinayete maruz kalması gerçekten çok tüyler ürpertici. Anlatırken bile çok kötü ama maalesef yaşandı bu olay keşke hiç böyle bir kötü olay başına gelmeseydi herkes kahroldu. Yani bizi bile çok etkiledi bu olay günlerce aklımızdan beynimizden silinmedi bu ölü bulunduğu barajın adını duyunca bile bir ürperdik yani. Yani o zamanlar hep böyle bir tedirgin oluyorduk çünkü babam şehir dışına çalışmaya gidiyordu evde erkek yoktu amcamın eşi babaannemlerle birlikte kalıyorduk. Şöyle anlatayım size cinayeti duyduktan sonraki gece bir tane odaya 13-14 kişi doluşup korkudan hepimizin aynı odada uyuduğunu bilirim. Hatta kapının arkasına da bir şeyler koyduğumuzu hatırlıyorum kimse giremesin diye. Bir de evi çok yakındı birkaç tane ev aramızda sokak bile yok. Tabii o zamanlar bulunamamıştı katil bir de bizim mahallede yaşıyordu öldüren. Bir tanesi yakalanmıştı diğer ikisi aranıyordu katillerin o yüzden evde bile tedirgin oluyorduk. Olabilecek bir şey değil ama sanki hani eve girecekmiş gibi hissediyorduk düşünüyorduk yani bunu. Yani belki de daha çocuk aklıydı daha fazla korkuyordum bir de bizi koruyacak bir erkek yoktu evde babam yoktu. Yani aciz ve güvensiz hissediyorduk doğal olarak kendimizi. Yolda gezerken bile hep böyle bir tedirgin geziyorduk karşımıza ya çıkarsa diye gece yatarken kapıları kaç defa kilitleyip yattığımız hatırlıyorum. Yani günlerce aklımızdan çıkmayan bir cinayettir maalesef. Yani dediğim gibi kadın cinayetleri o zamanlar çok fazla yaygın değil yani böyle ulu orta cinayetler işlenmiyordu. Yani bu durum tanıdık birinin başına gelince çok büyük etki yaratmıştı bizde. Çok fazla konuşulmuştu ciddi bir şekilde önemsenmişti ve üzerinde durulmuştu bu konunun. Şu an yaşadığım suç korkusunun geçmişte şahit olduğum cinayetlerin yansıma olarak görüyorum ben (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde, katılımcıların cinayet mağduru yakınlarının, genelde eşleri ve sevgilileri tarafından bıçaklanarak, tüfekle vurularak, işkence dilerek, kesilerek ve boğularak öldürüldüğü görülmektedir. Katılımcıların yakınlarını mağdur eden cinayetten önemli derecede etkilendikleri, bu cinayetin katılımcılarda üzüntü, şok, korku, tedirginlik, farkındalık ve güvensizlik gibi tepkilere neden olduğu görülmektedir. Bu durumu detaylı olarak açıklayacak olursak; katılımcıların genellikle yakınlarını öldüren kişileri tanıması ve cinayet işlemesini hiç beklemediği kişiler tarafından cinayetin işlenmesi katılımcılarda güvensizlik ve şoka neden olmuştur. Katılımcıların yakınlarının cinayet işlemesini hiç beklemediği erkekler tarafından öldürülmesi katılımcıların çevresindeki insanlara şüpheyle yaklaşmasına sebep olmuştur. Ayrıca

kadın cinayetlerinin medya ya da uzaktan bir yerde değil, bizzat katılımcının kendi çevresinde yaşanması katılımcıların “benim başıma gelmez algısının yıkılmasını” ve “kadın cinayetlerinin gerçekliğine ilişkin farkındalıklarının oluşmasını” sağlamıştır. Başka bir deyişle bu durum katılımcıların yakınları gibi kendilerinde bir gün suç mağduru olabileceğine ilişkin korku duymalarına sebep olmuştur. Yakın çevresinde yaşanan cinayetin ardından, katılımcıların “gece uyuyamaması”, “tek başına dışarı çıkamaması” “benim başıma da gelir mi düşüncesine kapılması” “kapıları sıkı sıkı kilitlemesi” “her an katil ile karşılaşacak gibi tedirgin olması” “köye gelen yabancılardan ve yanından geçen arabalardan korkması” “sürekli arkasına bakarak yürümesi” gibi katılımcıların yaşadığı durumlar; katılımcıların yakın çevresinde yaşanan cinayetin katılımcılarda suç korkusuna sebep olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle katılımcıların dolaylı mağdur durumuna düşüren cinayet katılımcıları önemli derecede etkilemiş katılımcıların suç korkusu yaşamasın neden olmuştur.

Kadınların birçoğu yakın çevresinde yaşanan cinayetler kadar medyada gördükleri cinayetlerden de önemli derecede etkilenmekte ve gündelik yaşamlarını bu cinayetin etkisiyle biçimlendirebilmektedir. Bu bağlamda medyada verilen ve infial yaratan cinayet öyküleri de katılımcıları dolaylı mağdur durumuna düşürdüğü ve suç korkusuna önemli derecede etkilediği için katılımcıların medyada aracılığıyla haber aldıkları ve en çok etkilendikleri kadın cinayetlerine bilmek önemlidir. Bu nedenle ilerleyen bölümlerde değinilecek olan kadın cinayetlerin katılımcıların gündelik yaşamını biçimlendirme üzerindeki etkisini detaylı olarak açıklayabilmek adına katılımcılara medya aracılığıyla haberdar oldukları hangi kadın cinayetinden en çok etkilendikleri sorulmuştur. Bu konuya ilişkin olarak katılımcıların büyük bir kısmı tek kaldığı minibüste, tecavüz girişimine direndiği minibüs şoförü tarafından öldürülen Özgecan Aslan cinayetinden, en çok etkilendiklerini ifade etmiştir (K1, K3, K4, K5, K6, K7, K10). İkinci olarak katılımcıların birçoğu kaldığı yere giderken hiç tanımadığı biri tarafından samuray kılıcıyla öldürülen Başak Cengiz cinayetinden de çok fazla etkilendiklerini belirtmiştir (K1, K5, K7, K8, K10). Üçüncü olarak katılımcıların bazıları, evinin önünde tanımadığı biri tarafından bıçaklanan Ceren Özdemir cinayetinden (K7, K10, K4), erkek arkadaşı tarafından üstüne beton dökülerek yakılan Pınar Gültekin cinayetinden (K1, K7), ayrılmaya çalıştığı kocası tarafından kızının gözleri önünde boğazı kesilerek öldürülen Emine Bulut cinayetinden (K5, K9) çok etkilendiklerini belirtmiştir. Bunun yanı sıra K5, erkek arkadaşı tarafından testere ile kesilerek öldürülen Münevver Karabulut cinayetinden K8, ayrılmaya çalıştığı erkek arkadaşı tarafından fuhuşa sürüklenen ve öldürülen Aleyna Çakır cinayetinden çok fazla etkilendiğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin olarak bazı katılımcıların medyada görüp en çok etkilendiği kadınların cinayet öykülerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ceren Özdemir'den bayağı etkilenmişim eve giderken tanımadığı biri tarafından bıçaklanmıştı. Yani bir cinayet olduğunda sürekli sebep aranıyor ya bu saatte dışarı çıkmasaydı, bunu giymeseydi, evine gitmeseydi diye kadınlar her şekilde öldürülüyor ki. Yani Ceren kendisini öldüren kişi tanıımıyormuş bile ne yapmamız gerektiğini bilmiyorum kadınlar olarak yoldan geçerken evimize giderken bile öldürülebiliyoruz. Özgecan olayında da mesela otobüste evine

giderken öldürüldü kız ya! Biz nasıl koruyacağız bu şekilde kendimizi kapı dışarı çıkmamamız mı gerekiyor? Gerçekten bilmiyorum (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Bütün ölenler insan sonuçta hepsine de çok üzülüm duyduklarımın. Yani herkes Allah'ın kulu vicdanı olan herkes de üzülür zaten. Ama işte kılıçla öldürülen kızımız vardı bir de kapısının önünde öldürülen bir kızımız vardı o ikisine çok üzülüm. Otobüste öldürülen bir kızımız vardı ona da çok üzülüm. Herkes bir can taşıyor yani ölenlerin hepsine üzülüyorum. Herkesin çocuğu var çocuğu var, annesi var, babası var. Biz çocuklarımızı gözümüzün önünden uzaklaştıramıyoruz her şeyden sakınıyoruz. Besliyoruz, büyütüyoruz, okutuyoruz başkası geliyor öldürüyor. Azgın köpek bu kızlarımızı öldürenler hepsini keseceksin bunların (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Başak Cengiz cinayeti çok etkilemişti beni. Mimardı sanırım Ankara'dan İstanbul'a eğitime gitmiş ve kılıçla hiç tanımadığı biri tarafından sokak ortasında durduk yere öldürülmüştü öldürüldüğü aletin kılıç olması çok daha korkunç. Cinayetten sonra annesinin feryatları, nişanlısının konuşmaları çok üzmüştü beni çok etkilenmişim bu cinayetten (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Emine Bulut cinayetinin beni etkilemesinin sebebi çocuğun annesinin gözleri önünde öldürülmesinin çaresizliği idi. Beni çok etkilemişti o çocuğun bağırması. O çocuğun sonraki yaşamındaki travmasını düşünemiyorum çok büyük bir travma bu. Düşündüm yani bu çocuk bu olayı nasıl atlatacak neler geçirecek aklından nasıl silecek babasının annesine yaptığı bu şeyi işin acı ve kötü tarafı bu diye düşünüyorum. Bu olayda yeri geldi direkt yeğenlerimi o çocuğun yerine koydum. Ne kadar büyük bir acımasızlık ya karşıdaki bir anne yanındaki senin çocuğun düşünsene o çocuğun ilerideki yaşayacağı hayatı, insanlara güveninin nasıl yok olacağını, şimdi düşünüyorum da o çocuğu bitiktir belki de ne kadar zor. Bu yüzden çok etkilemişti beni. Bir de Münevver Karabulut cinayeti beni çok etkiledi. Yani sevdiğim dediğin, canım dediğim birinin seni katletmesi bu yüzden hiç kimseye güvenmemem gerektiğini, insanların ikiye bölünmüş olduğunu anladım bu cinayetten sonra. Düşünsene sevgi mesajlarının sözcüklerinin ardından bir tane valizi konulup çöpe atılıyor. Özgecan da şöyle hiçbir suçu olmayan masum bir kız mesela bir yolculuğa çıkıyorsun ve bu yolculukta nefsi kirlenmiş nefsi duyguları kabardı diye öldürülmesi beni çok derinden yaralamıştı. O kız o şekilde çok sahipsiz çok korumasız sen ona her şeyi yapabileceğini biliyorsun ve onun hiçbir şeyden haberi yok ne kadar savunmasız karşımadaki insanlara karşı diye düşündüm (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

En son öldürülen bir bayan vardı Başak Cengiz. Tabii ki bütün kadınlara çok üzülüyorum. Sonuçta hayallerine ulaşmış, mesleğini eline almış bir kız çalışmak için bir yere gidiyor. Nişanlısı vardı yanlış hatırlamıyorsam bir hayali vardı öldürülme nişanlısı ile evlenecekti belki. Belki birçok şeyin hayalini kurmuştu öldürülmeden önce. Büyük ihtimalle annesi babası onu bugünlere getirmek için çok uğraşmıştır. Başına böyle bir şey geleceğini bilmiyordu ve bir canı tarafından öldürüldü. Bu cinayet ben de şöyle bir etki bıraktı başımıza ne zaman geleceğini kimden zarar göreceğimizi hiç bilmiyoruz. Sonuçta iş için gittiği bir yerde hiç tanımadığı biri tarafından öldürüldü çok etkilemişti beni bu yüzden. Aleyna Çakır cinayetinin beni etkileme sebebi Aleyna'yı öldüren Ümitcan'ın tutuklanmamasıydı. Birçok cinayet işleyip içeri alınmaması beni çok sinir etmişti yani. Hatta Aleyna'dan sonra bir kızı daha öldürdü eğer tutuklansa o kız ölmeyecekti. Aleyna gibi evden kaçan ve yanlış insanlara güvenen kızlarımız var. Yani o da genç bir kadın sonuçta hayalleri vardı yanlış bir ilişki kurması onun için ne yazık ki cinayete sonuçlandı. Ve o kız yanlış bir ilişki kurduğunun bilincinde değildi ailesinden koparıldı yaşam hakkı elinden alındı bunlar kötü şeyler (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

En çok etkileyen çocuğunun yanında boğazı kesilen kadın cinayeti sürekli gösterdiler çünkü haberlerde açık bir şekilde. Kız çocuğunun sesi duyuluyordu ve kadında bağıırıyordu çok kötüydü çok fazla etkiledi bu beni. Bir de çok yayınlandı hala da gündeme geliyor ara ara. Cinayetin kızının yanında yaşanması beni en çok etkileyen şeydi. Allah korusun ve kimsenin başına vermesin böyle bir şeyi hiçbir kadın ölmesini hiçbir kadının başına çocuğun başına gelmesin böyle şeyler (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Yani Başak Cengiz de şöyle etkiledi sokakta yürüyorsun sokak ya! Aniden gelip tanımadığın birisi seni öldürüyor. Böyle şeyler bu ülkede olmamalı bence genç sokakta yürürken yanımdan

bir erkek geçse arkamdan bir erkek yürürse çekiniyorum yani huzursuz oluyorum. Sana da böyle bir şey olabilir. Çünkü o kızın da bir suçu yoktu yani sokakta yürürken öldürülürse herkesin başına gelebilir bu. Yani her şey bir cani ile karılamaya bakıyor bir anda saçma sapan biri yüzünden ölüyorsun (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki ifadelere bakıldığında katılımcıların medyada aracılığıyla haberdar oldukları cinayetler arasında en çok Özgecan Aslan, Başak Cengiz ve Ceren zdemir cinayetinden etkilendikleri görülmektedir. Katılımcıların medya aracılığıyla haberdar olduğu bu ve diğer kadın cinayetleri, katılımcıların üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Katılımcıların cinayet mağduru kadınların ölüm hikyelerini duyduklarında çok üzüldükleri ve kendilerini mağdurun yerine koyarak suç korkusu yağadıkları görülmektedir. Ayrıca hemcinslerinin sokakta, minibüste, kafede hiç tanımadığı birileri tarafından vahşi bir şekilde öldürülmüş olması katılımcılarda güvensizlik, kızgınlık ve korku duygusuna neden olmuştur. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların hemcinslerini canice öldüren faillere olan kızgınlıkları en açık haliyle görülmektedir. Sonuç itibarıyla cinayetlerin detaylarının medyada en açık haliyle sunulması ve kadınların ldrlme biçimlerinin korku verici olması, gündelik yaşamın sıradan eylemlerini yaparken hiç tanımadığı biri tarafından öldürülmesi katılımcıların bu cinayetlerden etkilenmesinin en önemli sebeplerindendir. Bu bağlamda medyada verilen kadın cinayetleri katılımcıları dolaylı mağdur konumuna düşürmesi ve suç korkusuna neden olması bakımından önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada medya ve bireylerarası iletişim aracılığıyla oluşan dolaylı mağduriyetin suç korkusunu önemli derecede yoğunlaştırdığı tespit edilmiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde medya ve bireyler arası iletişim aracılığıyla haberdar olunan cinayetlerin katılımcıların suç korkusu üzerindeki etkisine ve korkunun gündelik yaşamlarını nasıl biçimlendirdiğine detaylı olarak yer verilecektir.

3.6. Kadınlar ve Suç Mağduru Olma Korkusu

Günümüzde kadınları hedef alan suçların artış göstermesiyle birlikte suç korkusu hemen hemen her kadının yağadığı önemli bir problem haline gelmiştir. Türkiye’de son yıllarda artış gösteren kadın cinayetleri başta olmak üzere kadınların çeşitli suçlara maruz kalma durumları, kadınların suç korkusunu yoğun olarak yaşanmasına neden olmaktadır (nal Reşitoğlu, 2017: 53). Bu alışma genelde kadına şiddet özelde ise kadın cinayetlerinin sebep olduğu suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirici etkisi ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu nedenle kadınların gündelik yaşamını biçimlendirecek kadar güçlü bir etkiye sahip olan suç korkusunun, kadınlar özelinde ne ifade ettiğini detaylandırmak araştırmanın amacına ulaşması bakımından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda kadınlar ve suç mağduru olma korkularını detaylı bir şekilde ele almak adına bu tema altında kadınların suç korkusu kavramına yönelik algıları, kadınların mağduru olmaktan en çok korktukları suçlar ve kadın olmak ve suç korkusu arasındaki ilişkiye yönelik düşüncelere ve son olarak kadınların suç mağduru olma riski durumunda suçtan korunma stratejilerine yer verilecektir.

3.6.1. Kadınların Suç Korkusu Kavramına Yönelik Algıları

Suç korkusu insanların geçmiş deneyimlerine dayanması, öznel duygusal değerlendirmeleri ve farklı duygusal tepkileri içermesi nedeniyle üzerinde net bir tanımlama yapılması güç bir kavramdır (Dubow vd., 1979: 1). Suç korkusu kavramı üzerinde tanımlama yapma güçlüğü araştırmaya dahil olan katılımcıların tanımlamalarında da kendini göstermiştir. Katılımcılara suç korkusu nedir? Ya da suç korkusu sizin için ne ifade ediyor? şeklinde yöneltilen soru karşısında katılımcılar, suç korkusunu farklı ifadelerle tanımlamışlardır. Genel olarak katılımcılar suç korkusunu sürekli tedirginlik, endişe veya kaygı halinde olmak, başıma bir şey gelir mi korkusu duymak, sürekli etrafı kolaçan etmek gibi psikolojik duygular ile ifade ederken bazı katılımcılar ise suç korkusunu cinayet, taciz, tecavüz, çocuk istismarı gibi mağduru olmaktan korktukları suç olaylarına karşılık geldiğini ifade etmiştir. Genel kanıdan farklı olarak suç korkusunu farklı şekillerde tanımlayan K2, K4, K8 kendileri için suç korkusunun çocuklarının başına bir zarar gelmesinden korkma durumunu ifade ettiğini; K3 ise suç korkusunu, suç mağduru olmamak için işe giderken kalabalık yerleri tercih etme, güzergâh değiştirme; K9 hava karardığında dışarı çıkmama ve تنها yerlerde tek başına bulunmama gibi kendini koruma tedbirleri almasına etki eden bir durum olarak tanımlamıştır. Son olarak K6 suç korkusunu suç işleyen kişiye karşı duyulan korku olarak ifade ederken; K7 suç korkusunu kendi yaptığı bir davranış nedeniyle başka birine zarar görmesine ilişkin korku olarak ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların suç korkusu kavramı hakkında ifadeleri şu şekildedir:

En yakın zamanlarda olan şeyleri söyleyeyim mesela kadın cinayetleri çocuklara edilen tacizler, tecavüzler suç korkusunu ifade ediyor benim için. Çocuğuma bir şey olur başına kötü bir şey gelir korkusu benim için suç korkusudur yani. Yani birisi kaçırabilir tecavüz edebilir kötü şeyler yapabilir çünkü çevremizde o kadar çok olaylar var ki. Çevremizde de değil haberlerde de duyuyoruz başlarına geliyor çocukların. Sadece bu haberler yüzünden bile kendi çocuğumu güven altında tutmaya çalışıyorum sürekli (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Suç korkusu benim için mesela çalıştığım iş sebebiyle sabah erken saatte geliyorum işe geç saatte gidiyorum eve. Bazen yol durumundan dolayı hava kararmış oluyor. Bu benim için ürkütücü oluyor açıkçası ben de sanki her an biri saldırarak gibi ya da böyle تنها bir yer olduğunda tedirginlik korku etrafımı kolaçan etme durumu oluyor. Mesela aynı güzergâhı kullanmamaya özen gösteriyorum bir gün bir yoldan gittiysem diğer gün farklı bir yolu kullanıyorum bu tarz olaylarla karşı karşıya kalmamak için kendimce tedbir alıyorum suç korkusu benim için bu durumu ifade ediyor aslında (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Suç korkusu gece dışarı çıktığım zaman arkamdan bir erkek olursa tedirgin olurum. Ya da çocuklarımı gece dışarı salmak istemiyorum bir zarar ziyan gelir başlarına diye. Burada serseri çok bıçaklanma olayları oluyor sokaklarda, gece geç vakitlerde içkicisi var kumarcısı var çocuklarımızı onun için dışarı salamıyoruz mesela bir şey olur diye. Çocuklarıma bir şey olması benim için suç korkusudur (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Cinayet benim için suç korkusunu ifade ediyor. Bana bir şey olacak mı korkusu hissetmek. Mesela o arkadaşımın başına gelen olayda bana da bir şey olur mu diye çok korktuğumu hatırlıyorum (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Suç korkusu ne yapılırsa yapılsın kendisini suça kurban gidecek gibi hissetmek ve etrafındaki insanlara suçlu gözüyle bakmaktır. Etrafımdaki kişiler suç işlediği zaman da ben hep onu suçlu

her şeyi yapabilir gözüyle bakarım suçlu kişiden uzak durmaya çalışırım kendimi koruma altına almaya çalışırım ve korku duyarım suç işleyen kişiye karşı (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Suç korkusu deyince benim aklıma hemen ölüm geldi ya da ölümden ziyade sürekli bir kaygı halinde olmak. Başıma bir şey gelir mi zarar görür müyüm korkusunu ifade ediyor ya da ya da benim yüzümden başkasına bir şey olur korkusu. Bir kavga görsem girmem mesela korkarım başıma bir iş alırım diye (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Nasıl söyleyeyim suç korkusu başıma gelebilecek herhangi bir şeyden korkmak. Cinayet olabilir, birisi tarafından tecavüze uğramak olabilir ya da çocuğunun başına bir şey gelmesi olabilir benim için suç korkusu bu şekilde (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Hava karanlıkken başıma bir şey gelir diye sokağa çıkamamak benim için suç korkusudur. Tenha yerlere korktuğum için tek başıma gitmemen benim için suç korkusudur (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bu zamana kadar duyduğum cinayetler ve bu cinayetlerden sonra hissettiğim korkular suç korkusu benim için. Yani şöyle söyleyeyim o cinayetler senin aklında kötü izler bırakıyor. Bu da aslında suç korkusuna sebep oluyor (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi katılımcılar suç korkusu hakkında net bir tanımlama yapamazken suç korkusunu, korku duydukları suç olaylarından örnekler vererek (cinayet, taciz, tecavüz, şiddet) ve gündelik yaşamlarında suç korkusu nedeniyle aldıkları kendini koruma pratiklerini (çocukları sürekli kontrol etme, arkasına bakarak yürüme, yol değiştirme, kalabalık yerlerden gitme) anlatarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların yarısından fazlasının suç korkusunu fiziksel şiddet içeren eylemlerin maruz kalma korkusu ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Ayrıca katılımcıların birçoğunun suç korkusunu ifade ederken kaygı, korku ve endişe halinde olma durumunu ifade eden cümlelere sıkça değindikleri görülmektedir. Bu bölümde dikkate değer olan bulgu ise çocuk sahibi olma durumunun suç korkusuna yönelik algıyı etkilemesidir. Çünkü evli ve çocuk sahibi olan katılımcıların neredeyse tamamının suç korkusunu çocuklarının başına gelebilecek bir mağduriyet ile ilişkilendirirken bekâr ve çocuğu olmayan katılımcıların suç korkusunu kendi başlarına gelebilecek bir mağduriyet ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Başka bir deyişle kadınların çocuk sahibi olma durumu onların gündelik hayatlarında suç mağduru olmaya yönelik endişelerini önemli derecede artırmaktadır. Kadınların, kendilerinin yanı sıra çocuklarını da suç mağduriyetlerinden koruma çabası içinde olması, (çocukları tek başına hiçbir yere göndermeme, çocuklarının ihtiyaçlarına göre gündelik yaşamı planlama, çocuklarının eve giriş dışarı çıkış saatlerine müdahale etme, arkadaş tercihlerini kısıtlama, çocukları eve geç geldiğinde uyuyama ve sürekli arama) onların gündelik yaşam pratiklerini önemli derecede değişime uğratmaktadır. Sonuç olarak suç korkusunun katılımcılar arasında farklı anlamlara karşılık geldiği görülse de en nihayetinde katılımcıların geneli suç korkusunu Garofalo (1981: 840) tanımladığı üzere, fiziksel zarar veya ölüm tehdidine karşı ortaya çıkan kaygı ve tehlike duygusu ile nitelenen psikolojik bir tepki olarak algıladıkları görülmektedir.

3.6.2. Kadınların Mağduru Olmaktan En Çok Korktukları Suçlar “Öldürölme, Tecavüz”

Kadınlar ile erkeklerin maruz kaldığı suç türlerinin farklılık göstermesi onların mağduru olmaktan en çok korktukları suç türlerinin de farklılaştırmaktadır (LaGrange ve Ferraro, 1989: 706; Gustafson, 1998: 807). Kadınların mağduru olmaktan en çok korktuğu suçlar, erkeklerin mağduru olmaktan korktuğu suçlar ile farklılık gösterebildiği gibi kadınlarında kendi aralarında suç korkuları farklılaşabilmektedir. Kadınların öznel değerlendirmeleri, kişisel özellikleri, içinde yetiştikleri kültür ve geçmiş mağduriyet deneyimleri kadınların mağduru olmaktan en fazla korktukları suç türlerini farklılaştırabilmektedir. Bu araştırmada kadın katılımcıların maruz kalmaktan en çok korktukları suçları öğrenmek, kadın cinayetleri nedeniyle dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşayan kişilerden seçilen katılımcıların en çok mağduru olmaktan korktukları suçlar ile dolaylı mağduriyet yaşadıkları kadın cinayetine ilişkin duyulan korku arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koyabilme fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda tamamı kadınlardan oluşan katılımcılara maruz kalmaktan en çok korktukları suç sorulduğunda katılımcıların cevapları genel olarak tecavüz ve taciz gibi cinsel suçlar ve cinayet mağduru olmaktan korktuklarına ilişkindir. Cinsel suçlar ve cinayet mağduriyetinden farklı olarak, mağduru olmaktan en çok korktuğu suç K2 iftiraya uğramak/ iffetsizlikle suçlanmak, K4 eşi ve çocuklarının başına bir zarar gelmesi, K9 ise cinayetin yanı sıra kapkaça uğramaktan korktuğunu ifade etmiştir. Katılımcıların maruz kalmaktan en çok korktukları suçla ilişkin detaylı ifadeler şu şekildedir.

Başıma gelmesinden en çok korktuğum suç tabii ki cinsel istismardır. Tabii sonrasında öldürölme öldürölldükten sonra neden korkacaksın başka zaten bütün hayatın bitiyor öldürölldükten sonra. En çok bu iki suçun başıma gelmesinden korkarım (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Başıma gelmesinden en çok korktuğu suç şu, bir erkekle bir kadın yan yana art niyetsiz bir şekilde gelse bile yani kuzenimle baş başa oturup bir kahve içsem bile bazen insanlar yanlış anlayabiliyor. Yani durduk yere bir erkekle adımın çıkmasından, iffetsizlikle suçlanmaktan çok korkuyorum. Yani hakkımda bir dedikodu çıkması beni çok korkutuyor. Çünkü dedikodu insanı ipe verir. Dedikodudan çok korkuyorum. Bunun dışında tecavüz tecavüze uğramaktan da çok korkuyorum (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Başına gelmesinden en çok korktuğum suç tecavüz ve taciz. Toplu taşıma araçlarında insanlarla hep üst üste gidiyorum. Yanındaki insanı kontrol edemiyorsun o kadar kalabalık ki art niyetli insanlar da olabiliyor yani görüyoruz otobüste metrobüste yaşanan tacizleri yani toplu taşımada bile tedirgin oluyorum bir erkekle yan yana durduğumda sürekli etrafımı kolluyorum. Sanki o yakınlıktan istifade edip bir yerime dokunacak gibi hissediyorum. Yanlışlıkla dokunsa bile rahatsız oluyorum. Dediğim gibi kalabalık bir şehirde yaşamının çok etkisi var bunda önceki yaşadığım yerde sadece otobüste tek kalmaktan korkuyordum burada bir de tacize uğrama korkusu oluyor otobüslerde ya da metroda (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Başıma gelmesinden en çok korktuğum suç çocuklarıma bir şey olmasından çok korkarım onların başına bir şey gelmesinden birilerinden zarar görmelerinden çok korkarım. Eşimin başına bir şey gelmesinden çok korkarım kendim için korkmuyorum en çok onların başına bir şey gelmesinden korkarım. Çevremdeki insanlara karşı da öyleyimdir ama ailen olunca daha çok korkuyorsun (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

En çok korktuğum suç bir kadın olarak cinsel istismara maruz kalmak öyle bir şey olsa atlatamazdım herhalde diye düşünüyorum. Korkuyorum bundan çok fazla ve kimsenin de başına gelsin istemem yani. Birisi tarafından öldürülmekten de çok korkuyorum. Ben bir erkek tarafından öldürülmek istemiyorum. Ben beni bir erkek öldürsün diye dünyaya gelmedim ki. Erkekleri kadınlar doğuruyor sadece doğurduğumuz için bile erkekler kadınlara saygı duymak zorunda ben böyle düşünüyorum (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Başıma gelmesini istemediğim tabii ki öldürülmek bundan korkuyoruz doğal olarak hiçbir kadının başına gelmesin istiyoruz (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Bir kadın olarak başıma gelmesinden en çok korktuğum suç tecavüz ya da cinayet. Tecavüz mesela bir kadının başına gelebilecek en kötü şey. Art niyetli bir düşünce belki ama görüyoruz yani otobüslerde yaşanan tacizleri. Ama en çok cinayet mağdur olmaktan korkarım tabii ki çünkü hayatım elinden gittiğinde geriye bir şeyleri düzeltme telafi etme fırsatında kalmıyor. Tabi diğer suçları da yaşamayı istemez kimse şiddet görmeye dövülmeye hakarete maruz kalmayı genel olarak hepsinden korkarım diye düşünüyorum. Allah başa vermesin hiçbir şekilde (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Tabii ki cinayet başıma gelmesinden en çok korktuğum (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Misafirliğe gelen bir akrabamızı gezmeye götürmüştüm yanımda çantası çalındı değerli eşyaları gitti onda çok korkmuştum böyle bir kapkaç olayının kendi başıma gelmesinden de çok korkarım. Ama yani bu cinayetleri duyunca görünce hırsızlık çok basit bir olay gibi kalıyor cinayetten de çok korkarım bana zarar verecek her şeyden korkarım (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bir kadın olarak kendime tecavüz edilmesinden çok korkuyorum en çok korktuğum suç bu öldürülmekten de çok korkuyorum ama en başta tecavüz var (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi katılımcıların en çok cinayete kurbanı olmaktan ya da bazı katılımcıların ifadesiyle bir erkek tarafından öldürülmekten korktukları görülmektedir. Cinayetten sonra katılımcıların maruz kalmaktan en çok korktuğu ikinci suç türü ise tecavüz, taciz gibi cinsel içerikli suçlardır. Kadın cinayetlerinin yaygınlığı ve araştırmaya dahil olan katılımcıların daha önce yakın çevresinde kadın cinayeti mağduriyetini yaşamış biri olması nedeniyle katılımcıların cinayet korkusunu yoğun olarak yaşaması beklenen bir durumdur. Ayrıca mağduru olmaktan en çok korktukları suçu ifade ederken cinayet kurbanı olmanın en kötü ve en korktukları suç olduğunu ifade eden katılımcıların yarısından fazlasının tecavüze uğramaktan en az cinayet mağduru olmaktan korktukları kadar korktuğunu belirtmeleri dikkat çekicidir. Daha önce yapılan çalışmalarda kadınların en çok korktukları suçun tecavüze uğramak olduğu birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Birçok araştırmacı kadınlarda yoğun olarak yaşanan tecavüz korkusunu nedenini, cinsel içerikli suçların büyük bir kısmı kadınlara yönelik olması ile açıklamaktadır (Warr, 1985: 238-241; Ferraro, 1996: 669; Rader vd., 2007: 477). Kadınların tecavüz korkusu üzerine önemli çalışmaları olan Ferraro (1996: 670)'ya göre kadınların maruz kaldıkları herhangi bir suç eylemi beraberinde cinsel saldırı riskini de getirmektedir. Bu nedenle kadınlar cinsel saldırı içeren suçlardan korkmaları normal bir durum olarak karşılanmalıdır.

3.6.3. Kadın Olmak ve Suç Korkusu Arasındaki İlişkiye Yönelik Düşünceler: “Kadınların Güçsüz ve Savunmasız Oluşuna Dair Algı”

Kadın veya erkek olmak suç korkusuna önemli derecede etki eden bir değişkendir. Suç korkusu ile ilgili literatürde, cinsiyetin suç korkusu ile en çok ilişkili değişken olduğu kabul edilmektedir (LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Courtney A. Franklin ve Travis Franklin, 2009: 83-84). Suç korkusu üzerine yapılan çalışmaların birçoğu kadınların erkeklerle oranla daha fazla suç korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Taylor ve Hale, 1986: 152; LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Ferraro, 1996: 666; Fisher ve Sloan, 2003: 634, Rader vd., 2007: 477; Fox vd., 2009: 31). Bu araştırmanın katılımcılarının tamamının kadınlardan oluşması nedeniyle kadınlar ile erkeklerin suç korkusu arasında bir karşılaştırma yapma olanağı bulunmamaktadır. Yine de kadın katılımcılara kadın olmak ile yaşadıkları suç korkusu arasında bir ilişki olup olmadığı hakkındaki düşünceleri suç korkusu düzeylerini ortaya çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Bu konuda katılımcıların tamamı kadın olmaları ile suç korkusu arasında önemli bir ilişki olduğunu ve kadın oldukları için erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşadıklarını, ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamı erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşamalarının nedenini fiziksel olarak erkeklerden daha güçsüz ve savunmasız olmalarına herhangi bir saldırı durumunda erkeklere güç yetiremeyeceklerine bağlamaktadır. Bunun yanı sıra katılımcıların bazıları genellikle kadınların suç mağduru, erkeklerin ise suç faili olduklarını bu nedenle erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşadıklarını düşünmektedir (K6, K7, K10). Bu konuya ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Kadın olduğum için kendimi daha fazla korumam gerektiğini biliyorum çünkü kadınlar güçsüz erkeklere göre. Güç kuvvet ile alakalı bu durum. Bir erkek cebinde çakı taşıyabiliyorsa o erkek zaten korkmaz o erkek zaten her şeyi yapabilir. Bir kadının cebinde taşıyabileceği onu kullanabileceği en fazla şey spreydir bir sprey ya spreyle kendini ne kadar koruyabilirsin ki. Bunun için kadınlarımızın dövüş kurslarına gitmesi kendini daha fazla korumayı öğrenmesi gerekiyor. Ama tabii ben gidemiyorum iki çocuk annesiyim ev hanımıyım sürekli iş güc nasıl gideyim. Mesela ben tekvando kursuna kızımı kesinlikle göndereceğim kendini daha iyi koruyabilirsin diye. Sonuçta erkeğin gücü farklıdır yani erkek istese bir tokatta kadını yere serebilir. O yüzden kadınların başına bu şekilde cinayetler geliyor kadınlar daha güçlü olsa bu olay belki de tam tersi olur (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Kadın olmam ile korkularım arasında bir ilişki yani illaki var ama kadın ya da erkek olmakla çok alakalı değil bence erkekte şiddete maruz kalıyor hepsini geçtim hayvan bile şiddete maruz kalıyor. Yine de tabii kadın olmanın şiddet görme ile ilgisi şöyle, kadın olmanın verdiği bir güçsüzlük var kadın yaratılış olarak da bedensel olarak da güçsüz olduğu için tabii bu durumdan dolayı bir tık daha tedirginlik oluyor yani kadınlarda (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Yani kadın olmam ile korkularım arasında tabii ki büyük bir ilişki var. Güç ve yapı olarak kadınlar erkeklerden daha zayıf olduğu için ya da bir kadının bir erkeğe bir saldırı durumunda güç yetiremeyeceğini bildiğim için yani kadınlar daha savunmasız olduğu için kadınlar erkeklere göre çok daha fazla korkuyorlar bence bir suçun mağduru olmaktan (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Evet. Erkek olsaydım bu kadar korkmazdım illaki kadın olduğumuz için daha çok korkuyoruz. Biz kadın olarak kendimizi koruyamayız erkeklere karşı. Erkekten ne kadar kuvvetli olabilirsin ki? Erkek seni itti mi düşürür. Erkeğin bıçağı olur, tabancası olur, bir yerine çizik atsa bile yine yeter güç yetiremezsin erkek daha kuvvetli (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Tabii erkekler biraz daha cesur kadınlara göre yani erkeğin başına bir şey gelse kendini daha iyi korur kadınlar erkeğe güç yetiremeyeceğini bildiği için daha çok korkar. Yani kadın olarak özgür yaşadığım bir dünya değil savunmasız ve her zamanki gibi erkeklere göre daha korumasızım yani (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Kadın olmak gerçekten şu an şiddete maruz kalma, öldürülme açısından çok zor çünkü genelde cinayetleri erkekler işliyor kadınları öldürüyor. Kadınlar daha hassas zaten bu yüzden kadınlar başına bir şey gelir diye daha çok korkar erkeklere göre (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yani erkeklerin kadınlar kadar korku duyduğunu düşünüyorum ben bu konularda çünkü hani onların başına bir şey gelse bile kendini koruyacak gücü var ama kadınlar genelde ilk hedef görünüyorlar savunmasız ve zayıf oldukları için. Mesela şu an bir saldırıya maruz kalsam tabii ki bir erkeğe karşı daha güçsüzüm kendimi ne kadar koruyabilirim ki biyolojik olarak çok zor bir kere. Kadınlar daha çok savunmasızlar daha kolay bize zarar vermek onlar için. Yani siz hiç gördünüz mü bir kadının bir erkeği öldürdüğünü genelde bütün suçlar erkekler tarafından işleniyor ve kadın hep öldürülen ve mağdur olan taraf. Zaten baktığım zaman ben bir kadını kolay kolay cinayet işleyebileceğini asla düşünmüyorum ama erkekler bunu çok rahat bir şekilde yapabiliyor maalesef bu yüzden de kadınlar daha çok korkuyor. Yani kadın olmamla korkularım arasındaki ilişkiye şu şekilde de örnek verebilirim. Mesela neden bir erkek gece geç saatlerde dışarı çıktığında kendisi ya da ailesi bu korkuyu duymuyor. Yani erkek için normal olan gece dışarı çıkmak bir kadın için büyük bir sorun bence. Mesela kendi korkularımı geçtim ailemiz bile gece dışarı çıktığımızda tedirgin oluyor açıkçası hani kadınsın yani ne işin var o saatte dışarıda diye düşünüyorlar doğal olarak farkındalar çünkü dışarıdaki tehlikelerin. Mesela benim erkek kardeşim gece eve kaçta gelirse gelsin bizimkiler merak etmez yani ben akşam belli bir saatten sonra dışarı bile çıkamam kendim korkarım en başta. Kadınlar için zaten ev işi, çocuk bakımı derken hayat çok zor böyle şiddet olayları yaşanınca bu korkuyla hayat çok daha zor hale geliyor (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Evet, kadın olduğum için daha çok korkuyorum. Çünkü yani kadın olarak yaratılış bakımından daha güçsüz durumdayız. Erkekler daha güçlü bizden erkek olsaydım daha az korkardım diye düşünüyorum (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Erkek olsaydım korkmazdım kadın olduğum için ve sürekli kadınların başına böyle şeyler geldiği için daha çok korkuyorum erkekler genelde kendini koruyabildiği için başlarına bu şekilde bir şey gelmiyor yani gelse de az. Bu yüzden kadın olmamla korkmam arasında çok büyük bir ilişki var. Yani şöyle söyleyeyim hiçbir erkek tecavüze uğramadı bu hayatta böyle olunca da korkuyoruz yani (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Katılımcıların tamamının yaşadıkları suç korkusu ile kadın olmaları arasında yakından bir ilişki kurduğu ve fiziksel olarak erkeklerden daha savunmasız olduklarını düşündükleri, katılımcıların tabiriyle erkeklerden daha güçsüz oldukları için daha yüksek suç korkusu yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların bu ifadeleri suç korkusunu açıklayan kuramlardan biri olan Savunmasızlık/ Zayıflık Yaklaşımına dayanarak açıklanabilir. Bu yaklaşıma göre kadınların suç korkularının yüksek olmasının sebebi, kadınların kendilerini erkeklere karşı daha savunmasız ve hassas görmesidir. Kadınlar doğaları gereği olası bir saldırıya karşı kendilerini koruyacak fiziksel güçten yoksun olduğunu düşünmektedirler (Killias ve Clerici, 2000: 440-441). Katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde, kadınlardan oluşan katılımcıların içinde yetiştikleri erkek egemen toplumun cinsiyet rollerini benimsediği görülmektedir. Zira katılımcıların birçoğu kadın olduğu için kendini daha çok koruması gerektiğini, erkeklerin kadınlardan daha cesur ve güçlü olduğunu ve kadınların erkeklere hiçbir şekilde güç yetiremeyeceğini öğrenerek yetiştirildiğini ifade etmiştir. Bu durum kadınların suç korkusunun öğrenilmiş çaresizliğine kapıldığını ve bu korku duygusuyla yaşamaya mahkûm edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda kadınların erkeklerden daha fazla suç korkusu

duyduklarına ilişkin literatürdeki genel kabul bu çalışmada da doğrulanmıştır. Sonuç olarak katılımcılar tarafından sadece kadın olmak bile, suç korkusu tetikleyen önemli bir dezavantaj olarak görülmekte; erkeklerden daha savunmasız olmak kadınlar için önemli bir sorun olarak algılanmakta ve erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşamalarına neden olmaktadır.

3.6.4. Kadınların Suç Mağduru Olma Riski Durumunda Suçtan Korunma Stratejileri

Günümüzde suç oranlarının artışına paralel olarak insanların birçoğu, gündelik yaşamlarında suç mağduru olma riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle içinde yaşadığımız korku kültüründe suç mağduru olma riski bireylerin zihninde sürekli yer edinen bir düşünce haline gelmiştir. Hatta günümüzde risk altında olmak insanın zihninde öyle bir yer edinmiştir ki insanlar kendilerine yönelik gerçek bir suç eylemi ile karşı karşıya olmasalar bile çevrelerindeki olay ve kişilere karşı şüpheli ve güvensiz bir tavır takınmakta, suç mağduru olma riskini en aza indirmek için zihinlerinde çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu bağlamda katılımcılara kendilerine yönelik herhangi bir suç eylemi (yabancı biri tarafından takip edilme durumu katılımcılara örnek olarak verilmiştir) ile karşı karşıya kalsanız ne yaparsınız şeklinde soru yöneltirmiştir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların geneli “telefonla ile yakınlarımdan yardım isterim”, “telefonla konuşuyormuş gibi yaparım”, “yol değiştiririm, kalabalık veya güvenli bir yere geçerim”, “yakınlarımdaki dükkân, ev, market vb. mekânlara sığınırım, etraftakilerden yardım isterim” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Bu cevaplardan farklı olarak katılımcıların bir kısmı suç mağduru olma riski durumunda polis, jandarma gibi güvenlik birimlerini arayabileceğini ifade ederken (K3, K4), bir kısmı kaçarak şüpheliden uzaklaşmaya çalışacağını (K2, K10), bir kısmı ise zaruret halinde KADES uygulamasını kullanabileceğini (K9, K5) ifade etmiştir. Diğer katılımcılardan farklı olarak K1 sesini duyurmak için bağıracağını ve dua okuyacağını ifade ederken, K2 ise eline taş alarak kendini korumaya çalışacağını ifade etmiştir. Katılımcıların bu konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Eğer تنها bir yerde isem kalabalık bir yere geçerim etrafımda yardım edebilecek insan ararım. Eğer yakınlarda jandarma, polis gibi kolluk kuvveti varsa özel güvenlik gibi onlardan yardım isterim yoksa etraftaki insanlardan yardım isterim. Baktım öyle bir çözüm ya da fırsatım yok en yakındaki market ya da dükkâna girerim herhangi birinden etraftan yardım isterim. Eğer varsa bildiğim en yakın yere girerim karşıdaki insanın bana davranışına göre hareket ederim (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Tedbirimi alırım mutlaka. İlk başta aslında korkmadığımı ona bir şekilde belli ederim. Güçlü olduğumu bana bir şey yapamayacağını ve o yaptığı şey karşısında sessiz kalmayacağını mutlaka hal hareket tavırlarım ile gösteririm zaten. Zaten böyle bir şey başıma gelse sessiz kalmam duyururum sesimi. Bir keresin de yolda sarhoş biri ile karşılaşmıştım bağırarak bize doğru gelmişti o zaman mesela tedirgin olmuştuk başkasının evine girmiştik hemen. Zaten burada komşuluk ilişkileri hala olduğundan o eve girerken tereddüt etmedik. Yani tabii şüpheli bir durum olduğunda bir telefona sarılıyorum hemen dua okuyorum içimden eve gidene kadar (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Ya elime direkt bir taş alırım ya da direkt topuklarım. O esnada elimde telefonun varsa birisini arıyormuş gibi yapıp telefonla konuşabilirim ya da gerçekten birini arayabilirim. Bir insanı aradığında onun senin ne durumda olduğunu bildiğinde daha güvende hissediyorsun kendini.

Çünkü başına bir iş gelse bile aradığın insanın onu biliyor olması birilerine haber verebilecek olması güven veriyor (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Polisi ararım veya zamanım yoksa etrafta yakın birisi varsa yardım isterim etrafındakilerden böyle bir korkuya düştüğün zaman (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Diyelim ki bir suça maruz kaldım sokaklarda kapısını açabileceğim evlerin tarafından gitmeyi tercih ediyorum zaten mahallede çoğu evi tanıyorum. Karşıdan biri geliyor diyelim ki şüpheli bir durum ya da bir kişi var ya da arabayla şüpheli biri yanımdan geçiyorsa en yakın ev kapısının önünde durur beklerim. Öyle de yapıyorum mesela ya da böyle bir ortam yoksa elime telefon alır konuşur gibi yaparım biriyle konuşuyormuş numarası yaparım bu şekilde yapacağımı düşünüyorum. Ya da daha kötü bir olay olursa KADES indirdim onu kullanmaya çalışırım hemen (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Telefonla konuşurum ve bir eve girerim (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Bilmiyorum ki ne olaya ve olduğum mekana bağlı babamı ararım hemen ya da bağırırım herhalde etraftakilerden yardım isterim. Ya da yakında bir ev dükkan varsa oraya girerim. Şüphelendiği bir durum olmuştu aslında bu durumlarda genelde telefonla konuşuyor gibi yaptığım zamanlar oluyor. Çoğu zaman gerçekten arardım zaten yani akşam saatlerinde yurda gittiğimde hep annemi arardım, yurdun içine girene kadar konuşurdu benimle. Hatta aramamdan anlardı akşam yurda gittiğimi. Yani genel olarak böyle bir durum fark ettiğimde güven vermeyen bir ile karşılaştığında ya da hani şüphelendiğin bir olay olduğunda yol değiştiririm bir de. Bir seferinde Ankara'ya gitmiştim arkadaşımınla tabii elimizde valizler falan var. Hiç de bilmiyorum Ankara'yı ilk defa gitmişiz. Kızılay'da otobüsten indik kalacağımız yere gitmek için. Kalacağımız yeri ararken 2 kişi birbirine silah çekmişti. Biz de tam aralarında kalmıştık o gün çok korkmuştuk mesela arkadaşımınla hemen bir apartmana girmiştik orada beklemiştik gittiklerini (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yani eğer teksem hemen kalabalık bir ortama girmeye çalışırım. Ya da telefonla konuşmaya başlarım bu şekilde (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Hemen telefona sarılırım herhalde böyle bir olay olsa. Aslında televizyonlarda bile bahsediyorlar kendinizi korumak için KADES indirin diye aslında indirmek lazım. Yani illa seni tanıdığım biri öldürmüyor ki birine benzetip öldürülen çok kişi var. Yani Allah korusun (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Arkamdan birisi beni takip ediyor diyelim hemen hızlı hızlı yürüyerek mesafeyi uzaklaştırmaya çalışırım. Nasıl kendimi koruyabilirim onu düşünmeye başlarım hemen sığınacak bir yer bulmaya çalışıyorum kendime kendimi güvende hissedebileceğim İnsanların olduğu bir yer muhtemelen başka bir yere girelim o an durum neyi gerektiriyorsa şartlar neyi gerektiriyorsa onu yaparım. Zaten öyle bir şey olsa hemen elim ayağıma dolaşır (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde herhangi bir suç mağduriyeti durumunda katılımcıların büyük bir kısmının kendini suçtan korumak için telefon ile arayarak yardım isteme, yön değiştirme/ kalabalık ve güvenli yerleri tercih etme, bulunulan yere en yakın mekâna girme ve etraftaki insanlardan yardım isteme gibi kendini güvende hissedebilecekleri stratejilere başvuracakları görülmektedir. Katılımcıların suç mağduru olma durumunda kendini korumak için ortak stratejilere başvuracakları sonucuna ulaşılsa da katılımcıların suç mağduriyeti durumunda geliştirecekleri kendini koruma davranışı riskin ortaya çıktığı zamana, mekana, duruma göre değişebilmektedir. Yine de katılımcıların büyük bir kısmının herhangi bir suç mağduriyeti durumunda yakınlarından veya etrafındaki insanlardan yardım istemeyi ortak bir strateji olarak belirledikleri görülmektedir. Ayrıca katılımcıların suç mağduru olma riskinden korunmak için geliştirdikleri bu stratejiler,

katılımcıların gündelik yaşamlarında en az bir kez kendilerinin suç mağduriyet riskini düşündüklerini göstermektedir. Çünkü korku kültürünün hakimiyeti altında olan toplumlarda güvensizlik ve risk altında oldukları düşüncesi kadınların zihninde az da olsa yer edinen önemli bir problemidir.

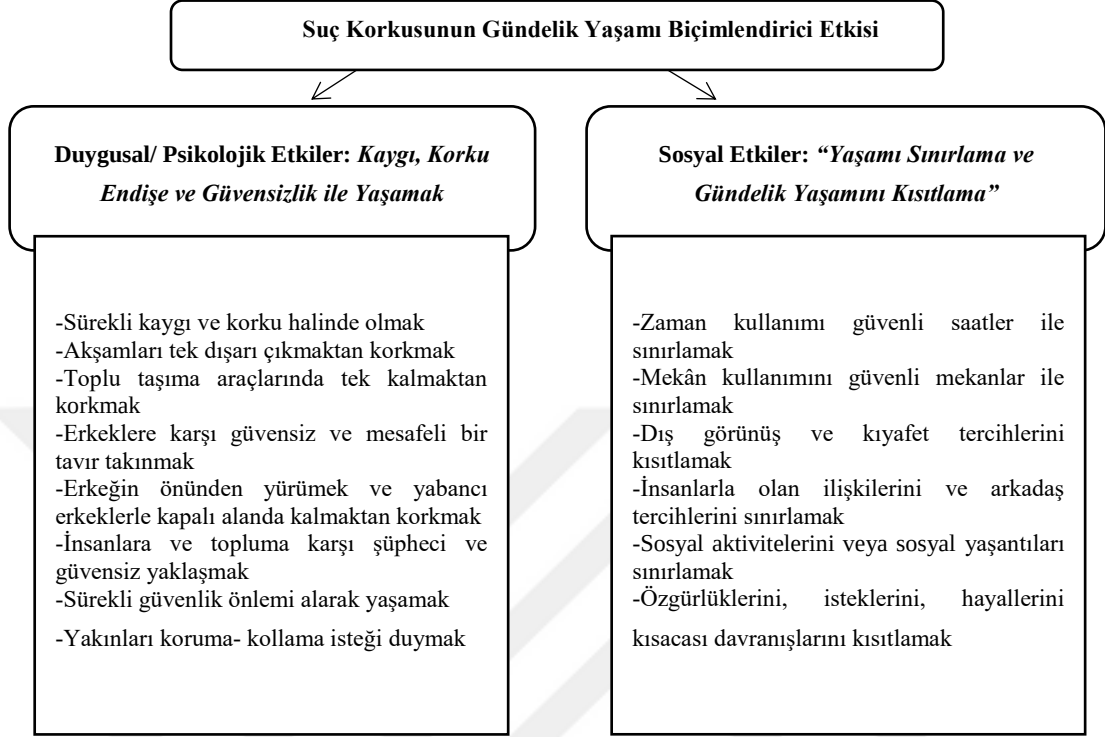
3.7. Cinayet Mağduru Kadınların Öykülerine Referanslı Suç Korkusunun, Gündelik Yaşam Üzerindeki Etkisi

Günümüzde kadına yönelik işlenen suçların genel bir artış göstermesi ve özel olarak kadın cinayetlerinin önü alınamaz bir şekilde artması, kadınlar arasında suç mağduru olma korkusunun yaygınlaşmasına neden olmuştur. Kadınlar, geçmişte bizzat deneyimledikleri mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşayabildikleri gibi hemcinslerinin yaşadığı suç mağduriyetleri nedeniyle de suç korkusu yaşayabilmektedir. Başka bir ifadeyle kadınların suç korkuları başka kadınların gündelik hayatta maruz kaldıkları rahatsız edici ve kadını mağdur etmeye yönelik davranışlarla bir araya geldiğinde daha fazla artmaktadır (Stanko, 1995: 48-49; Ferraro, 1996: 669). Kadın cinayetleri özelinde değerlendirdiğimizde; dolaylı bir mağduriyet yaşamış olmak, yani kişinin yakınlarından birinin cinayet mağduru olması, yaşadığı çevrede gerçekleşen kadın cinayetleri ya da medya kanalıyla öğrenilen cinayet haberleri, kadınların suç korkusunun yaygınlaşmasına önemli derecede etki etmektedir (Şenol ve Gülver, 2020b: 105).

Duygusal ve hassas bir yapıya sahip olan kadınlar, cinayetin üstünden yıllar geçse de hemcinslerinin yaşadıkları suç mağduriyetini genelleylebilmekte ve gündelik hayatlarında korku duygusu ile hareket edebilmektedir (Ünal Reşitoğlu, 2017: 53). Özellikle yakın çevresinde birilerinin cinayet mağduriyetine şahitlik eden kadınlar, gündelik rutinlerini eskisi gibi yerine getirmekte zorlanabilmekte, gündelik hayatlarında korku ve güvensizlik hissini daha derinden yaşayabilmektedir. Bu bağlamda suç korkusu yaşam tarzlarını, bireylerarası iletişimin kalitesini, hayat görüşlerini, tercihlerini etkileyerek bireylerin hayatlarının içine girmekte, onları yönlendirmekte ve gündelik yaşamı biçimlendirmektedir (Çardak, 2012: 27). Kadınlar özelinde değerlendirildiğinde suç korkusu çoğu zaman kadınların duygu durumlarını, gidecekleri mekânları, eve dönecekleri/dışarı çıkacakları saatleri, giyecekleri kıyafetleri, çocuk bakımlarını, arkadaşlık ilişkilerini, çalışma hayatlarını, kariyerlerini, insan ilişkilerini, sosyal aktivitelerini kısaca gündelik yaşam pratiklerinin tümünü olumsuz etkilemekte ve gündelik yaşamı pek çok kez değişime uğratmaktadır. Sonuç itibarıyla suç korkusu psikolojik ve sosyal hayata etkileri ile kadınların gündelik yaşamını saran ve onu biçimlendiren bir mekanizmaya dönüşmüştür. Bu bağlamda bu tema altında suç korkusunun katılımcıların gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki etkisi psikolojik etkiler ve sosyal etkiler olmak üzere iki ana başlık altında açıklanacaktır. Aynı zamanda bu kısımda suç korkusunun katılımcıları nasıl etkisi aldığına, düşünce ve davranışlarını yönlendirerek gündelik yaşamlarını nasıl biçimlendirdiğine, korku kültürünün temel unsurları olan; korku, güvensizlik, risk ve belirsizlik kavramlarına dönüş yapılarak açıklanmaya çalışılacaktır. Suç

korkusunun kadınların gündelik yaşamını nasıl etkilediğine ilişkin bu çalışmada elde edilen verilerin özeti aşağıdaki tabloda şu şekilde sunulmuştur:

Şekil 2: Suç Korkusunun Gündelik Yaşamı Biçimlendirme Üzerindeki Etkisi

Şekil 2’deki veriler ışığında suç korkusunun gündelik yaşamı biçimlendirici etkisi Duygusal/Psikolojik Etkiler ve Sosyal Etkiler adlı iki ana başlık altında detaylı olarak açıklanacaktır.

3.7.1. Duygusal/Psikolojik Etkiler: “Kaygı, Korku, Endişe ve Güvensizlik ile Yaşamak”

Kadına şiddetin en ağır biçimi olan kadın cinayetleri, dolaylı mağdur durumuna düşen birçok kadın için kaygı, korku, endişe, huzursuzluk, stres, yabancılaşma, tedirginlik, güvensizlik ve çaresizlik gibi psikolojik problemleri de beraberinde getirmektedir (Clemente ve Kleiman, 1977: 519-520; Liska vd., 1988: 761). Suç mağduru olma korkusunun neden olduğu bu negatif duygular, bireyin gündelik hayat içindeki düşünce ve davranışlarına yansyarak gündelik yaşamı biçimlendirmektedir. Kadın cinayetlerinin yaygınlığına bağlı olarak, suç mağduru olmaktan korkan pek çok kadın, gündelik yaşamında korku, kaygı ve güvensizlik duygusu ile hareket etmekte, gündelik yaşamını bu duyguların etkisi altında idame ettirmektedir. Özellikle yakın çevresinde birilerinin cinayet mağduriyetine şahitlik eden kadınlar, gündelik yaşamlarında korku ve güvensizlik hissini daha derinden yaşayabilmektedir. Tam da bu nokta da bu çalışmanın katılımcılarının, cinayet mağduru kadınların etkileşim ağlarından bulunan kadınlardan oluştuğu hatırlanmalıdır. Bu bağlamda, katılımcıların gerek kendi çevresinde yaşanan gerekse medyada

aracılığıyla haberdar oldukları kadın cinayetlerinden psikolojik olarak nasıl etkilendikleri, kadın cinayetlerine bağlı olarak ortaya çıkan suç korkusunun gündelik yaşamını biçimlendirici etkisini ortaya koyma amacı taşıyan bu çalışma için kilit önemdedir. Bu amaç doğrultusunda katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde; kadın cinayetlerine bağlı ortaya çıkan suç korkusunun, katılımcıların gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki psikolojik etkilerinin, farklı şekillerde gerçekleştiği görülmektedir.

Kadın cinayetleri nedeniyle ortaya çıkan suç korkusunun, katılımcıların gündelik yaşamını biçimlendirme üzerindeki ilk etkisi, gündelik hayat akışında sürekli kaygı ve korku halinde olma durumudur. Bu duruma ilişkin olarak kadın cinayetlerinin yaygınlığına bağlı olarak suç mağduru olma korkusu yaşıyor musunuz? sorusuna katılımcıların tamamı evet cevabını vermiştir. Biraz daha detaylandırarak olursak katılımcılar, gün geçtikçe artış gösteren ve hemcinslerini mağdur eden cinayet haberleri karşısında çok üzüldüklerini, istemsizce kendini maktulün yerine koyduklarını ve bu nedenle sık sık suç mağduru olma korkusu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir başka deyişle, kadın cinayetlerinin yaygınlığı nedeniyle, birçok katılımcı “kendini her an bir suçun mağduru olabileceği gibi” düşündüğünü bu yüzden gündelik yaşam rutinleri sırasında kendini pek çok kez tedirgin, endişeli, huzursuz ve korku dolu hissettiğini ve paronoyak davranışlar sergilediğini ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekilde özetlenmiştir:

Yani çok etkiliyor beni bu gördüğüm duyduğum cinayet haberleri. Çok kötü bir şey duygusal olarak etkileniyorsun bir kere, kadın için üzülyorsun kendine kadının yerine koyuyorsun, ailesini düşünüyorsun, çocuklarını düşünüyorsun ne haldelerdir diye. Yani en çok da kendi başıma gelirse ne olur diye düşünüyorsun başta. İster istemez empati kuruyorsun kendini kadının başına gelen durumda hayal ediyorsun. Yani ben sürekli bir tetik halindeyim sanki gittiğim her yerde yaptığım her şeyde kendimi korumak zorundaymışım her şeye karşı temkinli olmak zorundaymış gibi hissediyorum. Sanki sürekli önlem almak zorundaymış gibi hissediyorum çoğu zaman. Hep böyle diken üstünde oluyorum kendimi savunmasız hissettiğim zamanlarda özellikle. Çalıştığım iş sebebiyle sabah erken saatte geliyorum işe geç saatte gidiyorum eve. Bazen yol durumundan dolayı hava kararır oluyor. Bu benim için ürkütücü oluyor açıkçası ben de sanki her an biri saldıracak gibi ya da böyle تنها bir yer olduğunda tedirginlik korku etrafımı kolaçan etme durumu oluyor (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yani insanın aklına geliyor bazen. Mesela İzmir’de bir pazarda kadınla eşi tartışmışlar pazarın ortasında kadını bıçaklamış öldürmüş insan böyle duyunca pazara girmeye bile korkuyor yani pazarlar bile tehlikeli her yerde her şey başına gelebilir ya şurada da bana bir şey olmaz diye kesin konuşmuyorsun böyle kötü bir devir yani. Yani pazara gittiğimde de aklıma geliyor bazen bu olay. Zaten bir çarşıya gitsem çantamı sıkı sıkı tutarım etrafımı kollarım. Yani alışveriş yaparken bile bir tedirginlik oluyor ister istemez. Eskiden mesela çok rahattı her tarafa rahat rahat gidebiliyordun. Yani bulunduğumuz zamanda böyle vakalar çok çoğaldığı için insan ister istemez korkuyor. Bir tedirgin oluyor yani eskiden en azından duymuyorduk bilmiyorduk şimdi her şeyi apaçık görüyoruz (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Bana hep sen çok pımpiriklisin diyorlar önceden çok umursamazdım bu kadar pımpirikli değildim sonradan oldu. Bu cinayetleri gördükçe de oluyor biraz. Kapımı önceden bir kere kilitleyorsa bu cinayetlerden sonra iki kere kilitlemeye başladım. Bazen kapıyı kitlersem bile birkaç defa geri dönüp kilitledim mi acaba diye tekrar kontrol ediyorum. Eşim bazen gece çalışıyor evde teksem farklı bir ses duyarsam hemen kalkıp bakıyorum etrafa biri mi var diye. Uyurken de öyle eşim gece çalıştığında hep öyle bir diken üstünde oluyorum evde tek olduğum için (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Kadın cinayetlerine duyduğum zaman çok etkileniyorum tabii ki benim çevrem de böyle bir olay yaşandığı için. Bir cinayet haberi duyduğunda gördüğünde kadının yerine kendimi koyuyorum. Benim de her an her şekilde başıma bir şey gelebilir, diye düşünüyorum. Artık insanların ne yapacağına da güvenemiyorum. Özellikle hastanede çalıştığım zamanlarda daha çok düşünüyorum bunu. Yani şöyle bir sağlık çalışanı olduğum için, çalıştığım ortam şiddet görmeye çok müsait. Hasta yakınları bazen anlayışsız olabiliyorlar ortam daha müsait yani bu yüzden çalışırken bile bir korku oluyor tabii ki (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Yani bu tarz olaylar kendi tanıdığımız insanların başına gelince daha çok etkileniyorsunuz bizde yaşadık bunu her cinayet duyduğumda hala aklıma geliyor. Bak cinayetin üstünden kaç yıl geçmiş aklıma geldikçe hala ürkerim. Sadece bu da değil Ceren Özdemir cinayeti de beni çok etkilemişti mesela yani bu olaydan sonra sanki daha fazla arkama bakarak yürüyormuş gibi hissediyorum kendimi özellikle akşam saatleri tek başımayysam daha bir tedirginim. Bu cinayetler yaşandıkça insan korkuyor doğal olarak kötü etkileniyor daha paranoyak birisi oluyorsun mesela. Ortada belki hiç korkacak bir şey yokken bile benim başıma da gelirse diye ister istemez düşünüyorsun çünkü bu tarz cinayetler o kadar fazla ki artık evine giderken, yolda yürürken bile kadınlar öldürülüyorsa her şekilde öldürülür bence. Yani o öldürülen kadınlardan biri olmayacağım garantisini kimse veremez ki bana ortalık canı sapık kaynıyor. Bu yüzden biz kadınlar olarak sürekli bu korkuyu taşıyoruz yani. Şöyle örnek vereyim sınava hazırlanıyorum annemler evde olmuyorlar bazen ders çalışmak için evde kalıyorum bir de bizim evimiz mahallenin dışında ıssız bir yerde korkuyorum tek başıma kaldığında dışarıdan bir ses gelirse sanki direkt kapıdan biri girecek de bana zarar verecek gibi hissediyorum bazen. Ya da mesela tek başıma yürürken kulaklık takamıyorum artık etrafa karşı kendimi kollayabilmek için önceden takıyordum şimdi çıkartıyorum hemen (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Kadın cinayetleri çok fazla aşırı fazla özellikle 5-6 senedir çok daha fazla. İllaki üzülüyoruz duyunca aynı kendi başıma gelmiş gibi yaşıyorum ben bu olayları. Hele de bu öldürülen genç kızlarımız için kendi kızlarımızın başına gelmiş gibi üzülüyorum kızlarımızın onların yerine koyuyorum Allah korusun sanki onların başına bir şey gelecekmiş gibi geliyor bunları duydukça gerçekten. Gittikçe daha fazlalaşıyor her gün bir cinayet, her yerden bir cinayet duyuyoruz. Bu kadar cinayeti duyunca illaki benim başıma da gelir mi diye düşünüyor insan (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Yani ben olsam bu durumda diye illaki bir düşünce oluyor böyle haberleri duyunca. Yani şöyle etkiliyor sürekli o olayı düşünüyorsun özellikle yakın bir zamanda gerçekleşiyse acaba bende böyle bir şey yaşar mıyım diye kendimi sürekli o ölen kadınların yerine koyuyorum. Mesela Ceren öldürüldüğü zamanlarda akşam tek başıma bir yerden geliyorsam sürekli arkama bakarak yürüyordum. Yani hep böyle Ceren'in o arkasına bakarak yürüdüğü ama bir şey yapamadığı halleri geliyor aklıma. O şekilde öldüğünü hatırladıkça, o bıçağı hissediyorum sırtımda bir tuhaf oluyorum. Yani bunlar hep olan şeyler böyle olayları duydukça daha farklı yaşıyorsun hayatı. Şöyle söyleyim bizim küçük bir marketimiz var geçenlerde kasada oturuyordum. B. ablayı öldüren kişi cezaevinden çıkmış geçenlerde markete geldi bende tektim o gün markette onu görür görmez hemen bir ayağa kalktım etrafıma baktım birileri var mı ondan başka acaba bana bir şey yapabilir mi hemen içime bir şüphe ve korku düştü. Yani sonuçta o kadar canı bir cinayeti işlemiş biri herkese her şeyi yapabilir güvenemezsin ki. Tamam, markette kamera var ama o kameralar beni öldürmesine de engel değil. Yani hemen böyle etrafımı kontrol ettim bana bir şey yaparsa kendimi nasıl koruyabilirim tarzında. Gittikten sonra hemen bir oh çektim bir rahatladım yani. Yani tekrar bu duyguyu yaşamak çok kötü bir şeydi (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Benim evim şehrin biraz dışında kalıyor, tenhada bir yerde oturuyoruz. Genelde gece arabaların geçtiği yukarıda içkisini içenlerin en son durak noktası olan bir yol bu yüzden o yoldan geçiyorum evime gitmek için mecburen. Özellikle akşam saatlerinde evime döndüğümde yanımda birileri de olsa bir araba durduğunda ya da yanımdan geçerken yavaşladığında bir tedirgin oluyorum. Çünkü o saatlerde pek ayık insan geçmiyor orda. Niye yavaşladı bu şimdi diye içine bir ürperti geliyor. Yani o saatlerde ortamda her türlü suç başına gelebilir. Teksen özellikle hep böyle bir tedirginsin (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Dışarı tek başımıza çıktığımız zaman korkuyoruz tek başımıza dışarı bile çıkamaz olduk. En çok da çocukların için korkuyorum hiçbir yere tek göndermiyorum az bir geç kalsalar hemen acaba bir şey mi oldu, niye geç kaldı diye endişeleniyorum (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde kadın cinayetlerinin etkisiyle, katılımcıların birçoğunun cinayet mağduru hemcinsleri ile empati yaptığı ve gündelik yaşamlarında kendini sık sık potansiyel bir suç mağduru olarak düşündüğü görülmektedir. Suç mağduru olma korkusu nedeniyle katılımcıların “kendini sürekli tedirgin ve korku dolu hissetmesi” “akşamları tek başınayken arkasına bakarak yürümesi” “evde tek kaldığında dışardan gelen seslerden korkması” “alışverişte çantasını sıkı sıkı tutması” “insanlara karşı güvensiz bir tavır takınması” “kapıyı kilitlediğini defalarca kontrol etmesi” “sürekli kendini korumak zorunda hissetmesi” “yalnız yürüdüğünde kulaklık takmaması” gibi katılımcıların yaşadığı durumlar, katılımcıların gündelik yaşamlarındaki kaygı ve korku duygusu ile yaşadıklarını göstermektedir. K7’nin yakınıni öldüren faili görünce kendisine zarar vermesinden korkması dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu kısımda dikkat çeken en önemli hususlardan biri ise medyada infial uyandıran Ceren Özdemir cinayetinin katılımcıların suç korkusu üzerindeki ayırt edici etkisidir. Katılımcılardan bazılarının (K7, K3, K10), Ceren Özdemir’in evine dönerken hiç tanımadığı biri tarafından takip edilerek öldürülmesinin ardından “akşamları tek başınayken sık sık arkasına bakarak yürüdüğünü” özellikle ifade etmesi, katılımcıların gündelik yaşamlarında kaygı ve korku duygusu ile yaşadıklarının iyi bir örneğini sunmaktadır. Ayrıca kadınların kendini cinayet mağduru kadınların yerine koyması ve bu nedenle gündelik hayatta kaygı, korku ve güvensizlik duygusu ile yaşamaları, Özgecan Aslan cinayetinin katılımcılar üzerindeki psikolojik etkileri ile de açıklanabilmektedir. Katılımcılardan birçoğu (evine dönerken tek yolcu olarak kaldığı minibüste, minibüs şoförü tarafından yakılarak öldürülen) Özgecan Aslan cinayeti sonrası minibüs, dolmuş, taksi gibi taşıma araçlarında tek yolcu olarak kalmaktan tedirgin olduklarını, Özgecan’ın yaşadığı mağduriyetin kendi başlarına gelmesinden korktuklarını ifade etmişlerdir (K1, K7, K3, K4, K10, K8, K6). Bu duruma ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Özgecan mesela. Otobüste evine giderken öldürüldü kız ya dahası var mı? Bu olaydan sonra hiçbir şekilde eve giderken okula giderken otobüste dolmuşta tek başıma kalmak istemiyorum korkuyorum insan ister istemez tedirgin oluyor kötü ihtimali düşünüyor acaba mı diye? Aynı şekilde taksiye de tek başıma binmek istemiyorum mesela gündüz vakti olsa bile tek başıma tedirgin oluyorum genelde. Gerçekten bu olay yaşanmasaydı kimin aklına gelirdi ki bir şoförün seni öldürebileceği yani bir şoförün görevi seni gideceğin yere götürmektir dimi? seni öldürmek değil. Bu şekilde kime güvenebiliriz ki biz nasıl rahat hareket edebiliriz ortalık bu kadar canı doluyken. Evine giderken, yolda yürürken bile kadınlar öldürülüyor bu ülkede. Bu tarz cinayetler o kadar çok işleniyor ki biz kadınlar olarak da yani her an her şey başımıza gelebilir düşüncesindeyiz (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

En basitinden mesela otobüse bindiğimde tek kalmayım birisi daha binsin diye bir düşünce oluşuyor. Eğer dolmuşta teksem ya da tek başıma taksiyle bir yere gidiyorsam taksinin plakasını alma yakınlarımdan birine mesaj atma gereği duyuyorum ve yapıyorum da bunu. Yani bunların sebebi de hep bu gördüğümüz cinayetler olaylar yani benim başıma da gelebilir diye düşünüyoruz ister istemez. Çünkü baktığımız zaman ölen öldürülen kadınların ne suçu vardı karşıdaki kişinin zihniyetinin gericiliğinden, bozuk psikolojisinden, pis düşüncesinden kaynaklı bir şey. Yani karşılaşıacağınız insanları seçemediğimiz için hep böyle bir kendini korunma isteği

oluyor doğal olarak. Yani böyle bir şey benim başıma nasıl gelmez diye bir tedirgin olup düşünüyorsun açıkçası. Özellikle de haberlerde o cinayeti yeni duyduysan ertesi gün mutlaka daha fazla bir etkisi oluyor üzerimde normal bir zamanda düşünmediğin şeyi belki de cinayetin hemen ardından düşünmeye başlıyorsun etkiliyor yani bir şekilde (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Özgecan herhalde adı otobüste tek başına kalmış şoför tarafından tecavüz edilip öldürülmüştü. Bu olay beni çok etkilemişti yani hayatımı hala etkiliyor diyebilirim. Otobüste falan tek kaldığımda hemen etrafıma bakıyorum şoföre bakıyorum nasıl birine benziyor bana zarar verme ihtimali var mı diye. Güvensizlik oluşuyor böyle o an etrafına karşı o ihtimali düşünüyor insan ister istemez. Bu yüzden otobüste bir tedirgin oluyorum tek kaldığımda. Eğer otobüste tek kalırsam evime en kısa mesafede inmeye çalışıyorum otobüsten (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Özgecan mesela bak otobüste hiç tanımadığı adam öldürdü o kızıma çok üzuldüm. Olaydan sonra otobüste bir çekimser kalıyorsun yani insan olarak şoförü tanımıyorsun bilmiyorsun onlara da güvenemiyoruz artık. Kimseye güven kalmadı böyle cinayetleri görelili (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Özgecan olayı dışarı çıktığımda bazen aklıma geliyor hala. Başıma bir şey gelir mi acaba diye düşünüyorum otobüse binerken. Yani otobüste bile bir korku oluşuyor artık bende bu olaydan beri. Ben de bu olayı yaşar mıyım diye düşünüyorum otobüste tek kalması o kızın suçu muydu mesela? Yani otobüste tek kalma korkusu oluyor hiçbir erkeğe güven kalmıyor. Özgecan'a böyle bir şey yapılmasaydı otobüste benim belki de böyle bir korkum oluşmayacaktı, belki erkeklere karşı da bu kadar güvensiz olmayacaktım (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri incelendiğinde katılımcılardan bir kısmının minibüs, taksi, dolmuş gibi “toplu taşıma araçlarında tek kalma korkusu” yaşamalarının en önemli sebebi, evine dönerken tek yolcu olarak kaldığı minibüste öldürülen Özgecan Aslan cinayetidir. Özgecan Aslan cinayetinden sonra pek çok kadının gündelik yaşamında “minibüste tek kalma korkusu yaşaması” cinayet mağduru kadınların, mağduriyet öykülerinin diğer kadınların suç korkusu üzerindeki önemli etkisini gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak kadınların birçoğu daha önce minibüste doğrudan suç mağduriyeti yaşamamış olsa da hemcinslerinin cinayet mağduriyetinden etkilenebilmekte aynı mağduriyetin kendi başlarına gelmesinden korkabilmektedir. Bu bağlamda kadınlar gündelik yaşamın sıradan bir eylemi olan toplu taşıma aracı kullanırken bile kendini tedirgin ve güvensiz hissettiği görülmektedir. Ayrıca medyada infial etkisi uyandıran cinayetlerin kadınların suç korkularını önemli derecede etkilemesi, kadınların medya aracılığıyla yaşadıkları dolaylı mağduriyetin suç korkusunu artırdığını ve gündelik yaşamı biçimlendirici etkisi olduğunu göstermektedir.

Kadın cinayetleri sebebiyle ortaya çıkan suç mağduru olma korkusunun, katılımcılar üzerindeki tek psikolojik etkisi “minibüste tek kalma korkusundan” ibaret değildir. Bunun yanı sıra katılımcıların gerek yakın çevrelerinde yaşanan gerekse medyada infial yaratan farklı cinayet öykülerinin etkisiyle bazı nesne, durum ve kişilere karşı çeşitli korku ve endişeleri ortaya çıkmaktadır. Bu duruma ilişkin olarak K5 arkadaşının bıçaklanarak öldürülmesinin ardından “büyük bıçaklardan korkmaya başladığını”, K3 akrabasının arabayla zorla kaçırılıp öldürüldükten sonra “yolda yürürken yanından yavaşça geçen arabalardan korktuğunu”, K7 duyduğu bir kadın cinayeti nedeniyle “evde tek başına kalmaktan tedirgin olduğunu” ifade etmiştir. Bunun yanı sıra

kadın cinayetleri faillerinin genelde erkekler olması nedeniyle bazı katılımcılar “bir erkekle asansörde tek başına kalmaktan tedirgin olduğunu” (K7, K8), bazı katılımcılar ise özellikle akşam saatlerinde “bir erkeğin önünde yürümenin kendisini tedirgin hissettirdiğini” (K1, K7, K8, K6, K10) belirtmiştir. Kadın cinayetleri nedeniyle gündelik hayatta yaşadıkları korku ve endişe durumlarını katılımcılar şu şekilde özetlemiştir:

Arkadaşım ekmek bıçağıyla bıçaklanarak öldürülmüştü o olaydan sonra çok büyük ve kesici bir bıçak alamadım elime hemen aklıma geliyordu hala evimde çok büyük ve çok keskin bıçak yoktur. Şu an bunu biraz daha aştım ama hala korkarım büyük bıçaklardan. Büyük bir bıçak gördüğümde hep aklıma gelir bu olay. İster istemez etkileniyorsun o bıçağı vücuduma girdiğini düşünüyordum ürperiyordum. Düşünsene şu kocaman bıçağın karnıma girdiğini, göğsüne saplandığını ne kadar büyük bir çaresizlik yaşamış, ne çok acı çekmiştir ne kötü bir durum bir kadın için. Yani belki bir şey olmaz ama ya evime hırsız girerse bu bıçakla bana bir şey yaparsa ben de bu şekilde ölür müyüm diye düşündüğüm bile oldu düşüncesi bile çok kötü (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Bu cinayetten sonra (akrabası arabayla zorla kaçırılıp öldürüldükten sonra) yollarda ya da sokak aralarında yanımdan bir araba yavaşça geçince korkardım sanki onun gibi beni de alıp kaçıracaklarını düşünürdüm. Yani belli bir yaşa gelene kadar bu durum fobi olmuşt bende arabalara karşı hala ayrı bir korkum vardır bu olaydan dolayı. Dikkat çeken böyle kötü vasıtalar olur ya içinde böyle züppe, serseri tipler olur genelde o tarz da bir araç yanımdan geçtiğinde hala korkarım etrafımı kollarım. Yani bu yaşanan cinayetin bu korkum üzerinde çok etkisi var (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Mesela bir asansöre bindiğimde tanımadığım bir erkekle asansörde tek kalıyorsam inene kadar çok tedirgin oluyorum haberlerde görüyoruz asansörde yaşanan tacizler çok fazla. Bir de bir haber izlemiştim. Bir kadın evine giren bir yabancı tarafından öldürülmüştü. Evde tek başıma kaldığımda hep bir diken üstünde oluyorum kapıları sıkı sıkı kilitliyorum bir ses duysam hemen elime kendimi koruyacak bir şey alıyorum sanki eve biri girmiş gibi (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yani kadın cinayetlerine duyduğumuz zaman bir etkileniyoruz tabii. Akşamları tek başımızayken arkamdan bir erkek geldiğinde bir tedirgin oluyorum mesela. Bir asansörde ya da kapalı bir yerde bir erkekle yalnız kaldığım zaman tedirgin oluyorum ya bir şey yaparsa diye. Yani her şekilde tedirgin yaşıyoruz bu cinayetlerden dolayı (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Bir kızı arkasından bıçaklanarak öldürülmüştü ya evinin önünde Özgecan. Bende artık akşamları yolda tek başıma yürürken arkamdan erkek gelse önüme geçsin diye gözlüyorum (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Hiç öyle bir düşüncesi olmasa bile yanımdan bir erkek geçiyorsa akşam saatlerinde hemen telefona sarılıp birini arıyorum tedirgin oluyorum erkek uzaklaşana kadar işte yine akşam geç saatlerde eve dönmek zorunda kalıyorsam hemen annemi arıyorum ne olur ne olmaz diye (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Yani Başak Cengiz mesela sokakta yürüyorsun aniden gelip tanımadığın birisi seni öldürüyor. Böyle şeyler bu ülkede olmamalı bence arkamdan bir erkek yürürse çekiniyorum yani huzursuz oluyorum bu olaylardan sonra. Benim başıma da gelebilir çünkü o kızın da bir suçu yoktu yani sokakta yürürken öldürüldü herkesin başına gelebilir bu. Yani her şey bir canı ile karşılaşmaya bakıyor bir anda saçma sapan biri yüzünden ölüyorsun. Böyle olunca da erkeklere karşı daha temkinli olman gerekiyor (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde; kadın cinayetleri sonrası katılımcıların kendilerini cinayet maktulü kadınların yerine koydukları ve bu nedenle çeşitli korkular yaşadıkları

görülmektedir. Katılımcılardan bir kısmının kadın cinayetlerinin etkisiyle evde tek kalma, erkeğin önünden yürüme, erkekle asansörde veya kapalı yerde tek kalma gibi çeşitli korkularının oluşması kadın cinayetlerinin katılımcıların psikolojilerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Zira bu korkular pek çok kadın gündelik yaşamında yolda yürürken, evde otururken, asansör kullanırken bile kendini tedirgin ve endişeli hissetmesine neden olmakta ve katılımcıların gündelik yaşam akışını bozmaktadır. Sonuç itibarıyla kadınların suç korkularının hemcinslerinin başına gelen mağduriyetlerden haberdar oldukça daha fazla arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca katılımcıların Ceren Özdemir, Başak Cengiz, Özgecan Aslan gibi cinayet mağduru kadınların yaşadıkları mağduriyetleri örnekler vererek aynı mağduriyetin kendi başına gelmesinden korktuğunu belirtmesi, medya aracılığıyla haberdar olunan kadın cinayetlerinin kadınların suç korkusu üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu kısımda en çok dikkat çeken husus ise kadınların korkularının oluşmasında erkeklerin etkin rolüdür. Katılımcı ifadelerine bakıldığında, kadınların tanımadığı erkeklerle aynı ortamda baş başa kalması ve erkeklerin arkalarından yürümesi gündelik yaşamda katılımcılara suç mağduru olma korkusu yaşatmaktadır. Bu durum gündelik yaşamda pek çok kadının suç korkusu yaşamasına büyük oranda erkeklerin neden olduğunu göstermektedir.

Kadın cinayetleri nedeniyle ortaya çıkan suç korkusunun kadınlar üzerindeki bir diğer psikolojik etkisi erkeklere karşı oluşan güvensizlik durumudur. Katılımcıların tamamı, kadın cinayetlerinin yaygınlığı ve cinayet faillerinin genellikle erkekler olması nedeniyle gündelik yaşamda erkeklere karşı güvensiz, tedirgin ve mesafeli bir tavır takındıklarını görüşmeler esnasında sık sık dile getirmiştir. Ayrıca bu konuya ilişkin olarak katılımcılara “çevrenizde yaşanan cinayet sonrası erkeklere karşı bakış açınız değişti mi” şeklinde yöneltilen soruya K3 hariç diğer katılımcıların hepsi yakınlarını ve diğer hemcinslerini mağdur eden cinayetin, erkeklere karşı bakış açılarını olumsuz yönde değiştirdiğini ve hiçbir erkeğe güvenmedikleri ve mesafeli davrandıklarına ilişkin cevaplar vermiştir. Bu duruma ilişkin olarak erkeklere karşı olan güvensizliğini K2, temizliğe gittiği evde erkek olduğunda rahat hareket edememesi, K7 ve K5 erkek arkadaşları ile baş başa bir yere gitmekten çekinmesi, K10 otobüste erkeklerle tensel temastan kaçınması ve toplu erkek grupları ile karşılaştığında yolunu değiştirmesi, K3 ise ilk kez bulunduğu erkekle kalabalık ortamlarda görüşmesi örneğiyle ifade etmiştir. Diğer katılımcılardan farklı olarak K3 ise görüşmeler esnasında erkeklere olan güvensizliğini sık sık dile getirse de erkeklere olan güvensizliğinin kadın cinayetleri ile ilgili olmadığını, cinayet faillerinin genellikle erkek olmasının diğer erkekleri suçlu yapmadığı ve erkeklere karşı ön yargılı davranıldığını belirtmiştir. Katılımcıların bu duruma ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

Yani karşı cinse olan bakış açımı bir nebze değiştirmiş olabilir. Yani bu durumda biraz cehaletten kaynaklı karşıdaki erkeğin kadına bakış açısı çok önemli zihniyeti çok önemli. Mesela bu nasıl bir zihniyet diye sorguluyorum tanıdığım erkeğin birçoğunu. Boşanmaya bakış açıları, ayrıldıktan sonra başkasıyla evlenmeye bakış açıları çok farklı yani erkekler her şeyi yapabilir, erkekler için her şey mübah ama kadınlar kendini korumalıdır, namusunu korumalıdır hep bu sığ düşünce var. Yani etrafımda böyle erkekler olduğu için de bu da ben de doğal olarak

güvensizlik oluşturuyor. Yani kimseye güvenmem çünkü çıkan baktığımız zaman kadınlar kaç yıllık kocaları tarafından öldürülüyor. Yani klasik bir laf ama babana bile güvenme bu devirde. Yani şu an ben hiçbir erkeğe kimseye güven güvenmiyorum açıkçası (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Teyzemin cinayeti (teyzesi eşi tarafından öldürülmüş) tabii ki erkeklere karşı olan bakış açımı değiştirdi. En yakınına en güvendiğin insana bile güvenemeyecek hale geldim ben yaşadıklarımın dolayısı. Kendi öz eniştesi anneme, benim eniştem bana göz koydu ya nasıl güveneceksin ki. Diyorum ya hiçbir erkeğe güvenmiyorum erkekler nasıl söylesem uçkuruna bağlı insanlar geneli böyledir yani. Az bir yüzüne gülümsediğin zaman bile yanlış anlayabiliyor. Erkeklere karşı o yüzden hep böyle nasıl davranmam gerekiyor konusunda hep bir arada kalıyorum nasıl davransam yanlış anlamaz. Yani nasıl bir tepki vereceğimi bilemiyorum. Erkeklere karşı tamamen güvensizlik var bende. Yani eşim ve babam dışında hiçbir erkekle tek başıma bir yere gitmiyorum mesafemi korurum hep güvenmiyorum çünkü. İşte bazen temizliğe gidiyorum. Temizliğe gittiğim evde erkekler olduğu zaman kovaya suyu bile çekinerek dolduruyorum. Niye çekineyim ki ben erkek var diye o insana ben de insanım ama çekiniyorsun işte (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Yani şöyle hiçbir zaman eşim de olsa hiçbir erkeğe güvenmemem gerektiğini öğrendim. Hayata başladığın sevdiğim dediğin insan seni öldürüyor. Yani ne biliyim ya sonuçta bu cinayetleri işleyenler eşlerimiz onlar bile bunu yapıyorsa. Birçok kadının şiddet görmesi birçok kadının öldürülmesi eşler kaynaklı yani en yakınımız dediğimiz erkekler işliyor bu cinayetleri. Bu yüzden hiçbir erkeğe güvenmem erkeklerden hep bir adım geride dururum bana zarar versin ya da vermesin. Otobüste ya da herhangi bir yerde şüpheli duran yani bana karanlık duran gözümün tutmadığı erkeklerden uzak durmayı tercih ediyorum. Gözümün tutmadığı bir erkek olursa hemen çantama bakıyorum çantamda ne var, biri bana saldırırsa ne yapabilirim, kendimi neyle koruyabilirim diye. Maalesef böyle kuruntularım var (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Erkeklere karşı olan bakış açım şöyle. Şimdi hiç beklemediklerin bile bazen yapabiliyormuş demek ki cinayet işleyebiliyormuş bu cinayet yaşanınca onu da gördük. Hani benim de güvendiğim erkekler var güvenmediğim erkekler var çevremde eşim gibi kardeşim gibi güvendiğim erkekler var ama güvenmediklerimde daha fazla tabii (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Tabii ki erkeklere karşı bakış açımı değiştiriyor. Özellikle tanımadığın erkeklere karşı daha mesafeli oluyorsun. Ya da öldüren erkeklere karşı en yakınlarında bile yaşanıyor bu cinayetler tanıdığın insanlar bile cinayet işleyebiliyor. Arkadaşımın (katılımcının arkadaşını öldüren fail) kocasını yolda görsem acaba bana da bir şey yapar mı diye bir korku olur bende eşini öldürdüğü için (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Bu cinayetten sonra (komşusunun erkek arkadaşı tarafından öldürülmesi) benim kesinlikle erkeklere olan güvenim çok daha azaldı sarstı yani erkeklere olan güvenimi. Mesela bu olay yaşandıktan sonra lisede bazı erkek arkadaşlarımız bir yere gidelim dediğinde ben tek başıma hiçbir zaman gitmiyordum açıkçası güvenmiyordum çünkü hep bu cinayet gelirdi aklıma. Bir de ailem sürekli tembihliyordu tabi erkeklere karşı daha dikkatli olmam gerektiğini. Baktığımız zaman bütün kadın cinayetleri erkekler tarafından işleniyor bir de en yakınları öldürüyor kadınları genelde bu yüzden güvensizlik çok normal bence. Hani sen nasıl savunmasız birini, sevdiğim dediğin bir kızı işkence edip tecavüz edip öldürebiliyorsun nasıl yapabiliyorsun bunu gerçekten çok garip. Sevgi anlayışı cinayet olan birilerine güvenmemek çok normal bu devirde. Yani otobüste olsun kafede olsun çarşıda olsun bir erkeğin bakışından, hareketlerinden rahatsız olduğumda bile kendimi kötü hissediyorum bu bana neden böyle bakıyor diye. Ya da hareketlerinden rahatsız olduğum birinin bana arkadaşlık teklif etmesi bile midemi bulandırıyor benden uzak olsunlar istiyorum hep. Ya da dolmuşta bir erkekle yan yana oturunca o temastan bile rahatsız oluyorum her an sanki bir yerime dokunacak gibi bir tedirgin oluyorum inene kadar özellikle bakışlarını üzerimde hissettiğim biriyse daha çok rahatsız oluyorum. Bir an önce inmek istiyorum. Art niyetli bir düşünce belki ama görüyoruz erkelerin neler yaptığını (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Tabii ki bu cinayetleri duyduğun zaman erkeklere karşı olan bakış açısı değişiyor erkeklerden daha fazla korkuyorsun daha güvensiz oluyorsun erkeklere karşı tedirgin oluyorsun. Bazı erkekler mesela cinayetler işlendiğinde hak etmiştir diye yorum yapıyor bu şekilde konuşmalar duyuyorum etrafımda. Yani o yüzden tabii ki erkeklere karşı olan bakış açım değişiyor bu zihniyete sahip oldukları ve kadınları öldürdükleri için. Mahallede bir cinayet yaşanmıştı komşumuzun kızını sevgilisi öldürmüştü oda baya etkilemişti beni. En basitinden cinayeti işleyen kişiyi gördüğüm zaman bir ürküyorum açıkçası çekiniyorum her şeyi düşünüyorsun. Konuşmak, aynı ortamda bulunmak istemiyorum onunla bir kadını, eşini öldürdüğü için (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Yani tabii erkeklere karşı olan bakış açım daha farklı ama her insanda bir değil yani. Allah'a şükür eşimden bir tokat bile görmediğim için bir tuhaf geliyor bana. Ama şöyle de bir şey var yani yolda yürürken bile arkandan gelen bir erkekten rahatsız olursun ama bir kadından rahatsız olmazsın yani erkeklere karşı bir rahatsızlık hep var zaten (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Önceden böyle değildi ama şimdi her insana şüpheyle bakıyorum. Bu yaşanan olaylardan dolayı bir güvensizlik var çünkü insanın içine bir şüphe uyandırıyor ne kadar erkek arkadaşını tanısan da bu da yapmaz diyemiyorsun herkes her şeyi yapabilir bu hayatta. Suç işleyenlere bakıyorum bu da mı yapmış ya diyorum böyle güvensizlik duygusu oluşuyor işte. Zaten güvensizlik hep var. Otobüste ayakta durduğum zaman genelde otobüsler hep kalabalık oluyor ve erkeklerde yanımda ayakta duruyorsa hemen kendimi geri çekiyorum erkeklere değmeye dokunmamaya çalışıyorum hep uzak duruyorum otobüste erkeklerden elimden geldiği kadar ya da parkta birkaç erkek grubu varsa onların yanından geçmeyip dolanıyorum başka yerden öyle yani (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Genel olarak insanlara güvenmiyorum yani bir erkekle tanıştığım zaman hemen güvenemiyorum her şeyini sorguluyorum acaba iyi mi nasıl biri diye. Bir erkekle buluşacağımda özellikle ilk kez buluşacaksam kalabalık ortamları başıma bir şey gelmeyecek yerleri tercih ediyorum mesela buluşmak için. Yani bütün erkekleri aynı kefeye koymamak lazım bence hepsini aynı şekilde yaklaşmamaya çalışıyorum o yüzden çok fazla önyargı beslemiyorum erkeklere karşı sonuçta bir erkeğin işlediği bir cinayetten neden diğer erkekleri sorumlu tutayım ki (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yukarıdaki ifadeler incelediğinde katılımcıların yakın çevresinde yaşanan kadın cinayetlerinin, erkeklere karşı olan bakış açılarını negatif anlamda etkilediği anlaşılmaktadır. Katılımcıların çevresinde yaşanan cinayetin, mağdurun en yakını olan erkekler tarafından işlenmesi, diğer kadın cinayeti faillerinin genellikle erkek olması, kadın cinayetlerinin gün geçtikçe artış göstermesi ve erkeklerin kadını önemsiz gören düşünce yapısı gibi mevcut durumlar katılımcıların erkekleri güvensiz olarak algılamasına neden olmuştur. Bazı katılımcıların ise yakınlarının cinayet işlenmesini hiç beklemediği ve güvendiği biri tarafında öldürülmesi, erkelere karşı olan güvensizlik durumunu daha da pekiştirmiştir. Ayrıca katılımcıların yakınlarını öldüren cinayet faillerini tanıması, katılımcıların diğer erkeklere oranla fail erkeklere karşı daha büyük bir rahatsızlık ve korku duymalarına neden olmuştur. Sonuç itibarıyla erkeklere karşı oluşan bu güvensizlik ve korku durumu, kadınların kendilerini erkeklerden gelebilecek olası tehlikelerden korumak için erkelere karşı daha mesafeli ve temkinli davranmasına neden olmaktadır. Burada çıkarılması gereken en önemli sonuçlardan biri, erkeklerin suç faili olma durumunun kadınlar tarafından bütün erkeklere genellenmesi ve bu nedenle erkeklerin varlığının bile, kadınların suç korkusu yaşamasına neden olmasıdır. Bu durum ise, kadınların yaşadıkları suç korkusunun suç mağduru erkekler yaratmasına neden olmaktadır. Çünkü kadınların birçoğu erkekler konusunda olumsuz niyet okumasına kapılmakta ve herhangi bir kötü niyeti olmayan erkekleri bile potansiyel

suçlu kategorisine sokmaktadır. Bu durum ise kadınların açık hedef olduğu suç mağduriyet durumunun erkekleri de potansiyel mağdur durumuna düşürmesine sebep olmaktadır.

Korku kültüründe insanlardan gelebilecek tehlikelere karşı hissedilen korku ve güven ilişkilerinin kırılganlığı gündelik yaşamı biçimlendirme bakımından önemli sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Furedi, 2017: 204). Korku kültüründe suç korkusunun gündelik yaşam üzerindeki bir diğer psikolojik etkisi, suçtan korunma önlemlerini gündelik yaşamın bir rutini haline getirmektir. Kadına yönelik suçların araç ve olasılıklarının artması kadınların sadece erkeklere karşı değil tüm topluma, insanlara ve olaylara karşı güvensizlik ve korku yaşamasına neden olmaktadır. Bu güvensizlik ve korku durumu ise kadınların kendilerini olası suç mağduriyetlerinden korumak ve psikolojik olarak kendilerini güvende hissetmek için çeşitli güvenlik önlemleri almalarına neden olmaktadır. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların büyük çoğunluğu kendilerini suç mağduriyetlerinden korumak için evlerinin kapılarını kilitleme (K1, K2, K4, K6, K7, K8), akşamları tek başına dışarı çıkmama ve kalabalık yerleri tercih etme gibi (K1, K3, K5, K6, K7, K9, K10) güvenlik önlemleri aldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılardan bir kısmı kendilerini korumak için çantasında biber gazı veya küçük bıçak gibi aletler taşıdığını (K3, K4, K8, K10), bir kısmı evlerine kamera ve cam korkuluğu gibi güvenlik cihazları taktırdığını (K7, K8, K9) bir kısmı ise KADES uygulamasını telefonuna indirdiğini (K5, K7, K10) belirtmiştir. K2 ve K7 ise evde kimsenin olmadığı veya evde tek olduğu zamanlarda evin ışıklarını açık bıraktığını belirtmiştir. Diğer katılımcılardan farklı olarak K2, evde kimse olmadığı kapının önüne terlik ve ayakkabı koyduğunu, dışarı çıkarken altınlarını çıkardığını ve karanlıkta telefonunun ışığını açtığını, K7 ise evinin önüne köpek bağladığını güvenlik önlemi olarak aldığını ifade etmiştir. Gündelik yaşamda katılımcıların suçta korunmak için aldığı güvenlik önlemleri şu şekilde özetlenmiştir:

Kendimi suç mağduru olmaktan korumak ve güvende hissetmek için biber gazı kullanıyorum. Eğer geç saatte dışarı çıktıysam ki mümkün olduğu kadar geç saatte yanımda birileri olmadan dışarı çıkmam olabildiğince kalabalık yerlerden yürümeyi tercih ederim. Yani özellikle akşam tek çıktıysam dışarı biber gazını çantamdan cebime alırım ki bir saldırı karşısında hemen cebimden çıkarabileyim. Biber gazı bana kendimi güvende hissettiriyor. Çünkü o gazın kullandığımda birkaç dakika da olsa maruz kaldığın suçtan saldırıdan kurtulma fırsatı yakalıyorsun kendine (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Zemin katta benim evim, evde tek kaldığımda, gece yatarken kapı kilitliyorum pencereyi hiçbir şekilde açık bırakıp bir yere çıkmam. Altınlarım var mesela dışarı çıkarken altınlarımı takmam biri göz koyar bir şey yapar diye. Evde kilitli özel olan bir dolap var hep orada durur. Yani evde kilit kullandığım yetmiyormuş gibi kapıyı her yerden kilitliyorum. Ben mesela alt katta oturuyorum alt kattan üst kata komşuma çıkarken bile kapıları kilitliyorum. Eğer evi tek bırakıp bir yere gideceksem mutlaka komşuma tembihlerim eve göz kulak ol diye. Zaten evden çıkarken ışıkları açık bırakırım ki ya da şöyle kapının önüne birkaç fazladan terlik ayakkabı koyarım ki evde birileri var sansınlar diye. Karanlık sokaktan geçiyorsam korkarım mesela hemen telefonumun ışığını açarım karanlıkta en ufak bir çıtırtı biri tüylerim diken diken yapıyor ürpertebiliyor beni. Karanlık olduğu zaman kendimi çok güvensiz hissediyorum (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

İllaki akşam olunca kapını kilitliyorsun avlu kapıyı hiç açıp bırakmamaya gayret ediyorum korktuğum için yani. Bu cinayetleri duyunca da insan daha çok tedirgin oluyor her şeyden

korkar oluyor biz mesela önceden kapımızı kilitlemeden falan yatardık. Ama şimdi kimseye güvenemediğimden dış kapıya varana kadar kilitliyorum ne olur ne olmaz diye. Eskiden diyorum ya mesela dış avlu kapısı arkasına kadar açık yatardık biz kapı falan kilitlemezdik şimdi akşam evde otururken bile anahtar kapının dışında bırakamıyoruz korkudan. Arada eşimle Ankara'ya gidiyoruz hastaneye çocuklar evde tek kaldığında sürekli arıyorum. Konu komşu akrabaya tembihliyorum zaten göz kulak olun eve, çocuklara diye. Çantamda küçük bir bıçağım var onu da taşıyorum işe gidip gelirken bir şey olursa diye (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Yani önlem olarak tek başıma dışarı çıkmıyorum. Bir yere gideceğim zamanlar hep erkek kardeşim ya da babam bırakıyor gideceğim yere. Evde tek kaldığım zamanlar hep böyle bir tedirginlik olur mutlaka kapıyı kilitlemeden uyumam (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Uzun bir süre küçük bir bıçak gezdirdim çantamda şu an yok. Kendimi daha iyi koruyabilmek için devletin yaptığı KADES uygulamasını indirdim. Henüz kullanmaya ihtiyacım olmadı. Bu uygulamaya beni koruyabileceklerini düşünüyorum ne kadar hızlı olunur ne kadar korunabilirim bilmiyorum ama yine de indirdim. Gittiğim yerlerin kalabalık olmasına dikkat ediyorum. Sokak araları, تنها yerler, parklar kullanmayı tercih ettiğim yerler değil arabaların yoğunlukta geçtiği caddeleri de tercih etmiyorum akşam saatleri. Genellikle tek başıma olduğumda özellikle kalabalık yerleri tercih ediyorum ki suça maruz kalma durumum biraz daha azalsın (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Kendimi korumak için önlem alırım tabii ki de. Kalabalık yerleri tercih ederim akşam dışarı çıkmamaya çalışırım tek başıma çıkmam kendimi korumak için ne gerekiyorsa yaparım. Akşam öyle tek başıma dışarı çıkamam yani yanımda birileri olmalı. Kapıları mutlaka kilitliyorum gece yatarken (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yani tabii ki ben mesela ailem olmadığında evde tek başıma kaldığımda bütün kapıları kilitliyorum, evin mutlaka iki ışığı açık oluyor öyle söyleyeyim size. Bizim evimiz çok ıssız bir yerde ve insanların içmek için gittiği sarhoşların döndüğü bir yol üzerinde bu yüzden tek kalınca tedirgin oluyorum. Zaten evimizin önünde köpek var bizim. Aslında köpeğin varlığı da biraz iyi oluyor güvende hissetmek için. Çünkü yırtıcı bir köpek biraz bizimki biri geldiğinde hemen havlamaya başlıyor köpek havlayınca anlıyoruz biri geldiğini. Zaten evin her tarafında kamera var. Önlem olarak bir ara biber gazı taşıyordum dershaneden geç çıktığım zamanlar ama sonra bıraktım. Onun dışında hani bir yerden geliyorsan geç saatlere kaldıysam hızlı hızlı yürüyorum eve تنها yerlerden geçmiyorum mesela hep dükkanların işyerlerinin olduğu yerlerden geçmeye çalışırım. Tek başıma dışarı çıkmıyorum önlem olarak bu çok önemli bence elimden geldiği kadar kalabalık yerleri tercih ediyorum akşam saatlerinde özellikle. Güven vermeyen birini gördüğümde yol değiştiririm. Yani kendimi korumak için öyle hiç kesici alet falan taşımadım. Zaten öyle bir durum olsa kullanabileceğimi pek sanmıyorum. KADES indirdim geçenlerde bir de her ihtimale karşı (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yani evet şu şekilde mesela evdeyken kapıyı kilitlemek olabilir ya da alçak bir binada oturuyorum ben camları balkonları uyurken evden çıkarken kontrol ederim açıksa kapatırım. Zaten evim zemin katta olduğu için camlarında korkuluk var. Korkulukları herhangi bir suça zemin oluşturmamak için taktırdık. Ya da işte otobüste tek kaldığımda en yakın durakta inmeye çalışıyorum bu şekilde. Çantamda biber gazı taşıyorum olası bir tehlikede kullanmak için (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Yani korumak lazım kendini ben zaten bıçak falan zaten taşıyamam cesaret edemem onu taşımaya bile Allah korusun. Genelde eşimle ya da oğlumla dışarı çıktığım için bir de arabayla gittiğim için yanımda böyle şeyler taşımıyorum onun dışında tek başıma dışarı çıkmam. Mesela sitede yaşanan cinayetten sonra oturduğumuz siteye kamera takıldı ortak kararla önceden bu kamera yoktu (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Önlem olarak telefonumda KADES uygulaması var mesela sürekli dışarıdayken konumu açık tutuyorum bir şey olursa hemen kullanırım diye. Onun dışında yanımda biber gazı taşıyorum arkadaşlarım da taşıyor. Bunun dışında ücra köşelere gitmiyorum genellikle insanların kalabalık olduğu yerleri tercih ediyorum (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki ifadeler analiz edildiğinde; katılımcıların suç mağduriyetlerinden korunmak için akşam tek başına dışarı çıkmama, kalabalık yolları tercih etme, çantasında biber gazı taşıma, evlerinin kapılarını sıkı sıkı kilitleme, evin ışıklarını açık bırakma, evlerine kamera ve korkuluk taktırma, telefonlarına KADES uygulaması indirme gibi çeşitli güvenlik önlemleri aldıkları, Ferraro'nun ifadesiyle "korunma davranışı" sergiledikleri görülmektedir. Katılımcıların emek, zaman ve para harcayarak aldığı bu güvenlik önlemleri, suç korkusunun, kadınların gündelik yaşamı üzerindeki biçimlendirici etkisini en açık haliyle göstermektedir. Kadına yönelik suç oranlarının artış göstermesiyle ortaya çıkan suç korkusu, kadınlarda güvenlik ihtiyacını neden olmaktadır. Özellikle kadınlardan bir kısmının kendini korumak için (kadına yönelik şiddeti engellemek amacıyla kullanılan) KADES uygulamasını indirmesi kadınların gündelik yaşamı kadın cinayetleri nedeniyle suç korkusu yaşadıklarını ve güvenlik ihtiyacı duyduklarını açıkça göstermektedir. Zira kadınların birçoğu gündelik yaşamda kendini suçluların açık hedefi olarak düşünmekte, güvenliğini sağlamadığı takdirde gündelik rutinlerini huzur içinde yerine getirememektedir. Bu nedenle günümüzde birçok kadın için kendi güvenliğini sağlamak gündelik yaşamın vazgeçilmez bir rutini haline gelmiştir. Bu konuyu korku kültürü bağlamında açıkladığımızda, katılımcıların kendini koruma pratiklerini gündelik yaşamlarının vazgeçilmez bir rutini haline getirmesi korku kültürünün bireyin davranışlarını üzerindeki yansımaları göstermektedir. Zira korku kültüründe yaşamak tıpkı katılımcıların yaptığı gibi kimseye güvenmemeyi ve her an başına bir şey gelebilir düşüncesi ile güven aramayı gerektirmektedir.

Suç mağduriyetlerinin arttığı günümüz toplumlarında suç korkusu yaşayan bireyler sadece kendileri için değil yakınlarının başına gelecek olası bir suç mağduriyeti içinde kaygılanmaktadır. Hatta öyle ki yakınlarının can güvenliğini korumak isteyen bireyler gündelik yaşamlarının önemli bir kısmını yakınlarını koruma-kollama arzusu ile sürdürmektedirler. Bu doğrultuda katılımcıların tamamı artış gösteren suç oranları ve çevrelerinde yaşanan cinayet sonrası daha fazla yakınlarını koruma kollama güdüsü geliştirmekte bu güdü ile gündelik yaşam rutinlerini biçimlendirmektedir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcılar yakınları için duyduğu suç mağduriyet korkusunu, gündelik yaşamlarındaki farklı örnekler üzerinden açıklamıştır. K2 kızının başına bir şey gelmesinden korktuğu için kızını okula tek başına göndermediğini, kızı sokakta arkadaşları ile oynarken bile sürekli kızını kontrol ettiği örneğiyle ifade etmiştir. K1 kızının kendisini yabancılardan koruması için onu sürekli yabancılardan kendisini öpmemesi, izin almadan bir yere gitmemesi vb. şekilde öğütlediğini artış gösteren çocuk istismarı nedeniyle erkeklerin yanında kızının bezini değiştirmedikçe ifade etmiştir. K4 ise çocuklarını zararlı alışkanlıkları olan kimselerle takılmaması ve eve geç gelmemesi konusunda sürekli uyardığını; çocukları eve geç kaldığında sürekli onları aradığını çocuklarının eve gelmesini diken üstünde beklediğini ifade etmiştir. K6 ve K8 ise çocukları okula-markete tek başına göndermediğini, K5 küçük yeğenini erkekler kucağına aldığı zaman yeğeninden gözünü ayırmadığını belirtmiştir. K7 başına bir şey gelir korkusu nedeniyle üniversitede okuyan kardeşinin özgürlüğünü kısıtladığını K3 ise akşam mesai arkadaşıyla işten eve

dönerken arkadaşını korumak için önce arkadaşını evine bıraktığını sonra kendisinin evine gittiğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekilde özetlenmiştir:

Benim mesela iki tane kız çocuğum var. Başına bir şey gelir diye içim rahat bir şekilde güvenli bir şekilde sokağa salamıyorum tek başına istediği gibi sokakta oyun oynamasına izin veremiyorum. İzin versem bile sokakta oynadığında 5 dakikada bir camdan balkondan kontrol ediyorum sesleniyorum orada mı ne yapıyor, yanında kim var diye kontrol ediyorum. Kimseye güvenmiyorum çünkü okula da zaten ben almaya gidiyorum giriş saatinde ben götürüyorum çocuğumu tek başına hiç eve gelmemiştir. Günde dört kere gidiyorum o okul yolunu. Okul ev orası yakın ama tek başına hiçbir yere salmam çocuğumu. 25 yaşındayım bizim çocukluğumuzda gecenin bir yarısına kadar çocuk sesleri geliyordu sokaklardan oynuyorduk istediğimiz saatte kadar ama şimdiki çocuklara bakınca üzüliyorum ben. Çocukların dolu dolu yaşayıp oynayacağı güvenli bir alan yok. Sürekli evdeler dışarı çıkıp da dışarıda istedikleri gibi oynasın diyemiyorsun. Çünkü korkuyorsun birisi kaçırabilir tecavüz edebilir kötü şeyler yapabilir çünkü kadar çok olaylar var ki. Sadece bu haberler yüzünden bile kendi çocuğunu güven altında tutmaya çalışıyorum sürekli (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Çocuğumu yetiştirirken mahremiyet eğitimi çok iyi vermeye çalışıyorum. Yani artık o kadar çok çocuk istismarı var ki son zamanlarda özellikle öz babasından, öz amcasından, dedesinden cinsel istismara uğrayan çocuklar var. Gördük yani bunu Müge Anlı'da olsun televizyon haberlerinde olsun çok sık karşılaşıyoruz son zamanlarda. Yani bu olayları gördükçe de doğal olarak tedirgin hissediyoruz koruma ihtiyacı duyuyoruz çocuklarımızı. Kızımı yetiştirirken hep diyorum yani yabancıların kucağına gitme, tanımadığın erkeklerin seni öpmesine izin verme. Sana ve özel yerlerine benden başka kimse dokunamaz, seni bir erkek tuvalete götüremez, bizden izinsiz seni kimse bir yere götüremez her şeyi yaparken benden izin almalısın diye anlatıyorum hep. Bezini hiçbir erkeğin olmadığı bir ortamda değiştiriyorum. Kimseyle tek başına bir yere göndermiyorum. Yani bunları yapmak zorundayım çünkü güvenemiyorum artık kimseye (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Çocukları koruma durumu tabii onu her zaman söylüyorum ben zaten çocuklarıma başınıza bir şey gelir dikkatli olun diye. Çocuklarım dışarı çıkarken devamlı geç kalmayın, yanınıza tanımadık kimseyi yaklaştırmayın, etrafınızı gözetleyin, gece geç saate kalmayın diye uyarıyorum sürekli. Arkadaşlarına karışırım yani içkici serserilerle takılmasına izin vermem. İşin açığı insan yolda yürürken korkuyor şimdi rahat hareket edemiyorsun. Özellikle de genç kızlarımı sınırlıyorum. Bizimki gidiyor şimdi gece dışarı kaç defa arıyorum gelmiyor musun daha diye. Korkuyorum yani başına bir şey gelir diye sen iyisin ama karşıdaki insan arkadaşım dediklerin nasıl. Kızlarım çarşıya gittiğinde akşam olduğunda kaç defa ararım neredesiniz? Niye gelmediniz? diye. Akşama kaldılarsa eve gelene kadar kapıda bekliyorum onları hep bir diken üstünde. Yani çocuklarımla iyiliği için onları da sınırlıyorum korkudan (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

En basitinden yeğenlerim erkek çocuklarla temas ettiğinde dikkat ediyorum. Erkek kuzenlerim var bazen yeğenimi sevmeye geliyorlar onlar yeğenimi kucağına aldığına, oynamak için omzuna çıkardığında ya da çok öptüğünde bile rahatsız oluyorum. Tamam belki kötü niyeti yok seviyor sadece ama erkek sonuçta yeğenim küçük anlayamaz ama etrafta böyle olaylar yaşanıyor görüyoruz gerek sosyal medyadan gerek haberlerden öz babası tecavüz ediyor. Bu yüzden ne olur ne olmaz diye gözümün önünden ayırmıyorum. Benim çocuğum yok ama yeğenlerimi sakınırım böyle şeylerden. Biz dedelerle amcalarla aynı odada yatarak büyüyen çocuklardık. Komşumuzla oynardık sıkı ilişkiler içinde küçük bir bölgede büyüdüğümüz için böyle şeyler düşünmezdik ama artık sosyal medya, haberlerde bu tarz cinayetlerin çokluğunu, çocuk istismarlarını çok duyduğumuz için dikkat ediyorum artık. Bu yüzden her zaman gözümün önünde tutarım kendi çocuklarım gibi. Belki çok kötü niyetli bir düşünce ama bu devirde böyle olmak zorundayız maalesef (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Görüyoruz yani yaşanan cinayetlerin suçların fazlalığını tabii ki kendimi korumaktan ziyade etrafımdaki insanları koruma isteği de oluyor. Yakınlarımda savunmasız olarak gördüğüm insanlara karşı özellikle kadın ve çocuklara karşı daha fazla koruma refleksim var. Bu duruma şöyle bir örnek verebilirim iş arkadaşım var işe birlikte gidip geliyoruz. Akşam 9'da işten çıkıyoruz bir seferinde bir erkek takip etmişti bizi o benden daha çok korkuyor evine giderken.

Sürekli birilerinin onu takip ettiğinden şüpheleniyor korkuyor. Ben de o akşam eve dönerken korktuğu için ilk onu evine bırakıyorum sonra kendim devam ediyorum o beni daha cesur görüyor ama bende korkuyorum aslında a saatte eve dönmeye yardımcı olmak için fedakârlık yapıyorum sadece. Ya da kardeşlerimin gece dışarı salmak istemiyorum bir zarar ziyan gelir başlarına diye. Burada serseri çok bıçaklanma olayları oluyor sokaklarda, gece geç vakitlerde içkicisi var kumarcısı var dışarı salamıyoruz mesela bir şey olur diye (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yukarıdaki ifadelerine bakıldığında, katılımcıların yaşadıkları topluma karşı güvensizlik içinde oldukları ve bu nedenle gündelik yaşamlarının önemli bir kısmını yakınlarını suç mağduriyetlerden koruma çabası ile geçirdikleri görülmektedir. Katılımcıların başlarına bir şey gelir korkusu ile çocuklarını hiçbir yere tek göndermemesi, sokakta oyun oynarken sürekli kontrol etmesi, çocuklarının arkadaş tercihlerine eve dönüş saatlerine karışması, çocukları eve geç geldiğinde sürekli araması, arkadaşını korumak için akşamları evine bırakması, yakınlarının özgürlüklerini sınırlaması gibi durumlar katılımcıların sürekli kaygı ve korku halinde olduklarını kendi yaşamlarını bu korku ile biçimlendirdiklerini göstermektedir. Bu kısımda dikkate değer olan bulgu ise kadınların çocuk sahibi olma durumunun suç korkusuna önemli derecede etkilemesidir. Çocuk sahibi olan katılımcıların birçoğu suç korkusunu kendi başlarına gelecek bir mağduriyetten ziyade çocuklarının başına gelecek bir mağduriyet ile ilişkilendirmektedir. Çocuklarının suç mağduru olmasından korkan kadınlar, gündelik hayat akışlarını çocuklarının güvenliğini sağlayacak şekilde sürdürmektedir. Sonuç itibarıyla suç korkusu kadınların çocuk yetiştirme biçimlerini, çocuk bakımlarını ve sevdiklerine karşı olan tutumlarını önemli derecede etkileyerek gündelik yaşamını biçimlendirmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse korku kültürünün hakimiyeti altında yaşayan kadınlar, gündelik yaşamın en basit eylemlerini yaparken bile korku ve tehlike düşüncesi aklının hep bir köşesinde bulundurmaktadır. Bireyler arası iletişim veya medya yoluyla haberdar olunan kadın cinayetleri, kadınların birçoğunun gündelik hayatta kaygı, korku ve güvensizlik duygusu ile yaşamasına neden olmaktadır. Birçok kadın doğrudan cinayet mağduru olmasa da hemcinslerinin cinayet öykülerinden etkilenmekte ve dolaylı mağduriyetin etkisiyle suç mağduru olma korkusu yaşamaktadır. Suç mağduru olma korkusu yaşayan pek çok kadın sokakta yürümek, alışveriş yapmak, çalışmak, eğlenmek, dışarı çıkmak, otobüse binmek, asansör kullanmak, evde oturmak, çocuk bakmak gibi gündelik yaşamın sıradan rutin eylemlerini yaparken bile kendini tedirgin ve korku dolu hissedebilmektedir. Kadın cinayetlerinin ortaya çıkardığı psikolojik etkiler ile kadınlar tek başına olduğunda arkasına bakarak yürüme, kapıları kilitleme, gece dışarı çıkmama, erkeklere karşı mesafeli ve güvensiz olma, otobüste tek kaldığında en yakın durakta inme, çantada biber gazı ve kesici alet taşıma gibi çocukları sürekli kontrol etme gibi korku ve güvensizliği içinde barındıran davranış kalıpları geliştirmektedir. Dolayısıyla suç korkusunun kadınların davranışlarını değiştirdiğini ona yeni alışkanlıklar kazandırdığını ve böylelikle gündelik yaşamı biçimlendirdiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

3.7.2. Sosyal Etkiler: “Yaşamı Sınırlama ve Gündelik Yaşamı Kısıtlama”

Korku kültüründe insanların elindeki seçenekleri ve davranışları onları etkileyebilecek bazı risk faktörleri tarafından sınırlandırılmıştır (Furedi, 2017: 45-57). Aynı şekilde korku kültüründe risk grubunda sınıflanan kadınlar sürekli kaçınılması gereken durumlar veya maruz kalınabilecek risklere karşı tetikte olan “kısıtlanmış davranış” rutini ile yaşamayı alışkanlık haline getirmişlerdir (Ertürk, 2018: 283-284). Kadınların suç korkusu özelinde bu durumu değerlendirdiğimizde; kadına yönelik suçların artış göstermesi ile birlikte kadınların birçoğu için önemli bir problem haline gelen suç korkusu, düşünce ve davranışları etkileyerek gündelik hayatı kontrol eden bir mekanizmaya dönüşmüştür. Günümüzde kadınların zaman mekân kullanımı, sosyal yaşantıları, arkadaşlık ilişkileri, hedefleri, tercihleri hatta dış görünüşleri bile bu mekanizmaya göre şekillenmektedir. Suç mağduru olmaktan korkan pek çok kadın kendi mağduriyetten korumak adına isteklerini, davranışlarını, özgürlüklerini kısacası gündelik yaşamdaki tüm sosyal aktivitelerini sınırlamak zorunda kalmaktadır. Başka bir deyişle gündelik yaşamda kadınların birçoğu korku duygusu ile hareket etmekte ve bu nedenle suç mağduru olma riskini an aza indirecek şekilde davranmaya özen göstermektedirler. Bu bağlamda genelde kadına yönelik suçların özelde ise kadın cinayetlerinin artış göstermesi, suç korkusunun kadınların gündelik yaşamı kısıtlayan çeşitli etkileri ortaya çıkarmıştır.

Katılımcı ifadelerinden yola çıkıldığında suç mağduru olma korkusunun, katılımcıların gündelik yaşamı biçimlendirme üzerindeki en önemli sosyal etkilerinden biri zaman-mekân kullanımını güvenli mekânlar ve güvenli saatler ile sınırlamaktır. Bu duruma ilişkin olarak katılımcılara size suç mağduru olma korkusu hissettiren zamanlar- mekânlar var mı? Suç korkusu zaman- mekan kullanımınızı sınırlıyor mu? şeklinde sorular yöneltildiğinde katılımcıların tamamı zaman-mekan tercihlerini suç korkusu nedeniyle sınırlandırdığına ilişkin cevaplar vermiştir. Gündelik yaşamdaki zaman kullanımına yönelik olarak katılımcıların neredeyse tamamı, akşam saatlerinde tek başına dışarı çıkmaktan korktuklarını bu nedenle özellikle akşam ve gece saatlerinde zorunda kalmadıkça tek başına dışarı çıkmadıklarını, dışarı çıkmak için ise genellikle gündüz saatlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Mekân tercihleri konusunda ise katılımcıların tamamı, تنها ve karanlık sokaklar, virana, yıkık dökük evler, erkek yoğunluklu mekânlar, alkol ve zararlı madde tüketilen mekânlar gibi suç ile ilişkilendirdikleri mekânlara gitmekten kaçındıklarını, gündelik yaşamlarında güvenli olduğunu düşündükleri mekânlarda vakit geçirmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların zaman- mekân kullanımına ilişkin bazı katılımcı ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Bu korku yaşamımız sınırlıyor tabii ki daha özgür olabilirdim. Gece tek başıma dışarı çıkabilirdim bu olaylar olmasaydı ya da annem babam neredesin diye sorduğunda hesap vermek zorunda kalmazdım. Biraz özgürlüğümü kısıtlıyor. Yani gece geç saate kadar dışarıda oturabilirim mesela hava kararınca hemen eve dönme isteği geliyor. Aslında akşamları dışarı daha eğlenceli başıma gelir korkusu yüzünden bunu biraz daha erken saatlere çekiyorum. Dışarı çıkmak için genellikle gündüz saatlerini tercih ederim gündüz tek çıkıyorum zaten onda bir

sorun yok. Akşamları yanımda birileri olmadan çıkamam. Yani zorunda kalmadıkça tek başıma dışarı çıkmam akşam saatlerinde (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Fiziksel olarak kötü koşullarda olan mekânları kullanmam böyle belirli serseri tiplerini takıldığı öyle mekânları tercih etmem alkollü mekânları tercih etmem genellikle kalabalık ortamları ve aile ortamları tercih ederim. Mesela karanlık olduğunu bildiğim bir sokaktan geçmem inşaat halinde olan boş inşaatlar olur ya onun önünden geçmem mesela mahallede var bir tane özellikle akşam çok korkutucu geliyor yani sanki içinde birileri var gibi geliyor o yüzden korkuyorum. Kalabalık erkek gruplarının olduğu yerleri de çok tercih etmeyiz parkları mesela. Kafede kızlarla otururken mesela biri erkek grubunun bize baktığını hissederek oradan erken kalkmaya çalışıyoruz. Bu korkularımız sebebi bu yaşanan cinayetler kadınların başına gelen şeyler (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Gece tek başıma dışarı çıkamam dışarı çıkmak için belirli bir saatlerim vardır. Genellikle gündüz saatlerini tercih ederim. Sabah ne çok erken akşam ne çok geç saatleri. Sabah en erken 9 akşam en geç 5 eğer bir aciliyeti yoksa gece tek başıma dışarı çıkmam. Gecenin bir yarısı tek başına hiçbir kadın çıkamaz zaten, akşam şu arkadaşımın buluşacağını diye bir olay da yok bende gideyimde eğleneyim diyemem yani. Aileden hep böyle gördük çünkü kız çocuğuysan akşam ezanı okunmadan evde olman lazımdı (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

İşten güçten genelde evden dışarı çok çıkamıyorum. Ama yani bir yerler de oturacaksam alkolsüz ve kalabalık olan mekânları tercih ederim. İşte bu sarhoşların, balicilerin olduğu virane evlerin olduğu mekânları kullanmam. Çünkü genellikle serserilerin mekânları oluyor. Haberlerde duyduklarınıza göre genelde kalabalık olmayan böyle kötü yerlerde işleniyor tecavüzler, cinayetler (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Bu korkudan dolayı kesinlikle yaşamamın sınırlanıyor. Örneğin akşam 21.00 - 22.00'dan ondan sonra eve gitmek beni çok tedirgin ediyor zaten evde olsam da akşam saatlerinde tek başıma dışarı çıkmam mümkün değil. Yani zamanı özgürce kullanma durumumu sınırlıyor en çok. Tenha olan, kimsenin olmadığı zamanlarda, akşam geç saatler sabahın erken saatleri gibi zamanlarda korkuyorsun ister istemez. Kendimi korumak için gece geç saatlerde dışarı tek başıma çıkmıyorum. Yani eğer geç vakitte çıkacaksam bile yanımda birilerinin olması lazım kesinlikle. Sadece çok zorunlu bir ihtiyaç olursa hani 5 dakikalık markete gitme gibi o durumlarda çıkabilirim sadece ki markete bile tek gitmem genelde erkekler gider bizim evde (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Suç korkusu oluşturan mekânlar ise şu şekilde fiziksel olarak kötü koşullarda olan gecekondu mahallelerini söyleyebilirim ya da içkili mekânlar. Çingenelerin yaşadığı mekânları çok ürkütücü buluyorum mesela. Ya da işte ara sokaklar, تنها yerlerden geçerken korkuyorum geçmemeye çalışıyorum çok mecbur olmadıkça. Yani kavga çıkma ihtimali fazla olan, silah çekme potansiyeli olan insanların bulunduğu yani problemlili insanların bulunduğu mekânlardan biraz uzak kalmaya çalışıyorum açıkçası kaçınırım hep böyle kendimi tehlikeye atacak yerlerden. Yani bunu bir kadın olarak değil bir birey olarak değerlendiriyorum çünkü erkeklerin de başına gelebiliyor böyle mağduriyetler bu mekânlarda (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yaşamımı sınırlıyor tabii ki istediğin saatte dışarı çıkamıyorsun bir kere. Ben kendim korkuyorum yani gece dışarı çıkmaya. Hava karardıktan sonra çıkıp kendim dolaşamam yani. İşin açığı insan yolda yürürken bile korkuyor şimdi rahat hareket edemiyorsun. Tek başıma çıkacaksam gündüz saatlerini tercih ederim dışarı çıkmak için akşam saatlerinde eşimle ya da çocuklarımla hep birlikte çıkarız. Akşam saatleri gece saatleri daha çok başıma bir şey gelir diye tedirgin oluyorsun. İşten geç çıktığım zamanlarda bile hemen eve gitmeye bakıyorum çok geç vakte kalmamak için. Yani korkuyorsun ki tek başıma çıkmaktan arkandan biri geliyor sarhoş mu yalak mı it mi ne olduğu belli değil. Zaten evimizde yol kenarında cadde boyu orada çok olaylar yaşanıyor. Bir de evin hemen üstünde bakkal var orada çok olaylar yaşanıyor gençler içiyorlar sapıtıyorlar gece orada toplanıyorlar. Duyuyorum ben evden seslerini içiyorlar birbirlerine bağırıyorlar, birbirlerini dövüyorlar, bunlardan çok rahatsız oluyorum korkuyorum yani evimiz yakın bir de toplandıkları yer şaşa kaza tek başına çıksan her şey gelebilir başına (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Kötü insanların bulunduğu bana zarar verecek olanların bulunduğu yerlerden geçmeyi istemem. Sarhoşlar falan varsa bir sokakta yol değiştiririm onların olduğu mekânlardan geçmeyi istemiyorum. Karanlık olan yerlerden geçmiyorum sokak lambası yoksa daha çok korkuyorsun her yer karanlık olunca. Bunlara dikkat ediyorum yani işten dönerken (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Dışarı çıkmak için gündüz saatlerini tercih ederim gece saatleri tek başıma kolay kolay dışarı çıkmam korkuyorum çünkü bir erkeğin bana karşı çok güçlü olduğunu bilmek beni korkutuyor tek başıma asla çıkmam yani gece saatlerinde. Bir kadın olarak özellikle akşam saatleri parkta tek başıma oturmam. Belki gündüzde oluyor bu tarz olaylar ama akşam saatlerinde kesinlikle tek başıma gezme konusunda özgür hissetmiyorum gezemem yani asla akşam şuradan çıkıp iki sokak ileri gidemem. Annelere gittiğimde bile eşim yoksa mutlaka babam ya da erkek kardeşime derim beni eve bırak diye. Bu durum ister istemez korku yaratıyor yani önceden bu kadar korkmazdım bu cinayetleri duydukça özellikle de etkilendiğim yeni bir olay yaşandıysa onun ardından ertesi gün dışarı çıktığımda başıma bir şey gelir diye düşünmüyorum değilim çok etkilendiğim olaylarda (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Bana zarar vereceğini düşündüğüm kalabalık erkek ortamlarında oturmayı tercih etmem. Daha çok anne, baba ve çocukların oturduğu aile mekânlarını tercih ederim diyelim ki mesela yaşlı insanların oturduğu yerlerde otururum, kalabalık bir erkek topluluğunun olduğu mekanları tercih etmem ya da onların olduğu yere uzak otururum. Bunlar benim dikkat ettiğim şeyler yani (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Dışarı genelde gündüz öğle saatleri çıkmayı tercih ederim gece tek başıma dışarı çıkmam mutlaka birisi olmalı yanımda. Hiçbir işimi akşam saatine bırakmam mesela. Hava az bir kararsa bile işim acil değilse ertelerim. Çocukları dışarı parka götürdüğümde mesela hava kararmadan eve dönmeye çalışıyorum kısıtlarım yani kendimi (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

İssız ara sokakları pek tercih etmem, içki içenlerin toplandığı yerleri de aynı şekilde tercih etmem. Bu tarz yerlerden uzak durmaya çalışırım bana zarar verilmesinden korkarım (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yani her şekilde sınırlıyor bence arkadaşlık ilişkilerini sınırlıyor bir kere özgürlüğünden veriyorsun istediğin zaman dışarı çıkamıyorsun istediği şeyi giyemiyorsun her istediğini yapamıyorsun istediğin mekânda eğlenemiyorsun. Zaman olarak karanlık gece saatleri gündüze göre çok daha tehlikeli olduğunu düşünüyorum çok daha fazla sanki başımıza bir şey gelme ihtimali o saatlerde. Genelde en geç 8 gibi girerim eve. Kendi memleketimde akşam bu saatten sonra tek başıma çıkamam yani. Eski evimizde karşı sokakta babaannem oturuyordu babaanneme giderken bile iki adımlık yolu hızlı hızlı gidiyordum. Yani genel olarak akşam saatleri de bir şey yaptığımda tedirgin oluyorum. Gece geç saatlere benim için ve bence birçok kadın için tehlikeli saatler bence güvenli değil o saatte dışarda olmak. Ya da bu şekilde aşılandığı içinde böyle geliyor olabilir. Çünkü annemden duyduğum hep buydu yani geç olmadan eve gel. Aslında bu durum her şeyi açıklıyor baktığımız zaman ben erkek kardeşime geç olmadan eve gel dendiğini duymadım istediği saatte eve geliyor (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yani çoğumuz zarar göreceğimiz yerlere gitmeyiz bende gitmiyorum. Çok تنها bir sokaktan geçmiyorum mesela okula giderken bile öyle akşam geç saatlerde eve dönersem hep aynı kalabalık olan yolları kullanırım. Üniversite zamanlarımda akşam saatlerinde tek başıma yurda gelirken tedirgin oluyordum. Ama arkadaşlarımla çıkabiliyordum dışarı eğleniyorduk bir yerlerde. Ama şimdi yaşadığım yerde akşam tek başıma dışarı çıkmam çok zor hiç tek başıma akşam dışarı çıktığımı hatırlamıyorum burada. Burası akşam saatlerinde çok ıssız olur kimse olmaz dışarda tabiri caizse başıboşları da çok buranın. Alkollü mekânları da tercih etmiyorum çünkü insanların kafası yerinde değil genelde oradaki insanların. Kavganın çıktığı kötü olayların gerçekleştiği yerler oluyor genelde. Yani belki yaşam tarzından kaynaklanıyor bu durum hani korkudan ziyade. Ya da böyle hani erkek ağırlıklı mekânlardan biraz daha çekinirim sanırım. Genelde dükkânların kafelerin insanların kalabalık olduğu mekânları kullanmayı tercih ediyorum. Bir de neden bilmiyorum alt geçitten geçerken çok tedirgin oluyorum mesela bir ürktüyor beni alt geçitler ya da otobanlar özellikle teksem bir taciz korkusu oluyor alt

geçitlerde böyle rutubetli, karanlık, duvar yazılı falan ya ondan sanırım (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Gündüz bu korkuyu duymuyorsun yani ama akşam saatlerinde bir iş yaptığın zaman özellikle tek başına acaba başıma bir iş gelir mi diye bir tedirgin oluyorum. Tek olduğumda daha çok korku oluyor yanımda biri olursa daha güvende hissediyorum. Özellikle ara sokaklar ister istemez bir tedirginlik yapıyor insanda. Özellikle akşam saatlerinde evime döndüğümde bir araba durduğunda ya da yanımdan geçerken yavaşladığında bir tedirgin oluyorum. Yani dediğim gibi yaratılış gereği biraz güçsüz olduğumuzdan dolayı bazı şeylere karşı koyamayacağımızı düşünüyorum. Yani gündüz bu durumlar çok olmadığı için genelde gece saatleri daha korku verici oluyor. Üniversitede böyle değildi üniversiteyi okuduğum yer biraz daha kalabalıktı ve genelde arkadaşlarımla hani dışarı çıkıyordum akşam saatlerinde böyle bir kısıtlama çok olmuyordu ama şimdi daha fazla taviz veriyorum yaşantımdan (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Mekân olarak ise تنها karanlık sokakların olduğu, kimsenin sesini duyamayacağı, sarhoşların yol edindiği yollardan korkarım. Gündüz vakti ıssız mekândan da geçebilirim ama gece vakti tabii ki böyle تنها yerlerden geçerken bir ürkerim yani. Bir yere oturmaya gittiğim zaman da alkol alınan mekânları tercih etmem mesela kafeye giderken bile orda oturan insan grubuna dikkat ederim. Ya da böyle nargileci tiplerin olduğu mekânlara girmiyorum çay içmek için bile. Belinde silahla dolanan adamlarla dolu ortalık nerede ne ile karşılaşacağımız belli değil hiç buralardan bulunmak istemezsin doğal olarak içkili alkollü mekânlardan uzak durmak istersin. Merdiven altı dediğimiz ürperti içeren evlerin olduğu yerlerden geçmem çünkü genelde madde kullanımı oluyor bu tarz yerlerde, ayık insanların olmadığı ya da maganda tipi dediğimiz insanların dolandığı yerde bulunmak istemem ya da yol kenarına durmuş bir arabanın yanından geçerken korkarım tercih etmem oradan geçmeyi (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri incelendiğinde katılımcıların tamamının özellikle akşam saatlerinde suç mağduru olma korkusu yaşadığı ve mağduriyet riskini en aza indirmek için akşam saatlerinde zorunda olmadıkça tek başına dışarı çıkmadıkları görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi ise katılımcıların birçoğunun kadına yönelik suç mağduriyetlerinin genelde akşam saatlerinde yaşandığını düşünmesidir. Suç mağduru olma korkusu nedeniyle katılımcıların “hava kararmadan eve dönme isteği”, “akşam saatlerine iş bırakmama” ve “işlerine gündüz halletme”, “akşam geç saatlerde tek başına dışarı çıkmama” gibi gündelik deneyimleri suç korkunun katılımcıların zaman yönetimini önemli derecede etkilediğini ve sınırlandırdığını göstermektedir. Ayrıca K2 ve K7’nin belirttiği gibi kadınlara yönelik toplumsal baskı içeren “akşam olmadan evde ol” dayatması kadınların kendi zaman yönetiminin daha çocukluktan ellerinden alındığını ve sınırlandırıldığını göstermektedir. Aslında bu durum kadınların yoğun olarak yaşadıkları suç korkusunda, içinde yetiştikleri ataerkil zihniyetin önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Zira kadınların birçoğu, daha çocuk yaşlarda kendi bedenini, erkeklerden koruması gerektiği konusunda baskılanmakta, korku duygusu aşılanarak yetiştirilmektedir. Sonuç olarak tüm bunların etkisiyle, katılımcıların akşam saatlerini güvenli bir zaman dilimi olarak görmedikleri, gündelik rutinlerini daha güvenli olduğunu düşündükleri gündüz vakitlerinde yerine getirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların تنها yerleri, ıssız ara sokakları, alkol tüketilen mekânları, erkeklerin yoğunlukla takıldığı yerleri, madde bağımlılarının yaşadığı yerleri, virane yıkık dökük evlerin olduğu mahalleleri, merdiven altı yerleri, karanlık sokakları, altgeçitleri, otobanları, boş arazi ve boş inşaat gibi mekânları suç ile ilişkilendikleri ve bu mekânlarda bulunmaktan kaçındıkları görülmektedir. Suç mağduru olma korkusu nedeniyle katılımcıların vakit

geçirmek için genellikle aydınlık sokakları, işyerlerinin ve dükkânların olduğu kalabalık caddeleri ve aile mekânları gibi güvenli olarak algıladıkları yerleri tercih ettikleri görülmektedir. Sonuç itibarıyla katılımcılar gündelik yaşamlarında istediği saatte dışarı çıkamamakta, istediği saatte eve dönememekte ve istediği mekânda özgürce vakit geçirememektedir. Katılımcılar suç mağduru olma korkusu nedeniyle özgürce hareket edememekte kendi zaman mekân yönetimini suç mağduriyet riskini en aza indirecek şekilde sınırlamaktadır.

Suç korkusunun katılımcıların davranışlarını biçimlendirme üzerindeki tek etkisi gündelik yaşamı belirli saatler ve mekânlar ile sınırlamaktan ibaret değildir. Kadına yönelik suçların artış göstermesi nedeniyle katılımcıların bir kısmı kendilerine yönelik olası suç mağduriyetlerine mahal vermemek için dış görünüşlerini ve kıyafet tercihlerini de kapalı ve dikkat çekici olmayacak şekilde sınırladıklarını ifade etmiştir (K2, K3, K5, K7). Katılımcıların bu konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Giyinirken erkeklerin nefisini etkilemeyecek şekilde giyinmeye çalışıyorum. Daha kapalı giyiyorum gerçi kapalı giysek bile bir şekilde yapacaklarını yapıyorlar. Bu yüzden diyorum ya zaten saldırıya uğramak çok kolay bu devirde diye bir bahaneleri bile yok sırf sapıklıklarından dolayı kadınlara saldırıyorlar. Ama yine de ben dikkat ediyorum giyimime, dikkat çekmemek için (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Bir kadın olarak güzel giyinmek istiyorum. Mesela ben kapalıyım kapalı da olsam güzel giyinmek istiyorum ama bazen yaptığım makyajı ve kıyafetleri elverişli olmadığı için sınırlamak zorunda kalıyorum. Mesela çok dikkat çekmesin diye abartılı makyaj yapmam, kırmızı ruj çok seviyorum ama erkekler açısından farklı görüldüğü şehvete düşürücü bir şey olduğu için kırmızı ruj sürmüyorum. Çünkü daha önce sürdüğümde erkeklerin bana çok dikkatli baktığını fark ettim. Vücut hatlarını belli eden, bir erkeğe bana dikkatli bir şekilde bakmasına sebep olabilecek hiçbir kıyafeti giyemiyorum. Yani bu konuda kesinlikle özgür hareket edemiyorum (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Şöyle söyleyim annemin başına böyle bir olay geldiği için (annesi eniştesi tarafından taciz edilmiş) hep böyle kıyafet konusunda dikkatli yetiştirdi bizi. Başka erkeklerin yanında sürekli sağımı solumu kapatırım hiçbir yerimin görünmemesi için kontrol ederim üstümü başımı (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

İstediğim gibi giyinemiyorum mesela. Genel olarak açık giyinen birisi değilim ama sırf bu yüzden erkeklerin dikkatini çekmesin diye dikkat ediyorum ne giydiğime. Vücudumu belli eden dar bir pantolon giyersem üstüne mutlaka basenlerimi kapatacak bir şey giyiyorum (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde bazı katılımcıların gündelik yaşamlarında açık olmayan kapalı kıyafetleri tercih etmesi, dikkat çekici makyajlar yapmaması, suç korkusunun katılımcıların dış görünüşüne etki ettiğini göstermektedir. Katılımcıların bir kısmının özellikle erkeklerin dikkatini çekmemek için kıyafet tercihlerine sınırlama getirmesi, katılımcıların suç mağduru olmak ile kılık- kıyafetleri arasında doğrusal bir ilişki kurduklarına işaret etmektedir. Bu nedenle kadınlar suç mağduru olma korkusuyla kılık- kıyafet tercihlerinde de özgür hareket edememektedir. Bu kısımda eleştiri konusu olması gereken en önemli hususlardan biri, kadınların makyajının veya kıyafet tercihlerinin erkekleri şehvete düşürme ya da nefisini kötü anlamda etkilediği düşüncesinin

her erkeğe genellenememesidir. Sonuç itibari ile kadınların yaşadıkları suç korkusu bazı durumlarda suç mağduru erkekler yaratabilmektedir.

Suç mağduru olma korkusunun katılımcıların sosyal yaşantısı üzerindeki bir diğer önemli etkisi, bireylerin insanlarla olan ilişkilerinde veya arkadaş seçimlerinde belirleyici rol üstlenmesidir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların neredeyse tamamı yaşadıkları dolaylı cinayet mağduriyeti nedeniyle, insanlara olan güvenlerini yitirdiklerini bu nedenle insanlarla iletişim kurarken daha temkinli ve seçici davrandıklarını belirtmiştir. Bu duruma ilişkin olarak K2 teyzesi eşi tarafından öldürüldükten sonra kendi eşiyle olan tartışmalarını büyütmediğini, K5 arkadaşı sevgilisi tarafından تنها bir yerde öldürüldükten sonra kendi erkek arkadaşıyla kalabalık olan mekânlarda buluşmayı tercih ettiğini, K7 erkek arkadaşları tarafından öldürülen kadınlar nedeniyle kendi erkek arkadaşlarının evlerine gitmediğini ve arkadaşlık ilişkilerinde seçici olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise suç mağduriyet korkusu nedeniyle, yeni tanıştığı kişilerin üslup ve davranışlarına çok dikkat ettiğini kaba saba davranan, öfke kontrolü olmayan bireylerle ilişki kurmaktan kaçındıklarını ifade etmiştir (K1, K3, K7, K10). Bunun yanı sıra katılımcılardan bazıları partnerleri tarafından öldürülen kadın cinayetleri sonrası evleneceği kişileri seçerken veya erkek arkadaşı edinirken karşısındaki kişiye daha titiz ve şüpheli yaklaştığını ayrıca ifadelerine eklemiştir (K1, K2, K7, K8, K10). Diğer katılımcılardan farklı olarak K9, suç oranlarının yaygınlığı nedeniyle insanlara güvenmediğini bu nedenle insanlarla arasına mesafe koyduğunu ve komşuluk ilişkisi kurmadığını ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların ifadeleri şu şekilde özetlenmiştir:

Bizim köye yakın bir köyde öz babanın öz kızına tecavüz ettiğini duydum. Kendi eniştem sarkıntılık etti bana, teyzemi kocası öldürdü. Yani bu olaylardan sonra diyorum ya kimseye hiçbir şekilde güvenim kalmadı. Bu devirde babana bile de güvenmeyeceksen kime güveneceksin ki eşine bile güvenemezsin eniştene hiç güvenemezsin şu yaşadığın olaydan sonra. Yani dediğim gibi sığınacağın hiç kimsen yok sırtını dayayabileceğin kimsen yok şu hayatta. Güvenmiyorum çünkü güvenmemem gerektiğini öğretti yaşadıklarım bana. Teyzemin cinayetinden sonra evleneceğim kişiyi de sorguladım hep. Görücü usulüyle evlendim ben. Evleneceğim kişinin her şeyini araştırdım kimle sevgili olmuş, neler yapmış nasıl biri. Evlendikten sonra yine de ister istemez en ufak bir tartışmamızda bile düşündüm hani böyle yapsam bu adam bana bir zarar verir mi diye. Bu yüzden tartışmalarımız da bile kelimelerimi hep seçmeye çalıştım ona karşı nasıl davranırsam tartışmalarımız bile dozunda kalır diye düşündüm yani. O yüzden eşimle kavgalarımız da bile kendimi hep bir tık daha geri çekerek hareket ettim özellikle sinirli olduğu zamanlarda üstüne çok gitmiyorum çünkü bir anlık sinir her şeyi yaptırabilir insana bundan korkarım (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Yani şöyle hiçbir zaman eşim de olsa hiçbir erkeğe güvenmemem gerektiğini öğrendim. Nasıl bir erkek bu kadar acımasız olabiliyor diye düşündüm bir hayata başladığım sevgilim dediğin insan sana bunu nasıl yapabilir beni bu konuda çok etkilemişti mesela. Yani bu konuda şöyle arkadaşım öldürülmeden önce sevgilimle kimsenin olmadığı yerlerde buluşurdum babam görmesin diye. Ama arkadaşım öldürüldükten sonra bir korku başladı erkek arkadaşımın buluştuğum yerlere hep dikkat ettim baş başa تنها bir yerlere gitmedim. Oda çünkü bir bağ evinde öldürüldü erkeklere karşı bir güvensizlik geldi o olaydan sonra erkek arkadaşım seçimlerime dikkat etmeye başladım önceden dikkat etmezdim çünkü etrafımda böyle olaylar yaşanmıyordu daha rahattım ama arkadaşımın ölümünden sonra bir korku başlamıştı. Erkek arkadaşımı bile sorguladım acaba böyle bir şey yapar mı diye bir şüphe başlamıştı ona karşı (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Yani biriyle tanıştığım da erkek olarak, bu insan nasıl biri öfke kontrolü var mı buna çok dikkat ediyorum mesela ben. Yani suça meyilli olduğunu bildiğim öfke kontrolünü sağlayamayan insanları tanıdığım da ilişki kurmuyorum. İnsanları tanıdıkça hal ve hareketlerine göre rahatsız olursam ilişkiyi kesiyorum. Evlilik kararı ile oturduğum insanları da hep böyle düşünüyorum acaba sinirlendiğinde, öfkelenildiğinde nasıl? İnce eleyip sık dokuyorsun ister istemez hala bekârim bu da hayatıma girecek kişinin iyi birisi olmasını istediğimden. Yani evliliklerde görüyoruz ekmek bıçağı ile işlenen cinayetleri yani çok da böyle öldürmek için bir silaha gerek yok güçlü çünkü erkek. Yani evlendiğin kişi çok önemli bence (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Bir ortamda bir kişiyle tanıştıysam o kişinin ne konuştuğunu düşüncelerinin ne olduğuna çok dikkat ediyorum. Sürekli tartışma, kavga çıkarma potansiyeli olan insanlarla iletişim kurmuyorum olabildiğince uzak dururum bu tarz insanlardan. Bu tarz kişiler zaten kendini belli ediyorlar davranışları ile bana zarar verme ihtimali olan herkesten uzak dururum güvenmediğim için (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Mesela bu olaydan sonra (komşusu erkek arkadaşı tarafından öldürülmüş) erkek arkadaşı edinme konusunda çok çekimser davrandığımı söyleyebilirim yani ölçüp biçiyorum en ince ayrıntısına kadar tanımadığım biriyle asla bir ilişki kurmak istemem açıkçası güvenmem gerekiyor en başta. İnsanlarla karşı aşırı güvensizlik var bende. Bir örnek verecek olursam üniversitede yeni tanıştığım sevdiğim bir erkek arkadaşım vardı çağırdığında evine gitmemiştim tek başıma gitmem hiçbir erkeğin evine. Yanımda birileri olması lazım gitmem için. Yani belki de ben abartıyorumdur paranoyak davranıyorumdur ama görüyoruz sonuçta kötü olayları Münevver de evde öldürüldü. Yaşananlara baktığımız zaman aslında bu şekilde davranmak gerekiyor kimseye güvenmemek gerekiyor bu devirde insanların kendini korumaları gerekiyor. Mesela hareketlerinden rahatsız olduğum sevmediğim erkeklerin bana arkadaşlık teklif etmesi bile midemi bulandırıyor benden uzak olsunlar istiyorum hep. Güvenmiyorum çünkü erkeklerle. O yüzden erkek arkadaşım çok azdır her önüme gelen erkekle muhatap olmam ne kadar mesaj atarsa atsın cevap dahi vermem (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yaşam olarak değil ama tabii ki bazı süreçlerde daha farklı şeyler düşünüyorsun erkekler açısından özellikle sevgililik durumunda evlenme gibi durumlarda daha böyle bir tedirgin yaklaşıyorsun erkeklere karşı. Çünkü karşınızdaki insana güvenmeniz gerekiyor başımıza ne geleceğini bilmiyorsunuz eşler arasında tartışmalardan kaynaklı cinayetler yaşanıyor bu cinayetler bu şekilde etkiliyor daha çok. Ya da başka örnek vereyim ben bir hemşireyim mesela sağlık çalışanı olarak birçok şiddete uğruyoruz. Ama başkaları tarafından bu şekilde şiddete uğramak hem mesleğimizden soğutuyor bizi hem sosyal yaşantımızdan soğutuyor, insanlara güvenimiz sarsılıyor. İnsanlara yaklaşımımız çok daha değişik oluyor daha sıcak yaklaşmamız gerekiyor hemşire olarak ama bu şiddet olaylarını gördüğümüz zaman insanlara karşı daha soğukkanlı olmak zorunda kalıyoruz (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Genelde tanımadığım insanlarla konuşmam zaten öyle komşularıma bile yavaşan biri değilim. Yani eskiden böyle çocukları okula götürürken falan velilerle falan konuşurdun ama şimdi öyle bir ortamda kalmadı. Kimse kimseyle konuşmuyor kimse kimseye selam bile vermiyor en azından benim bulunduğum çevre böyle. İşin açıkçası biz sitede oturuyoruz ve hiçbir komşumuzu tanımıyoruz bilmiyoruz. Ben de zaten elimden geldiği kadar kimseyle muhatap olmamaya dikkat ediyorum. Çünkü dediğim gibi güvenemiyorsun kimseye Allah kötü bir şey göstermesin bana bir şey olsa kimse sesimi bile duymaz duysa da umursar mı bilmiyorum. Yani şöyle anlatayım size eskiden bir tuz olmasa evde gider komşudan isterdin şimdi burada bir tuz isteyeceğin ortam bile yok yani (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Kadın cinayeti öykülerinin katılımcıların insanlarla kurdukları ilişkilere etkisi bağlamında yukarıdaki ifadeler ek olarak katılımcıların bir kısmı bazı insanları tehlikeli olarak algıladığını ve bu insanlarla sosyal ilişki kurmaktan çekindiği özellikle belirtmiştir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcılardan bazıları alkol tüketen, madde bağımlılığı olan, cinayet işleyen, bakışlarından rahatsız olduğu bazı erkekleri ve mültecileri potansiyel suçlu olarak gördüklerini bu yüzden bu kişiler ile karşılaştıklarında tedirgin olduklarını ve kendilerine yönelik mağduriyet riskinin önüne

geçmek için bu kişilerle iletişim kurmamaya dikkat ettiklerini özellikle ifade etmişlerdir. (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10). Suç korkusu nedeniyle sosyal ilişki kurmaktan çekindiğiniz birileri var mı? sorusuna bazı katılımcıların verdiği cevaplar şu şekildedir:

Genelde erkeklerle mesafeli ilişki kuruyorum. Yani kendime erkekten arkadaş ve dost edinmem eşim dışında zaten böyle kaba saba büyük cüsseli erkeklerden çekinirim. Bir erkeğin bana karşı olan bakışları hareketleri beni rahatsız ediyorsa onunla iletişime geçmem elinden geldiği kadar. Önceden erkeklerle arkadaşlık kurmak daha samimi geliyordu bana ama bu devirde böyle olmuyor erkekten yakın arkadaş olmaz bu devirde (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Bir insanın gözü aldım verdim oynuyorsa, bakışı nasıl derler farklıysa o insandan kendimi tamamen çekerim. Bir insanın bakışlarından anlayabiliyorsun zaten her şeyi art niyetli ya da kötü bir insan olduğunu (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Alkollü, içmiş birini gördüğümde bir tedirgin oluyorum bana zarar verir mi diye. Yani bir saldırı ya maruz kalmak çok kolay şu devirde giyiminden tut dış görünüşüne kadar dikkat ediyorum her şeye. Çok fazla alkol tüketen ya da madde bağımlılığı olan biriyle iletişim kurmaktan kaçınırım alkol alan ve madde bağımlısı olan hiçbir arkadaşım yok çevremde. Onun dışında bir insan bana güven vermiyorsa o kişiyle iletişim kurmuyorum o kişinin de benimle iletişim kurmaması için elimden geleni yaparım (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yolda da yürürken bir sarhoş görsen ya da farklı bir tip görsem bu buraların adamı değil diye bir şüpheleniyorsun tedirgin oluyorsun yani sarhoş gördüğümde mesela hemen yolumu değiştirmeye gayret ediyorum ben çünkü her şeyi yapabilir sana (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Sosyal ilişki kurmaktan çekindiğin birileri yani açıkçası güven vermeyen insanlardan uzak duruyorum öyle hani sosyal ilişki kurmaktan çekindiğim duruma ve kişiye göre değişir yani. Sadece bir seferinde evimizde tadilat vardı tadilatı Suriyeli işçiler yapıyordu onlarla çok fazla iletişim kurmamaya dikkat ettim çünkü güven vermiyorlar bana. Sürekli bakışlarını üzerinde hissettiğim ya da konuşma tarzını beğenmediğim laubali, kötü bakışlarını hissettiğim ve bakışlarından rahatsız olduğum insanları sevmiyorum ilişkide kurmam elimden geldiği kadar. Ya da işte en basitinden yolda bir sarhoş gördüğümde korkuyorum mesela başıma gelmişti bir seferinde daha önce Geçenlerde yine akşam saatlerine kalmıştım babaanneme gidecektim tek başıma evden çıktığımda kapının önünde böyle serseri arabaları gibi olur ya camlarında siyah film şeritleri olan bir araba vardı içinde alkol alıyorlardı sanırım. O arabanın evin önünde durmasından çok rahatsız olmuştum babamı aramıştım ben geçemiycem oradan beni almaya gel falan diye (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

İçki içen insanlar bana bir uzak geliyor ya da mesela katil ya da suçlu olduğunu bildiğim birinden kesinlikle uzak dururum yaklaşmam yanına korkarım bana da zarar vermesinden (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde bir sonuca varacak olursak katılımcıların gerek yakın çevresinde yaşanan gerekse medya yoluyla haberdar oldukları kadın cinayetleri, katılımcıların eş seçimlerini, arkadaş tercihlerini, evlilik süreçlerini, partnerleriyle olan ilişkilerini komşuluk ve akrabalık ilişkilerini kısacası insanlarla olan iletişim kalitesini önemli derecede etkilemektedir. Ayrıca bireylerin zararlı alkol uyuşturucu gibi madde tüketmesi, taciz içeren hal ve hareketlerde bulunması, damgalanan etnik kökene sahip olması, suç faili olması gibi etkenler, katılımcıların bu kişilere karşı güvensizlik duymasına ve sosyal ilişki kurmamaktan kaçınmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca katılımcıların birçoğunun insanların taciz içerikli bakışlarından ve hareketlerinden rahatsız olduğunu ifade etmesi, tehlikeli olduğunu düşündüğü kişileri görünce

tedirgin olması ve yol değiştirmesi katılımcıların korku kültürünün etkisinde yaşadıklarını göstermektedir. Zira Furedi'nin deyimiyile korku kültüründe bir bakış, bir gülüş bile insanlarda korku oluşturmak için yeterli bir sebeptir. Sonuç itibariyle suç korkusu nedeniyle katılımcılar kendilerini korumak için tehlikeli olarak algıladıkları insanlara güvensiz ve mesafeli bir şekilde yaklaşmakta, insanlarla olan ilişkilerine bir sınırlama getirmektedir. Bu durum ise katılımcıların insanlarla olan iletişimlerinin zayıflatmakta ve bireyler arası ilişkilerin güvensizlik üzerine kurulmasına neden olmaktadır.

Suç mağduru olma korkusu ile günümüzde kadınların birçoğu sosyal aktivitelerini, sosyal ilişkilerini kısacası sosyal yaşantılarının büyük bir kısmını sınırlamak zorunda kalmaktadır. Bu doğrultuda kadın cinayetlerine bağlı ortaya çıkan suç korkusunun kadınlar üzerindeki belki de en önemli etkisi onların isteklerini, hayallerini, özgürlüklerini sınırlamasıdır. Bu durumu açığa çıkarmak adına katılımcılara suç mağduru olma korkusu nedeniyle yapmak isteyip de yapamadığınız şeyler var mı? sorusu iletilmiştir. Katılımcıların tamamı suç mağduru olma korkusu nedeniyle istediği gibi hareket edemediğini ve kendi yaşamını pek çok kez sınırladığını ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcıların birçoğu tek başına istediği saatte korkmadan dışarı çıkabilmeyi ve rahat bir şekilde gezebilmeyi istediğini fakat suç korkusu nedeniyle bunu yapamadığını ifade etmiştir (K3, K2, K7, K6, K1, K8, K9, K10). Bunun yanı sıra diğer isteklerden farklı olarak K3, işten çıktığında korkmadan eve gidebilmeyi ve güvende hissetmeyi istediğini, K4 kapıyı kilitlemeden evden çıkabilmeyi, K5 özgürce giyinebilmeyi ve kırmızı ruj srebilmeyi, K7 ise istediği gibi eğlenebilmeyi ve insanlara gvenebilmeyi istediğini belirtmiştir. Katılımcılar suç korkusu nedeniyle yapmak isteyip yapamadığı eylemleri şu şekilde ifade etmiştir:

Bu korku nedeniyle yapmak isteyip yapamadığım bir şey şöyle rahat gezmek isterdim, evime rahat gitmek isterdim, akşam rahat bir şekilde dışarı çıkmadık isterdim, işten çıktığında içimde korku dolu bir şekilde eve gitmek istemezdim. Kısaca rahat ve güvende yaşamak isterdim. Yani beni rahatsız eden en büyük şey bu tedirginlik hali her şeyi içinde korku ile yapma hali bunu yaşamak istemezdim (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Yapmak isteyip de yapamadığım o kadar çok şey var ki. Mesela dışarı çıkıp rahatlıkla istediğimi yapabilmeyi tek başıma gezebilmeyi, istediğim saatte dışarı tek başıma çıkabilmeyi isterdim. En basitinden canım dondurma istediğinde bile eşime syleyeceğimde gidecek alacak getirecek de ben yiyeceğim. Sadece bu da değil mesela şehir dışına çıkabilmeyi farklı şehir gezebilmeyi çok isterdim. Türkiye'yi gezebilmeyi çok isterdim ama gezemiyorsun tek başına. Kimse göndermez şu an bir yere tek başıma gideceğim desem. Her istediğimi yapamazdım evlenmeden önce, hala da yapamıyorum. Kız milleti şu saatte dışarı çıkamaz baskısı vardı hep. Ben böyle yetiştirildim hep böyle kısıtlanarak (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Önceden kapıyı kilitlemeden evden çıkardık şimdi de öyle olsun isterdim rahat bir şekilde kapıyı kilitlemeden evden çıkabilmek isterdim. Dedim ya eskiden biz hiç kapımızı kilitlemezdik avlu kapısı bile sonuna kadar açık yatardık ama şimdi her yeri kilitliyoruz diyorum ya şimdi her şeyden korkuyoruz (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Akşam saatleri tek başına dışarı çıkamamak durumu bu konuda daha zgr olabilirdik (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Cinayetler olmasaydı akşamları tek başıma özgürce dışarı çıkardım ama bu tür olaylardan dolayı korkuyorum (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yani kırmızı bir ruj sürmek, istediğim gibi giyinmek isterdim ve bunu herkesin doğal karşılmasını isterdim. Bazen kıyafet bulamıyorum kendime giymek için (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Yani her şekilde sınırlıyor bence arkadaşlık ilişkilerini sınırlıyor bir kere özgürlüğünden veriyorsun istediğin zaman dışarı çıkamıyorsun istediği şeyi giyemiyorsun her istediğini yapamıyorsun istediğin mekânda eğlenemiyorsun. Neden mesela istediğim saatte dışarı çıkamıyorum, istediğim şeyleri istediğim zaman yapamıyorum. Yani mesela bir konsere gittiğimizde bile annem kavga çıkıyor içen eden hep orda diyor yani eğlenmek için gittiğim yerde bile kavga çıkma ihtimalini düşünmek zorunda kalıyoruz bu korkudan. Yapmak isteyip yapamadığım tek başıma bir yerlere gidip gezebilme güvenini duymayı çok isterdim. Tek başıma seyahat etmeyi çok isterdim şimdi ben de yapamam bunu ailemde izin vermez. Bir yere giderken bile hemen kimle gidiyosun diye soruyorlar. Yani güvende hissetmek isterdim. İnsanlara güvenmek isterdim. Her yapılan iyiliğin altında bir kötü niyet aramak istemezdim. Ama sıfır yani güven. Adam yolda arkamdan yürüse, otobüste yanına otursa hemen rahatsız olurum hep güvensizlikten bu (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde katılımcıların birçoğu gündelik hayatlarında özgürce dışarı çıkmak, gezmek, giyinmek, arkadaş edinmek, eğlenmek ve en önemlisi korkmadan güvenli bir şekilde yaşamak istedikleri halde suç korkusu engeli ile karşılaşmakta ve bu isteklerini gerçekleştirilememektedir. Başka bir ifadeyle suç korkusu nedeniyle kadınlar tek başına istediği saatte dışarı çıkamamakta, özgürce gezememekte, istediği mekânda eğlenememekte kısacası gündelik yaşamlarında rahat bir şekilde hareket edememektedir. Bu durum suç korkusunun katılımcıların yaşamlarını önemli derecede sınırlandığını ve böylelikle gündelik yaşamlarını biçimlendirdiğini göstermektedir. Furedi'nin deyişiyle kadınların korku ve güvensizlik temelinde ilerleyen sosyalleşme süreçleri, suç korkusunun toplumun düşünce ve davranışını biçimlendirdiğinin yani toplumsallaştığının açık bir işaretidir (Kul, 2013: 27). Sonuç itibariyle kadınlar gündelik yaşamlarında kendilerini güvende hissetme ve korkmadan özgürce hareket edebilme arzusu duymaktadır. Bu bağlamda kadınların gündelik yaşamında huzursuzluğa neden olan suç korkusu birçok kadın için çözülmesi gereken önemli bir problemi teşkil etmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse suç korkusu katılımcıların dışarı çıkacakları ve eve dönecekleri saatleri, arkadaşlık tercihlerini, sosyal aktivitelerini, vakit geçirecekleri mekânları, dış görünüşlerini, kıyafet seçimlerini, sosyal ilişkilerini, kamusal yaşam pratiklerini, planlarını kısacası gündelik yaşamlarındaki eylemlerinin büyük bir kısmını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Suç mağduru olma korkusu ile kadınların birçoğu istemediği halde özgürlüklerini, tercihlerini, sosyal yaşantılarını kısacası davranışlarının büyük bir kısmını suç mağduriyet riskini en aza indirecek şekilde sınırlamak zorunda kalmaktadır. Kısacası suç korkusu nedeniyle gündelik yaşamlarında kadınlar Ferraro'nun "kısıtlanmış davranış" olarak adlandırdığı rutin ile yaşamayı alışkanlık haline getirmiştir. Bu bağlamda suç mağduru olma korkusu yaşam memnuniyetini düşürmesi ve içsel huzuru bozması yönüyle kadınların gündelik hayat akışını sekteye uğratmaktadır.

3.8. Kadın Cinayetlerini Durdurmaya Yönelik Yasal Önlemlere Dair: “Cezalar Yeterli Değil”

Bu temalandırma altında başlangıçta katılımcıların kadın cinayetlerini durdurmak için alınan yasal önlemler hakkındaki düşüncelerine sonrasında ise katılımcıların kadın cinayetlerinin ortaya çıkmasını engellemek ve kadınların suç mağduru olma korkusunun önüne geçmek için sunduğu çözüm önerilerine yer verilecektir.

Genelde kadına yönelik şiddet, özelde kadın cinayeti suçlarına verilen cezalar, ülke gündeminde çeşitli tartışmalara yol açmakta; faillere verilen cezaların yetersizliği kadınlar başta olmak üzere birçok insan için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik işlenen suçların faillerine verilen cezalar, suç korkusuna etki edebilecek bir değişken olduğu için katılımcıların kadın cinayetlerini durdurmak için alınan yasal önlemler hakkındaki düşünceleri önemlidir. Bu bağlamda katılımcılardan kadına yönelik şiddet/ kadın cinayetlerini durdurmak için alınan yasal önlemler hakkında değerlendirmelerde bulunmaları istenmiştir. Katılımcılar kadın cinayetlerine ilişkin alınan yasal önlemler hakkında, “cezalar yeterli/caydırıcı değil”, “adil değil” “eksik” ayrıştırıcı” “dengesiz” ve “yanlış” gibi olumsuz ifadeleri sıkça dile getirmişlerdir. Katılımcıların tamamı kadın cinayetlerine ilişkin verilen cezaların yeterli ve caydırıcı olmadığını kesin bir dil ile ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan bir kısmı faillere verilen cezaların yeterli ve caydırıcı olmadığına ilişkin düşüncelerini “cezalar yeterli olsaydı bu kadar çok kadın cinayeti işlenmezdi” şeklindeki tezi ile desteklemiştir (K3, K4, K10). Bunun yanı sıra katılımcıların birçoğu cezaların caydırıcı olmadığını haberlerde veya çevrelerinde şahit oldukları faile verilen uzaklaştırma kararına uyulmaması ve cezaevinden serbest bırakıldıktan sonra kadının öldürmesi veya tekrar şiddet görmesi örneği ile açıklamıştır (K2, K3, K7, K8, K9). Kadına şiddet bağlamında faile verilen cezaların yetersiz ve caydırıcı olmadığına yönelik ortak kanıdan farklı olarak, ceza ve adalet sitemine yönelik olarak; K1 mahkeme sürecinde cinayet faillerinin takım elbise kravat takması gibi durumlarda iyi hal indirimi almasına yönelik bir olumsuz bir eleştiride bulunurken, K3 cezaların cinsiyetçi ayrımcılığına dikkat çekmiş ve cezaların hem erkek hem de kadın için adil olmadığını ifade etmiştir. K7 ise alınan yasal önlemlerin kadınları koruyucu olmadığını İstanbul Sözleşmesi’nin kaldırılmasına ilişkin verdiği tepki ile dile getirmiştir. K5 ise kadın cinayetlerine durdurmaya yönelik alınan yasal önlemleri yetersiz bulunduğunu ifade etse de kadın koruma evlerinin kadın cinayetlerini durdurmak için alınan iyi bir yasal önlem olduğuna dikkat çekmiştir. Kadın cinayetlerini durdurmak için alınan yasal önlemler hakkında katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Suçlara verilen cezaların hiçbir caydırıcılığının olmadığını düşünüyorum. Kravat takanın, takım elbise giyenin iyi hal indirimi aldığı bir ülkede yaşıyoruz sonuçta. Ne bileyim tahrik etmiş, yok efendim mini etek giymiş, onun için öldürdüm bunun için öldürdüm eninde sonunda bir kılıfına uydurup bir şekilde bu cezalar düşürülüyor. Yani yüksek seviyede caydırıcı ceza vermeye bırakın artık nerden indirsek nerden kıssak diye düşünülüyor. Türkiye’de adalet kör, sağır, topal.

Bu konuda maalesef ülkemizde çok ciddi bir eksik var (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Durdurmak için alınan yasal önlemleri yeterli bulmuyorum. Yeterli değil ki, ne kadar yeterli olabilir. Bizim adaletimiz pasif. Bu durumdan çok şikâyetçiyim gerçekten. Bir insanı koruma altına alsan da bir süre sonra geri salıyorsun suç işleyeni. Aynı hatayı tekrardan yapıp birilerinin ölümüne neden oluyor yani kadın ilk defasında darp ediliyorsa ikincisinde öldürebiliyor. Ee sen yapacağını yapıyorsun 10 yıl sonra geri çıkıyor tekrardan yapıyor geri giriyor. Adaletimiz pasif olduğu için kadınlar daha çok korkuyor bu bakımdan çok şikâyetçiyim. Bu cinayetlerin önüne geçmek için adalet sistemi geliştirilmeli (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Cezai yaptırımları kesinlikle beğenmiyor ve yeterli bulmuyorum dengesiz bir adalet sistemi var. Bazen mesela bazı vakalar oluyor haklı olan erkek olsa bile bir şekilde kadınlar mağdur gösteriliyor buna da karşıyım ben kadın-erkek hakkı değil bence insan hakkı gözetilmeli. Yani bu durumu erkeklerle genellemek için söylüyorum daha iyi niyetli düşünmeye çalışıyorum. Ama sonuç olarak cezaların yetersiz olduğunu düşünüyorum yani görüyoruz boşanma aşamasında oluyorlar kadın kocasını şikâyet ediyor 10 yıl ceza alıyor iyi niyet hali şu hali bu hali derken yarıya düşüyor ceza içerde az bir şey yatıp çıkıyor sonra kadın öldürüyor. Yani zaten bu süreçte devlet onları besliyor ceza değil ödül bence onlara bu ceza sistemi. Yani bunlar cezaların doğru verilmediğinden ve caydırıcı olmadığından kaynaklanıyor hep bu denge sağlanmalı bence. Yani bu durumu kadın ve erkek olarak düşünmüyorum genel olarak yetersiz bir adalet sistemi var bence. Sorunları karşılayamayan çözüm odaklı olmayan bir adalet sistemi olduğunu düşünüyorum (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Alınan yasal önlemlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum yeterli olsa zaten bu kadar cinayet olmazdı yetersiz yani. Devletimiz aslında elinden geleni yapıyor ama yetersiz. Bu cinayetler durmuyor bu cinayetler oluyor gene devam ediyor hatta gittikçe daha fazlalaşıyor (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Koruma evleri güzel mesela erkeklerle verilen uzaklaştırma cezaları mantıklı yani ama yasalar kadını korumada çok az ve yetersiz diye düşünüyorum. Yasalarımızın kadınları korumadığına eminim. Ülkemizdeki hukuk sisteminin çok iyi olduğunu düşünmüyorum ayrıştırıcı olduğunu düşünüyorum (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Kadınları korumak için, kimsenin canının yanmaması için daha güzel koruma yöntemleri sağlanabilir. Kadınlara hiçbir şekilde zarar verilmemeli ama veriliyor. Devlet yöneticileri biraz daha bu konu üzerinde durulmalı. Kimse kadınlara zarar vermesin istiyoruz alınan tedbirler yeterli gelmiyor (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Yasal önlemler hakkında dediğim gibi yani tamamen yetersiz olduğunu düşünüyorum cezaların ortada ne bir adalet sistemi ne de yasal önlem görmüyorum. Yani kadını korumaya yönelik önlemler göremiyorum en basitinden İstanbul Sözleşmesi dediler o bile kaldırıldı. Beni tatmin etmiyor bu yasalar. Yani birkaç yıl hapis herkes tarafından suçluyu kınama, ölene üzülme bu son olsun diye atılan paylaşımlar ama yine aynı yine cinayet. Mesela kadın şiddet gördüğü kocasını zar zor şikâyet ediyor sonra kocası hapisten çıkıyor ve çıktığında öldürüyor kadını ya da bir koruma talep ediyor sadece uzaklaştırma veriliyor ama kimse takmıyor uzaklaştırmayı gidiyor öldürüyor kadını ne yazık ki bunlar gerçek. Kadınlarda çoğu kez ya çıkınca bana bir şey yaparsa diye şikâyet etmeye bile korkuyor kocasını çünkü çıkacak çünkü içerden biliyor bunu. Yani çevremdeki cinayette de böyle oldu öldürülen komşumuzu öldüren katil 12 yıl yatıp çıktı içerden. Yani çok ağır bir suç işlemesine rağmen elini kolunu sallayarak geziyor şimdi dışarıda. Katil bir kere daha evlenmiş sanırım yani o evlendiği kadına da yazık belki evlendiği adamın katil olduğundan haberi bile yok. Yani bir kadını hayatını elinden alıyorsun hiçbir şey yokmuş gibi yaşamaya devam ediyorsun bu da çok öfkeliyor açıkçası beni çünkü bu kişiler içimizdeler maalesef. İşledikleri suçların karşılığı yok bu ülkede (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Alınan yasal önlemlerin yeterli olmadığını düşünmüyorum çünkü bazen bakıyoruz suç işliyor. İki gün sonra dışarı çıkarılıyor serbest bırakıyorlar ya da çok yüksek yıl hapis cezası veriliyor. Yani yeterli değil bence verilen cezalar (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Yani cezalar tabii ki de yeterli değil. Cezalar biraz daha caydırıcı ve kuvvetli olsa kadın cinayetleri durmaz ama azalır en azından. Yani birkaç ay yatıp çıkanlar var sonuçta bir insan öldürölüyor bilerek öldürmek bir insanı cezasız, böyle olmamalı çok daha ağır olmalı ya Allah herkesi korusun yani (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Yasal önlem yok bence düzgün yasal önlem olsaydı bu cinayetler daha fazla artmazdı. Yani yasal önlemlerin bir etkisi yok bence cinayetleri durdurmak üzerine yeterli değil yani çünkü gittikçe cinayetler artıyor (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde katılımcıların tamamının kadın cinayetlerine yönelik alınan yasal önlemleri yeterli bulmadıkları ve mevcut adalet sisteminden şikâyetçi (faile verilen cezaların az veya caydırıcı olmaması, uzaklaştırma kararına uyumun sağlanamaması, kadına şiddeti önlemek ve kadını korumak için alınan önlemlerin yetersiz olması vb.) oldukları görölmektedir. Katılımcıların hemcinslerine yönelik işlenen suçlara verilen cezaların caydırıcı olmaması nedeniyle kadın cinayetlerinin artış gösterdiğine ilişkin ortak bir düşüncayı benimsemesi onların korku dolu ve güvensizlik içinde yaşamasına neden olmaktadır. Çünkü mevcut adalet sisteminde hiçbir kadın daha önce çeşitli suçlardan hüküm giymiş ve sonrasında serbest bırakılmış birisinin ya da yoldan geçen herhangi birinin kendine zarar vermeyeceğinin garantisini verememektedir. Yaşadığımız toplumun içinde suçluların var olduğunu ve cezaların birçok suçlu için caydırıcı bir nitelik taşımadığını biliyor olmak ilerde suç mağduru olma riskini azaltmak ve suç korkusunun önüne geçmek adına adalet sisteminin eksiklerine tepkili bir tavır takınmayı ve adalet sisteminin iyileştirilmesine yönelik talebi ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda kadınların cinayet mağduru olmasını engellemek ve kadınların gündelik yaşamını sekteye uğratan suç korkusunun önüne geçmek için katılımcıların kendi geliştirdikleri çözüm önerileri değerlidir. Zira bu çözüm önerileri katılımcıların adalet sisteminde gördükleri eksikleri net bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Ceza ve adalet sistemine yönelik olumsuz değerlendirmelerde bulunan katılımcılara kadın cinayetlerinin engellemek ve kadınların suç korkusunun önüne geçmek için çözüm yollarının ne olabileceğine dair görüşleri sorulmuştur. Katılımcılar bu konuda çeşitli çözüm önerisi ve görüşlerini dile getirmişlerdir.

İlk olarak katılımcıların tamamı kadın cinayetlerini önlemek ve kadınların suç korkusunun önüne geçebilmek için ceza sisteminin iyileştirilmesi ve faillere daha caydırıcı cezalar verilmesi gerektiğine ilişkin ortak bir çözüm önerisi sunmuşlardır. Bazı katılımcılar ise cezaların caydırıcılığının sağlanabilmesi için kadına yönelik cinayet, tecavüz gibi ağır suçların cezasının idam, hadımlık ve müebbet olarak verilmesini ancak bu ağır cezalar verilirse kadın cinayetlerinin azabileceğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların bir kısmı, özellikle kadın cinayeti ve tecavüz işleyenlere ceza evine girmeden önce halk tarafından meydan dayağı atılması gerektiğini, ceza evine girdikten sonra ise bu kişilere içerde iyi davranılmaması gerektiğini katılımcıların tabiriyle “katillerin ve tacizcilerin içerde paşa paşa beslenmemesi gerektiğini” “aç susuz bırakılması gerektiğini” kadına yönelik suçları önleme bağlamında çözüm önerisi olarak sunmuşlardır. Bu duruma ilişkin katılımcılar çözüm önerileri ve görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

O kadar çocuklara kadınlara tecavüz ediliyor verin bir iki tane tecavüzcüyü katili insanların eline onları bir haşamat etsinler. Sadece bir iki tanesi meydan dayağı yesin bak bakalım bu cinayetler azalıyor mu azalmıyor mu? Nasıl bir ceza verilmeli dersin idam gelmeli bence eğer suçu kadına tecavüzse de kesinlikle hadım. Yoksa bu kadın cinayetleri son bulmaz (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Nasıl önlenir bu cinayetler bilemiyorum ki. Devletimizin onlara yoğun bir ceza vermesi lazım ki bu cinayetlerin arkası kesilsin. Cezaları ağır olması lazım bu cinayetleri idam çıkması lazım özellikle haksız yere işlenen cinayetlerin cezası idam olması lazım. Tanımadığı insanları eşlerini öldürenlere idam şart idam olsa belki korkarlarda öldürmezler en azından. Tecavüzler oluyor mesela hadım lazım bunları yapanlara (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Daha caydırıcı cezalar olmalı bence idam geri gelebilir. İdam bir çözüm yoludur bence en azından bu derece ve sürekli olmaz idam gelirse idam gelmediği sürece hiçbir cezanın caydırıcı olacağını düşünmüyorum ben öyle. Kadın mesela eşi ile anlaşamıyor ve uzaklaştırma kararı istiyor uzaklaştırma kararı olup da öldürülen bir sürü kadın var. Bu bir şekilde engellenebilir devlet daha iyi kadınları koruyabilir daha fazla sahip çıkabilir onlara nasıl bilmiyorum ama erkeğin o kadını hiç ulaşamaması lazım ki böyle vakalar olmasın (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Cezaların caydırıcılığı da çok önemli bence bu cinayetlerin önüne geçilmesinde. Görüyoruz mesela bir kadını öldürüyor ama yeteri kadar ceza almıyor katiller. Bir insanın hayatına mal oluyorsun, bir kadını öldürüyorsun ama kesinlikle verilen cezalar bunu karşılığı değil. Böyle cinayet işleyip ceza almayan insanları gördükçe diğer erkekler cesaret buluyor hani zaten yatar çıkarım diye düşünüyorlar bu onları caydırmıyor. Bu yüzden de suç oranlarının cinayetlerin arttığını düşünüyorum. Yani ben bu kadın cinayetlerinde çok ağır müebbet cezaların verilmesi taraftarıyım cezalar caydırıcı olmadığı sürece bu cinayetlerin önüne geçilmesi imkânsız. Yani çok ciddi bir olay oluyor aslında belli hani katilin kim olduğu ama delil yetersizliğinden ya da failin korunmasından kaynaklı olarak ya serbest bırakılıyor ya da yeteri kadar ceza verilmiyor. Madem idam gelmiyor cezalar yetersiz cezaların caydırıcılığını daha fazla artır öyleyse. Cinayet mi işledi paşa paşa besleme içerde aç susuz yatsın ne hali varsa görsün bunu hak ediyor çünkü. Cezalar caydırıcı olsa bu suç olaylarının daha az olacağını düşünüyorum (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Önce suçlunun hak ettiği cezayı almasını sağlamakla cezaların caydırıcılığının sağlanması ile başlamalıyız bence bu işe. Zaten suçların bu kadar artış göstermesinin sebebinin de cezaların caydırıcı olmadığından kaynaklandığını düşünüyorum. Bu durumların önüne geçebilmenin ilk şartı cezai yaptırımların güçlendirilmesi. Yani bir suç işliyor insan gir içeri yat sonra çık. Bir insanı öldüren kısa bir süre içerde yatıyor ama sonra dışarı çıkıyor yine yapacağını yapıyor. Yani suç işleyen kişinin o suçu işlediğine gerçekten pişman olması lazım böyle bir ceza sistemi lazım bize (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Kadınların suça maruz kalmaması için cezaların daha caydırıcı olması gerektiğini düşünüyorum ancak böyle suçların önüne geçilebilir. Şiddete maruz kalmış kadınların çok daha fazla korunması gerektiğini düşünüyorum tekrar bu şiddeti yaşamamaları için korkmamaları için. Kadın cinayetlerinin önüne geçilmek için dediğim gibi caydırıcılık olması lazım bir yapan bir daha yapamamalı böyle şeyleri içerde aç susuz bırakmak lazım ki aklı başına gelsin hatta işkence bile yapılmalı bu kadınları, çocukları öldürenlere bence yiyip içip yatmak onlara ceza olmuyor bir güzel meydan dayağı yemeleri lazım. Böyle caydırıcı cezalar verilirse insanlarda bu cezaları gördükçe belki cinayet işlemekten daha çok korkarlar. Bir ülkede hukuk adaletli işliyorsa o ülkede kesinlikle idam olmalıdır. Ama hukuk sisteminin yavaş olduğu haklı haksız ayırt edemediği bir ülkede idam istemek düşünülmesi gereken bir şey yani saçma bir düşünce bunun haksız mağduriyetini yaşayacak çok fazla insan olabilir çünkü. Ama cezalar kadına şiddetleri kadına yönelik cinsel istismarları bayağı aza indirmek için yeni yasaların çıkarılması gerektiğini düşünüyorum caydırıcı hapis cezaları müebbet gibi kadınlar bir şekilde korunmalı (K5 [34, Kadın] ile kişisel görüşme, 16.02.2022).

Bence kısasa kısas bir yöntem uygulanmalı. Bilmiyorum belki de birkaç tane kadın cinayeti işleyen birileri idam etmek lazım. Yani bunlar da çok kesin çözüm olur mu onu da bilmiyorum. Yani şöyle bazı vakalarda gerçek suçlu ne yazık ki ortaya çıkmayabiliyor ve masum birilerinin

üstüne kalıyor bunu da ayırt edebilmek lazım idam için. Bir de şimdi şöyle bir durum var görüyoruz yani bazı kadınlar bazen bu durumu kullanıyorlar tecavüze uğradığını diye iftira atıyorlar. Aslında ortada böyle bir şey yok yani ya intikam almak için ya da canını yakmak için böyle şeyler yapanları biliyoruz görüyoruz. Yani şimdi idam geldiği zaman biliyorum ki at izi it izinden ayrılmıyor bazen. Yani bu idam işinin bile doğru düzgün işleyeceğini düşünmüyorum ben. Bu konuda da emin değilim yani bir çözüm olabilir mi. Yani şundan eminim ki kesinlikle caydırıcı cezalar verilmeli kimsenin yaptığı yanına kalmamalı. İdam değil hadımlık da olabilir bu. Farklı yöntemlerde uygulanıp geliştirilebilir. Mutlaka bir çözümü olmalı yani (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Kadın cinayetlerini engellemek çok mümkün değil bence. Çünkü her insanın kişiliği karakteri farklı yani ne yapılabilir hukuksal olarak caydırıcı cezalar olabilir. Onun dışında toplumsal olarak bence bizim yapabileceğimiz bir şey olduğunu düşünmüyorum. Kadınların korkularını önüne yani dediğim gibi hukuksal olarak cezalarda caydırıcılık olursa belki geçilebilir. Aklıma başka bir şey gelmiyor çözüm olarak başka bir çözüm olduğunu düşünmüyorum (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Yukarıda verilen katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde katılımcılar müebbet, hadım, idam, failin cezaevinde temel ihtiyaçlarından yoksun bırakılması ve işkence görmesi gibi daha ağır veya caydırıcı cezalar almasını kadına yönelik suçları engellemenin ve kadınların suç korkusunun önlenmesinin çözümü olarak gördükleri açıktır. Faile verilen cezaların caydırıcı olması kadın cinayetlerini engellemek ve kadınların suç korkusunun önüne geçmek için kilit görevindedir. Zira hak eden suçlunun hak ettiği cezayı almadığı bir toplumda suç işlemek çok daha kolay hale gelmekte, kadınların kendini güvende hissetmesi imkânsızlaştırmaktadır. Bu nedenle cinayet faillerinin ağır cezalar aldığını görmek ve faillerin bir daha toplum içine karışamayacağından emin olmak kadınları bir nebze de olsa rahatlatacak ve suç korkusunu hafifletmek konusunda etkili bir çözüm olacaktır. Aynı zamanda katılımcıların tamamının faile verilen cezaların caydırıcı olmaması konusunda rahatsızlık duyduğu, kadın cinayetleri ve tecavüzler failleri başta olmak üzere kadına yönelik suç işleyen kimselere karşı kin ve nefret dolu olduğu anlaşılmaktadır. Bu kısımda dikkat çeken önemli husus ise bazı katılımcıların çözüm önerisi olarak neyin yapılması gerektiğinden ziyade nelerin yapılmaması konusunda öneride bulunmasına ilişkindir. Bu bağlamda K5 ve K1 kadın cinayetlerine ceza olarak idam vermenin mevcut adalet sisteminde haklıyı haksızı ayırt edemeyeceğini bu nedenle idamın mevcut adalet sistemimize uygun olmayacağı ihtimaline dikkat çekmesidir. K1 ve K5' in idamın olumlu yanları kadar olumsuz taraflarına dikkat çekmesi idam geldiği takdirde birilerinin bu durumun haksız mağduriyetini yaşamaması için üzerinde düşünülmesi ve yetkililer tarafından önemle değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur.

Kadın cinayetlerinin önüne geçmek ve suç korkusunu engellemek için katılımcıların büyük bir kısmının sunduğu bir diğer çözüm önerisi ise insanlara iyi bir eğitim verilmesi gerektiğidir (K1, K7, K3, K9). Katılımcılardan bir kısmı kadın cinayetlerinin engellemenin ve suç korkusunun önüne geçmenin tam anlamıyla mümkün olmadığını fakat bu durumun cezaların caydırıcılığının yanı sıra iyi bir eğitim ile azaltılabileceğini belirtmişlerdir (K7, K3, K8). Kadına yönelik suçları engelleme ve kadınların suç korkusunun önüne geçme konusunda eğitimi bir çözüm önerisi olarak sunan katılımcılar, kadına yönelik suçları önlemenin bir çözümü olarak eğitiminin, nasıl uygulanması gerektiği konusunda birbirinden farklı yorumda bulunmuşlardır (K1, K7, K3, K9). Bu duruma

ilişkin olarak K1 toplumdaki eril tahakkümün yıkılması, cahilliğin yenilmesi ve kendini gerçekleştirememiş ya da birbirini sevmeyen bireylerin evlenip çocuk yapmaması gerektiği konusunda aşılacak eğitimin kadına yönelik suçları azaltılabileceğini belirtmiştir. K7 ise K1'in ifadelerine benzer şekilde toplumda sürekli kadının suçlandığı erkeğin ise haklı çıkarıldığı cinsiyetçi ayrımcılığın son bulması gerektiğini kadına yönelik suçların ancak iyi insan yetiştirilmesine bağlı eğitimle azalabileceğini belirtmiştir. K3 ise toplumda özellikle kadınların bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gerektiğini, her kadının devletin yardımı olmadan da fiziksel olarak kendini koruyabilecek güçte olması gerektiğini bunun için kadınların tekvando gibi dövüş sanatları öğrenmesi ya da kendini olası tehlikelerden koruyacak alet ya da biber gazı taşımasını kadına yönelik suçları önleme konusunda bir çözüm önerisi olabileceğini ifade etmiştir. Son olarak K9 ise kadına yönelik şiddetin sonuçları hakkında küçük yaşlarda ailede verilecek iyi bir din ve ahlak eğitiminin yanı sıra okullarda verilecek eğitiminin kadına yönelik suçları önlemede bir çözüm önerisi olabileceğini ifade etmiştir. Bu yönde görüş belirten katılımcı ifadeleri şu şekildedir.

Yani söylediğim gibi en başta kadına olan bakış açınızı değiştirmeniz gerekiyor. Cehaleti yenebilirsek bunu başarabiliriz bence, erkeklerin her şeyi ben yapabilirim ama karım yapamaz zihniyetini bir kenara bırakması lazım. Bir de şöyle söyleyebilirim bence herkes evlenmemeli, çocuk yapmamalı en azından kendini gerçekleştirmemiş kendi ayakları üzerinde duramayan kimse böyle bir yola çıkmamalı. Çünkü cinayetlerin çoğu bir mantık ya da sevgi üzerine oturmayan evliliklerden kaynaklanıyor (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Kadına yönelik şiddeti durdurmak günümüze baktığım zaman bana çok uzak geliyor. Eğer kadına şiddet bir şekilde engelleneceksek bunun yasal önlemlerden ziyade iyi bir eğitim ile olabileceğini düşünüyorum. Kadına yönelik suçlar ortaya çıkmasını engellemenin yolu insan yetiştirmekten eğitmeden geçiyor bence. Kızına öğüt verme bunu yapma, şunu giyme, onunla konuşma değil de oğlunu eğitmekten geçiyor bence bunun yolu. Tamamen eğitimsizlikten kaynaklanıyor bu durum. İnsan yetiştirme konusunda sıkıntımız var bizim. Yani yeterli eğitim verilmediği sürece çok zor bence bu cinayetlerin önüne geçmek çünkü gittikçe artıyor (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Bu durumun engellenebileceğini düşünmüyorum çünkü bu kadar milyon insan bilinçlendirilemez bu kadar düzensizlik içinde olan bir dünya düzeltilemez bence. Çok zaman ve çok yol kat etmemiz gereken bir durum çünkü sorun çok büyük. Yani cezai yaptırımlarımızın bile yetersiz olduğu bir toplumda neyi düzeltebiliriz? Kadınların aşırı derecede bilinçsiz olduğunu düşünüyorum. Kadınların bilinçlendirilmesi gerekiyor. Bu konuda toplum olarak pek bir şey yapılmıyor açıkçası yaptırımlar da zayıf olduğu için. Ben tamamen kadınların bilinçlendirilmesinden ve kadınların kendilerini koruması gerektiğinden yanayım. Kadın cinayetleri ancak bu şekilde aşılabılır. Çünkü biz kadınlar olarak toplumda sürekli kendimizi korumak zorundayız. Sürekli kendimizi güçlü göstermek, güçlü olmak zorundayız. Yani bu durumda kadınların bilinçlendirilmesi çok önemli bence kadınları bu dünyaya karşı daha güçlü kılmak zorundayız. Yani kadınlar hiçbir şey yapamıyorlarsa fiziksel olarak bile kendilerini geliştirmeleri gerekiyor bence dövüş sanatları olur tekvando ya da herhangi bir kendini koruma sporu bilmeli bence her kadın. Yani kadınlar kendilerini korumayı bilmeli çünkü başka birilerinden koruma beklediğimiz zaman bir şey olmadığımızı görüyoruz herkes kendinin başının çaresine bir şekilde bakmalı. Çünkü tamam devlet kadınları korusun ama nereye kadar müdahale edebilir ki? Yolda gelip sana durduk yere saldıran bir insana devlet nasıl her zaman müdahale edebilir? Sokakta yürüyen saldırıya uğrayan her kadını koruyamaz ki devlet yetişemez ki her kadına. Polisler geziyorlar devriye sürekli, devriye gezilse bile denk gelmeyebiliyor devriyeden sonra bile yaşanıyor böyle mağduriyetler maalesef. Önce kadının kendini koruması gerekiyor bu yüzden. Bir de suç korkusu insanın içinde olan bir şey bence nasıl onu söküp atabiliriz ki kolay bir şekilde olmaz bence bu özellikle bu devirde çok mümkün görmüyorum ben. Belki korkuyu yenemeyiz ama kendimizi korumamız mümkün. O yüzden korkuyu önlemekten ziyade kendimizi korumak için önlemler almalıyız. Yani kesici-delici değil de kendini saldırdan

koruyabilecek kadar korkuyu azaltacak kadar alet taşınmalı bence her kadın. Yani söylediğim gibi biber gazı bence her kadının yanında taşıması gereken bir koruma aleti (K3 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.02.2022).

Cezalar biraz daha caydırıcı ve kuvvetli olsa kadın cinayetleri durmaz ama azalır en azından. Bence daha ilkokulda bu konuda okullarda ders verilmeli ne kadar faydalı olur bilemiyorum tabii. Daha küçükken aşılacak gerekiyor çocuklara böyle şeylerin ne kadar kötü bir şey olduğunu neden sonuçları ne olur böyle bir şey olursa ders olarak okutulmalı mı acaba diye düşünüyorum bilemedim tabii. Bir de maneviyat eksik yani bu yüzden de oluyor maalesef bu durumlar. İnsanlar dini unuttular dinimizin gereklerini yapsalar zaten olmaz bu olaylar dini yaşayabilmek gerek. Yani diyorum ya eğitim şart ilk başta ama bilemiyorum yani cezalarda yeterli değil daha büyük olmalı. Belki konu dışı ama geçenlerde bir haber duydum kadın kocasını öldürdü ceza da almadı. Daha yeni bu oldu bu olay serbest bıraktılar kadını kadının kayıncı kadını kendi oğlu öldürülmesine rağmen gelinine kapıda karşılayıp hoş geldin kızım sonunda kurtulduk falan dedi. Yani böyle olaylarda duyuyoruz haberlerden demek ki çok bıktırıyor için artık annesini ve eşini öldürmüş yani böyle vakalar da var. Yani bunun altında işte eğitimsizlik yatıyor anne istemezdi oğlunun öyle olmasını ama iyi bir eğitim verilmemiş bir çocuğu demek ki (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde katılımcıların kadın cinayetlerini önlemenin çözümü olarak bireylere verilecek iyi bir ahlaki eğitimin önemini vurguladıkları görülmektedir. Ancak katılımcıların kadın cinayetlerini engelleme konusunda iyi alınmış bir eğitimin çözüm olabileceğini fakat bunun için çok yol ve zaman kat edilmesi gerektiğini bu nedenle kadın cinayetlerini ve suç korkusunu tamamen önlemenin mümkün olmadığına ilişkin karamsar bir düşünceyi benimsedikleri görülmektedir. Zira katılımcıların da ifade ettiği gibi eğitimin temel taşlarının yerine oturmadığı bir toplumda sorunların çözümü bir hayli güç olacaktır. Eğitimsizliğin yol açtığı bir durum olarak; içinde bulunduğumuz toplumun kadına dayattığı toplumsal cinsiyet rolleri, toplumda erkeğin yaptığı her suçun meşru görülmesi, kadının ise erkeklere karşı pasif ve itaatkâr olması gerektiğine ilişkin inanç yıkılmadığı sürece kadının sürekli suç mağduru olması ve bu mağduriyetin korkusu ile yaşaması kaçınılmazdır. Bu nedenle kadına yönelik suçların önlenmesinin en önemli şartı toplum olarak kadını koruyan, kadının özgürce yaşama hakkına saygı duyan, kadınları yücelten ve onların değerli bir varlık olduğunun bilincinde olan nesiller yetiştirmektir.

Kadın cinayetlerini önleme ve kadınların suç korkusunun önüne geçme konusunda katılımcılardan bazıları cezaların caydırıcı olması hakkındaki ortak kanıdan farklı olarak çeşitli çözüm önerileri sunmuşlardır. Bu duruma ilişkin olarak K6 faile müebbet ceza verilmesinin yanı sıra alkol tüketiminin yasaklanmasını kadın cinayetlerini azaltmanın bir çözümü olarak sunmuştur. K1 kadınların yanı sıra erkeklerin psikolojik sorunlarının açığa çıkarılması ve bu sorunlarının çözülmesi halinde kadın cinayetlerinin azalacağını belirtirken, K7 kadınlara ve erkeklere psikolojik destek sağlanmasının yanı sıra kadına yönelik gizli şiddet olaylarının psikolojik danışmanlıklar ile ortaya çıkarılmasının suç korkusunu ve kadın cinayetlerini önleme konusunda bir çözüm olabileceğini belirtmiştir. Bu yönde çözüm önerisi geliştiren katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Kadınların güvenliği için ne gerekiyorsa o yapılmalı artık hiç kimse kadınlara zarar vermemeli. Tedbirler alınsın kadınları öldürenlere müebbet hapis cezası verilsin. Cinayetlerin önüne geçmek için alkol içmek yasaklansın (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Her zaman tek suçlu erkekler değil bence kadınların sorunlarının yanı sıra erkeklerin de sorunları dikkate alınmalı. Çünkü cinayet işleyen erkekler baktığımızda birikmişlik olabiliyor bazen tabi masum olan yoktan yere öldürülen kadınlar için asla söylemiyorum bunu yani erkeklerin psikolojik sorunlarının da dikkate alınması sorunlarının çözüme kavuşturulması gerekiyor bence. Tek taraflı düşünmemek lazım özellikle evlilikte erkeklerin sorunları çözülsün ki eşlerine karşı daha saygılı ve sabırlı olabilsinler (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Ayrıca her kadına psikolojik destek sağlanması gerektiğini düşünüyorum ve her erkeğe. Yani bir şekilde gizli kalan şiddet olayları üstü örtülen her suç bu danışmanlıklar ile açığa çıkarılmalı bence. Çünkü kadınlar gördükleri şiddetin üstlerini kapattığı sürece ya da kadına yönelik şiddet görmezden gelindiği sürece bu cinayetlerin önüne geçilebileceğini düşünmüyorum (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Katılımcılar sorunlu birlikteliklerin olduğu kadın erkek ilişkilerinde her iki tarafında psikolojik destek görmesi gerektiğinin; bireyin psikolojik sorunlarının giderilmesi ve gizli şiddet olaylarının açığa çıkarılması halinde kadın cinayetlerinin ve suç korkusunun azalacağını altını çizmişlerdir. Katılımcılarında ifade ettiği gibi kadına yönelik şiddeti çözmenin ilk şartı şiddet uygulayan, şiddet mağduru olan veya sorunlu birliktelikler kuran bireyin ruh sağlığını düzeltmektir. Çünkü ruh sağlığı bozuk olan bir bireyin suça eğilimi, ruh sağlığı normal olan bireylere göre çok daha fazla olmakta bu durum kadın cinayetlerinin işlenmesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda kadın cinayetlerini önlemek ve kadınların suç korkusunun önüne geçmek için bireylere psikolojik danışmanlıklar sağlanmalı bu danışmanlıklar ile üstü kapatılan şiddet olayları, daha büyük felaketlere yol açmadan çözülmelidir. Zira birçok kadın çeşitli sebeplerle gördüğü şiddeti gizlemekte, açığa çıkmayan şiddet ise ilerde cinayete kadar gidebilmektedir. Bu nedenle psikolojik danışma hizmeti almak kadına yönelik şiddeti azaltmanın yanı sıra kadınların kendini güvende hissetmesini ve suç korkularına bir çözüm bulabilmesi noktasında önem teşkil etmektedir. Ayrıca bir katılımcının ifade ettiği gibi alkol, uyuşturucu gibi zararlı madde kullanımı kadın cinayetlerine doğrudan sebep olmasa da bilinçsiz tüketimi halinde insan ilişkilerini olumsuz olarak etkileyerek kadına yönelik şiddetin artışıyla dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

Diğer katılımcılardan farklı olarak K7 kadın cinayetlerini önleme ve suç korkusunun önüne geçebilmek için ne yapılması gerektiği konusunda özgün çözüm önerileri sunmuştur. Bu duruma ilişkin olarak K7, kadın cinayetlerini ve suç korkusunu önlemek için iş yerlerinde ve ulaşım esnasında kadınların güvenliğin sağlanması önemine otobüsle seyahat sırasında öldürülen Özgecan Aslan örneğiyle açıklamış, kadınların kamusal alanda güvenliğinin sağlanmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra K7 şiddet gören kadınların güvenlik birimlerine yaptığı şikâyetlerin daha fazla dikkate alınması gerektiğini bu kadınların emniyet güçleri tarafından güvenliğinin sağlanması gerektiğini bir çözüm olarak sunmuştur. Son olarak K7 kadınların ekonomik bağımsızlığının devlet tarafından sağlanması ve şiddet gören kadınların maddi bağımsızlığının sağlanması durumunda kadına yönelik suçların ve kadınların suç korkusunu

önleme bakımından bir çözüm olabileceğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin K7'nin verdiği ifade şu şekildedir:

Kadınların güvenliğini sağlamak da çok önemli güvenli iş, güvenli ulaşım sağlanmalı kadınların korkmaması için mağdur olmaması için. Yani Özgecan örneğinde olduğu gibi güvenli ulaşım olmadığı için Özgecan şu an aramızda yok. Yani kadınların güvenlik güçlerine yaptıkları şikâyetleri daha fazla dikkate alınması gerektiğini daha çözüm odaklı olması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle şiddet görme durumlarında kadın gelip koruma talep ediyorsa bu koruma mutlaka verilmeli bence. Testi kırıldıktan sonra dizi dövmenin hiçbir anlamı yok çünkü. Bir de kadınların maddi anlamda erkeklere oranla özgürlüğü daha az olduğu için kocalarına eşlerine maalesef bağımlı yaşamak zorunda kalıyor birçok kadın. Benim çevremde maddi özgürlüğü olsa eşinden ayrılacak çok kişi var. Bu yüzden de kadınların birçoğu eşlerinden şiddet görse de hayatını devam ettirmenin başka bir yolu olmadığını düşündüğü için sessiz kalıyorlar şiddet altında yaşamaya devam ediyorlar. Bu yüzden devlet tarafından kadınların istihdamının sağlanması çok önemli bence bir kadın tamamen erkeğe maddi ve manevi anlamda bağımlı olarak yaşamamalı. Mesela ev hanımları o kadar emek veriyorlar hayatlarının büyük bir kısmını evlerine çocuklarına adıyorlar ama maddi anlamda hiçbir kazançları yok. Bu da onlara eşlerine bağımlı hale getiriyor bu önlenmeli (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Kadına yönelik suçların artış göstermesi ile birlikte kadınların birçoğu güvensizlik duygusu ile yaşamaktadır. K7'nin de ifade ettiği gibi bugün pek çok kadının cinayet mağduru olmasının ve suç korkusu yaşamasının en önemli nedeni kadınların güvenliğinin tam anlamıyla sağlanamıyor olmasıdır. Birçok risk ve tehlikeyi içinde barındıran, yaşadığımız çağa egemen olan korku kültüründe güvende hissetmek bireylerin temel ihtiyacıdır. Bu nedenle kadınların suç mağduru olmasını engellemek ve suç korkuların önüne geçmek için kadınlara güven duygusu tekrar kazandırılmalıdır. Kadınların her an başıma bir şey gelir korkusu yaşadığı günümüz toplumlarında kadınların sadece iş hayatında ve ulaşım esnasında değil sokakta yürürken, alışveriş yaparken, evde otururken kısacası sosyal hayatın her alanında kadınların güvenliğinin sağlanması ve yaşam şartlarının iyileştirilmesi elzemdir.

Kısaca özetlemek gerekirse faile müebbet, idam, hadım gibi caydırıcı cezaların, verilmesi; sorunlu birlikteliklerde kadın ve erkeğe yapılacak danışmanlıklar ile psikolojik sorunlarının giderilmesi; toplumda kadınlara yönelik cinsiyetçi ayrımcılığın ve eril tahakkümün son bulması; okulda ve ailede kadına yönelik şiddetin zararlarının küçük yaşlarda bireye aşılması; kadının sosyal ve ekonomik yaşam standartların iyileştirilmesi; şiddet gören kadınların devlet tarafından daha fazla korunması; kadınların güvenli iş, güvenli ulaşımının sağlanması; kadınların savunma sporu öğrenmesi, kadınların kendini suç mağduru olmaktan koruyacak aletleri sürekli yanında taşıması, alkol tüketimin azaltılması kadın cinayetlerini önlemek ve kadınların suç korkusunun önüne geçmek için katılımcıların sunduğu çözüm önerileridir. Katılımcılar kadın cinayetlerini önlemek ve suç korkusunun önünü geçmek için faile verilen cezaların caydırıcı olması başta olmak üzere sundukları çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi ve kadın cinayetlerinin azalması beklentisi içindedir. Bu bölümde dikkat çeken husus ise katılımcılardan önemli bir kısmının kadın cinayetlerinin engellenen ve kadınların suç korkusunun önlenmenin tam anlamıyla mümkün olmadığına ilişkin düşüncesidir. Katılımcılardan bir kısmının kadın cinayetlerinin engellenemeyeceğine ve suç korkusunun önlemeyeceğine dair karamsar bir tutum içinde olması

korku kültürünün kadınlar üzerindeki hâkimiyetinin bir yansımasıdır. Ne yazık ki bugün pek çok kadın suç korkusu ile yaşamayı bir alışkanlık haline getirmiş ve gündelik rutinlerini bu korkuyla biçimlendirmeyi kabullenir hale gelmiştir. Her ne olursa olsun kadınların suç mağduriyetlerinin engellenmesi ve gündelik yaşamlarını sekteye uğratan suç korkusunun önüne geçilmesi için gerekli önlemlerin süratle alınması elzemdir.

3.9. Temenni ve Beklentiler: “Kadın Cinayetleri Son Bulsun” “Korkuyla Yaşamak İstemiyoruz”

Görüşmeler esnasında katılımcılar kadın cinayetleri nedeniyle gündelik yaşamlarında sık sık suç mağduru olma korkusu yaşadıklarını, bu korkunun güvenli ve rahat bir yaşam sürmelerini engellediğini belirtmiştir. Kadınların huzurlu bir yaşam sürmesini engelleyen ve gündelik hayat akışını bozan suç korkusu probleminin çözüme kavuşturulması için katılımcıların tamamı “kadın cinayetlerinin son bulması” temennisi altında birleşmektedir. Yani bu konuya ilişkin olarak katılımcılar, hiçbir kadının her ne şekilde ve durumda olursa olsun öldürülmemesi, kadınlara daha çok değer verilmesi ve korkusuzca yaşamak beklentisi içinde olduklarını ifade etmiştir. Katılımcılar kadın cinayetleri ve gündelik yaşamlarını saran suç korkusu problemine ilişkin temenni ve beklentileri şu şekilde ifade etmişlerdir:

Her ne olursa olsun kadına şiddet cinayet ve buna benzer tüm suçlar yapılmamalı kadınlar korkmadan sokaklarda gezebilmeli. Biz kadınlar kimseye güvenemez olduk birçok kadın evlenmekten korkuyor bunun sebebi de kadına yapılan suçlar o yüzden artık bir dursunlar diyoruz tüm kadınlar olarak (K6 [26, Kadın] ile kişisel görüşme, 20.03.2022).

Her cinayetin ardından bu son olsun, artık bir daha olmasın değil de artık gerçekten son bulmasını istiyorum bu kadın cinayetlerinin çünkü artık ciddi anlamda bıktık bu haberleri duymaktan. O yüzden bence elimizden geldiğince kadınlarımızı çocuklarımızı korumaya yönelik çalışmalar yapılmalı. Bunların hepside iyi bir eğitim almak iyi bir adalet sistemi iyi bir insan olmaktan geçiyor. Yani genel olarak kadınlar olarak tabii ki korku duyuyoruz ama sadece kadınlarda değil çocuklar erkekler herkes tedirgin bence. Yani şöyle bir temenni de bulunabilirim. Umarım bir gün gerçekten bu cinayetler son bulur da daha fazla kişinin canı yanmaz. İnşallah biz kadınlarında korkmadan sokaklarda rahat bir şekilde gezebildiği günler gelir tek temennim bu yönde gerçekten üzücü ve vahim bir durum çünkü (K7 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 27.03.2022).

Umarım her şey güzel olur bundan sonrası için. Yani öncelikle kadın cinayetlerinin tamamen bitmesini istiyorum. Hiçbir kadın öldürülmesin, kimsenin canı yanmasın bu cinayetlerin bir şekilde önüne geçilebilsin ki bizde rahatça yaşayabilelim. Yani artık kadınları ezemesinler. Bu dünyada bizde varız herkes bunu anlasın ve yaşama hakkımıza saygı göstersin (K1 [32, Kadın] ile kişisel görüşme, 15.02.2022).

Kadınlarımız hiçbir şeyden korkmasın. Ben güçsüzüm, ben evliyim, yuvam dağılmasın, çocuklarıma bir şey olmasın, şu olmasın bu olmasın korkmasınlar gerçektede. Tamam adalet sistemi belki yeterli değil ama o kadar çok kadını koruma evleri var ki. Kadın kendini koruyabilmeli. Şiddet mi görüyorsun boşan ya. Şu an ki kadınıma taşı sıkça suyunu çıkarır. Bir kadın inşaat işinden tut temizliğe kadar her işi yapabilir. Kendi çocuklarına da gül gibi bakarsın belki bir ekmek bir soğan yersin en azından mutlu olursun ya. Kendi ayaklarının üstünde durursun parayı istediğin gibi kazanır istediğin gibi harcarsın. Belki çok çalışmak zorunda kalırsın çocuklarına çok vakit ayıramazsın ama en azından çocuklarını gözü önünde dayak

yemezsin, psikolojisi bozulmaz çocuklarının. Dediğim gibi korkmasınlar. Korkmazlarsa bu cinayetler azalır (K2 [25, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.02.2022).

Kadın cinayetleri durursa bu cinayetlere bir çözüm çıkarsa çok sevinirim herkes eşiyle, arkadaşıyla güzel anlaşsın mutlu yaşasın. Yalan dünya yani kimse birbirini kırmassın hayatın dünyanın güzel olmasını, güzel kalmasını isterim (K4 [48, Kadın] ile kişisel görüşme, 12.02.2022).

Yani şöyle tabii ki keşke böyle şeyler bu cinayetler hiç olmasa. Sonuçta herkesin insanca yaşamaya hakkı var düşünüyorum. Haklı ya da haksız eşini aldatmış ya da aldatmamış, eşine karşı bir suç işlemiş ya da işlememiş her ne şekilde olursa olsun kimsenin yaşama hakkını elinden alınmaması gerektiğini düşünüyorum. Toplumsal olarak kadınlara daha çok değer verilmesi gerektiğini düşünüyorum hiçbir şekilde suçu ne olursa olsun hiçbir kadın öldürülmemeli. Kadın cinayetleri tamamen bitsin istiyorum (K8 [28, Kadın] ile kişisel görüşme, 05.04.2022).

Son olarak isteğim bu cinayetler artık dursun ölmesin yani hiç kimse kadınlarımız çocuklarımız kızlarımız. Herkes rahatça yaşasın korkmadan (K9 [54, Kadın] ile kişisel görüşme, 13.04.2022).

Temennim şu yönde idamın gelmesini istiyorum kadınlara daha güvenli bir hayat oluşturabiliriz sokak ortasında hiçbir kadın durduk yere öldürülmemeli ya da eşinden bir kadın şiddet görmemeli. Yani bu cinayetler durmalı artık. Yani ben artık sürekli başıma bir şey gelir mi diye yaşamak istemiyorum bir sürü cinayet işleniyor böyle bir şeyin başıma gelmesini istemiyorum düşünmek de istemiyorum bunu. Kadın cinayetlerinin bitmesini istiyorum (K10 [19, Kadın] ile kişisel görüşme, 25.04.2022).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi katılımcılar, hemcinslerini mağdur eden kadın cinayetlerinin varlığından önemli derecede rahatsızlık duymaktadır. Kadınlar başıma bir şey gelir korkusu olmadan rahat bir şekilde yaşamlarını sürdürmek ve toplumda değer görmek istemektedir. Katılımcılar kadınların korkusuzca yaşamlarının yolunu, kadın cinayetlerinin durdurulması ya da minimum düzeyde azaltılması ile mümkün olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar kadın cinayetlerini önlemek ve suç korkusunun önünü geçmek için ise faile verilen cezaların caydırıcı olması başta olmak üzere sundukları çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi ve kadın cinayetlerinin azalması beklentisi içindedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gün geçtikçe artış gösteren ve ülke gündeminden düşmeyen kadın cinayetleri, başta mağdurun yakınları olmak üzere kadınlar arasında suç mağduru olmaya yönelik bir korku iklimi yaratmaktadır. Genelde kadına yönelik şiddet, özelde kadın cinayetlerinin neden olduğu suç mağduru olma korkusu kadınların gündelik yaşamı önemli derecede sınırlandırmakta ve biçimlendirmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguların bir kısmı literatür ile benzerlik göstermekle birlikte, çalışmamızda konuya ilişkin literatürde eksik olduğu tespit edilen önemli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde değerlendirilmiştir.

İlk olarak bu araştırmada kadınların, kadın cinayetleri başta olmak üzere hemcinslerinin başına gelen suç mağduriyetleri hakkında yeteri kadar bilgi ve duyarlılığa sahip oldukları tespit edilmiştir. Kadınların yaşadıkları toplumda hemcinslerinin çeşitli suçlara maruz kaldıklarına ilişkin medya ve çevre aracılığıyla edindikleri bilgi, suç mağduru olma korkusu yaşamasına neden olmaktadır. Bu araştırmada kadınların, olası bir suç mağduriyeti durumunda kendilerini koruyacak fiziksel güçten yoksun oldukları yani erkeklere göre daha güçsüz ve zayıf olduklarını düşündükleri için erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Fakat bu araştırmanın katılımcılarının tamamının kadınlardan oluşması nedeniyle kadınlar ile erkeklerin suç korkusu arasında bir karşılaştırma yapılamamıştır. Yine de katılımcılara kadın olmaları ve suç korkusu arasında bir ilişki olup olmadığı sorusu sorularak, kadınların düşünceleri bağlamında bu konuya ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Kadınların “erkek olsaydım bu kadar korkmazdım, kadın olduğum için daha çok korkuyorum” ifadesini kullanması, cinsiyetlerinin kadın olmasının suç korkularını artırdığını göstermektedir. Suç korkusu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan pek çok araştırmada kadınların erkeklere oranla daha fazla suç korkusu yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. (Warr, 1985: 248; Taylor ve Hale, 1986: 152; LaGrange ve Ferraro, 1989: 714; Ferraro, 1996: 666; Fisher ve Sloan, 2003: 634; Rader vd., 2007: 477; Fox vd., 2009: 31). Sonuç itibarıyla bu çalışmada kadınların erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşadıklarına ilişkin literatürdeki genel kabul, kadınların bu konuya ilişkin düşünceleri bağlamında doğrulanmıştır. Bunun yanı sıra kadınların erkeklerden daha fazla suç korkusu yaşamasında, içinde bulundukları ataerkil sistemin önemli derecede etkili olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların birçoğu erkek yakınlarına herhangi bir müdahale edilmezken, kendilerinin sadece cinsiyetleri nedeniyle ailesi tarafından baskı yapıldığını, pek çok kez cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldığını ve korku duygusu aşılanarak yetiştirildiğini ifade etmiştir. Bu bulguya ek olarak bu araştırmada, kadınların erkeklerden daha çok suç korkusu yaşamasında genellikle kadınların mağdur, erkeklerin ise fail durumunda olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca ilişkin literatürde detaylı bir

bulguya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra kadınların gündelik yaşamlarında suç korkusunu yoğun bir şekilde yaşamalarının en önemli sebeplerden biri ise faile verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olmasıdır. Kadınların, suç işleyenlerin yeteri kadar ceza almadığı ve kısa bir süre sonra faillerin serbest kaldığına ilişkin farkındalıkları onların gündelik yaşamlarının her alanında suç korkusu yaşamalarına ve bu korku duygusu ile hareket etmelerine neden olmaktadır. Bu bulguya benzer şekilde Kul (2013: 144) çalışmasında adalet sistemindeki yetersizliğin suç korkusunu artırdığını ortaya koymuştur.

Araştırmada kadınların en çok cinayet mağduru olmaktan ve tecavüze uğramaktan korktukları bulgusuna ulaşılmıştır. Yerli ve yabancı literatürde kadınların tecavüz korkusunun kadınların suç korkularını büyük oranda artırdığı ve kadınların en çok tecavüze uğramaktan korktuğuna ilişkin pek çok çalışma mevcuttur. Ferraro (1996: 670), kadınların maruz kaldıkları herhangi bir suç eyleminin cinsel saldırı riskini de beraberinde getirmesi nedeniyle kadınların tecavüze uğramaktan korktuğunu ortaya koymuştur. Warr (1985: 29) kadınların suç korkusunun aslında taciz ve tecavüz korkusuna karşılık geldiği sonucuna ulaşmıştır. Öztürk (2015a: 180) Mersin’de 302 kadın katılımcı ile yaptığı çalışmada kadınların (%95,6) en çok cinsel içerikli suçlara maruz kalmaktan korktukları sonucuna ulaşmıştır. Tecavüz korkusunun kadınların suç korkusuna neden olduğuna ilişkin literatürde sayamayacağımız kadar çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmada kadınların tecavüze uğramaktan büyük oranda korktuğu ortaya çıkarılırsa aslında kadınların tecavüze uğramaktan daha çok cinayet mağduru olmaktan korktukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer kadınların suç korkusuna ilişkin yapılan çalışmalardan farklı olarak bu araştırmaya veri sağlayan kadınlar, cinayet mağduru kadınların bizzat etkileşim ağında (aile, akraba, arkadaş, tanıdık) bulunan kadınlardan oluşmaktadır. Bu çalışmada cinayet mağduru olma korkusunun, tecavüze uğrama korkusundan önce gelmesi, kadınların yakın çevresi aracılığıyla yaşadığı dolaylı cinayet mağduriyetinin suç korkusu üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Kısacası kadınların daha önce yakın çevresinde tanıdığı bir kimsenin cinayet mağduru olması, kadınların cinayet mağduru olma korkusunu önemli derecede artırmaktadır.

Bu araştırmada dolaylı mağduriyet deneyiminin, kadınların suç korkusunu artırması bakımından önemli bir etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Skogan ve Maxfield’in öncülüğünü yaptığı dolaylı mağduriyet yaklaşımı, bireyler suç mağduriyeti doğrudan deneyimlenmese de suç korkusunun toplumda yaygınlaşabileceğine vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşımına göre bireylerde suç korkusunun ortaya çıkması için doğrudan mağduriyet yaşanmasına gerek yoktur. Başkalarının mağduriyet hikâyeleri de bireylerde suç korkusunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Box vd., 1988: 342; Usta Baki, 2015: 65). Bireyler doğrudan suça maruz kalmasalarda gerek aile, akraba, arkadaş, komşu, tanıdık gibi etkileşim ağlarının mağduriyet deneyimleri gerekse medya araçları sayesinde öğrendikleri suç mağduriyet hikâyeleri nedeniyle dolaylı mağdur durumuna düşmekte ve bu mağduriyet nedeniyle suç korkusu yaşamaktadırlar (Miethe ve Lee, 1984: 397-400; Hale, 1996: 103-104; Fox vd., 2009: 26). Bu araştırmanın bulguları kadınların medya veya bireyler

arası iletişim aracılığıyla yaşadıkları dolaylı mağduriyetin suç korkusuna neden olduğuna ilişkin literatürü desteklemektedir. Fakat bu çalışmada literatürde eksik olduğu tespit edilen bireyler arası iletişimin neden olduğu dolaylı cinayet mağduriyetin, suç korkusu/korku iklimi oluşturduğuna ilişkin detaylı sonuçlara ulaşılmıştır. İlgili literatürde cinayet mağdurunun yakın çevresinde bulunan kadınların, suç korkularının kadın cinayetlerinden nasıl etkilendiğine dair detaylı yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Sonuç itibarıyla diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada dolaylı mağduriyetin kadınlarda suç korkusu oluşturduğuna ilişkin literatürdeki genel kabul, cinayet mağdurlarının etkileşim ağlarında bulunan kadınların gündelik yaşam deneyimleri üzerinden doğrulanmıştır. Kadınların korkularının gündelik yaşama yansması farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Bu konuya ilişkin olarak araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde değerlendirilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre suçun ciddiyet boyutu suç korkusunu önemli derecede etkilemektedir. Kadın cinayetleri, ölümle sonuçlanması nedeniyle, kadınların suç mağduru olma korkusunun yaygınlaşmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır. Zira kadınların içinde yaşadığı korku kültüründe korkularının tümü kendi kişisel deneyimlerinden kaynaklanmamaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre kadınların gerek medya gerekse yakın çevresi aracılığıyla öğrendikleri kadın cinayet öyküleri, kadınlar arasında suç mağduru olmaya ilişkin bir korku iklimi meydana getirmektedir. Özellikle geçmişte aile, akraba, komşu veya arkadaşlarından birisinin cinayet mağduru olması kadınların suçlara karşı hassasiyetini artırmakta ve suç korkusunu daha yoğun bir şekilde yaşamasına neden olmaktadır. Başka bir deyişle başka kadınların mağdurluk hikâyeleri doğrudan suç mağduriyeti yaşamamış, kadınlarda dahil olmak üzere diğer kadınlarda suç mağduru olmaya ilişkin bir korku oluşturmaktadır. Suç mağduru kadınların öykülerine referanslı ortaya çıkan bu korku ise kadınların düşünce ve davranışlarına nüfuz etmekte ve böylelikle gündelik yaşamlarını biçimlendirmektedir. Kadın cinayetlerinin yaygınlığına nedeniyle, suç mağduru olmaktan korkan pek çok kadın gündelik hayat akışında sürekli “kaygı, korku ve güvensizlik” duygusu ile yaşamaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre kadınlar, cinayet mağduru hemcinsleri ile empati yapmakta ve gündelik yaşamda kendilerinin “suç mağduru olma risklerini” düşünmektedirler. Bu araştırmada elde edilen verilere göre kadınların suç korkuları onları duygusal olarak etkilemekte, gündelik yaşam rutinleri sırasında kendilerini pek çok kez tedirgin, güvensiz, endişeli ve korku dolu hissetmesine neden olmaktadır. Örneğin bu çalışmada kadınların “akşamları tek başına yürürken, çalışırken, otobüse binerken tedirgin oldukları” “evde yalnız kaldıklarında kapıyı sıkı sıkı kilitledikleri” “korkuları nedeniyle yol değiştirdikleri”, “akşamları sürekli etrafını kolladıkları” “insanlara karşı güvensiz bir tavır takındıkları” “yolda yanından yavaşça geçen arabalardan korktukları” saptanmıştır. Bunun yanı sıra hemcinslerinin cinayet öyküleri, kadınlarda suç mağduru olmaya ilişkin yeni korkuların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gündelik yaşam rutinini gerçekleştirirken hiçbir suçu olmadığı halde öldürülen kadınların mağduriyet hikâyeleri, kadınların suç korkusunu önemli derecede tetiklemektedir. Bu araştırmada gündelik yaşamlarında kadınların “erkeğin önünden yürüme”,

“erkeklerle asansörde veya kapalı yerde tek kalma” “evde tek kalma” “gece tek başına dışarı çıkma” تنها ve karanlık mekânlarda bulunma” gibi korkular yaşadıkları saptanmıştır. Sonuç itibariyle kadınların gündelik yaşamında yolda yürürken, evde otururken, asansör kullanırken, alışveriş yaparken, çalışırken bile kendini tedirgin ve endişeli hissettiği tespit edilmiştir. Gündelik yaşamın rutin eylemlerini yaparken bile kadınların kendilerini tedirgin ve korku dolu hissetmesi onların korku ikliminin etkisi altında olduklarını göstermektedir. Zira gerçek bir tehlike olmadığı durumlarda bile kadınların zihninde tehdit algısı ve korku duygusunun sürekli yer edinmesi korku kültürünün hayatlarımıza olan hâkimiyetinin açık bir göstergesidir.

Bu araştırmada kadınların medya yoluyla haberdar oldukları kadın cinayetlerinin suç korkusunu büyük oranda artırdığı tespit edilmiştir. Medya, dolaylı mağduriyet oluşturması yönüyle kadınların suç korkusunun yayılmasında önemli bir araçtır. Literatürde medyanın kullandığı sansasyonel haber dilinin kadınların suç korkusunu etkilediğine ilişkin pek çok çalışma bulunmaktadır (Tulloch, 2000: 453; Boers, 2003: 1139-1140; Smolej ve Kivivuari, 2006: 213-214; Doran ve Burgess, 2012: 28-29; Kul, 2013: 2000; Öztürk, 2015a: 220) Fakat bu çalışmada medyanın, kadınlarda suç korkusu üretmesindeki önemli rolünün kullandığı haber dili değil bizzat medyada haberi yapılan cinayet öyküsünün kendisi olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle kadınlar medyada gördükleri cinayet haberlerinden önemli derecede etkilenmekte ve gündelik yaşamda bu cinayet öyküleri ile kendi mağduriyet riskini özdeşleştirmektedir. Örneğin, bu çalışmada medyada infial etkisi uyandıran (evine dönerken tek yolcu olarak kaldığı minibüste, minibüs şoförü tarafından yakılarak öldürülen) Özgecan Aslan cinayetinden sonra kadınların, “toplu taşıma araçlarında tek başına kalmaktan korktukları” saptanmıştır. Yani kadınlar gündelik yaşamlarında toplu taşıma kullanırken bile kendini tedirgin hissetmekte, Özgecan’ın yaşadığı mağduriyetin kendi başlarına gelmesinden korkmaktadır. Buna ek olarak medyada infial uyandıran Ceren Özdemir, Başak Cengiz cinayetinin de kadınların suç korkusunu önemli derecede artırdığı tespit edilmiştir. Hiç tanımadığı birileri tarafından takip edilerek sokakta canice öldürülen bu kadınların yaşadıkları cinayet mağduriyeti sonrası, kadınların birçoğu akşam saatlerinde tek başına sokakta yürümekten korkar hale gelmiştir. Bu cinayetlerden sonra birçok kadının akşamları sokakta tek başına yürürken tedirgin olduğu, kendisini korumak için “sık sık arkasına bakarak yürüdüğü” ve “sürekli etrafını kolladığı” “akşamları erkeklerin arkasında yürümesinden tedirgin olduğu” saptanmıştır. Sonuç itibariyle bu örneklerde olduğu gibi kadınlar minibüste, sokakta, yolda, evde ya da herhangi bir yerde kendilerine yönelik doğrudan bir suç mağduriyeti yaşamasa da hemcinslerinin başına gelen bu mağduriyetler nedeniyle suç korkusu yaşamaktadır. Araştırmamızdan elde edilen bu bulgu ise dolaylı mağduriyetin suç korkusu oluşturduğuna dair literatürü kesin bir şekilde doğrulamaktadır. Bu duruma benzer şekilde Stanko, (1995) kadınların suç korkusu nedeniyle yalnız yürüdüklerinde erkekler tarafından takip edildiğini düşündüklerini bu nedenle sık sık etrafına bakarak yürüdüğünü tespit etmiştir.

Bu araştırmada saptanan bir diğer bulgu ise kadınların suç korkusunun oluşmasında erkeklerin etkin bir rol üstlenmesidir. Kadın cinayetlerinin yaygınlığı, cinayet faillerinin genellikle erkekler olması ve genellikle kadınların en yakını olan erkekler tarafından öldürölmesi nedeniyle kadınların gündelik yaşamda erkeklere karşı güvensiz, tedirgin ve mesafeli bir tavır takındıkları tespit edilmiştir. Kadınların bir kısmının suç korkusu nedeniyle “erkeklerin önünden yürümekten korkma”, “erkeklerle baş başa bir yere gitmekten kaçınma” “otobüste erkeklerle tensel temastan kaçınma” “erkeklerle kapalı alanda tek başına olmaktan endişelenme” “erkeklerin bakışlarından bile tedirgin olma” gibi davranışlar sergiledikleri ortaya konmuştur. Bu durum dolaylı mağduriyetin, kadınların erkeklere karşı olan bakış açısını negatif bir biçimde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca bu araştırmada elde edilen verilere göre kadınların tüm erkekleri potansiyel bir suçlu olarak görme durumu, suç mağduru erkekler yaratılmasına neden olmaktadır. Çünkü kadınların birçoğu suç korkusu nedeniyle erkeklere karşı suçlayıcı bir niyet okumasına kapılmakta, herhangi bir kötü niyeti olmayan erkekleri de suçlu kategorisine sokmaktadır. Bu durum ise kadınların açık hedef olduğu suç mağduriyetlerinin, suç faili olmayan erkekleri de potansiyel mağdur durumuna düşürmesine neden olmaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre suç korkusu kadınların sadece erkeklere karşı değil tüm topluma, insanlara ve olaylara karşı güvensizlik yaşamalarına neden olmaktadır. Bu güvensizlik ve korku nedeniyle kadınların kendilerini olası suç mağduriyetlerinden korumak ve kendilerini güvende hissetmek için çeşitli güvenlik önlemleri aldıkları ve bu güvenlik önlemlerini yaşamlarının vazgeçilmez bir rutini haline getirdikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada kadınların suç mağduriyetlerinden korunmak için “akşam tek başına dışarı çıkmama”, “kalabalık yolları tercih etme”, “çantasında biber gazı taşıma”, “evlerinin kapılarını sıkı sıkı kilitleme”, “evin ışıklarını açık bırakma”, “evlerine kamera ve korkuluk taktırma”, “evinin önüne köpek bağlama” “akşamları tek başına yürürken kulaklık takmama” “telefonlarına KADES uygulaması indirme” gibi çeşitli güvenlik önlemleri aldıkları saptanmıştır. Sonuç itibarıyla kadınların emek, zaman ve para harcayarak aldığı bu güvenlik önlemleri, suç korkusunun, kadınların gündelik yaşamı üzerindeki biçimlendirici etkisini en açık haliyle göstermektedir. Zira kadınların kimseye güvenmemesi ve her an başına bir şey gelebilir düşüncesi ile güven araması korku kültürünün kadınların davranışlarına yansımaları da en açık haliyle göstermektedir. Bu konuya ilişkin literatürde birçok çalışmada kadınların kendilerini korumak için Ferraro’un kaçınma ve korunma davranış olarak adlandırdığı güvenlik önlemleri aldıklarını ortaya konmuştur (Box vd., 1988: 341; Ferraro, 1995: 104; Painter, 1996: 193-197; Warr ve Ellison, 2000: 351-352). Araştırmadan elde edilen bu bulgular literatür ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Literatürden farklı olarak bu çalışmada kadınların kendilerini suç mağduru olmaktan korumak için KADES uygulaması kullanmaya başladıklarının saptanması literatür için güncel ve üzerinde detaylı çalışma yapılması gereken bir bulgudur.

Kadınların gündelik yaşamlarında sadece kendileri için değil yakınlarının başına gelecek olası bir suç mağduriyeti içinde korku duydukları ortaya konmuştur. Bu araştırmadan elde edilen verilere göre kadınların artış gösteren suç oranları ve çevrelerinde yaşanan cinayet sonrası daha

fazla yakınlarını koruma kollama güdüsü geliştirdikleri ve gündelik yaşamlarının önemli bir kısmını yakınlarını suç mağduriyetlerden koruma çabası ile geçirdikleri saptanmıştır. Özellikle çocuk sahibi olan kadınların gündelik yaşamda çocuklarını korumak için daha fazla çaba sarf ettikleri ve daha fazla korku yaşadıkları ortaya konmuştur. Bu araştırmada kadınların çocuklarının başlarına bir şey gelir korkusu ile “çocuklarını hiçbir yere tek göndermediği,” “sokakta oyun oynarken sürekli kontrol ettiği”, “çocuklarının arkadaş tercihlerini ve eve dönüş saatlerini sınırladığı”, “çocukları eve geç geldiğinde sürekli aradığı” ve “insanlara karşı dikkatli olması konusunda sürekli öğütlediği” saptanmıştır. Kadınların çocuklarını okula kendi götürmesi veya okula servis ile göndermesi, tek başına markete bile göndermemesi onların korku ikliminin etkisi altında olduklarının göstergesidir. Bu anlamda çocuk sahibi olma durumu kadınların suç korkusunu önemli derecede etkileyen bir değişkendir. Sonuç itibarıyla kadınların gündelik yaşamda yaşadıkları suç korkusu onların çocuk bakımlarını ve yakınları ile olan ilişkilerinin de önemli derecede biçimlendirmektedir.

Korku kültüründe risk grubunda sınıflanan kadınlar sürekli kaçınılması gereken durumlar veya maruz kalınabilecek risklere karşı tetikte olan kısıtlanmış davranış rutini ile yaşamayı alışkanlık haline getirmişlerdir (Ertürk, 2018: 283-284). Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre geçmişte dolaylı olarak suç mağduriyetini deneyimleyen kadınlar yoğun bir şekilde suç korkusu yaşamakta; gündelik yaşamlarında suç mağduru olma riskini an aza indirecek şekilde davranmaya özen göstermektedirler. Bu çalışmada kadınların suç mağduru olmaktan korktukları için, isteklerini, davranışlarını, özgürlüklerini, ilişkilerini kısacası gündelik yaşamdaki eylemlerinin büyük bir kısmını sınırladıkları tespit edilmiştir. Bu konuya ilişkin olarak bu araştırmada suç korkusu nedeniyle kadınların gündelik yaşamlarını güvenli saatler ile sınırladıkları saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadınlar gece suç mağduru olma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu düşünmekte bu nedenle zorunda kalmadıkça akşam geç saatlerde dışarı çıkmamaktadırlar. Kadınlar akşam geç saatlerde dışarı çıkmaktan korktukları için gündelik rutinlerini daha güvenli olduğunu düşündükleri gündüz vakitlerinde yerine getirmektedir. Bu çalışmada kadınların suç mağduru olmamak için “hava kararmadan eve döndükleri”, “akşam saatlerine iş bırakmadıkları” ve “işlerine gündüz hallettikleri”, “akşam geç saatlerde tek başına dışarı çıkmadıkları” saptanmıştır. Kadınların gündelik yaşam deneyimlerine ilişkin bu bulgular suç korkusunun katılımcıların zaman yönetimini önemli derecede etkilediğini ve sınırlandırdığını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen bu bulgular literatürde bu konuya ilişkin yapılan pek çok çalışma ile uygunluk göstermektedir. Bu konuya ilişkin yapılan çalışmaların birçoğu insanların gece dışarda yalnız yürümekten korktuklarını, gece dışarda oldukları zamanlarda kendilerini güvende hissetmediklerini ortaya koymuştur (Warr ve Ellison, 2000: 551; Fox vd., 2009: 31; Öztürk, 2015a: 222). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, kadınlar suç mağduru olmaktan korktukları için mekan kullanımlarına da bir sınırlama getirmektedir. Kadınlar تنها ıssız ve karanlık yerleri, alkol ve uyuşturucu tüketilen mekânları, erkeklerin yoğunlukla takıldığı yerleri, yıkık dökük evlerin olduğu sokakları, merdiven altı yerleri, altgeçitleri, boş arazi ve boş inşaatları suç ile ilişkilendirmekte ve

bu mekanlarda bulunmaktan kaçınılmaktadırlar. Kadınlar genellikle aydınlık sokakları, işyerlerinin ve dükkânların olduğu kalabalık caddeleri ve aile mekânları gibi yerleri güvenli olarak algılamakta ve bu tarz mekânları kullanmayı tercih etmektedirler. Kısacası bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların yaşadıkları suç korkusu onların mekân tercihlerini önemli derecede biçimlendirmektedir. Bu bulgular çevresel faktörlerin ve sosyal düzensizliğin suç korkusunu etkilediğine ve suç korkusunun mekân tercihlerine yansıdığına ilişkin literatürü desteklemektedir (Wilson ve Kelling, 1982: 1; Taylor, 1999: 1; Worrall, 2006: 372; Wyant, 2008: 45; Kul, 2013: 121; Skogan, 2015: 478).

Suç mağduru olma korkusunun kadınların dış görünüşlerini, kıyafet tercihlerini de etkilediği ortaya konulmuştur. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre kadınların bir kısmı açık giyindiklerinde, abartılı makyajlar yaptıklarında suçların açık hedefi olacaklarını düşünmektedir. Bu nedenle kadınlar erkeklerin dikkatini çekmemek ve suç mağduriyetine mahal vermemek için kapalı kıyafetler tercih etmekte yani dış görünüşlerini de bu korkuyla biçimlendirmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulguyu bütün kadınlar için genellemek mümkün değildir. Fakat suç mağduru olma korkusunun, kadınların dış görünüşünü nasıl etkilediğine ilişkin literatürde eksik olduğu tespit edilen bu bulgu, alan yazındaki küçük boşluğu doldurması bakımından önemlidir. Bunun yanı sıra bu çalışmada elde edilen verilere göre suç korkusu, kadınların insanlar ile olan “sosyal ilişkilerini” “arkadaş tercihlerini” “partnerleriyle olan ilişkilerini” “eş seçimlerini” de etkilemektedir. Kadınların büyük bir kısmının yaşadıkları cinayet mağduriyeti nedeniyle, insanlara olan güvenlerini yitirdikleri, insanlarla iletişim kurarken temkinli ve seçici davrandıkları saptanmıştır. Bu çalışmada kadınların suç korkusu nedeniyle alkol tüketen, madde bağımlılığı olan, cinayet veya suç işleyen, bakışları rahatsız edici erkekleri, mültecileri, öfke kontrolü olmayan insanları potansiyel suçlu olarak gördükleri, zarar görmemek için bu insanlardan uzak durmayı tercih ettikleri ortaya konmuştur. Bazı kadınların gündelik yaşamda tehlikeli olduğunu düşündüğü insanlardan uzak durması, kimseye güvenmemesi, ilk tanıştığı erkeklerle kalabalık ortamda buluşması, komşularıyla samimi olmaması, tek başına erkek arkadaşlarının evine gitmemesi, ilişki kuracağı kişilerin öfke kontrolünü dikkate alması gibi gündelik deneyimleri suç korkusunun kadınların hayatındaki etkin rolünü ortaya koymaktadır. Sonuç itibarıyla kadınların yaşadıkları suç korkusu onların insanlarla olan ilişkilerinin zayıflamasına ve insan ilişkilerinin güvensizlik üzerine kurulmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada suç korkusu nedeniyle kadınların sosyal yaşantılarını, davranışlarını, isteklerini ve en önemlisi özgürlüklerini sınırladıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre kadınların gündelik yaşamları onların yapmak istedikleri halde yapamadıkları ile donatılmıştır. Kadınların gündelik yaşamlarında özgürce dışarı çıkmak, gezebilmek, giyinmek, arkadaş edinmek, eğlenmek ve en önemlisi korkmadan güvenli bir şekilde yaşamak istedikleri halde suç korkusu engeli ile karşılaştıkları ve bu isteklerini gerçekleştiremedikleri saptanmıştır. Oysa kadınlar gündelik yaşamlarında kendilerini güvende hissetmek ve korkmadan özgürce hareket

edebilmek istemektedir. Bu durum suç korkusunun kadınların yaşamlarını önemli derecede sınırlandığını ve biçimlendirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda kadınların gündelik yaşamında huzursuzluğa neden olan ve gündelik hayat akışını bozan suç korkusu birçok kadın için çözülmesi gereken önemli bir problemi teşkil etmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse geçmiş yaşantılarında tanıdığı bir kimse cinayet kurbanı olan kadınların suçlara karşı hassasiyeti artmakta ve yoğun bir şekilde suç korkusu yaşamaktadır. Suç mağduru kadınların, mağduriyet hikâyeleri kadınların gündelik yaşamlarında korku kültürünün hakimiyeti altında yaşamlarına neden olmaktadır. Korku kültüründe risk grubunda sınıflanan kadınlar, kendilerine yönelik herhangi bir tehlike durumu ile karşılaşmamak için gündelik yaşamlarında korku ve güvensizlik duygusu ile hareket etmektedirler. Suç korkusu kadınların dışarı çıkacakları ve eve dönecekleri saatleri, arkadaşlık tercihlerini, sosyal aktivitelerini, vakit geçirecekleri mekânları, dış görünüşlerini, kıyafet seçimlerini, ruh hallerini, çocuk bakımlarını, sosyal ilişkilerini, kamusal yaşam pratiklerini, planlarını, yaşam tarzlarını kısacası gündelik yaşamlarındaki eylemlerinin büyük bir kısmını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Suç mağduru olma korkusu ile kadınların birçoğu istemediği halde özgürlüklerini, tercihlerini, sosyal yaşantılarını kısacası davranışlarının büyük bir kısmını suç mağduriyet riskini en aza indirecek şekilde sınırlamak zorunda kalmaktadır. Bu bağlamda suç mağduru olma korkusu yaşam memnuniyetini düşürmesi ve içsel huzuru bozması yönüyle kadınların gündelik hayat akışını sekteye uğratmaktadır. Sonuç itibarıyla bu çalışmada dolaylı mağduriyetin korku iklimi oluşturduğuna ilişkin araştırmacının ortaya koyduğu varsayımlar büyük oranda doğrulanmış, araştırma sorularının büyük bir kısmı yanıt bulmuştur.

Son olarak bu araştırmanın sonuçlarından hareketle ilerde alan yazında bu konu hakkında çalışma yapacak araştırmacılara veya problemin çözümüne odaklanacak kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler şu şekildedir:

- 1) Türkiye’de dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar genellikle medyanın ortaya çıkardığı suç korkusu üzerinden incelenmiştir. Fakat henüz bireyler arası iletişimin neden olduğu dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini ele alan detaylı bir çalışma yapılmış değildir. Bu nedenle literatürdeki bu eksik yeni çalışmalar ile desteklenmelidir.
- 2) Kadın cinayetleri, bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki yıkıcı etkileri itibarıyla üzerinde ciddiyetle durulması gereken ve her ayrıntısı detaylı olarak ele alınması gereken çok önemli bir problemi teşkil etmektedir. Henüz alan yazında kadın cinayetlerinin suç korkusu oluşturma üzerindeki etkisini, cinayet mağduru kadınların yakın çevresinde bulunan kadınlar üzerinden inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Oysa kadın cinayetleri mağdurdan sonra en çok mağdurun yakın çevresinde bulunan insanları etkilemektedir. Bu nedenle suç korkusunun, yakınlarından birinin cinayet

mağduriyetine şahitlik eden kadınlar üzerinden incelenmesi literatüre katkı sağlayacaktır. Bu nedenle bu konuda yeni çalışmalar yapılması önerilmektedir.

- 3) Bu çalışmada cinayet mağduru kadınların etkileşim ağları (mağdurun sosyal çevresi) üzerinde oluşturduğu suç korkusu sadece kadın deneyimleri üzerinden ele alınmıştır. Bu nedenle bu çalışmada suç korkusunun kadın ve erkekler üzerindeki etkisi konusunda bir karşılaştırma yapılamamış, kadın cinayetlerin etkileri kadın katılımcıların deneyimleri ile sınırlı kalmıştır. İlerde bu konu hakkında çalışma yapacak olan araştırmacılara erkek katılımcılarında örnekleme dahil edilmesi önerilmektedir.
- 4) Kadınların gündelik yaşamlarında önemli bir problemi teşkil eden suç korkusunun çözüme kavuşturulması için devlet yetkilileri, emniyet birimleri, sosyal hizmet uzmanları tarafından çözüm odaklı çalışmalar yapılması önerilmektedir. İlk olarak cinayet mağduru kadınların yakınlarına, cinayetin etkilerini azaltabilmek için psikolojik ve sosyal destek verilmelidir. Çünkü birçok kadın yakın çevresinde yaşanan cinayet nedeniyle psikolojik olarak çeşitli problemler yaşamakta ve güven duygusu zedelenmektedir. Kadınların suç korkusunu azaltmak için kamusal ve bireysel yaşam alanlarında güvenlik sınırları genişletilmeli, güvenli alanlar her tarafa yayılmalıdır. Kadınların güvenli iş, güvenli ulaşım, gibi çeşitli güvenlik ihtiyaçları giderilmeli, sadece iş hayatında ve ulaşım esnasında değil sokakta yürürken, alışveriş yaparken, eğlenirken, evde otururken kısacası gündelik yaşamın her alanında kadınların güvenliği sağlanmalı ve yaşam şartları iyileştirilmelidir. Bunun yanı sıra bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların suç korkusu yaşamasının ve gündelik yaşamlarında kendini güvensiz hissetmesinde adalet sistemindeki yetersizlikler ve faile verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olması önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle kadınların kendilerini daha güvende hissetmesi için adalet sistemindeki yetersizlikler giderilmeli, cezaların caydırıcı gücü artırılmalıdır.
- 5) Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre KADES uygulamasının kadınlar tarafından kullanılma durumu, kadın cinayetleri nedeniyle ortaya çıkan suç korkusunu açığa çıkarmak bakımından işlevsel olabilecek bir araştırma konusudur. Bu nedenle kadın cinayetlerinin suç korkusu oluşturma üzerindeki etkisini farklı bir değişken üzerinden inceleyebilmek için kadınların KADES uygulamasını kullanma alışkanlıkları detaylı olarak araştırılmalıdır. Ayrıca günümüz teknoloji çağında, bütün kadınlara kendilerini olası suç mağduriyetlerinden korumak için KADES uygulaması kullanımı teşvik edilmeli ve kadınların kendilerini güvende hissetmesi için farklı alternatif uygulamalar geliştirilmelidir.
- 6) Suç korkusu alanında çalışma yapıldığı durumlarda dikkat edilmesi gereken önemli birkaç husus bulunmaktadır. İlk olarak, mağduriyet korkusuna neden olan suçun, ciddiyet boyutu dikkate alınmalıdır. Kadınlar, şiddet içeren eylemlere maruz kalmaktan aynı derecede korku duymamaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre kadın cinayetleri, kadınların diğer suç türlerine oranla suç mağduru olma korkusunu daha

fazla artıran bir suç türüdür. Bu nedenle suç korkusu alanında çalışma yaparken suç korkusuna neden olan suçun ciddiyet boyutu dikkate alınmalıdır. İkinci olarak, suç korkusu çalışmalarında doğrudan mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisi ve dolaylı mağduriyetin etkisi dikkate alınmalıdır. Çünkü doğrudan mağduriyet ile ilgili bir çalışma yapıldığında dolaylı mağduriyet deneyimin suç korkusu üzerinde etkisi olabileceği gibi dolaylı mağduriyete ilişkin yapılan çalışmalarda da doğrudan mağduriyetin suç korkusu üzerinde etkisi olabilmektedir. Bu durumda doğrudan mağduriyetin ve dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisini keskin bir şekilde inceleyen araştırmacılara, bu çalışmada olduğu gibi korkuya neden olan suçun ciddiyet boyutunu hesaba katması önerilmektedir. Üçüncü olarak, suç korkusu konusunda çalışma yaparken suç korkusunu önemli derecede etkileyen bir değişken olan cinsiyet ayrımı keskin bir şekilde yapılmalı ve kadınların içinde yetiştirildiği ataerkil sistemin, suç korkusu üzerindeki etkisi hesaba katılmalıdır. Çünkü kadınların birçoğu daha çocuk yaşlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile sınırlandırılmakta, sadece kadın olduğu için bile korku duygusu aşılanarak yetiştirilmektedir. Bu nedenle ataerkil sistemin kadınların suç korkusu oluşturma üzerindeki etkisi önemle irdelenmelidir. Ayrıca kadınların kendini daha güvende hissetmesi ve cinsiyetleri nedeniyle yaşadıkları suç korkusunun önüne geçilmesi için erkelerin yüceltildiği, kadınların ise sürekli baskılandığı bu çarpık zihniyet son bulmalıdır.

- 7) Bu çalışmada çocuk sahibi olma durumunun, suç korkusunu önemli derecede artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle çocuk yetiştirme durumu ve suç korkusu arasındaki ilişki alanda yapılacak detaylı çalışmalar literatüre önemli derecede katkı sağlayacaktır.
- 8) Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre kadınların yaşadıkları suç korkularına büyük oranda erkekler sebep olmaktadır. Bu nedenle erkeklerin başlı başına bir özne olarak kadınlarda suç korkusu oluşturma durumu, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bunun yanı sıra, suç failleri genellikle erkek olduğu için kadınların, tüm erkekleri potansiyel bir suçlu olarak görmesi suç mağduru erkekler yaratmaktadır. Bu nedenle kadınların erkekleri potansiyel suçlu olarak görmesi engellenmeli ve bu probleme yönelik yeni araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adu-Mireku, Samuel (2002), "Fear of Crime Among Residents of Three Communities in Accra, Ghana", **International Journal of Comparative Sociology**, 43(2), 153-168.
- Agnew, S. Robert (1985), "Neutralizing the Impact of Crime", **Criminal Justice and Behavior**, 12(2), 221-239.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2016), "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016–2020)", <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı> (20.06.2021).
- Akadlı Ergöçmen, Banu vd. (2009), "Giriş", **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet içinde** (19-24), Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Elma Teknik Basım Ankara.
- Akdemir, Kevser Hülya (2020), **Türk Medyasında Kadın Cinayetleri**, 1. Baskı, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları, İstanbul.
- Akkaş, İbrahim ve Uyanık, Zeki (2016), "Kadına Yönelik Şiddet", **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, 6(1), 32-42.
- Akyel, Muhammet Ali vd. (2015), "Suç Mağdurları Destek Hizmetleri: İngiltere Almanya, İspanya ve Türkiye Örneği", Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu**, 1. Baskı içinde (348-373), Hegem Yayınları, Ankara.
- Andre, Christophone (2019), **Korkunun Psikolojisi**, (Çev. İsmail Yergüz), 3. Baskı, Say Yayınları, İstanbul.
- Arnold, H. (1991), "Fear of Crime and its Relationship to Directly and Indirectly Experienced Victimization: A Binational Comparison of Models", Klaus Sessar ve Hans Jurgen Kerner (Ed.), **German Studies on Victims, Offenders, and the Public içinde** (87-125), Springer-Verlag, New York.
- Avcı, Sezer (2020), **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Genel Bakış**, Hiperyayın, İstanbul.
- Aydemir, Mehmet Ali ve Tecim, Erhan (2012), "Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 28, 43-59.
- Ayhan, İnci (2006), "Modern Korkularımız: Depresyon, Kaygı, Stres", **Tübitak-Bilim ve Teknik**, Kasım Ayı Ücretsiz Eki, <http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/bmk/moedrnkorkulkarimiz.pdf> (15.12.2021).

- Bahar, Halil İbrahim (2009), **Sosyoloji**, 3. Baskı, Uşak Yayınları, Ankara.
- Bal, Hüseyin (2016), **Suç Sosyolojisi**, 2. Baskı, Sentez Yayıncılık, İstanbul.
- Baş, Türker ve Akturan, Ulun (2013), **Nitel Araştırma Yöntemleri**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Bauman, Zygmunt (2005), **Bireyselleşmiş Toplum**, (Çev. Yavuz Alogan), 1. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2019), **Akışkan Modernite**, (Çev. Sinan Okan Çavuş), 4. Baskı, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- _____ (2020), **Akışkan Korku**, (Çev. Cumhuriyet Atay), 1. Baskı, Ayrıntı Yayınları İstanbul.
- Beck, Ulrich (2019), **Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru**, (Çev. Kazım Özdoğan ve Bülent Doğan), 3. Baskı, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Bennett, Andy (2018), **Kültür ve Gündelik Hayat**, (Çev. Nagehan Tokdoğan vd.), 2. Baskı, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Boers, Klaus (2003), “Fear of Violent Crime”, Wilhelm Heitmeyer ve John Hagan (Ed.), **International Handbook of Violence Research**, Chapter 2 içinde (1131-1149), Kluwer Academic Publishers.
- Box, Steven vd. (1988), “Elaining Fear of Crime”, **British Journal Criminology**, 28(3), 340-356.
- Bölükbaşı, Özlem (2014), **6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması**, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Brower, Samuel (2011), “Culture of Fear”, Cameron White (Ed.), **Journeys in Social Education: A Primer** içinde (93-110), Sence Publishers.
- Burkovik, Yıldız ve Tan, Oğuz (2009), **Korkacak Ne Var: Korkunun Psikolojisi**, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Bursik, Robert J. (1988), “Social Disorganization and Theories of Crime and Delinquency: Problems and Prospects”, **Criminology**, 26(4), 519-551.
- Büyüköztürk, Şener vd. (2014), **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, 17. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Can, Gürkan ve Coşar, Fatma (2009), “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”, **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**, 2(3), 124-129.
- Castel, Robert (2004), **Sosyal Güvensizlik**, (Çev. Işık Ergüden), 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.

- Chadee, Derek ve Ditton Jason (2003), "Are Older People Most Afraid of Crime: Revisiting Ferraro and LaGrange in Trinidad", **British Journal Criminology**, 43, 417-433.
- Chiricos, Ted vd. (2000), "Fear, Tv News, and The Reality of Crime", **Criminology**, 38(3), 755-785.
- Clemente, Frank ve Kleiman, Micheal B. (1977), "Fear of Crime in the United States: A Multivariate Analysis", **Social Forces**, 56(2), 519-531.
- Conklin, John E. (1971), "Dimensions of Community Response to the Crime Problem", **Social Problems**, 18(3), 373-385.
- Covington, Jeanette vd. (1991), "Fear of Crime in Urban Residential Neighborhoods: Implications of Between- and Within-Neighborhood Sources for Current Models", **The Sociological Quarterly**, 32(2), 231-249.
- Cüceloğlu, Doğan (2006), **İnsan ve Davranışı**, 15. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Çakır, Buket (2011), "Belirsizlik ve Korkunun Yeni Düzen Oluşumuna Katkısı", **İstanbul Journal of Sociological Studies**, 0(36), 3-82.
- Çakır, Hülya (2020), "Kadına Yönelik Şiddetin Kavramsal İncelemesi: Yozgat Örneği", **İmgelem**, 4(6), 41-62.
- Çalışkan, Hande (2018), "Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği", **Balkan Sosyal Bilimler Dergisi**, 7(14), 218-233.
- Çapak, Gözde (2020), **Medyanın Korku Kültürü Yaratımındaki Rolü: Dijital Gazete Haberleri Üzerine Bir İnceleme**, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çardak, Begüm (2012), "Kadınların Suç Korkuları Üzerine Nitel Bir Çalışma", **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, 1(1), 23-45.
- Çetin, Halis (2012), **Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu**, 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Çetin, İhsan (2015), "Defining Recent Femicide in Modern Turkey: Revolt Killing", **Journal of International Women's Studies**, 16(2), 346-360.
- Çiftçi, Özlem (2007), **Yaşadıkları Şiddet Nedeniyle Sığınma Evlerine Başvuran Kadınların, Umutsuzluk, Depresyon ve Üreme Sağlığı Durumlarının Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çolak, Başar (2009), "Kadına Yönelik Şiddet ve Adli Tıbbi Değerlendirme", **Uluslararası - Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi Kongre Bildirileri-III. Cilt**, Sakarya Üniversitesi Basımevi [Elektronik Sürüm], 3-12.
- Demir, Ümran (2000), "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet", **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 3(1), 57-61.

- Deren, Seçil (2018), “TBMM Birleşimlerinde Özgecan Aslan Cinayeti”, **Fe Dergi**, 10(1), 42-57.
- Dinler, Veysel (2006), “Mağduriyet Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım”, Halil İbrahim Bahar (Ed.), **Suç Mağdurları**, 1. Baskı içinde (49-71), Adalet Yayınevi, Ankara.
- Dolu, Osman (2015), **Suç Teorileri: Teori Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji**, 5. Baskı, Global Politika ve Strateji Yayınları, Ankara.
- Dolu, Osman vd. (2010), “Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları ve Güvenlik Politikaları İlişkisi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 65(1), 57-81.
- Doran, Buruce J. ve Burgess, Melissa B. (2012), **Putting Fear of Crime on the Map- Investigating Perceptions of Crime Using Geographic Information Systems**, Springer, New York.
- Dönmezer, Sulhi (1981), **Kriminoloji**, 6. Baskı, Fakülteler Matbası, İstanbul.
- Dubow, Fred vd. (1979), **Reactions to Crime: A Critical Review of the Literature**, US Dept of Justice Address Washington, National Institute of Justice.
- Dull, R. Thomas ve Wint, Arthur, V. N. (1997), “Criminal Victimization and its Effect on Fear of Crime and Justice Attitudes”, **Journal of Interpersonal Violence**, 12(5), 749-758.
- Ediz, Ayşe ve Altan, Şenol (2017), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması”, **TBB Dergisi**, 397-410.
- Elitok, Özgül (2015), “Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Boşanma Aşamasında Eşinden Şiddet Gören Kadının Korkuları**, 1. Baskı içinde (433-437), Hegem Yayınları, Ankara.
- Erdoğan, İrfan ve Alemdar, Korkmaz (2005), **Popüler Kültür ve İletişim**, 2. Baskı, Erk Yayınları, Ankara.
- Eren, Altay (2005), “Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet”, **Aile ve Toplum**, 7(2).
- Ertürk, Devrim (2018), “Risk Toplumu: Belirsizlik, Korku ve Güven Arayışı Arasında Özne”, **Turkish Studies**, 13(10), 275-289.
- Erükçü Akbaş, Gamze (2018), **Şiddete Tanıklık Etmek: Kadın Cinayetleri Sonrası Geride Kalanlar**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eşkinat, Rana (2013), “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, (37), 289-302.
- Farrall, Stephen (2009), **Social Order and the Fear of Crime in Contemporary Times**, Oxford University Press Great Britain.
- Featherstone, Mike (1992), “The Heroic Life and Everyday Life”, **Theory, Culture and Society**, 9 (1), 159-182.

- Ferraro, Kenneth (1995), **Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk**, Albany, State University of New York.
- _____ (1996), "Women's Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault?", **Oxford Journals**, 75(2), 667-690.
- Fisher, Bonnie ve Sloan, John (2003), "Unraveling the Fear of Victimization Among College Women: Is the "Shadow of Sexual Assault Hypothesis" Supported?", **Justice Quarterly**, 20(3), 633-659.
- Fox, Kate vd. (2009), "Gender, Crime Victimization and Fear of Crime", **Security Journal**, 22, 24-39.
- Franklin, Cortney A. ve Franklin, Travis (2009), "Predicting Fear of Crime Considering Differences Across Gender", **Feminist Criminology**, 4(1), 83-106.
- Franklin, Travis W. vd. (2008), "A Multilevel Analysis of the Vulnerability, Disorder, and Social Integration Models of Fear of Crime", **Social Justice Research**, 21(2), 204-227,
- Freedman, J. L. vd. (2003), **Sosyal Psikoloji**, (Çev. Ali Dönmez), 4. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Furedi, Frank (2017), **Korku Kültürü**, (Çev: Barış Yıldırım), 3. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2018), **How Fear Works: Culture of Fear in the Twenty-First Century**, Bloomsbury Continuum.
- Garland, David ve Sparks, Richard (2000), "Criminology, Social Theory and the Challenge of Our Times", **British Journal Criminology**, 40, 189-204.
- Garofalo, James (1981), "The Fear of Crime: Causes and Consequences", **The Journal of Criminal Law and Criminology**, 72(2), 839-857.
- Geçtan, Engin (1994), **İnsan Olmak**, 14. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Gençöz, Tülin (1998), "Korku: Sebepleri, Sonuçları ve Baş Etme Yolları", **Kriz Dergisi**, 6(2), 9-16.
- Giddens, Anthony (1994), **Modernliğin Sonuçları**, (Çev: Ersin Kuşdil), 1. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2010), **Modernite ve Bireysel-Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum**, (Çev. Ümit Tatlıcan), 1. Baskı, Say Yayınları, İstanbul.
- _____ (2013), **Sosyoloji**, (Çev. Cemal Güzel), 5. Basım, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Gilchrist, Elizabeth vd. (1998), "Women and The 'Fear of Crime': Challenging the Accepted Stereotype", **The British Journal of Criminology**, 38(2), 283-298.
- Gökulu, Gökhan (2018), "Medya ve Suç Korkusu İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme", **Social Sciences Studies Journal**, 4(14), 585-594.

- Grabosky, P. N. (1995), "Fear of Crime, and Fear Reduction Strategies", **Current Issues in Criminal Justice**, 7(1), 7-19.
- Grow, Laura M. (2006), "Bound in to Saucy Doubts and Fears: Examining America's Culture of Fear", **The English Journal**, 96(2), 57-61.
- Gustafson, Per E. (1998), "Gender Differences in Risk Perception: Theoretical and Methodological Perspectives", **Risk Analysis**, 18(6), 805-811.
- Güler, Ali (2004), "Türk Eğitim Sisteminde Korku Kültürü ve Disiplin Sorunu", **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Gürhan, Nermin vd. (2020), "Cinsel Şiddet", **Meyad Akademi**, 1(1), 59-65.
- Hale, C. (1996), "Fear of Crime: A Review of the Literature", **International Review of Victimology**, 4(2), 79-150.
- Halıcı, Coşkun (2007), **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma**, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Harcar, Tijen vd. (2008), "Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu", **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, 2(4), 51-70.
- Heath, Linda ve Gilbert, Kevin (1996), "Mass Media and Fear of Crime", **American Behavioral Scientist**, 39(4), 379-386.
- Heller, Agnes (1987), "Can Everyday Life Be Endangered", **Philosophy and Social Criticism**, 13(4), 297-313.
- Hunter, Albert (1978), **Symbols of Incivility: Social Disorder and Fear of Crime in Urban Neighborhoods**, Working Paper: M-46A, Northwestern University.
- Izard, Carroll E. (1977), **Human Emotions**, 1. Baskı, Springer, New York.
- İçli, Tülin Gülşen (2013), **Kriminoloji**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Joseph, Janice (1997), "Fear of Crime Among Black Elderly", **Journal of Black Studies**, 27(5), 698-717.
- Kabakçı, Zeybek Gökçe (2012), "Eğitimli Kadınların Gündelik Hayatını Kuşatan Korkular", **İletişim Araştırmaları**, 10(1-2), 47-76.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (2014), **Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş**, 16. Baskı, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Kara, Zülküf ve Uluç, Mehmet Ali (2019), "Şiddetin Cinsiyeti: Bir Modern Toplum Anksiyetesi", **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi**, 11(3), 1566-1581.
- Karakaya, Oğuzcan (2015), **Liseli Gençlerde Suç Mağduru Olma Korkusu: Ankara Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karakuş, Kevser (2019), “Korku Kültürü”, <https://www.psikolojiagi.com/korku-kulturu/> (03.01.2022).
- Karal, Dilek ve Aydemir, Elvan (2012), **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, 1. Baskı, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara.
- Kav, Gülsüm (2020), **Yaşasın Kadınlar Türkiye’de Kadın Cinayetleri Gerçeği ve Çözüm Yolları**, 1. Baskı, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.
- Kızmaz, Zahir (2012), “Gelişmekte Olan Ülkelerde Suç: Suç Oranlarının Artışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme”, **Mukaddime**, 5, 52-74.
- Killias, Martin (1990), “Vulnerability: Towards a Better Understanding of a Key Variable in the Genesis of Fear of Crime”, **Violence and Victims**, 5(2), 97-108.
- Killias, Martin ve Clerici, Christian (2000), “Different Measures of Vulnerability in the Relation to Different Dimensions of Fear Crime”, **The Centre for Crime and Justice Studies**, 40, 437-450.
- Kocahan, Sayad vd. (2010), “Beyin ve Davranışlar Üzerine Sosyal Çevrenin Etkileri”, **İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi**, 73(4), 108-112.
- Koç, Reza (2020), **Dijital Aktivizm**, 1. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Korkmaz, Kübra (2018), **Engellilerin Suça Yönelik Bakış Açıları ve Suç Deneyimleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma**, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi-Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, Aslı ve Beşer, Ayşe (2007), “Kadının Değiştirilebilir Yazgısı Şiddet”, **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 10(4), 114-121.
- Köseoğlu, Mualla (2017), **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Yaşayan Kadınların Suç Mağduriyeti Korkusu**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kul, Mehmet (2013), **Suçtan Daha Büyük Suç Korkusu**, 1. Baskı, YeniYüzyıl Yayınları, İstanbul.
- LaGrange, Randy L. ve Ferraro, Kenneth F. (1989), “Assesing Age and Gender Differences in Perceived Risk and Fear of Crime”, **Criminology**, 27(4), 697-720.
- Lefebvre, Henri (2010), **Gündelik Hayatın Eleştirisi**, (Çev. Işık Ergüden), Sel Yayıncılık, İstanbul.
- _____ (2020), **Modern Dünyada Gündelik Hayat**, (Çev. Işın Gürbüz), 5. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.
- Lindesay, J. (1997), “Phobic Disorder and Fear of Crime in The Elderly”, **Aging and Mental Health**, 1(1), 81-85.
- Liska, Allen E. vd. (1988), “Fear of Crime as a Social Fact”, **Social Forces**, 60(3), 760-770.

- Mannoni, Pierre (1990), **Korku**, (Çev. Işın Gürbüz), Yeni Yüzyıl Kitaplığı İletişim Yayınları, İstanbul.
- Marks, Isaac (1987), **Fears, Phobias and Rituals: Panic, Anxiety, and Their Disorders**, Oxford University Press, New York.
- MERKOMTE (2012), **Yaşam Kalitesi Temelinde Toplumsal Şiddet, Göç ve Yoksulluğun İncelenmesi**, T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)'nın desteklediği Proje, Konya İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı.
- Mert, Nevin (2012), "Fear Culture II", **International Journal of Learning and Development**, 2(2), 31-44.
- Mesch, Gustavo S. (2000), "Perceptions of Risk, Lifestyle Activities, and Fear of Crime. Deviant Behavior", **Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal**, 21(1), 47-62.
- Miethe, Terance ve Lee, Gary (1984), "Fear of Crime Among Older People: A Reassessment of the Predictive Power of Crime-Related Factors", **The Sociological Quarterly**, 25, 397-415.
- Miller, J. Mitchell (2009), **21. Century Criminology-A Reference Handbook**, Sage Publications.
- Milosevic, Irena (2015), "Fear: The Psychology of Irrational Fear", Irena Milosevic ve Randi E. McCabe (Ed.), **Phobias içinde** (153-155), Greenwood.
- Morgan, T. Clifford (2013), "Öğrenmenin İlkeleri", Sirel Karakaş ve Rükzan Eski (Ed.), **Psikolojiye Giriş içinde** (65-86), Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Olsson, Andreas ve Phelps, Elizabeth A. (2007), "Social Learning of Fear", **Nature Neuroscience**, 10(9), 1095-1101.
- Ömeroğlu, Ömer (2012), "Suç Korkusu, Cezanın Caydırıcılığı ve Küçük Suçlar", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 16(4), 329-370.
- Özcan, Arif Behiç (2011), "Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri", **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 11(22), 445-466.
- Özcan, Nilifer (1994), "Şiddete Dayalı Olmayan Sapmış Davranışlar ve Aile Kurumu" **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 11(1), 149-158.
- Özer, Erdal vd. (2016), "Kadın Cinayetleri-Femisid Kavramı", **The Bulletin of Legal Medicine**, 21(2).
- Özer, Kadir (2000), **Ben Değeri Tiryakiliği Duygusal Gerilimle Baş Edebilme**, 1. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Özkan, Gizem (2017), "Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme", **Hacettepe HFD**, 7(1), 533-564.
- Öztürk, Meral (2015a), **Sosyolojik Açıdan Suç Korkusu ve Yaşam Memnuniyeti: Mersin İli Örneği**, Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- _____ (2015b), “Medya ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki”, **International Journal of Social Science**, 36, 251-263.
- Öztürk, Meral vd. (2016), “Suç Korkusu ve Risk Algısının Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi”, **International Journal of Human Sciences**, 13(1), 1488-1502.
- Painter, Kate (1996), “The Influence of Street Lighting Improvements on Crime, Fear and Pedestrian. Street Use After Dark”, **Landscape & Urban Planning**, 35 (2-3), 193-201.
- Pala, Yavuz (2018), **Mark Ravenhill’in Shoot/Get Treasure/Repeat Adli Oyununda Korku Kültürü**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parekh, Bhikhu (2002), **Çok Kültürlülüğü Yeniden Düşünmek: Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori**, (Çev: Bilge Tanrıseven), 1. Baskı, Phoenix Yayınları, Ankara.
- Parker, Keith ve Ray, Melvin (1990), “Fear of Crime: An Assessment of Related Factors”, **Sociological Spectrum: Mid-South Sociological**, 10(1), 29-40.
- Pola, Maria Jesus (2008), “Femicide in the Dominican Republic”, **Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability içinde** (51-57), Washington DC.
- Polat, Oğuz (2020), **Viktimoloji**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Rader, Nicole E. vd. (2007), “An Emirical Assessment of the “Threat of Victimization”: Considering Fear of Crime, Perceived Risk, Avoidance and Defensive Behaviors”, **Sociological Spectrum: Mid-South Sociological Association**, 27(5), 475-505.
- Renzetti, Claire M. ve Maier, Shana L. (2002), ““Private” Crime in Public Housing: Violent Victimization, Fear of Crime and Social Isolation Among Women Public Housing Residents”, **CRVAW Faculty Journal Articles**, 29.
- Russell, Diana E. H (2008), “Femicide: Politicizing the Killing of Females”, **Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability içinde** (27-32), Washington DC.
- Russell, Diana E. H. ve Radford, Jill (1992), **Femicide: The Politics of Women, Killing**, Printed in The United States of America, New York.
- Salim, Şebnem (2005), **Antalya’da Dezavantajlı Gruplardan Kadınların Kentsel Korku ve Şiddet Durumlarının İrdelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sallangül, Songül ve Altındal, Yonca (2015), “Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Kadın Cinayetlerinin ve Suç Korkusunun Görseller Üzerinden Medyada Yeniden Üretimi**, 1. Baskı içinde (534-555), Hegem Yayınları, Ankara.

- Satıl, Ceren (2021), “Türkiye de Kadın Cinayetleri”, <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-kadin-cinayetleri> (05.11.2021).
- Scott, Hannah (2003), “Stranger Danger: Explaining Women’s Fear of Crime”, **Western Criminology Review**, 4(3), 203-214.
- Skogan, Wesley (1986), “Fear of Crime and Neighborhood Change”, **Crime and Justice**, 8, 203-229.
- _____ (2015), “Disorder and Decline: The State of Research”, **Journal of Research in Crime and Delinquency**, 52(4), 464-485.
- Skogan, Wesley G. ve Maxfield, M. G. (1981), **Coping With Crime: Individual and Neighborhood Reactions**, Sage Publications, Beverly Hills.
- Smith, Ian Brunton (2011), “Untangling The Relationship Between Fear of Crime and Perceptions of Disorder”, **British Journal Criminology**, 51, 885-899.
- Smith, Philip (2007), **Kültürel Kuram**, (Çev: Selime Güzelsarı ve İbrahim Gündoğdu), 2. Baskı, Babil Yayınları, İstanbul.
- Smolej, Mirka ve Kivivuori, Janne (2006), “The Relation Between Crime News and Fear of Violence”, **Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention**, 7(2), 211-227.
- Snell, Clete (2001), **Neighborhood Structure, Crime, and Fear of Crime: Testing Bursik and Grasmicks Neighborhood Control Theory**, LFB Scholarly Publishing LLC, New York.
- Solak, Öner (2015), “Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu**, 1. Baskı içinde (13-32), Hegem Yayınları, Ankara.
- Somunoğlu İkinci, Sinem (2014), “Toplumsal Kanayan Yarası: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kavramı ve Yansımaları”, **Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi**, 13(2), 21-28.
- Sözen, M. Şevki vd. (1999), “Aile İçi Bir İstismar Olgusu” **Adli Tıp Bülteni**, 4(3), 109-112.
- Sparks, Richard vd. (2001), “Fear and Everyday Urban Lives”, **Urban Studies**, 38 (5-6), 885-898.
- Stanko, Elizabeth (1995), “Women, Crime, and Fear”, **Annals of the American Academy of Political and Social Science**, 539(1), 46-58.
- Stewart, Charles J. ve Cash, William (2017), **Interviewing Principles and Practices**, 5 th. Edition, Dubuque, McGraw-Hill Education.
- Sutton, Robbie M. ve Farrall, Stephen (2005), “Gender, Socially Desirable Responding and The Fear of Crime”, **British Journal Criminology**, 45, 212-224.
- Svendsen, Larsh Fr. H. (2021), **Korkunun Felsefesi**, (Çev. Murat Erşen), 4. Baskı, Retingot Kitap, İstanbul.

- Şahin, Özlem ve Balta, Ecehan (2001), “Gündelik Yaşamı Dönüştürmek ve Marksist Düşünce”, **Praksis**, 4, 185-217.
- Şenol, Dolunay ve Gülver, Özge (2020a), “Suçun Sosyal Psikolojik Maliyeti: Suç Korkusu ve Suç Korkusuna Neden Olan Faktörler”, **Toplum ve Kültür Araştırma Dergisi**, 5, 25-41.
- _____ (2020b), “Kadın ve Erkeklerde Suç Korkusuna Nitel Araştırma ile Sosyolojik Bir Bakış”, **Kriz Dergisi**, 28(2), 101-123.
- Taşdemir Afşar, Selda (2016), “Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü””, **Istanbul Journal of Sociological Studies**, (Sosyoloji Konferansları), 0(52), 715-753.
- Tatlıoğlu, Kasım ve Küçükköse, İsmail (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri”, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 7(13), 194-209.
- Taylor, Ralph B. (1999), “Crime, Grime, Fear, and Decline: A Longitudinal Look”, <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/177603.pdf> (18.02.2022).
- Taylor, Ralph B. ve Hale, Margaret (1986), “Testing Alternative Models of Fear of Crime”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, 77(1), 151-189.
- Temurçin, Kadir vd. (2020), “Kentsel Mekânda Kadınların Yaşadığı Suç Korkusu Üzerine Bir Araştırma”, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi**, (41), 1-16.
- Thamm, Robert A. (2006), “The Classification of Emotions”, Jan E. Stets ve Jonathan H. Turner (Ed.), **Handbook of the Sociology of Emotions içinde** (11-37), Springer, Boston.
- Tudor, Andrew (2003), “Macro Sociology of Fear”, **The Sociological Review**, 51(2), 238-256.
- Tulloch, Marian (2000), “The Meaning of Age Differences in The Fear of Crime: Combining Quantitative and Qualitative Approaches”, **British Journal Criminology**, 40, 451-467.
- Tuzcu, Hakan (2020), **Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi**, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) (2013), Sağlık Çalışanlarına Yönelik Artan Şiddet ve Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyon Raporu, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/110> (22. 07. 2022).
- Uludağ, Sener (2007), **Democracy, Crime Victimization, and Fear of Crime: The Effect of Democratic Quality on Citizens’ Fear of Criminal Victimization**, Unpublished Doctoral Dissertation, Kent State University.
- URL, ““Cinayet İzlerini Annemle Temizledim”” (2009), <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cinayet-izlerini-annemle-temizledim-87426> (10.04.2022).

- URL, “Başak Cengiz Kimdir, Neden ve Nasıl Öldü, Katili Kim? Mimar Başak Cengiz Cinayeti Milyonları Ayağa Kaldırdı!” (2021), <https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2021/11/15/basak-cengiz-kimdir-kac-yasindaydi-neden-ve-nasil-oldu-katili-kim-mimar-basak-cengiz-cinayeti-milyonlari-ayaga-kaldirdi> (13.04.2022).
- URL, “Ceren’in Katilinin İfadesi Kan Dondurdu” (2019), <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/cerenin-katilinin-ifadesi-kan-dondurdu-5509190/> (12.04.2022).
- URL, “Emine Bulut Cinayeti Son Dakika Olayı! Emine Bulut Öldürülme Videosu! Emine Bulut Kimdir, Öldü Mü, Kim Öldürdü?” (2019), <https://www.takvim.com.tr/guncel/2019/08/23/emine-bulut-cinayeti-son-dakika-olayi-emine-bulut-oldurulme-videosu-emine-bulut-kimdir-oldu-mu-kim-oldurdu/3> (12.04.2022).
- URL, “Emine Bulut’un Son Sözleri Sosyal Medyada: Ölmek İstemiyorum” (2019), <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/212118-emine-bulut-un-son-sozleri-sosyal-medyada-olmek-istemiyorum> (12.04.2022).
- URL, “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu” (2021), <http://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu> (06.11.2021).
- URL, “Korku” (t.y.), <https://tr.wikipedia.org/wiki/Korku> (12.07.2021).
- URL, “Özgecan Aslan Cinayetinde Türkiye’yi Kahreden Detay!” (2015), <https://www.milliyet.com.tr/gundem/ozgecan-aslan-cinayetinde-turkiyeyi-kahreden-detay-2013849> (11.04.2022).
- URL, “Pınar Gültekin Kimdir, Kaç Yaşındaydı? Pınar Gültekin Cinayeti Nasıl, Ne Zaman Oldu? Yeni Gelişmeler...” (2021), <https://www.milliyet.com.tr/gundem/pinar-gultekin-kimdir-kac-yasindaydi-pinar-gultekin-cinayeti-nasil-ne-zaman-oldu-yeni-gelismeler-6592374> (13.04.2022).
- URL, “Savunması İnfial Yaratmıştı... Ceren Damar Davasında Flaş Gelişme” (2020), <https://www.aksam.com.tr/guncel/ceren-damar-davasinda-avukat-vahit-bicakla-ilgili-flas-gelisme/haber-1048675> (13.04.2022).
- URL, “Şiddet Biçimleri” (t.y.), <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/> (15.10.2021).
- URL, “Şule Çet Cinayeti” (t.y.), https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eule_%C3%87et_cinayeti (13.04.2022).
- URL, “Şule Çet Cinayetinde Yeni Gelişme” (2018), <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sule-cet-cinayetinde-yeni-gelisme-1173327> (13.04.2022).

- URL, “Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Nedenleri ve Öneriler” (2021), <https://bilimveaydinlanma.org/turkiyede-kadin-cinayetlerinin-nedenleri-ve-oneriler/> (05.11.2021).
- URL, “Veriler” (t.y.), <http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/kategori/veriler> (10.03.2022).
- Usta Baki, Bahar (2015), “Kadınların Gündelik Hayatta Suç Korkusu ve Baş Etme Stratejileri: Şentepe ve Namık Kemal Mahallesi Örneği”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu**, 1. Baskı içinde (348-373), Hegem Yayınları, Ankara.
- _____ (2021), **Güvenlikli Sitede Komşuluk İlişkileri Bağlamında Suç Korkusu**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Utma, Seçil (2015), “Suç Korkusu ve Medyanın Suç Korkusunun Oluşmasına Etkileri”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed), **Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu**, 1. Baskı içinde (497-506), Hegem Yayınları, Ankara.
- Ünal Reşitoğlu, Halime (2017), “Kadınlar Mağdurluk ve Suç Korkusu”, **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, 11(24), 37-56.
- Ünal, Gülseren (2015), “Aile İçi Şiddet”, **Aile ve Toplum Dergisi**, 7(2), 1-8.
- Warr, Mark (1985), “Fear of Rape Among Urban Women”, **Social Problems**, 32(3), 238-250.
- _____ (2000), “Fear of Crime in The United States: Avenues For Research and Policy”, **Criminal Justice**, 4(4), 451-489.
- Warr, Mark ve Ellison, Christopher G. (2000), “Rethinking Social Reactions to Crime: Personal and Altruistic Fear in Family Households”, **American Journal of Sociology**, 106(3), 551-578.
- Wilson, James ve Kelling, George (1982), “Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety”, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/> (19.02.2022).
- Winkel, Frans Willem (1998), “Fear of Crime and Criminal Victimization: Testing a Theory of Psychological Incapacitation of the ‘Stressor’ Based on Downward Comparison Processes”, **British Journal Criminology**, 38(5), 473-484.
- Worrall, John L. (2006), “The Discriminant Validity of Perceptual Incivility Measures”, **Justice Quarterly**, (23), 360-383.
- Wyant, Brian R. (2008), “Multilevel Impacts of Perceived Incivilities and Perceptions of Crime Risk on Fear of Crime”, **Journal of Research in Crime and Delinquency**, 45(1), 39-64.
- Wynne, Tom (2008), “An Investigation into the Fear of Crime: Is There a Link Between the Fear of Crime and the Likelihood of Victimization?”, **Internet Journal of Criminology**, 1-29.

- Yanık, Aygöl vd. (2014), “Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye’den Kanıt”, **Electronic Journal of Vocational Collages**, 104-111.
- Yavuz, Yıldız (2019), **Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış Ankara İli Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yegen, Ceren (2014), “İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği”, **The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)**, 4(3), 15-28.
- Yeşildal, Nuray (2005), “Sağlık Hizmetlerinde İş Kazaları ve Şiddetin Değerlendirilmesi”, **TSK Koruyucu Hekimlik Dergisi**, 4(5), 280-302.
- Yetim, Dilek ve Şahin, Erkan Melih (2008), “Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”, **Aile Hekimliği Dergisi**, 2(2), 48-53.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2018), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Yıldırım, Sait (2018), “Türkiye’de Son On Yılda İşlenen Kadın Cinayetleri Üzerine: Sebep, Sonuç ve Öneriler”, **Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, 3(6), 1-121.
- Yıldız, Münevver ve Kılıç Akın, Gülsün (2015), “Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu”, Adem Solak ve Öner Solak (Ed.), **Kadın ve Suç Korkusu: Yaygınlaşmış Kلیşeler**, 1. Baskı içinde (374-381), Hegem Yayınları, Ankara.
- Yıldız, Ziya (2020), **Kent ve Korku**, 1. Baskı, Urzeni Yayınevi, İstanbul.
- Yılmaz, Esra ve Ören, Besey (2021), “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Medyada Yansıması”, **Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 46-53.
- Yin, Peter. P. (1980), “Fear of Crime Among The Elderly: Some Issues and Suggestions”, **Sosyal Problems**, 27(4), 492-504.

EKLER

Ek 1: Üniversite Etik Kurul Onay Formu

11.02.2022 10:37
E-26014373-050.01.04-215374
03342853

GİZLİ

T.C.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-26014373-050.01.04-215374
Konu : Keziban AKDAĞ'ın Etik Kurul Kararı

11.02.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Hukuk Müşavirliği)

İlgi : 26.01.2022 tarihli ve E-90783813-199-6167 sayılı yazı.

KTÜ – Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER'in akademik danışmanlığında, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 319760 numaralı **Keziban AKDAĞ** tarafından yürütülen "Suça Maruz Kalan Kadınların Öykülerine Referanslı Ortaya Çıkan Korku Kültürü ve Etkileşim Ağlarında Gündelik Yaşamı Biçimlendirme Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında "Etik Kurul Belgesi" ile ilgili olarak kurulumuza yaptığı başvuru değerlendirilerek etik açısından **uygun bulunmuş** ve sonucu ekte gönderilmiştir. İlgili öğrencinin bilgilendirilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa Naci KAYAOĞLU
Başkan

Ek: Etik Kurul Toplantı Tutanağı (3 sayfa)

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ	
Tarih	11.02.2022
Sayı No	2615
Dosya No	

Geliştirildi
[Signature]

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

GİZLİ

Doğrulama Adres: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebvs>

Doğrulama Kod: SE62A779-75C7-4E2B-818E-0FA56B8CF873

61080 – Trabzon /
TÜRKİYE
Tel: 0 (462) 377 43 36

Faks: 0 (462) 325 32 05

www.ktu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Nurcan ŞAHİN
genelsekreterlik@ktu.edu.tr

Sayfa
1 / 1

Ek 1 (Devamı)

10.02.2022 17:55
E-26014373-950.01.03-214883
03342266

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
TOPLANTI TUTANAĞI

TARİH :09.02.2022

SAYI :20

KATILANLAR

Başkan	Prof. Dr. Mustafa Naci KAYAOĞLU
Başkan Yrd.	Prof. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN
Üye	Prof. Dr. Bilal GEREKAN
Üye	Prof. Dr. Adem KALÇA
Üye	Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER
Üye	Prof. Dr. Hatice ODACI

KATILMADI

Üye	Prof. Dr. Tülay İLHAN NAS
-----	---------------------------

GÜNDEM:

1. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 10.01.2022 tarih ve E-90783813-199-5986 sayılı yazısının görüşülmesi.
2. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'nın 20.01.2022 tarih ve E- 63582098-299-2234 sayılı yazısının görüşülmesi.
3. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 26.01.2022 tarih ve E-90783813-199-6167 sayılı yazısının görüşülmesi.
4. Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı'nın 01.02.2022 tarih ve E-91349926-604.01.01-4565 sayılı yazısının görüşülmesi.
5. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 02.02.2022 tarih ve E-90783813-199-6235 sayılı yazısının görüşülmesi.
6. Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı'nın 04.02.2022 tarih ve E-91349926-929-4583 sayılı yazısının görüşülmesi.

Toplantı, Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Mustafa Naci KAYAOĞLU'nun başkanlığında uzaktan canlı bağlantı ile saat 10.00'da başladı.

GÜNDEME GEÇİLDİ

Doğrulama Kodu: 8E28A273-78F0C1ED-0C-03-03C01E27C4D7847E0730

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi>

Ek 1 (Devamı)

3. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 26.01.2022 tarih ve E- 90783813-199-6167 sayılı yazısı görüldü.

Gereği düşünüldü:

KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Mine GÖZBÜYÜK TAMER'in akademik danışmanlığında, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 319760 numaralı Keziban AKDAĞ tarafından yürütülen **"Suça Maruz Kalan Kadınların Öykülerine Referanslı Ortaya Çıkan Korku Kültürü ve Etkileşim Ağlarında Gündelik Yaşamı Biçimlendirme Etkisi"** başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanan ve onay için Kurulumuza sunulan başvuru dosyasındaki içeriğin etik açısından **uygun olduğuna oy birliğiyle,**

karar verildi.

Toplantı saat 12.00'de sona erdi.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 9F8KAP7A 7NF0TAE0XG 6D8E5NHNKA DPHKTU8E7C

Dozvolimo. A drac: <https://www.fuekiva.com/telloradaniq-tobnik-univarcitaci-akur>

Ek 2: Araştırma İzni Dilekçe Onay Formu

T.C.
MERZİFON KAYMAKAMLIĞI
İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı :E-86767136-492-3641
Konu :Dilekçe (Keziban Akdağ)

17.01.2022

Sayın Keziban AKDAĞ

İlgi : 05.01.2022 tarihli dilekçeniz.

Suçta Maruz Kalan Kadınların Öykülerine Referanslı Ortaya Çıkan Korku Kültürü ve Etkileşim Ağlarında Gündelik Yaşamı Biimlendirmesi konulu tez çalışması için araştırma yapmak talebinize mani bir durum bulunmamaktadır.
Bilgilerinize sunulur.

Ali GÜLDOĞAN
Kaymakam

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: tAsEqi-exfuSL-XAH9ML-Jxe9xm-CDBSx4wW Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Telefon No: Faks No:
e-Posta: www.icisleri.gov.tr
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Lale GENÇ YİĞİT
Şef
Telefon No:

ÖZGEÇMİŞ

Keziban AKDAĞ, 2000 yılında ailesiyle Amasya-Merzifon ilçesinde yaşamaya başladı. İlkokul öğrenimini, Şehit Polis Muzaffer Öztaş ilkokulunda; Lise öğrenimini ise Merzifon Abide Hatun Anadolu lisesinde tamamladı. 2014-2018 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi- Sosyoloji bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2018 yılında Trabzon Fatih Eğitim Fakültesinde Felsefe grubu öğretmenliği formasyon eğitimini tamamladı. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim dalında yüksek lisans programına başladı. Bekar olan AKDAĞ, İngilizce bilmektedir.

